ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ
ទុតិយភាគ
៧០

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៥

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស បដិសម្ភិទាមគ្គោ

ទុតិយោ ភាគោ

មហាវគ្គោ ទិដ្ឋិកថា

(១) កតិ(១) ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ កតិ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ កតិ ទិដ្ឋិយោ កតិ ទិដ្ឋាភិនិវេសា កតមោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោ កតិ អភិនិវេសបរាមាសោ(២) ទិដ្ឋិ ។

កតិ ទិដ្ឋិដ្ឋានានីតិ អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ ។ កតិ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានីតិ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ ។ កតិ ទិដ្ឋិយោតិ សោឡស ទិដ្ឋិយោ ។ កតិ ទិដ្ឋាភិនិវេសាតិ តីសសតំ(៣) ទិដ្ឋាភិនិវេសា ។ កតមោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោតិ សោតាបត្តិមគ្គោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោ ។

---

១ ឱ. ម. កា ទិដ្ឋិ ។ ២ ឱ. ម. កតមោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោតិ កា ទិដ្ឋីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ ៣ ឱ. ម. តីណិ សតំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ទុតិយភាគ

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(១) ហេតុនៃទិដ្ឋិ(១) ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ធម៌ជាគ្រឿងដកឡើងនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល តើដូចម្តេច ។

ត្រង់សំនួរថា ហេតុនៃទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង បម្លើយថា ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង ។ សំនួរថា ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១៨ យ៉ាង ។ សំនួរថា ទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ទិដ្ឋិ ១៦ យ៉ាង ។ សំនួរថា ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ១៣០ យ៉ាង ។ សំនួរថាធម៌ជាគ្រឿងដកឡើង នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច សោតាបត្តិមគ្គ ជាគ្រឿងដកឡើងនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

---

១ ហេតុនាំឲ្យកើតទិដ្ឋិ ។

[២] កតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋីតិ រូបំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ វេទនំ ឯតំ មម ។បេ។ សញ្ញំ ឯតំ មម សង្ខារេ ឯតំ មម វិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ ចក្ខុំ ឯតំ មម សោតំ ឯតំ មម ឃានំ ឯតំ មម ជិវ្ហំ ឯតំ មម កាយំ ឯតំ មម មនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ រូបំ ឯតំ មម(១) សទ្ទំ ឯតំ មម គន្ធំ ឯតំ មម រសំ ឯតំ មម ផោដ្ឋព្វំ ឯតំ មម ធម្មំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

---

១ ម. រូបេ ឯតំ មម ។

(២) សំនួរថា ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល តើដូចម្តេច ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលចំពោះរូបថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះវេទនាថា នុ៎ះរបស់អញ ។ បេ ។ ចំពោះសញ្ញាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសង្ខារថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាប អង្អែលចំពោះចក្ខុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចិត្តថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសំឡេងថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះក្លិនថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរសថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះផ្សព្វថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះធម្មារម្មណ៍ថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

[៣] ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឯតំ មម សោតវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឃានវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឯតំ មម កាយវិញ្ញាណំ ឯតំ មម មនោវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

ចក្ខុសម្ផស្សំ ឯតំ មម សោតសម្ផស្សំ ឯតំ មម ឃានសម្ផស្សំ ឯតំ មម ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ឯតំ មម កាយសម្ផស្សំ ឯតំ មម មនោសម្ផស្សំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(៣) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះចក្ខុសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជិវ្ហាសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាយសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមនោសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផ័ស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផ័ស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផ័ស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ចំពោះវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្សថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៨) រូបសញ្ញំ ឯកំ មម សទ្ទសញ្ញំ គន្ធសញ្ញំ រសសញ្ញំ ផោដ្ឋព្វសញ្ញំ ធម្មសញ្ញំ ឯកំ មម ឯកោហមស្មិ ឯកោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ រូបសញ្ចេតនំ ឯកំ មម សទ្ទសញ្ចេតនំ គន្ធសញ្ចេតនំ រសសញ្ចេតនំ ផោដ្ឋព្វសញ្ចេតនំ ធម្មសញ្ចេតនំ ឯកំ មម ឯកោហមស្មិ ឯកោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ រូបតណ្ហំ ឯកំ មម សទ្ទតណ្ហំ ឯកំ មម គន្ធតណ្ហំ រសតណ្ហំ ផោដ្ឋព្វតណ្ហំ ធម្មតណ្ហំ ឯកំ មម ឯកោហមស្មិ ឯកោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ រូបវិតក្កំ ឯកំ មម សទ្ទវិតក្កំ គន្ធវិតក្កំ រសវិតក្កំ ផោដ្ឋព្វវិតក្កំ ធម្មវិតក្កំ ឯកំ មម ឯកោហមស្មិ ឯកោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(៤) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបសញ្ញាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទសញ្ញា ចំពោះគន្ធសញ្ញា ចំពោះរសសញ្ញា ចំពោះផោដ្ឋព្វសញ្ញា ចំពោះធម្មសញ្ញាថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបសញ្ចេតនាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទសញ្ចេតនា ចំពោះគន្ធសញ្ចេតនា ចំពោះរសសញ្ចេតនា ចំពោះផោដ្ឋព្វសញ្ចេតនា ចំពោះធម្មសញ្ចេតនាថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបតណ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទតណ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះគន្ធតណ្ហា ចំពោះរសតណ្ហា ចំពោះផោដ្ឋព្វតណ្ហា ចំពោះធម្មតណ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបវិតក្កៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទវិតក្កៈ ចំពោះគន្ធវិតក្កៈ ចំពោះរសវិតក្កៈ ចំពោះផោដ្ឋព្វវិតក្កៈ ចំពោះធម្មវិតក្កៈថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

រូបវិចារំ ឯតំ មម សទ្ទវិចារំ ឯតំ មម គន្ធវិចារំ ឯតំ មម រសវិចារំ ឯតំ មម ផោដ្ឋព្វវិចារំ ឯតំ មម ធម្មវិចារំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(៤) បឋវីធាតុំ ឯតំ មម អាបោធាតុំ ឯតំ មម តេជោធាតុំ ឯតំ មម វាយោធាតុំ ឯតំ មម អាកា-សធាតុំ ឯតំ មម វិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម ឯសោ-ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ បឋវីកសិណំ អាបោកសិណំ តេជោកសិ-ណំ វាយោកសិណំ នីលកសិណំ បីតកសិណំ លោហិតកសិណំ ឱទាតកសិណំ អាកាសកសិ-ណំ វិញ្ញាណកសិណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះរូបវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះគន្ធវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរសវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះផោដ្ឋព្វវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះធម្មវិចារៈថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៨) ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះបឋវីធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអាបោធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះតេជោធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវាយោធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអាកាសធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវិញ្ញាណធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះបឋវីកសិណ អាបោកសិណ តេជោកសិណ វាយោកសិណ នីលកសិណ បីតកសិណ លោហិតកសិណ ឱទាតកសិណ អាកាសកសិណ និងវិញ្ញាណកសិណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៦) កេសំ ឋិតំ មម លោមំ ឋិតំ មម នខំ ឋិតំ មម ទន្តំ ឋិតំ មម តចំ ឋិតំ មម មំសំ ឋិតំ មម នហារុំ ឋិតំ មម អដ្ឋឹ ឋិតំ មម អដ្ឋិមិញ្ជំ ឋិតំ មម វក្កំ ឋិតំ មម ហទយំ ឋិតំ មម យកនំ ឋិតំ មម កិលោមកំ ឋិតំ មម បិហកំ ឋិតំ ។បេ។ ខេឡំ ឋិតំ មម សិំឃាណិកំ ឋិតំ មម លសិកំ ឋិតំ មម មុត្តំ ឋិតំ មម មត្ថលុង្គំ ឋិតំ មម ឋិតោហមស្មិ ឋិតោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេស-បរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(៧) ចក្ខ្វាយតនំ ឋិតំ មម រូបាយតនំ ឋិតំ មម សោតាយតនំ ឋិតំ មម សទ្ទាយតនំ ឋិតំ មម ឃានាយតនំ ឋិតំ មម គន្ធាយតនំ ឋិតំ មម ជិវ្ហាយ-តនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនា-យតនំ ធម្មាយតនំ ឋិតំ មម ចក្ខុធាតុំ ឋិតំ មម

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

(៦) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះសក់ថា នុះរបស់អញ ចំពោះរោមថា នុះរបស់អញ ចំពោះក្រចកថា នុះរបស់អញ ចំពោះធ្មេញថា នុះរបស់អញ ចំពោះស្បែកថា នុះរបស់អញ ចំពោះសាច់ថា នុះរបស់អញ ចំពោះសរសៃថា នុះរបស់អញ ចំពោះឆ្អឹងថា នុះរបស់អញ ចំពោះខួរក្នុងឆ្អឹងថា នុះរបស់អញ ចំពោះតាបថា នុះរបស់អញ ចំពោះបេះដូងថា នុះរបស់អញ ចំពោះថ្លើមថា នុះរបស់អញ ចំពោះកវថា នុះរបស់អញ ចំពោះក្រពះថា នុះរបស់អញ ។ បេ ។ ចំពោះទឹកមាត់ថា នុះរបស់អញ ចំពោះទឹកសំបោរថា នុះរបស់អញ ចំពោះទឹករំអិលថា នុះរបស់អញ ចំពោះទឹកមូត្រថា នុះរបស់អញ ចំពោះខួរក្នុងក្បាលថា នុះរបស់អញ នុះជាអញ នុះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៧) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះចក្ខាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះរូបាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះសោតាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះឃានាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះគន្ធាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះជិហ្វាយតនៈ សោតាយតនៈ កាយាយតនៈ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ មនាយតនៈ និងធម្មាយតនៈថា នុះរបស់អញ ចំពោះចក្ខុធាតុថា នុះរបស់អញ

រូបធាតុំ ឯតំ មម ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម សោតធាតុំ ឯតំ មម សទ្ទធាតុំ ឯតំ មម សោតវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម ឃានធាតុំ គន្ធធាតុំ ឃានវិញ្ញាណធាតុំ ជិវ្ហាធាតុំ រសធាតុំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុំ កាយធាតុំ ផោដ្ឋព្វធាតុំ កាយវិញ្ញាណធាតុំ មនោធាតុំ ឯតំ មម ធម្មធាតុំ ឯតំ មម មនោវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(៨) ចក្ខុន្ទ្រិយំ ឯតំ មម សោតិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ឃានិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ[១] សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

---

១ ឱ. កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ សុខិន្ទ្រិយំ ទុក្ខិន្ទ្រិយំ ។ ម. កាយិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម មនិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម បុរិសិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម សុខិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ទុក្ខិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម ។

ចំពោះរូបធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចក្ខុវិញ្ញាណធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសទ្ទធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតវិញ្ញាណធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានធាតុ គន្ធធាតុ ឃានវិញ្ញាណធាតុ ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ និងមនោធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះធម្មធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមនោវិញ្ញាណធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៨) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះចក្ខុន្ទ្រិយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសោតិន្ទ្រិយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឃានិន្ទ្រិយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជីវ្ហិន្ទ្រិយ កាយិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ និងបញ្ញិន្ទ្រិយថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(៩) កាមធាតុំ ឯតំ មម រូបធាតុំ ឯតំ មម អរូបធាតុំ ឯតំ មម កាមភវំ ឯតំ មម រូបភវំ ឯតំ មម អរូបភវំ ឯតំ មម សញ្ញាភវំ ឯតំ មម អសញ្ញាភវំ ឯតំ មម នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯតំ មម ឯកវោការភវំ ឯតំ មម ចតុវោការភវំ ឯតំ មម បញ្ចវោការភវំ ឯតំ មម បឋមជ្ឈានំ ឯតំ មម ទុតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម តតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម ចតុត្ថជ្ឈានំ ឯតំ មម មេត្តាចេតោវិមុត្តឹ ឯតំ មម ករុណាចេតោវិមុត្តឹ ឯតំ មម មុទិតាចេតោវិមុត្តឹ ឯតំ មម ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តឹ ឯតំ មម អាកាសា-នញ្ចាយតនសមាបត្តឹ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយត-នសមាបត្តឹ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(៩) ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះកាមធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរូបធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអរូបធាតុថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះកាមភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះរូបភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអរូបភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសញ្ញាភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអសញ្ញាភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះនេវសញ្ញានាសញ្ញាភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឯកវោការភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចតុវោការភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះបញ្ចវោការភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះបឋមជ្ឈានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះទុតិយជ្ឈានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះតតិយជ្ឈានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះចតុត្ថជ្ឈានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមេត្តាចេតោវិមុត្តិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះករុណាចេតោវិមុត្តិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះមុទិតាចេតោវិមុត្តិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នឹងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ។

(១០) អវិជ្ជំ ឯតំ មម សង្ខារេ ឯតំ មម វិញ្ញាណំ ឯតំ មម នាមរូបំ ឯតំ មម សឡាយតនំ ឯតំ មម ផស្សំ ឯតំ មម វេទនំ ឯតំ មម តណ្ហំ ឯតំ មម ឧបាទានំ ឯតំ មម ភវំ ឯតំ មម ជាតឹ ឯតំ មម ជរាមរណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ អយំ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។

(១១) កតមានិ អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ ។ ខន្ធាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ អវិជ្ជាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ផស្សោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ សញ្ញាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ វិតក្កាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ អយោនិសោមនសិការោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ បាបមិត្តោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ បរតោឃោសោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(១០) ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ចំពោះអវិជ្ជាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសង្ខារទាំងឡាយថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះនាមរូបថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះសឡាយតនៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះផស្សៈថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះវេទនាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះតណ្ហាថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះឧបាទានថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះភពថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជាតិថា នុ៎ះរបស់អញ ចំពោះជរាមរណៈថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល យ៉ាងនេះឯង ។

(១១) ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ខន្ធជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ អវិជ្ជាជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ ផស្សៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ សញ្ញាជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ វិតក្កៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ អយោនិសោមនសិការៈជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ បាបមិត្តជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ បរតោឃោសៈ (សំដីឃោសនារបស់បុគ្គលដទៃ) ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ ១ ។

ខន្ធា ហេតុ ខន្ធា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ ខន្ធាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ អវិជ្ជា ហេតុ អវិជ្ជា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ អវិជ្ជាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ផស្សោ ហេតុ ផស្សោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ ផស្សោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ សញ្ញា ហេតុ សញ្ញា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ សញ្ញាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ វិតក្កោ ហេតុ វិតក្កោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ វិតក្កោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ អយោនិសោមនសិការោ ហេតុ អយោនិសោមនសិការោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ អយោនិសោមនសិការោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ បាបមិត្តោ ហេតុ បាបមិត្តោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ បាបមិត្តោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ បរតោឃោសោ ហេតុ បរតោឃោសោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឯវំ បរតោឃោសោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឥមានិ អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ ។

ខន្ធជាហេតុ ខន្ធជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ខន្ធ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ អវិជ្ជាជាហេតុ អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ ផស្សៈជាហេតុ ផស្សៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យ នូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ផស្សៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ សញ្ញាជាហេតុ សញ្ញាជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ សញ្ញា ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ វិតក្កៈជាហេតុ វិតក្កៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ វិតក្កៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ អយោនិសោ-មនសិការៈជាហេតុ អយោនិសោមនសិការៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ អយោនិសោមនសិការៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ បាបមិត្តជាហេតុ បាបមិត្តជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ បាបមិត្ត ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ បរតោឃោសៈ (សំដីឃោសនានៃបុគ្គលដទៃ) ជាហេតុ បរតោឃោសៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ បរតោឃោសៈ ឈ្មោះថាហេតុនៃទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ ១ នេះ ហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ យ៉ាង ។

(១២) កតមានិ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ ។ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារំ ទិដ្ឋិវិសូកំ ទិដ្ឋិវិបន្ទិតំ(១) ទិដ្ឋិសំយោជនំ ទិដ្ឋិសល្លំ ទិដ្ឋិសម្ភរោ(២) ទិដ្ឋិបលិពោធោ ទិដ្ឋិពន្ធនំ ទិដ្ឋិបបាតោ ទិដ្ឋានុសយោ ទិដ្ឋិសន្តាបោ ទិដ្ឋិបរិឡាហោ ទិដ្ឋិគន្ថោ ទិដ្ឋុបាទានំ ទិដ្ឋាភិនិវេសោ ទិដ្ឋិបរាមាសោ ឥមានិ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ ។

(១៣) កតមា សោឡស ទិដ្ឋិយោ ។ អស្សាទទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សក្កាយទិដ្ឋិ សក្កាយវត្ថុកា សស្សតទិដ្ឋិ សក្កាយវត្ថុកា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ អបរន្តានុទិដ្ឋិ សញ្ញោជនិកា ទិដ្ឋិ អហន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ ភវទិដ្ឋិ វិភវទិដ្ឋិ ឥមា សោឡស ទិដ្ឋិយោ ។

---

១ ឱ. ម. ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ។ ២ ឱ. ម. ទិដ្ឋិសម្ពាធោ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(១២) ការរួបរឹត គឺទិដ្ឋិ ១៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ១ ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ផ្លូវកន្តារៈគឺទិដ្ឋិ ១ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ ១ ការវិបត្តិគឺទិដ្ឋិ ១ សំយោជនៈគឺទិដ្ឋិ ១ សរគឺទិដ្ឋិ ១ ការបង្អៀតបិត្តគឺទិដ្ឋិ ១ ការកង្វល់គឺទិដ្ឋិ ១ ចំណងគឺទិដ្ឋិ ១ ជ្រោះគឺទិដ្ឋិ ១ អនុស័យគឺទិដ្ឋិ ១ កម្តៅគឺទិដ្ឋិ ១ ក្រហល់ក្រហាយគឺទិដ្ឋិ ១ គ្រឿងចាក់ស្រែះគឺទិដ្ឋិ ១ គ្រឿងប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ១ ការស្ទាបអង្អែលគឺទិដ្ឋិ ១ នេះ ការរួបរឹតគឺទិដ្ឋិ ១៨ យ៉ាង ។

(១៣) ទិដ្ឋិ ១៦ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អស្សាទទិដ្ឋិ ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ សក្កាយទិដ្ឋិ ១ សក្កាយវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ១ សក្កាយវត្ថុកឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ១ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ១ អបរន្តានុទិដ្ឋិ ១ សញ្ញោជនិកទិដ្ឋិ ១ ទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានះថាអញ ១ ទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានះថារបស់អញ ១ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ១ លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ១ ភវទិដ្ឋិ ១ វិភវទិដ្ឋិ ១ នេះ ទិដ្ឋិ ១៦ យ៉ាង ។

(១៤) (១)អស្សាទទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ(២)
អភិនិវេសោ ហោតិ អត្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ
អភិនិវេសោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ
អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយទិដ្ឋិយា កតិហាការេ-
ហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សត-
ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ស-
ក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ
អភិនិវេសោ ហោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ក-
តិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា
កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អបរន្តានុទិដ្ឋិ
យា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សញ្ញោ
ជនិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ
ហោតិ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតិហា-
ការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ មមន្តិ មានវិនិពន្ធា-
យ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ

---

១ ម. ឯត្តកេ កតមេហិ តីណិសតំ ទិដ្ឋាភិនិវេសោតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ កតិហាការេហីតិ សិទីតុំ
វដ្ដតិ ។

(១៤) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កា-យវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុ-ទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសញ្ញោជនិកទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតនៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមានះថាអញ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមានះ ថារបស់អញ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង

អត្តវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ លោកវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ភវទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ វិភវទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(១៥) អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចត្តឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ទសហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា បណ្ណរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ចតុចត្តារីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ

ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃភវទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃវិភវទិដ្ឋិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។

(១៥) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៥ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិតនៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៥ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយវត្ថុកឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសញ្ញោជនិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង

អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ភវទិដ្ឋិយា ឯកូនវីសតិយា[១] អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ វិភវទិដ្ឋិយា ឯកូនវីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(១៦) អស្សាទទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចតឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ យំ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ រូបស្ស អស្សាទោតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន អស្សាទោ អស្សាទោ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញោ អស្សាទោ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច អស្សាទោ អយំ វុច្ចតិ អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ[២] តាយ ទិដ្ឋិវិបត្តិយា សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ បុគ្គលោ

---

១ ឱ. ម. ឯកេន អាការេន ។ ២ ឱ. ម. មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានះថាអញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិ ដែលជាប់ដោយមានះថារបស់អញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃភវទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៩ យ៉ាង ការប្រកាន់ស្អិត នៃវិភវទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៩ យ៉ាង ។

(១៦) ការប្រកាន់ស្អិតនៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៥ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា សុខ នឹងសោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរូប នេះ ឈ្មោះថាអស្សាទៈ (តម្រេក) បំពោះរូបនោះ ទិដ្ឋិ មិនមែនអស្សាទៈ អស្សាទៈ ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ដោយឡែក អស្សាទៈ ដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង អស្សាទៈណា នេះលោកហៅថា អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គលដែលប្រកបដោយទិដ្ឋិវិបត្តិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ បុគ្គលដែលវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ

ន សេវិតព្វោ ន ភជិតព្វោ ន បយិរុបាសិតព្វោ តំ
កិស្សហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា យា ទិដ្ឋិ យោ
គាហោ សោ ន ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន គាហោ អញ្ញា ទិដ្ឋិ
អញ្ញោ គាហោ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច គាហោ អយំ
វុច្ចតិ ទិដ្ឋិគាហោ តាយ ច ទិដ្ឋិយា តេន ច គាហេន
សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិគហរតោ ទិដ្ឋិគហរតេ
បុគ្គលេ ទិន្នទានំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហា-
និសំសំ តំ កិស្សហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា
អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គ-
លស្ស ទ្វេ ច គតិយោ និរយោ វា តិរច្ឆានយោនិ
វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កា-
យកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ
យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ
យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ
យេ ច សង្ខារា សព្វេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ
អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ

គេមិនត្រូវសេពគប់ គេមិនត្រូវគប់រក គេមិនត្រូវចូលទៅអង្គុយជិតទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ទិដ្ឋិណា រាគៈណា រាគៈនោះមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិក៏មិនមែនរាគៈ ទិដ្ឋិដោយឡែក រាគៈដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង រាគៈណា នេះហៅថា ទិដ្ឋិរាគៈ បុគ្គលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះផង ដោយរាគៈនោះផង ឈ្មោះថា អ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិរាគៈ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ ដល់បុគ្គលអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិរាគៈ ជាទានមិនមានផលច្រើន មិនមានអានិសង្សច្រើនទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថាទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអស្សាទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ បុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆា-ទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង គឺនរក ១ កំណើតតិរច្ឆាន ១ កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលកាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តីប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ

តំ កិស្ស ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា សេយ្យថាបិ និម្ពពីជំ វា កោសាតកីពីជំ វា តិត្តកលាពុពីជំ វា អល្លាយ បថវិយា និក្ខិត្តំ យញ្ចេវ បថវីរសំ ឧបាទិយតិ យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ សព្វន្តំ តិត្តកត្តាយ កដុកត្តាយ អសារតាយ(១) សំវត្តតិ តំ កិស្ស ហេតុ ពីជំ ហិស្ស បាបកំ ឯវមេវ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា សព្វេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ។បេ។ ទិដ្ឋាភិនិវេសបរាមាសោ ហោតិ ។

---

១ អសាតត្តាយាតិ អង្គុត្តរេ ទិស្សតិ ។

ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្ម-ជាតិដ៏លាមក ប្រៀបដូចពូជស្ដៅក្ដី ពូជននោងព្រៃក្ដី ពូជឃ្លោកល្វីងក្ដី ដែលគេដាំ ក្នុងផែនដីសើម រមែងជញ្ជក់យករសផែនដីណាក្ដី ជញ្ជក់យករសទឹកណាក្ដី ពូជទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីល្វីង ដើម្បីក្រពុល ដើម្បីមិនឆ្ងាញ់ពិសា ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ពូជឈើនោះ ជាវត្ថុដ៏អាក្រក់ មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយក្ដី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្ដី ចេតនាណាក្ដី សេចក្ដីប្រាថ្នាណាក្ដី ការតម្កល់ទុកណាក្ដី សង្ខារទាំងឡាយណាក្ដី (ដែលបុរសបុគ្គល ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត .មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្ដីទុក្ខ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសុភទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឋានខាងទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ញៀតស្បាតគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលគឺទិដ្ឋិ ។

(១៧) យំ វេទនំ បដិច្ច យំ សញ្ញំ បដិច្ច យំ សង្ខារេ បដិច្ច យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ចក្ខុំ បដិច្ច យំ សោតំ បដិច្ច យំ ឃានំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហំ បដិច្ច យំ កាយំ បដិច្ច យំ មនំ បដិច្ច យំ រូបេ បដិច្ច យំ សទ្ទេ បដិច្ច យំ គន្ធេ បដិច្ច យំ រសេ បដិច្ច យំ ផោដ្ឋព្វេ បដិច្ច យំ ធម្មេ បដិច្ច យំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ សោតវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ឃានវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ កាយវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ មនោវិញ្ញាណំ បដិច្ច យំ ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ សោតសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ឃានសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ កាយសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច យំ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច

(១៧) ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា សុខនឹងសោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុ ព្រោះអាស្រ័យសោតៈ ព្រោះអាស្រ័យឃានៈ ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហា ព្រោះអាស្រ័យកាយ ព្រោះអាស្រ័យចិត្ត ព្រោះអាស្រ័យរូប ព្រោះអាស្រ័យសទ្ទៈ ព្រោះអាស្រ័យគន្ធៈ ព្រោះអាស្រ័យរសៈ ព្រោះអាស្រ័យផោដ្ឋព្វៈ ព្រោះអាស្រ័យធម្មារម្មណ៍ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យសោតវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យឃានវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហាវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យកាយវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យមនោវិញ្ញាណ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យសោតសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យឃានសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហាសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យកាយសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យមនោសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស

យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច យំ កាយសម្ផស្សជំ
វេទនំ បដិច្ច យំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច
ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ មនោសម្ផស្សជាយ
វេទនាយ អស្សាទោតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិ ន អស្សាទោ អស្សាទោ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា
ទិដ្ឋិ អញ្ញោ អស្សាទោ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច
អស្សាទោ អយំ វុច្ចតិ អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ តាយ ទិដ្ឋិវិបត្តិយា សមន្នាគតោ
បុគ្គលោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ បុគ្គលោ ន
សេវិតព្វោ ន ភជិតព្វោ ន បយិរុបាសិតព្វោ តំ
កិស្ស ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា យា ទិដ្ឋិ យោ
រាគោ សោ ន ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន រាគោ អញ្ញា ទិដ្ឋិ
អញ្ញោ រាគោ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច រាគោ អយំ
វុច្ចតិ ទិដ្ឋិរាគោ តាយ ច ទិដ្ឋិយា តេន ច
រាគេន សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិរាគរត្តោ ទិដ្ឋិ-
រាគរត្តេ បុគ្គលេ ទិន្នទានំ ន មហប្ផលំ ហោតិ

ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពីមនោ-សម្ផ័ស្ស នេះជាអស្សាទៈ ចំពោះវេទនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ទិដ្ឋិ មិនមែនអស្សាទៈ អស្សាទៈ ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ដោយឡែក អស្សាទៈ ដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង អស្សាទៈណា នេះលោកហៅថា អស្សាទទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គលប្រកបដោយទិដ្ឋិវិបត្តិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ បុគ្គលដែលវិបត្តិព្រោះទិដ្ឋិ គេមិនត្រូវសេពគប់ គេមិនត្រូវគប់រក គេមិនត្រូវចូលទៅអង្គុយជិតទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះជាធម្មជាតិដ៏លាមក ទិដ្ឋិណា រាគៈណា រាគៈនោះ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិក៏មិនមែនរាគៈ ទិដ្ឋិដោយឡែក រាគៈដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង រាគៈណា នេះលោកហៅថា ទិដ្ឋិរាគៈ បុគ្គលប្រកបដោយទិដ្ឋិនោះផង ដោយរាគៈនោះផង ឈ្មោះថាអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិរាគៈ ទានដែលទាយកឲ្យហើយ ដល់បុគ្គលអ្នកត្រេកអរក្នុងទិដ្ឋិរាគៈ ជាទានមិនមានផលច្រើន

ន មហានិសំសំ តំ កិស្ស ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស
បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស
បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេ ច គតិយោ និរយោ វា តិរច្ឆា-
នយោនិ វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ
កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ
យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច
ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច
សង្ខារា សព្វេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អម-
នាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ តំ កិស្ស-
ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា សេយ្យថាបិ និម្ពពីជំ
វា កោសាតកីពីជំ វា តិត្តកលាពុពីជំ វា អល្លាយ
បថវិយា និក្ខិត្តំ យញ្ចេវ បថវីរសំ ឧបាទិយតិ
យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ សព្វន្តំ តិត្តកតាយ
កដុកតាយ អសាតតាយ សំវត្តតិ តំ កិស្ស ហេតុ

មិនមានអានិសង្សច្រើនទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ
របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជាអសុភទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ បុរស
បុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង គឺ នរក ១ កំណើត
តិរច្ឆាន ១ កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកប
ដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌
ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលកាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តី
ប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារទាំងឡាយណាក្តី (ដែល
បុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជា
ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ
របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ប្រៀបដូចពូជស្តៅក្តី ពូជននោង
ព្រៃក្តី ពូជឃ្លោកល្វីងក្តី ដែលគេដាំក្នុងផែនដីសើម រមែងជញ្ជក់យករស
ផែនដីណាក្តី ជញ្ជក់យករសទឹកណាក្តី ពូជទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីល្វីង ដើម្បីក្រពុល ដើម្បីមិនឆ្ងាញ់ពិសា ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី

ពីជំ ហិស្ស បាបិកំ ឯវមេវ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស
បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិស-
មត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ យញ្ច មនោកម្មំ
យថាទិដ្ឋិសមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា
ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា សព្វេ
តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិ-
តាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ តំ កិស្ស ហេតុ ទិដ្ឋិ ហិ-
ស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
គតំ ទិដ្ឋិគហនំ ។ បេ ។ ទិដ្ឋាភិនិវេសបរាមាសោ
ហោតិ ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ បរិយុដ្ឋិត-
ចិត្តស្ស សំយោគោ អស្សាទទិដ្ឋិគតា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

ព្រោះថា ពូជឈើនោះ ជាវត្ថុដ៏អាក្រក់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មាន ឧបមេយ្យដូចជា កាយកម្មណា បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គល ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយក្តី វចីកម្មណា មនោកម្មណា បរិបូណ៌ ដោយទិដ្ឋិ ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកហើយក្តី ចេតនាណាក្តី សេចក្តីប្រាថ្នាណាក្តី ការតម្កល់ទុកណាក្តី សង្ខារ ទាំងឡាយណាក្តី (ដែលបុរសបុគ្គលប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិកាន់យកហើយ) ធម៌ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត មិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ទិដ្ឋិ របស់បុគ្គលនោះ ជាធម្មជាតិដ៏លាមក ជា អស្សាទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ បានខាងទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៀតស្បាតគឺទិដ្ឋិ ។បេ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលគឺទិដ្ឋិ ការប្រកបព្រមនៃចិត្ត ដែលត្រូវកិលេសរួបរឹត គឺមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៨) អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច ។ សក្កាយទិដ្ឋិបរាមាសោ(១) ចេវ សក្កាយទិដ្ឋិ សីលព្វតបរាមាសោ ច ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច ។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ មានសញ្ញោជនំ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនំ ភវរាគសញ្ញោជនំ ឥស្សាសញ្ញោជនំ មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ អនុសយសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ អស្សាទទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចត្តឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(១៩) អត្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសធម្មស្ស(២) អកោវិទោ

---

១ ឱ. អយំ បាឋោ នត្ថិ ។ ២ ឱ. សប្បុរិសានំ អទស្សាវី ។

(១៨) សំយោជនៈផង ទិដ្ឋិផងក៏មាន សំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិក៏មាន ។ សំយោជនៈផង ទិដ្ឋិផង តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ បរាមាសៈ និងសក្កាយទិដ្ឋិ សីលព្វតបរាមាសៈ ទាំងនេះ ឈ្មោះថា សំយោជនៈផង ទិដ្ឋិផង ។ សំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ កាមរាគសំយោជនៈ បដិឃសំយោជនៈ មានសំយោជនៈ វិចិកិច្ឆាសំយោជនៈ ភវរាគសំយោជនៈ ឥស្សាសំយោជនៈ មច្ឆរិយសំយោជនៈ អនុសយសំយោជនៈ អវិជ្ជាសំយោជនៈ ទាំងនេះ ឈ្មោះថាសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃអស្សាទទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៣៥ ។

(១៩) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង តើដូចម្ដេចខ្លះ ។ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានហាត់បិត្តក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃចំពោះធម៌របស់សប្បុរស

សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនំ . . . សញ្ញំ . . . សង្ខារេ . . . វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ ។

(២០) កថំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ បឋវីកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ បឋវីកសិណន្តិ បឋវីកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ[១] សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

---

១ ឱ. ម. អច្ចី ។

មិនបានហាត់ចិត្តក្នុងធម៌របស់សប្បុរស ពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ១ ពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប ១ ពិចារណាឃើញវេទនា[១] . . . សញ្ញា[១] . . . សង្ខារទាំងឡាយ[១] . . . ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ ១ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ១ (នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង) ។

(២០) បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាបឋវីកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺបឋវីកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញបឋវីកសិណនិងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ គឺតែមួយ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះគឺរស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតនោះ ក៏គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនិងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ថាជាខ្លួន

---

១ ញែកចេញជា ៤ ដូចរូបខាងដើមនោះដែរ ។

យំ បថវីកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ បថវី-
កសិណន្តិ បថវីកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុ-
បស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ
ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ
យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ
អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ អត្តានុទិដ្ឋិកស្ស
បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេវ គតិយោ ។ បេ ។ ឥមានិ
សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឥធេកច្ចោ អាបោ-
កសិណំ តេជោកសិណំ វាយោកសិណំ នីលក-
សិណំ បីតកសិណំ លោហិតកសិណំ ឱទាតក-
សិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ ឱទាតកសិណំ
សោ អហំ យោ អហំ តំ ឱទាតកសិណន្តិ ឱទា-
តកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យ-
ថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ សោ
វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច
អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ។ បេ ។

ថា ធម្មជាតណាជាបឋវីកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ
ធម្មជាតនោះ គឺបឋវីកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញបឋវីកសិណនឹង
ខ្លួន ជាមិនមែនពីរ គឺតែមួយ ការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្ទាបអង្អែល
ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក
វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូប-
វត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ បុរសបុគ្គលប្រកប
ដោយអត្តានុទិដ្ឋិ មានគតិ ២ យ៉ាង ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជនៈ
មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញអាបោកសិណ
តេជោកសិណ វាយោកសិណ នីលកសិណ បីតកសិណ លោហិត-
កសិណ ឱទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាឱទាតកសិណ
សភាពនោះ គឺអញ សភាពណា ជាអញ ធម្មជាតនោះគឺឱទាតកសិណ
ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឱទាតកសិណនឹងខ្លួន ជាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូច
ប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ ក៏គឺ
រស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថា
ពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ជាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូច
ម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ។ បេ ។

ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

(៦១) កថំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវាតិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឱទាតកសិណនិងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិត និងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(២១) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ និងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ប្រៀបដូចដើមឈើបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោល ចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ឈើ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក

សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយា-វាតិ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុប-ស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវាតិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទុតិយា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

តែដើមឈើនោះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ នឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប យ៉ាងនេះឯង ។

(២២) កថំ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូបន្តិ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ គន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ គន្ធោ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូបន្តិ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ ។បេ។ អយំ តតិយា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ ។

(៤២) បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ ទឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯរូបនេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន ប្រៀបដូចផ្កា ដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោល ចំពោះផ្កានោះ យ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក តែក្លិននោះឯង (មាន) ក្នុងផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិន ថាមានក្នុងផ្កា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ ទឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯរូបនេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(២៣) កថំ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេតិ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ ករណ្ឌកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ ករណ្ឌកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេតិ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេតិ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ចតុត្ថា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(២៣) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ នឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) ក្នុងរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប ប្រៀបដូចកែវមណី ដែលគេដាក់ក្នុងដប បុរសគប្បីពោលចំពោះកែវមណីនោះយ៉ាងនេះថា នេះកែវមណី នេះដប កែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក តែកែវមណីនោះឯង មានក្នុងដបនេះ ឈ្មោះថាពិនិត្យឃើញកែវមណីថាមានក្នុងដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារនឹងវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) ក្នុងរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជា ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូប យ៉ាងនេះឯង ។

[២៤] កថំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទនាតិ មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទនាតិ

(២៤) បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផ័ស្ស វេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផ័ស្ស វេទនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផ័ស្ស វេទនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស វេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស វេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណា ជាវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូច ប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះជារស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណា ជាវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស

មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុ-
បស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ
វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ
យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ
អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមានិ
សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វេទនំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ ។

(២៨) កថំ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ
អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ
វេទនាយ វេទនាវាតិ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុ-
បស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ
អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ
អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា
សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ
ឆាយាវាតិ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ឯវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានិងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(២៥) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ និងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានវេទនា ព្រោះវេទនានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវេទនា ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនោះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា

ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយ វេទនាភតិ វេទនាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទុតិយា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆា-ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វេទនាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(២៦) កថំ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនាតិ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ គន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ គន្ធោ

បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ជាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង មានវេទនា ព្រោះវេទនានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ជាមានវេទនា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ឯវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិជាវេទនាវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ជាមានវេទនា យ៉ាងនេះឯង ។

(២៦) បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនាជាមានក្នុងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ជាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯវេទនានេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវេទនាជាមានក្នុងខ្លួន ប្រៀបដូចផ្កាឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កាឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក

សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេតិ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនាតិ អត្តនិ វេទនំ សម-នុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ ។បេ។ អយំ តតិយា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។

(២៧) កថំ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយាតិ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ ។បេ។

តែក្លិននោះឯងក៏មានក្នុងផ្កាទេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិនថាមានក្នុងផ្កា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ ឯវេទនានេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវេទនា ថាមានក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ តាំងវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្ថុកៈទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវេទនា ថាមានក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(២៧) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវេទនា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) ក្នុងវេទនានេះ ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវេទនា ប្រៀបដូច ។ បេ ។

ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេ-
កច្ចោ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា
សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនា-
យាតិ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិ-
និវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ
អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ
អយំ ចតុត្ថា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ
ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វេទនាយ អត្តានំ សមនុប-
ស្សតិ ។

(២៨) កថំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ សញ្ញំ សោតសម្ផស្សជំ
សញ្ញំ ឃានសម្ផស្សជំ សញ្ញំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ សញ្ញំ
កាយសម្ផស្សជំ សញ្ញំ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញំ អ-
ត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា

ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកែវមណីថាមានក្នុងដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណនឹងរូប ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងជាខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនោះឯង (មាន) ក្នុងវេទនានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវេទនា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ទាំងវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវេទនាវត្ថុកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវេទនា យ៉ាងនេះឯង ។

(២៨) បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសញ្ញាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា សញ្ញាណាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស

សោ អហំ យោ អហំ សោ មនោសម្ផស្សជា
សញ្ញាតិ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ
សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈា-
យតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា
អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ
ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា សោ អហំ
យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញាតិ មនោ-
សម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ
អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ
អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ
បឋមា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ
សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះក៏គឺរស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះក៏គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញនូវសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោ-សម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា សញ្ញាណាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ ទាំងវត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(២៩) កថំ សញ្ញាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ ស-ញ្ញាយ សញ្ញាវាតិ សញ្ញាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវាតិ ឆាយាវត្ថុំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយ សញ្ញាវាតិ សញ្ញាវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទុតិយា សញ្ញា-វត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

(២៩) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសញ្ញាព្រោះសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះយ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧប-មេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសញ្ញាព្រោះសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(៣០) កថំ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ សញ្ញាតិ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ គន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ គន្ធោ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ សញ្ញាតិ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសញ្ញា យ៉ាងនេះឯង ។

(៣០) បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានក្នុងខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសញ្ញានេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានក្នុងខ្លួន ប្រៀបដូចផ្កាដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កានោះយ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក តែក្លិននោះឯង (មាន) ក្នុងផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិន ថាមានក្នុងផ្កា មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាបុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯសញ្ញានេះ (ក៏មាន) ក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ

ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ តតិយា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ ។

(៣១) កថំ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ ស-ញ្ញាយាតិ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យ-ថាបិ មណិ ការណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ ការណ្ឌ-កោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ ការណ្ឌកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ការណ្ឌកេតិ ការណ្ឌ-កស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

មិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្ថុកៈទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាមានក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣១) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូបនឹងវេទនា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង (មាន) ក្នុងសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសញ្ញា ប្រៀបដូចកែវមណីដែលបុគ្គលដាក់ក្នុងដប បុរសគប្បីពោលចំពោះកែវមណីនោះ យ៉ាងនេះថា នេះកែវមណី នេះដប កែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក តែកែវមណីនេះឯង (មាន) ក្នុងដបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកែវមណី ថាមានក្នុងដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញសង្ខារ វិញ្ញាណ រូប នឹងវេទនា ថាជាខ្លួន

តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយាតិ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ចតុត្ថោ សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(៣៦) កថំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ ចេតនំ សោតសម្ផស្សជំ ចេតនំ ឃានសម្ផស្សជំ ចេតនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ ចេតនំ កាយសម្ផស្សជំ ចេតនំ មនោសម្ផស្សជំ ចេតនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា ចេតនាតិ មនោសម្ផស្សជំ ចេតនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង (មាន) គន្ធសញ្ញានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានគន្ធសញ្ញា ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសញ្ញាវត្ថុកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានគន្ធសញ្ញា យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាជាខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញចេតនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើត អំពីកាយសម្ផស្ស ចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណាជាចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនូវចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ

សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សម-នុបស្សតិ យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ អហំ យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទ-នាតិ មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ គឺរស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះ គឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារ-ណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញចេតនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតិណា ជាចេតនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស សភាពនោះ គឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតិនោះ គឺចេតនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ឈ្មោះថាពិចារណា ឃើញនូវចេតនា ដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្សផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែន ពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និង វត្ថុ ណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣) កថំ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវាតិ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវាតិ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវាតិ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ

(៣៣) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា និងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសង្ខារ ព្រោះសង្ខារនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះយ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានម្លប់ ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា និងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានសង្ខារ ព្រោះសង្ខារទាំងនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានសង្ខារ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុ

ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទុតិយា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ សង្ខារវត្ថុំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(៣៨) កថំ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិំ បន អត្តនិ ឥមេ សង្ខារាតិ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ គន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ គន្ធោ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មិំ បុប្ផេតិ បុប្ផស្មិំ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិំ បន អត្តនិ ឥមេ សង្ខារាតិ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ

ក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក នេះឈ្មោះថាអត្តានុ-ទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោ-ជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខន្ធ ថាមានសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៤) បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានក្នុងខន្ធ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា និងសញ្ញា ថាជាខន្ធ បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខន្ធរបស់អញ ឯសង្ខារទាំងនេះ (ក៏មាន) ក្នុងខន្ធនេះឯង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានក្នុងខន្ធ ប្រៀបដូចផ្កាដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កានោះយ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក តែក្លិននេះឯង (ក៏មាន) ក្នុងផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិន ថាមានក្នុងផ្កា មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា និងសញ្ញា ថាជាខន្ធ បុគ្គលនោះ មានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខន្ធរបស់អញ ឯសង្ខារទាំងនេះ (ក៏មាន) ក្នុងខន្ធនេះឯង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានក្នុងខន្ធ

អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ តតិយា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តានំ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ ។

(៣៥) កថំ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេសុ សង្ខារេសូតិ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ ករណ្ឌកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ ករណ្ឌកោ

ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុកៈទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាមានក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៩) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនា និង សញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង (មាន) ក្នុងសង្ខារទាំងនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ខារ ប្រៀបដូចកែវមណី ដែលគេដាក់ក្នុងដប បុរសគប្បីពោល ចំពោះកែវមណីនោះ យ៉ាងនេះថា នេះកែវមណី នេះដប កែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក

សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ការណ្ឌកេតិ ការ-
ណ្ឌកស្មឹ មណិ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ
វិញ្ញាណំ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ
បន មេ អយំ អត្តា ឥមេសុ សង្ខារេសូតិ សង្ខា-
រេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ
ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ
យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ចតុត្ថា សង្ខារវត្ថុកា
អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ
សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ សង្ខារេសុ
អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

(៣៦) កថំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។
ឥធេកច្ចោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិ-
ញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
ណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ មនោវិញ្ញាណំ
សោ អហំ យោ អហំ តំ មនោវិញ្ញាណន្តិ
មនោវិញ្ញាណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ

តែកែវមណីនេះឯង (មាន) ក្លិនដូចនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកែវមណី ថាមានក្លិនដូច មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ រូប វេទនានិងសញ្ញា ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានក្លិនសង្ខារនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្លិនសង្ខារ ការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាសង្ខារវត្ថុកៈទី ៤ អត្តានុ-ទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្លិនសង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញចក្ខុវិញ្ញាណ សោត-វិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោ-វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាមនោវិញ្ញាណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺមនោវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញ នូវមនោវិញ្ញាណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ

សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ យោ វណ្ណោ សា អច្ចិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោវិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ មនោវិញ្ញាណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ មនោវិញ្ញាណន្តិ មនោវិញ្ញាណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

(៣៧) កថំ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះឡើង មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះគឺរស្មី សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតិនោះគឺអណ្តាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្តាតភ្លើងនឹងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញមនោវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាមនោវិញ្ញាណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះគឺមនោវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញនូវមនោវិញ្ញាណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណ-វត្ថុកៈទី ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៧) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា នឹងសង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួន របស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង

អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណវាតិ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវាតិ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណវាតិ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទុតិយា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។

មានវិញ្ញាណ ព្រោះវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចថា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញានិងសង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានវិញ្ញាណ ព្រោះវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណ ការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្ថុកៈទី ២ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៨) កថំ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណន្តិ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ ឥទំ បុប្ផំ អយំ គន្ធោ អញ្ញំ បុប្ផំ អញ្ញោ គន្ធោ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេតិ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណន្តិ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ តតិយា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(៣៨) បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ ឯវិញ្ញាណនេះ ក៏មានក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន ប្រៀបដូចផ្កាដែលបរិបូណ៌ដោយក្លិន បុរសគប្បីពោលចំពោះផ្កានុ៎ះយ៉ាងនេះថា នេះផ្កា នេះក្លិន ផ្កាដោយឡែក ក្លិនដោយឡែក តែក្លិននេះឯង (មាន) ក្នុងផ្កានេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញក្លិនថាមានក្នុងផ្កា មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួន របស់អញ ឯវិញ្ញាណនេះ ក៏មានក្នុងខ្លួននេះដែរ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិត និងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានិងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្ថុកៈទី ៣ អត្តានុទិដ្ឋិជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៩) កថំ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ វិញ្ញាណេតិ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ មណិ អយំ ករណ្ឌកោ អញ្ញោ មណិ អញ្ញោ ករណ្ឌកោ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេតិ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ វិញ្ញាណេតិ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ចតុត្ថា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

(៣៩) បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានក្នុងវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ប្រៀបដូចកែវមណីដែលបុគ្គលដាក់ក្នុងដប បុរសគប្បីពោលចំពោះកែវមណីនុ៎ះយ៉ាងនេះថា នេះកែវមណី នេះដប កែវមណីដោយឡែក ដបដោយឡែក តែកែវមណីនេះឯង មានក្នុងដបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញកែវមណី ថាមានក្នុងដប មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានក្នុងវិញ្ញាណនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ការប្រកាន់ស៊ប់នូវការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុក៏មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ជាវិញ្ញាណវត្ថុកៈទី ៤ អត្តានុទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ វិញ្ញា-ណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ អត្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេ-ហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤០) មិច្ឆាទិដ្ឋិយា កតមេហិ ទសហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ នត្ថិ ទិន្នន្តិ វត្ថុ ឯវំវាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា មិច្ឆាវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-វិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ នត្ថិ យិដ្ឋន្តិ វត្ថុ ។ បេ ។ នត្ថិ ហុតន្តិ វត្ថុ នត្ថិ សុ-កតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោតិ វត្ថុ នត្ថិ អ-យំ លោកោតិ វត្ថុ នត្ថិ បរោ លោកោតិ វត្ថុ នត្ថិ មា-តាតិ វត្ថុ នត្ថិ បិតាតិ វត្ថុ នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកាតិ

នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះឯង នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត របស់អត្តានុទិដ្ឋិដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(៨០) ការប្រកាន់ស្អិតរបស់មិច្ឆាទិដ្ឋិដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ពោលយ៉ាងនេះ ចំពោះវត្ថុថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផលដូច្នេះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលនៃមិច្ឆា-ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណានឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាវត្ថុកៈទី ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិ-វិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ចំពោះវត្ថុថា ការបូជាធំមិនមានផល ។ បេ ។ ចំពោះវត្ថុថា ការបូជាតូច មិនមានផល ចំពោះវត្ថុថា ផលវិបាកនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើល្អនឹងអាក្រក់ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា លោកនេះ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា លោកខាងមុខ មិនមាន ចំពោះវត្ថុថា មាតាមិនមានគុណ ចំពោះវត្ថុថា បិតា មិនមានគុណ ចំពោះវត្ថុថា សត្វជាឱបបាតិកៈកំណើត មិនមាន

វត្ថុំ នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមំបិ លោកំ បរំបិ លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ វត្ថុំ ឯវំវាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋាភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ ទសវត្ថុកា(១) មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។បេ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេ គតិយោ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ឥមេហិ ទសហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤១) សក្កាយទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិ-សធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

---

១ ឱ. អយំ ទសមា មិច្ឆាវត្ថុកា ។ ម. អយំ ទស មិច្ឆាវត្ថុកា ។

ការប្រកាន់ពោលយ៉ាងនេះ ចំពោះវត្ថុថា ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក ដែលជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយបញ្ញារបស់ខ្លួន នូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ ហើយប្រកាសបាន មិនមានឡើយ ដូច្នេះឈ្មោះថាទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ តែងមានគតិពីរយ៉ាង ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ។

(៤១) ការប្រកាន់ស្អិតនៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ តើដូចម្ដេច ។ បុថុជ្ជន ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានចួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន

រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ ។

កថំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ ឱទាតកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ ឱទាតកសិណន្តិ ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ ។ បេ ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ សក្កាយទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។ សក្កាយទិដ្ឋិយា ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញរូប ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញ បឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញឱទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាឱទាតកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាគឺអញ ធម្មជាតនោះ គឺឱទាតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឱទាតកសិណនិងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះ ។ បេ ។ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញឱទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះថាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកៈទី ១ សក្កាយទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(៤២) សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា កតមេហិ បណ្ណរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបវន្តំ វា អត្តានំ សមនុបស្សតិ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ ។

កថំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អយំ ខោ មេ អត្តា សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវាតិ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ អយំ រុក្ខោ

(៤២) ការប្រកាន់ស្អិត នៃសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុ: ដោយអាការ ១៥ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញ នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ នូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ នូវខ្លួនថាមានសញ្ញាខ្លះ នូវខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា នេះឯងខ្លួនរបស់អញ តែខ្លួនរបស់អញនេះឯង មានរូបព្រោះរូបនេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប ប្រៀបដូចដើមឈើ ដែលបរិបូណ៌ដោយម្លប់ បុរសគប្បីពោលចំពោះដើមឈើនុ៎ះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ

អយំ ឆាយា អញ្ញោ រុក្ខោ អញ្ញា ឆាយា សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវាតិ ឆាយា-វន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ ។ បេ ។ អយំ បឋមា សក្កាយវត្ថុកា សស្សតទិដ្ឋិ សស្សតទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ។ បេ ។ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បណ្ណរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៣) សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា កត-មេហិ បញ្ចហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយ-ធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិស-ធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។

នេះម្លប់ ដើមឈើដោយឡែក ម្លប់ដោយឡែក តែដើមឈើនេះឯង មានម្លប់ព្រោះម្លប់នេះ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញដើមឈើ ថាមានម្លប់ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ (ពិចារណាឃើញ) នូវវេទនា ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈទី ១ សស្សតទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លួន ថាមានរូប យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃសស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈ ដោយអាការ ១៥ យ៉ាង ។

(៤៣) ការប្រកាន់ស្អិត នៃឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌ របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានចួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញសង្ខារ ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ។

កថំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ ។បេ។ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ ឱទាតកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ ឱទាតកសិណន្តិ ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ ។បេ។ អយំ បឋមា សក្កាយវត្ថុកា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។បេ។ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៤) អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញឱទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាឱទាតកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាគឺអញ ធម្មជាតនោះគឺឱទាតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឱទាតកសិណផង នូវខ្លួនផង ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេង ដែលឆេះ ។ បេ ។ នេះឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈទី ១ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៤៤) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ តើដូចម្តេច ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការប៉ុន្មាន ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ដោយអាការប៉ុន្មាន

អន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា អនន្តវា
លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា តំ ជីវន្តំ សរីរន្តិ
អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ
អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ហោតិ តថាគតោ បរម្ម-
ណាតិ ។បេ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេ-
សោ ហោតិ ។ សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិ-
កាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ
។បេ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ
បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាកា-
រេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់កើតទៀត ។ បេ ។ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន តើដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

(៦៥) សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ លោកោ ចេវ សស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា លោកោ ចេវ សស្សតោ ចាតិ ។ បេ ។ សញ្ញា លោកោ ចេវ សស្សតោ ចាតិ ។ បេ ។ សង្ខារា លោកោ ចេវ សស្សតោ ចាតិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ លោកោ ចេវ សស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បញ្ចមី

(៤៥) ការប្រកាន់ស្អិតនៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបជាលោកផង ជាធម្មជាតទៀងផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះ សំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ថា វេទនា ជាលោកផង ជាធម្មជាតទៀងផង ។ បេ ។ ថា សញ្ញា ជាលោកផង ជាធម្មជាតទៀងផង ។ បេ ។ ថា សង្ខារ ជាលោកផង ជាធម្មជាតទៀងផង ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្ទាបអង្អែលថា វិញ្ញាណ ជាលោកផង ជាធម្មជាតទៀងផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ

សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

[៤៦] អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ លោកោ ចេវ អសស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ បឋមា អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ បេ ។ វេទនា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ សញ្ញា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ សង្ខារា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ លោកោ ចេវ អសស្សតញ្ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ

ថា លោកទៀង ជាទិដ្ឋិ ទី ៥ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯងការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៤៦) ការប្រកាន់ស្អិតនៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ដោយអាការ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនទៀងផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ថា វេទនា ជាលោកផង ជាធម្មជាតិមិនទៀងផង ។ បេ ។ ថា សញ្ញា ជាលោកផង ជាធម្មជាតិមិនទៀងផង ។ បេ ។ ថា សង្ខារ ជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនទៀងផង ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា វិញ្ញាណ ជាលោកផង ជាធម្មជាតមិនទៀងផង

ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៧) អន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ បរិត្តំ ឱកាសំ នីលកតោ ផរតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោតិ អន្តសញ្ញី ហោតិ យំ ផរតិ តំ វត្ថុញ្ចេវ លោកោ ច យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា អន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។

បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

(៤៧) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត ដោយអាការ ៤ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មាននីលកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ឱកាសតិចតួច បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះ មានទីបំផុត មានផ្លូវជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់នូវទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ធម្មជាតណា ផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្ថុផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្ថុនឹងលោកផ្សាយទៅ ដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឥធេកច្ចោ បរិត្តំ ឱកាសំ បីតកតោ ផរតិ លោហិតកតោ ផរតិ ឱទាតកតោ ផរតិ ឱភាសកតោ ផរតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោតិ អន្តសញ្ញី ហោតិ យំ ផរតិ តំ វត្ថុញ្ចេវ លោកោ ច យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មានបីតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ឱកាសតិចតួច មានលោហិតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានឱទាតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានឱកាសកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា លោកនេះ មានទីបំផុត មានផ្លូវជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមានសេចក្តីសំគាល់នូវទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្ថុផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្ថុនឹងលោកផ្សាយទៅដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត ដោយអាការ៤ យ៉ាង ។

[២៨] អនន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱកាសំ នីលកតោ ផរតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អនន្តវា អយំ លោកោ អបរិយន្តោតិ អនន្តសញ្ញី ហោតិ យំ ផរតិ តំ វត្ថុញ្ចេវ លោកោ ច យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា អនន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱកាសំ បីតកតោ ផរតិ លោហិតកតោ ផរតិ ឱទាតកតោ ផរតិ ឱភាសកតោ ផរតិ

(៤៨) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ដោយអាការ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មាននីលកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅកាន់ឱកាសដ៏ធំទូលាយ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះមិនមានទីបំផុត មិនមានទីបំផុតដោយជុំវិញ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាមិនមានទីបំផុត ទិដ្ឋិគឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្ថុផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្ថុនឹងលោក ផ្សាយទៅដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ជាទិដ្ឋិ ទី១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មានបីតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ កាន់ឱកាស ដ៏ធំទូលាយ មានលោហិតកសិណ បរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានឱទាតកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ មានឱកាសកសិណបរិកម្មហើយ តែងផ្សាយទៅ

តស្ស ឯវំ ហោតិ អនន្តោ អយំ លោកោ អបរិយន្តោតិ អនន្តសញ្ញី ហោតិ យំ ផរតិ តំ វត្ថុញ្ចេវ លោកោ ច យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អនន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៥៩) តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ(១) ជីវញ្ចេវ សរីរញ្ច យំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ(២) អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ

---

១ ម. តំ រូបំ ។ ២ ម. យំ ជីវំ តំ សរីរំ យំ សរីរំ តំ ជីវន្តិ ។

បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា លោកនេះ មិនមានទីបំផុត មិនមានទីបំផុតដោយជុំវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថា មិនមានទីបំផុត ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ធម្មជាតណាផ្សាយទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថាវត្ថុផង ឈ្មោះថាលោកផង វត្ថុនឹងលោក តែងផ្សាយទៅ ដោយសភាវៈណា សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាខ្លួនផង ឈ្មោះថាលោកផង បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត ដោយអាការ៥ យ៉ាង ។

(៨៩) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ដោយអាការ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិត នឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូប ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង ធម្មជាតណាជាជីវិត ធម្មជាតនោះ ជាសរីរៈ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ជាទិដ្ឋិទី ១

អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា ជីវំ ចេវ សរីរញ្ច សញ្ញា ជីវំ ចេវ សរីរញ្ច សង្ខារា ជីវំ ចេវ សរីរញ្ច វិញ្ញាណំ ជីវញ្ចេវ សរីរញ្ច យំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៥០) អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ សរីរំ ន ជីវំ តំ សរីរំ(១) អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ

---

១ ឱ. ម. រូបំ សរីរំ ន ជីវំ ជីវំ ន សរីរំ ។

អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះ សំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង សញ្ញា ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង សង្ខារ ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង វិញ្ញាណ ជាជីវិតផង ជាសរីរៈផង ធម្មជាតណា ជាជីវិត ធម្មជាតនោះ ជាសរីរៈ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៥០) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ រូបនោះពិតជាសរីរៈ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា សរីរំ ច ជីវំ សញ្ញា សរីរំ ច ជីវំ សង្ខារា សរីរំ ច ជីវំ វិញ្ញាណំ សរីរំ ច ជីវំ តំ សរីរំ(១) អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៥១) ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា(២) ហោតិបិ តិដ្ឋតិបិ ឧប្បជ្ជតិបិ និព្ពត្តតិបីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា

---

១ ឱ. ម. សរីរំ ច ជីវំ ជីវំ ច សរីរំ ។ ២ ម. ភេទា បរម្មរណា ។

ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទីឯវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ជាទិដ្ឋិទី១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ សញ្ញា ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ សង្ខារ ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ វិញ្ញាណ ជាសរីរៈ មិនមែនជាជីវិតទេ វិញ្ញាណនោះ ពិតជាសរីរៈ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

[៥១] ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតខ្លះ តាំងនៅខ្លះ កើតឡើងខ្លះ កើតប្រាកដខ្លះ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ

ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិបិ តិដ្ឋតិបិ ឧប្បជ្ជតិបិ និព្ពត្តតិបីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា ទឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនិងការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតខ្លះ តាំងនៅខ្លះ កើតឡើងខ្លះ កើតប្រាកដខ្លះ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀត ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

[៥២] ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។បេ។

(៤២) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ តែងសូន្យ តែងវិនាស សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតទេ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់មិនកើតទៀត ជាទិដ្ឋិ ទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹង ការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា ក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញាក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ ក្ខន្ធលោកនេះឯងមានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណ ក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតាសត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ តែងសូន្យ តែងវិនាស សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀតទេ បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។

ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៨៣) ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិ ច ន ច ហោតីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិ ច ន ច ហោតីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ

នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ មិនកើតទៀត ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

(៥៣) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ដោយអាការ ៥ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា វេទនាក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញាក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា វិញ្ញាណក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន

ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អត្តា គហិតោតិ អត្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អត្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៥៦) នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អត្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា នេវ ហោតិ ន ន ហោតីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អត្តា គហិតោតិ អត្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អត្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អត្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា

បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិតនៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

(៤៦) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ដោយអាការ ៤ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ គឺ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា រូបក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែន ជាទិដ្ឋិទី ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ គឺការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា វេទនា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សញ្ញា ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សង្ខារ ក្នុងលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា

វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា នេវ ហោតិ ន ន ហោតីតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បញ្ចមី នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធលោកនេះឯង មានមរណៈជាធម្មតា សត្វលុះទម្លាយកាយស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន បុគ្គលប្រកាន់ទីបំផុតនោះ ដោយទិដ្ឋិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ជាទិដ្ឋិ ទី ៥ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ដោយអាការ ៥ យ៉ាង នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៥០ យ៉ាង ។

(៤៥) បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ចត្តារោ សស្សតវាទា ចត្តារោ ឯកច្ចសស្សតិកា ចត្តារោ អន្តានន្តិកា ចត្តារោ អមរាវិក្ខេបិកា ទ្វេ អធិច្ចសមុប្បន្និកា បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៦) អបរន្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ ចតុចត្តារីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ សោឡស សញ្ញីវាទា អដ្ឋ អសញ្ញីវាទា អដ្ឋ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា សត្ត ឧច្ឆេទវាទា បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទា អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេហិ ចតុចត្តារីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៤៧) សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហណំ ។បេ។ ទិដ្ឋាភិនិវេសោ ទិដ្ឋិបរាមាសោ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(៥៥) ការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ សស្សតវាទ ៤ ឯកច្ចសស្សតវាទ ៤ អន្តានន្តវាទ ៤ អមរាវិក្ខេបវាទ ៤ អធិច្ចសមុប្បន្នវាទ ២ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

(៥៦) ការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញីវាទ ១៦ អសញ្ញីវាទ ៨ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨ ឧច្ឆេទវាទ ៧ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ៥ នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃអបរន្តានុទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៤៤ យ៉ាង ។

(៥៧) ការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតគឺទិដ្ឋិ ការស្ទាបអង្អែលគឺទិដ្ឋិ ឯណា នេះការប្រកាន់ស្អិត នៃទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

(៥៨) អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ចក្ខុំ អហន្តិ(១) មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា អហន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ សោតំ អហន្តិ ។ បេ ។ ឃានំ អហន្តិ ជិវ្ហា អហន្តិ កាយោ អហន្តិ មនោ អហន្តិ ។ បេ ។ ធម្មា អហន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អហន្តិ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ អហន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ អហន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ អដ្ឋារសមី អហន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ អភិនិវេសបរាមាសោ អហន្តិ ទិស្សតិ ។

(៥៨) ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិជាអញ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ភ្នែកជាអញ ឈ្មោះថា មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិជាអញ ជាទិដ្ឋិទី ១ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ត្រចៀកជាអញ ។ បេ ។ ថា ច្រមុះជាអញ ថា អណ្តាតជាអញ ថា កាយជាអញ ថា ចិត្តជាអញ ។ បេ ។ ថា ធម៌ទាំងឡាយជាអញ ថា ចក្ខុវិញ្ញាណជាអញ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា មនោវិញ្ញាណជាអញ ឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិជាអញ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិជាអញ ជាទិដ្ឋិទី ១៨ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិជាអញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

(៤៩) មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ចក្ខុំ មមន្តិ(១) មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ សោតំ មមន្តិ ។ បេ ។ ឃានំ មមន្តិ ជិវ្ហា មមន្តិ ។ បេ ។ មនោ មមន្តិ ។ បេ ។ ធម្មា មមន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ មមន្តិ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ មមន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ អដ្ឋារសមី មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

---

១ ឱ ម. ឯតន្តរេ អភិនិវេសបរាមាសោ មមន្តីតិ ទិស្សន្តិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

(៩៩) ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ ដោយអាការ ១៨ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ភ្នែករបស់អញ ឈ្មោះថា មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថា មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ ជាទិដ្ឋិ ទី ១ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ ។ ការប្រកាន់ស្អិតថា ត្រចៀករបស់អញ ។ បេ ។ ថា ច្រមុះរបស់អញ ថា អណ្ដាតរបស់អញ ។ បេ ។ ថា ចិត្តរបស់អញ ។ បេ ។ ថា ធម៌ទាំងឡាយរបស់អញ ថា ចក្ខុវិញ្ញាណរបស់អញ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា មនោវិញ្ញាណរបស់អញ ឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា នឹង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ ជាទិដ្ឋិ ទី ១៨ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃមានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ ដោយអាការ ១៨ យ៉ាង ។

[៦០] អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ ។ បេ ។ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ ។ បេ ។

កថំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ ឥធេកច្ចោ បថវីកសិណំ ។ បេ ។ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ យំ ឱទាតកសិណំ សោ អហំ យោ អហំ តំ ឱទាតកសិណន្តិ ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ

[៦០] ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០

តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានចួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស តែងពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ នូវវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បេ ។

បុគ្គលពិចារណាឃើញរូប ថាជាខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញបឋវីកសិណ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញឱទាតកសិណ ថាជាខ្លួន ថា ធម្មជាតណា ជាឱទាតកសិណ សភាពនោះគឺអញ សភាពណាជាអញ ធម្មជាតនោះ គឺឱទាតកសិណ ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញឱទាតកសិណនឹងខ្លួន ថាមិនមែនពីរ ប្រៀបដូចប្រទីបប្រេងដែលឆេះ មានអណ្តាតភ្លើងណា សភាពនោះ គឺរស្មី

យោ វណ្ណោ សា អច្ចីតិ អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។បេ។ អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ[១] អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

(៦១) លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ បឋមា លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ អសស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ សស្សតោ ច អសស្សតោ ច អត្តា ច លោកោ ចាតិ ។បេ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។បេ។ ឥតិ ទិស្សតិ ។

សភាពណាជារស្មី ធម្មជាតនោះ គឺអណ្ដាតភ្លើង ឈ្មោះថាពិចារណាឃើញអណ្ដាតភ្លើងនិងរស្មី ថាមិនមែនពីរ មានឧបមាដូចម្ដេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជា បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ពិចារណាឃើញនូវឱទាត-កសិណ ថាជាខ្លួន ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថា អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជារូបវត្ថុកៈ ទី ១ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃអត្តវាទប្បដិ-សំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ២០ យ៉ាង ។

(៤១) ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី ទៀង ឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និង វត្ថុណា នេះឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទី ១ លោកវាទប្បដិ-សំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ (ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែល) ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី មិនទៀង ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី ទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ បេ ។

នេវសស្សតោ នាសស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ អន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អនន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ច លោកោ ចាតិ នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ លោកវាទប្បដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ អញ្ញា ទិដ្ឋិ អញ្ញំ វត្ថុ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ អយំ អដ្ឋមី លោកវាទប្បដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ លោកវាទប្បដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។បេ។ ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ លោកវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។

[៦២] ឱលិយនាភិនិវេសោ ភវទិដ្ឋិ អតិធាវនាភិនិវេសោ វិភវទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចតឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ ។បេ។

ការប្រកាន់ស្អិតនឹងការស្ទាបអង្អែលថា ខន្ធក្តី លោកក្តី ទៀងក៏មិនមែន មិនទៀងក៏មិនមែន ថា ខន្ធក្តី លោកក្តី មានទីបំផុត ថា ខន្ធក្តី លោកក្តី មិនមានទីបំផុត ថា ខន្ធក្តី លោកក្តី មានទីបំផុតក៏មាន មិនមានទីបំផុតក៏មាន ថា ខន្ធក្តី លោកក្តី មានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ឈ្មោះថា លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិមិនមែនវត្ថុ វត្ថុមិនមែនទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិដោយឡែក វត្ថុដោយឡែក ទិដ្ឋិណា និងវត្ថុណា នេះឈ្មោះថាលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ទី ៨ លោកវាទប្បដិ-សំយុត្តទិដ្ឋិ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នេះសំយោជនៈ មិនមែនទិដ្ឋិ នេះឯង ការប្រកាន់ស្អិត នៃលោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

(៦២) ការប្រកាន់ស្អិត ដោយការក្រាញនៅ ឈ្មោះថា ភវទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ស្អិត ដោយការស្ទុះទៅក្រៃលែង ឈ្មោះថាវិភវទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៣៥ តើជាភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន អត្តានុទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ តើជាភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ។ បេ ។

លោកវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ ។ អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចត្តឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បណ្ណរស ភវទិដ្ឋិយោ បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ទសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ សក្កាយទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បណ្ណរស ភវទិដ្ឋិយោ បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា បណ្ណរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា ភវទិដ្ឋិយោ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ សស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា ភវទិដ្ឋិយោ

លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៨ គឺជាភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ជាវិភវទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ។ អស្សាទទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៣៥ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន អត្តានុទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ គឺជាភវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិភវទិដ្ឋិ ៥ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១០ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ សក្កាយទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ គឺជាភវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិភវទិដ្ឋិ ៥ សស្សតទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៥ គឺជាភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាសក្កាយវត្ថុកៈ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៥ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកទៀង មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៥ គឺជាភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់

អសស្សតោ លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ អន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ អនន្តវា លោកោតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា ភវទិដ្ឋិយោ ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា ភវទិដ្ឋិយោ ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ

អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនទៀង មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាវិភវទិដ្ឋិទាំងអស់ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមានទីបំផុត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា លោកមិនមានទីបំផុត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតនោះ សរីរៈនោះ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាភវទិដ្ឋិទាំងអស់ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ មិនកើតទៀត មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤ គឺជាវិភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់

ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ(១) អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ចតុច្ចត្តាឡីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា វិភវទិដ្ឋិយោ មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្វាវតា ភវទិដ្ឋិយោ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បណ្ណរស ភវទិដ្ឋិយោ បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិ វេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ ។ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា វិភវទិដ្ឋិយោតិ ទិស្សតិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៨ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន អបរន្តានុទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៤៤ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន ទិដ្ឋិប្រកបដោយសំយោជនៈ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៨ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថាអញ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៨ គឺជាវិភវទិដ្ឋិទាំងអស់ មានវិនិពន្ធទិដ្ឋិថា របស់អញ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ១៨ គឺជាភវទិដ្ឋិ ទាំងអស់ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ២០ គឺជាភវទិដ្ឋិ ១៥ ជាវិភវទិដ្ឋិ ៥

លោកវាទប្បដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាកា-
រេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ សិយា
វិភវទិដ្ឋិយោ សព្វាវ តា ទិដ្ឋិយោ(១) អត្តានុទិដ្ឋិយោ
សព្វាវ តា ទិដ្ឋិយោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយោ សព្វាវ តា ទិដ្ឋិយោ
សក្កាយទិដ្ឋិយោ សព្វាវ តា ទិដ្ឋិយោ អន្តគ្គាហិកា
ទិដ្ឋិយោ សព្វាវ តា ទិដ្ឋិយោ សញ្ញោជនិកា ទិដ្ឋិ-
យោ(២) អត្តវាទប្បដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិយោ ភវទិដ្ឋិយោ
វិភវទិដ្ឋិយោ(៣) ឯតំ ទ្វយំ តក្កិតា(៤) និស្សិតា
យេ(៥) តេសំ និរោធម្ហិ នត្ថិ(៦) ញាណំ យត្ថាយំ
លោកោ វីបរិតសញ្ញីតិ(៧) ។

(៦៣) ទ្វីហិ ភិក្ខវេ ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា
ទេវមនុស្សា ឱលិយន្តិ ឯកេ អតិធាវន្តិ ឯកេ ច-
ក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ អសព្វទទិដ្ឋិយោ សព្វាវតា ទិដ្ឋិយោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ សព្វាវតា ទិដ្ឋិយោតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. ភវញ្ច ទិដ្ឋឹ វិភវញ្ច ទិដ្ឋឹ ។ ៤ ម. តក្កិកា ។ ៥ ម. សេ ។ ៦ ឱ. ម. នហត្ថិ ។ ៧ ឱ. ម. វិបរីតសញ្ញីតិ ។

លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយអាការ ៨ គឺជាភវទិដ្ឋិក៏មាន ជាវិភវទិដ្ឋិក៏មាន ទិដ្ឋិទាំងអស់ ឈ្មោះថាអត្តានុទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិទាំងអស់ ឈ្មោះថាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិទាំងអស់ ឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិទាំងអស់ ឈ្មោះថាអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិទាំងអស់ ឈ្មោះថាសញ្ញោ-ជនិកទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាអត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាភវទិដ្ឋិ ឈ្មោះថាវិភវទិដ្ឋិ ពួកជនណា ជាអ្នកត្រិះរិះ ហើយអាស្រ័យ នូវទិដ្ឋិទាំងពីរនុ៎ះ ការដឹងកន្លងនិរោធ របស់ពួកជននោះ មិនមានឡើយ ដ្បិតថា សត្វលោកនេះ តែងមានសេចក្តីសំគាល់ខុស ។

(៦៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក ដែលត្រូវទិដ្ឋិទាំងពីររួបរឹតហើយ តែងក្រាញ មួយពួក តែងស្ទុះស្ទា ឯពួកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់ ។

មហាវគ្គ ឥទ្ធិកថា

កតមញ្ច ភិក្ខវេ ឱលិយទ្ធិ ឃោកោ កហកមា ភិក្ខវេ ទេវមនុស្សា កវរតា កវសម្មុតិកា តេសំ កវធិកេតាយ ធម្មេ ទេសិយមានេ ចិត្តំ ច បក្ខន្ទតិ ច សម្បសីទតិ ច សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ ឱលិយទ្ធិ ឃោកោ ។

កតមញ្ច ភិក្ខវេ អតិជាតិទ្ធិ ឃោកោ កវេន(១) ខោ បនេកោ អដ្ដិយមានា ហាកយមានា ជិគុច្ឆមានា វិករំ អតិនន្ទន្តិ យតោ តិរ តោ អត្តា(២) កាយស្ស តេនា ឧច្ចិជ្ជតិ វិនស្សតិ ច ហោតិ បរម្មរណាតិ ឥតំ សន្តំ ឥតំ បណីតំ យថាកវន្តិ(៣) ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ អតិជាតិទ្ធិ ឃោកោ ។

---

១ ឱ. ម. ភវេនេវ ។ ២ ឱ. ម. អយំ អត្តា ។ ៣ ម. យាថាវន្តិ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋកថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងក្រាញ តើដូចម្ដេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ មានភពជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរក្នុងភព រីករាយក្នុងភព កាលដែលតថាគតកំពុងសំដែងធម៌ (ឲ្យស្ដាប់) ដើម្បីរំលត់ភព ចិត្តរបស់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងនោះ រមែងមិនស្ទុះស្ទា មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជឿស៊ប់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងក្រាញ យ៉ាងនេះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងស្ទុះស្ទា តើដូចម្ដេច ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក កាលនឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ជិនឆ្អន់ដោយសារភព ក៏ត្រេកអរចំពោះការប្រាសចាកភព ដោយគិតថា ឱហ្ន៎ អត្តាលណា ខ្លួននឹងទម្លាយកាយទៅ ហើយសូន្យ វិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ មិនកើតទៀត (ឬដោយគិតថា) នេះជាធម្មជាតស្ងប់ នេះជាធម្មជាតដ៏ឧត្ដមដោយពិត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានឹងមនុស្សមួយពួក តែងស្ទុះស្ទា យ៉ាងនេះឯង ។

កថញ្ច ភិក្ខវេ ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ភូតំ ភូតតោ បស្សតិ ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ ។

យោ ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស ច អតិក្កម(១)

យថាភូតេ វិមុច្ចតិ ភវតណ្ហាបរិក្ខយា

សវេ ភូតស្ស បរិញ្ញាតោ សោ វីតតណ្ហោ(២)

ភវាភវេ

ភូតស្ស វិភវា ភិក្ខុ នាគច្ឆតិ បុនព្ភវន្តិ ។

(៦៤) តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី ។

កតមេ តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី ។ តិត្ថិយោ ច តិត្ថិយសាវកោ ច យោ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ឥមេ តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី ។

---

១ ឱ. ម. អតិក្កមំ ។ ២ ឱ. សវេ ភូតស្សបរិញ្ញា វីតតណ្ហា ។ ម. សវេ ភូតបរិញ្ញាសោ វីតតណ្ហោ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះពួកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញនូវភូតរូប ថាជាភូតរូប លុះឃើញនូវភូតរូប ថាជាភូតរូបហើយ តែងជាអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាករាគៈ ដើម្បីរំលត់នូវភូតរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ តែងឃើញច្បាស់ យ៉ាងនេះឯង ។

ភិក្ខុណា ឃើញនូវភូតរូប ថាជាភូតរូប ហើយប្រព្រឹត្ត
កន្លងនូវភូតរូប រមែងជឿស៊ប់ ក្នុងការពិត ព្រោះការ
អស់ទៅនៃភវតណ្ហា ថាបើភិក្ខុនោះ បានកំណត់ដឹង
នូវភូតរូបហើយ ជាអ្នកមានតណ្ហាទៅប្រាសហើយ
ក្នុងរូបភពនិងអរូបភព រមែងមិនបាននូវភពថ្មីទៀតទេ
ព្រោះការមិនមានភូតរូប ។

[៦៤] បុគ្គល ៣ ពួក មានទិដ្ឋិវិបត្តិ បុគ្គល ៣ ពួក បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ។ បុគ្គល ៣ ពួក មានទិដ្ឋិវិបត្តិ តើដូចម្តេច ។ ពួកតិរ្ថិយ ១ ពួកសាវ័កនៃតិរ្ថិយ ១ ពួកជនដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ នេះបុគ្គល ៣ ពួក ដែលមានទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

កតមេ ទ្វេ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី ។ តថាគតោ ច តថាគតស្ស សាវកោ ច យោ ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ឥមេ ទ្វេ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី ។

កោធនោ ឧបនាហី ច បាបមក្ខី ច យោ នរោ
វិបន្នទិដ្ឋិ មាយាវី តំ ជញ្ញា វសលោ ឥតិ ។
អក្កោធនោ អនុបនាហី អមក្ខី សុទ្ធតំ គតោ
សម្បន្នទិដ្ឋិ មេធាវី តំ ជញ្ញា អរិយោ ឥតិ ។

(៦៨) តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ ។

កតមា តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ ។ ឯតំ មមន្តិ វិបន្នទិដ្ឋិ ឯសោហមស្មីតិ វិបន្នទិដ្ឋិ ឯសោ មេ អត្តាតិ វិបន្នទិដ្ឋិ ឥមា តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ ។

មហាវគ្គ ទិដ្ឋិកថា

បុគ្គល ៣ ពួក បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគត ១ សាវ័កនៃព្រះតថាគត ១ ពួកជនដែលជាសម្មាទិដ្ឋិ ១ នេះបុគ្គល ៣ ពួក ដែលបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ។

នរជនណា មានសេចក្តីក្រោធផង ចងសេចក្តីក្រោធ
ទុកផង ជាសត្វលាមក លុបគុណគេផង មានទិដ្ឋិ-
វិបត្តិផង មានពុតត្បុតផង បុគ្គលគប្បីដឹង នូវ
នរជននោះថា អ្នកទាំងនេះ ជាមនុស្សថោកទាប ។
អ្នកប្រាជ្ញ មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនចងសេចក្តីក្រោធ
ទុក មិនលុបគុណគេ ដល់នូវភាពជាអ្នកបរិសុទ្ធ មាន
ទិដ្ឋិបរិបូណ៌ បុគ្គលគប្បីដឹងនូវអ្នកប្រាជ្ញនោះថា អ្នកនេះ
ជាមនុស្សប្រសើរ ។

(៦៩) ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង ។

ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការយល់ឃើញថា នុះជារបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិ ការយល់ឃើញថា នុះជាអញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិ ការយល់ឃើញថា នុះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិបត្តិ នេះឯង ទិដ្ឋិវិបត្តិ ៣ យ៉ាង ។

កតមា តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ ។ ឯតំ មមន្តិ សម្បន្នទិដ្ឋិ ឯសោហមស្មីតិ សម្បន្នទិដ្ឋិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សម្បន្នទិដ្ឋិ ឥមា តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ ។

(៦៦) ឯតំ មមន្តិ កា ទិដ្ឋិ កតិ ទិដ្ឋិយោ កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ឯសោហមស្មីតិ កា ទិដ្ឋិ កតិ ទិដ្ឋិយោ កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ឯសោ មេ អត្តាតិ កា ទិដ្ឋិ កតិ ទិដ្ឋិយោ កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ។ ឯតំ មមន្តិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិយោ បុព្វន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ឯសោហមស្មីតិ អបរន្តានុទិដ្ឋិ ចតុច្ចត្តាឡីសំ ទិដ្ឋិយោ អបរន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ឯសោ មេ អត្តាតិ វីសតិវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ សក្កាយទិដ្ឋិប្បមុខេន(១) ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិគតានិ បុព្វន្តាបរន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ ។

---

១ ឱ. ម. សក្កាយទិដ្ឋិប្បមុខានិ ។

ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជាអញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិសម្បត្តិ នេះឯង ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ៣ យ៉ាង ។

(៦៦) ការយល់ឃើញថា នុ៎ះរបស់អញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាអញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះទិដ្ឋិអ្វី មានទិដ្ឋិប៉ុន្មាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកដូចម្តេច ។ ការយល់ឃើញថា នុ៎ះរបស់អញ ឈ្មោះបុព្វន្តានុទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ១៨ ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងដើម ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាអញ ឈ្មោះអបរន្តានុទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ៤៤ ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងចុង ការយល់ឃើញថា នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ឈ្មោះវីសតិវត្ថុក-អត្តានុទិដ្ឋិ ឈ្មោះវីសតិវត្ថុកសក្កាយទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិ ៦២ ដោយមានសក្កាយទិដ្ឋិជាប្រធាន ទិដ្ឋិទាំងនោះ គេប្រកាន់យកចំណែកខាងដើមនឹងចំណែកខាងចុង ។

(៦៧) យេ កេចិ ភិក្ខវេ មយិ និដ្ឋង្គតា សព្វេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ។ សត្តក្ខត្តុបរមស្ស កោលង្កោលស្ស ឯកពីជិស្ស សកទាគាមិស្ស យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។ អន្តរាបរិនិព្វាយិស្ស ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិស្ស អសង្ខារបរិនិព្វាយិស្ស សសង្ខារបរិនិព្វាយិស្ស ឧទ្ធំសោតស្ស អកនិដ្ឋគាមិនោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។

យេ(១) កេចិ ភិក្ខវេ មយិ និដ្ឋង្គតា សព្វេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ តេសំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានន្តិ ទិស្សតិ ។

(៦៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ដល់នូវការសម្រេច ព្រោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ តើដូចម្តេច ។ សត្តក្ខត្តុ-បរមបុគ្គល ១ កោលំកោលបុគ្គល ១ ឯកពីជិបុគ្គល ១ សកទាគាមិ-បុគ្គល ១ បុគ្គលដែលជាព្រះអរហន្តក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ ។

បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយសម្រេច តើដូចម្តេច ។ អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ អសង្ខារបរិនិព្វា-យិបុគ្គល ១ សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧទ្ធំសោតអកនិដ្ឋគាមិបុគ្គល ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ដល់នូវការសម្រេច ព្រោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ នេះឯង បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ នេះឯង បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

(២៨) យេ កេចិ ភិក្ខវេ មយិ អវេច្ចប្បសន្នា សព្វេ តេ សោតាបន្នា តេសំ សោតាបន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ។ សត្តក្ខត្តុបរមស្ស កោលង្កោលស្ស ឯកពីជិស្ស សកទាគាមិស្ស យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ។

កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។ អន្តរាបរិនិព្វាយិស្ស ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិស្ស អសង្ខារបរិនិព្វាយិស្ស សសង្ខារបរិនិព្វាយិស្ស ឧទ្ធំសោតស្ស អកនិដ្ឋគាមិនោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា ។

យេ កេចិ ភិក្ខវេ មយិ អវេច្ចប្បសន្នា សព្វេ តេ សោតាបន្នា តេសំ សោតាបន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋាតិ ។

ទិដ្ឋិកថា សមត្តា ។

(៦៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលណាមួយ ជ្រះថ្លាមិនកម្រើកចំពោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសោតាបន្នបុគ្គល សោតាបន្នបុគ្គលទាំងនោះ ៥ ពួកនេះ សម្រេចក្នុងលោកនេះ ឯបុគ្គល ៥ ពួកទៀត លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

បុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ តើដូចម្តេច ។ សត្តក្ខត្តុបរមបុគ្គល ១ កោលំកោលបុគ្គល ១ ឯកពីជិបុគ្គល ១ សកទាគាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលដែលជាព្រះអរហន្តក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក សម្រេចក្នុងលោកនេះ ។

បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច តើដូចម្តេច ។ អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ អសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ១ ឧទ្ធំសោតអកនិដ្ឋគាមិបុគ្គល ១ នេះបុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបុគ្គលណាមួយ ជ្រះថ្លាមិនកម្រើកចំពោះតថាគត បុគ្គលទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសោតាបន្នបុគ្គល នេះឯង សោតាបន្នបុគ្គលទាំង ៥ ពួកនោះ សម្រេចក្នុងលោកនេះ នេះឯង បុគ្គល ៥ ពួក លះលោកនេះហើយ សម្រេច ។

ចប់ ទិដ្ឋិកថា ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

(៦៩) សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធឹ ភាវយតោ សមាធិកានិ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ(១) ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសេ ញាណានិ តេរស វោទានេ ញាណានិ ពត្តឹសំ សតោការីសុ(២) ញាណានិ ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ អដ្ឋ និព្វិទាញាណានិ អដ្ឋ និព្វិទានុលោមេ ញាណានិ(៣) អដ្ឋ និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ(៤) ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ ។

(៧០) កតមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ ។ កាមច្ឆន្ទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ នេក្ខម្មំ សមាធិស្ស ឧបការំ ព្យាបាទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អព្យាបាទោ សមាធិស្ស ឧបការំ ថីនមិទ្ធំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អាលោកសញ្ញា សមាធិស្ស ឧបការំ ឧទ្ធច្ចំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អវិក្ខេបោ សមាធិស្ស ឧបការំ វិចិកិច្ឆា

---

១ ម. បរិពន្ធេ ។ ២ ម. សតោការិយេ ។ ៣ ឱ. ម. និព្វិទានុលោមញ្ញាណានិ ។ ៤ ឱ. ម. និព្វិទាយ បដិបស្សទ្ធិ ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

(៦៩) កាលភិក្ខុចម្រើនអានាបានស្សតិសមាធិ មានវត្ថុ ១៦ ញាណចំនួន ២២០ ក៏កើតឡើង គឺបរិបន្ថញាណ ៨ ឧបការញាណ ៨ ឧបក្កិលេសញាណ ១៨ វោទានញាណ ១៣ សតោការិញាណ ៣២ សមាធិញាណ ២៤ វិបស្សនាញាណ ៧២ និព្វិទាញាណ ៨ និព្វិទានុលោមញាណ ៨ និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណ ៨ វិមុត្តិសុខញាណ ២១ ។

(៧០) បរិបន្ថញាណ ៨ និងឧបការញាណ ៨ តើដូចម្តេច ។ កាមច្ឆន្ទៈ ជាសត្រូវដល់សមាធិ នេក្ខម្មៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ ព្យាបាទ ជាសត្រូវដល់សមាធិ អព្យាបាទ ជាឧបការៈដល់សមាធិ ថីនមិទ្ធៈ ជាសត្រូវដល់សមាធិ អាលោកសញ្ញា ជាឧបការៈដល់សមាធិ ឧទ្ធច្ចៈ ជាសត្រូវដល់សមាធិ អវិក្ខេបៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ វិចិកិច្ឆា

សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ធម្មវវត្ថានំ សមាធិស្ស ឧប-
ការំ អវិជ្ជា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ញាណំ សមា-
ធិស្ស ឧបការំ អរតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បាមុជ្ជំ
សមាធិស្ស ឧបការំ សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា សមា-
ធិស្ស បរិបន្ថា(១) សព្វេបិ កុសលា ធម្មា សមាធិ-
ស្ស ឧបការំ(២) ឥមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ
អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ ឥមេហិ សោឡសហិ
អាការេហិ ឧទុបិតចិត្តំ សមុទុបិតចិត្តំ(៣) ឯកត្តេ
សន្តិដ្ឋតិ នីវរណេហិ វិសុជ្ឈតិ ។

(៧១) កតមេ តេ ឯកត្តា ។ នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ
អព្យាបាទោ ឯកត្តំ អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ អវិ-
ក្ខេបោ ឯកត្តំ ធម្មវវត្ថានំ ឯកត្តំ ញាណំ ឯកត្តំ
បាមុជ្ជំ ឯកត្តំ សព្វេ(៤) កុសលា ធម្មា ឯកត្តា ។

---

១ ម. បរិពន្ធា ។ ២ ម. ឧបការា ។ ៣ ឱ. ឧទ្ទុតំ ចិត្តំ សមុទុចិត្តំ ។ ម. ឧទុបិតំ ចិត្តំ
សមុទុបិតំ ចិត្តំ ។ ៤ ម. សព្វេបិ ។

ជាសត្រូវដល់សមាធិ ធម្មវវត្ថានៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អវិជ្ជា ជាសត្រូវដល់សមាធិ ញាណ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អរតិ ជាសត្រូវដល់សមាធិ បាមុជ្ជៈ ជាឧបការៈដល់សមាធិ អកុសលធម៌ទាំងអស់សុទ្ធតែជាសត្រូវដល់សមាធិ កុសលធម៌ទាំងអស់ សុទ្ធតែជាឧបការៈដល់សមាធិ ទាំងនេះ ឈ្មោះថាបរិបន្ថញាណ ៨ និងឧបការញាណ ៨ ចិត្តដែលស្ទុះខ្ពស់ឡើង ចិត្តដែលអណ្តែតក្រសែតផុតឡើង រមែងតាំងនៅស៊ប់ ក្នុងឯកត្តៈ រមែងស្អាតចាកនីវរណៈ ដោយអាការទាំង ១៦ នេះ ។

(៧១) ឯកត្តៈទាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ នេក្ខម្មៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អព្យាបាទ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អាលោកសញ្ញា ឈ្មោះថាឯកត្តៈ អវិក្ខេបៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ធម្មវវត្ថានៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ញាណ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ បាមុជ្ជៈ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ កុសលធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ។

កតមេ តេ នីវរណា ។ កាមច្ឆន្ទោ នីវរណំ ព្យាបាទោ នីវរណំ ថីនមិទ្ធំ នីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ នីវរណំ វិចិកិច្ឆា នីវរណំ អវិជ្ជា នីវរណំ អរតិ នីវរណំ សព្វេ អកុសលា ធម្មា នីវរណា ។

[៧២] នីវរណាតិ កេនដ្ឋេន នីវរណា ។ និយ្យានាវរណដ្ឋេន នីវរណា ។ កតមេ តេ និយ្យានា ។ នេក្ខម្មំ អរិយានំ និយ្យានំ តេន ច នេក្ខម្មេន អរិយា និយ្យន្តិ កាមច្ឆន្ទោ និយ្យានាវរណំ តេន ច កាមច្ឆន្ទេន និវុតត្តា នេក្ខម្មំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ កាមច្ឆន្ទោ និយ្យានាវរណំ អព្យាបាទោ អរិយានំ និយ្យានំ តេន ច អព្យាបាទេន អរិយា និយ្យន្តិ ព្យាបាទោ និយ្យានាវរណំ តេន ច ព្យាបាទេន និវុតត្តា អព្យាបាទំ(១) អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ ព្យាបាទោ

១ ម. អព្យាបាទ ។

នីវរណៈទាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ កាមច្ឆន្ទៈ ឈ្មោះថានីវរណៈ ព្យាបាទ ឈ្មោះថានីវរណៈ ថីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថានីវរណៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ឈ្មោះថានីវរណៈ វិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថានីវរណៈ អវិជ្ជា ឈ្មោះថានីវរណៈ អរតិ ឈ្មោះថានីវរណៈ អកុសលធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថានីវរណៈ ។

(៧២) សំនួរត្រង់ពាក្យថា នីវរណៈ ចុះនីវរណៈ ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ នីវរណៈ ដោយអត្ថថាធម៌ជាគ្រឿងកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ។ ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ទាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ នេក្ខម្មៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារនេក្ខម្មៈនោះ កាម-ច្ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់នេក្ខម្មៈដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវកាមច្ឆន្ទៈនោះបិទបាំង ហេតុនោះ កាមច្ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) អព្យាបាទ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារអព្យាបាទនោះ ។ ព្យាបាទ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់ អព្យាបាទដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវព្យាបាទនោះបិទបាំង ហេតុនោះ ព្យាបាទ ឈ្មោះថាធម៌ជា

និយ្យានាវរណំ អាលោកសញ្ញា អរិយានំ និយ្យានំ តាយ ច អាលោកសញ្ញាយ អរិយា និយ្យន្តិ ថីន-មិទ្ធំ និយ្យានាវរណំ តេន ច ថីនមិទ្ធេន និវុតត្តា អាលោកសញ្ញំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ ថីនមិទ្ធំ និយ្យានាវរណំ អវិក្ខេបោ អរិយានំ និយ្យានំ តេន ច អវិក្ខេបេន អរិយា និយ្យន្តិ ឧទ្ធច្ចំ និយ្យានាវរណំ តេន ច ឧទ្ធច្ចេន និវុតត្តា អវិក្ខេបំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ ឧទ្ធច្ចំ និយ្យានាវរណំ ធម្មវវត្ថានំ អរិយានំ និយ្យានំ តេន ច ធម្មវវត្ថានេន អរិយា និយ្យន្តិ វិចិកិច្ឆា និយ្យានាវរណំ តាយ ច វិចិកិច្ឆាយ និវុតត្តា ធម្មវ-វត្ថានំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ វិចិកិច្ឆា

គ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) អាលោកសញ្ញា ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារអាលោកសញ្ញានោះ ថីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់អាលោកសញ្ញាដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវថីនមិទ្ធៈនោះបិទបាំង ហេតុនោះ ថីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) អវិក្ខេបៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារអវិក្ខេបៈនោះ ឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះធម៌ជាគ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់អវិក្ខេបៈ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវឧទ្ធច្ចៈនោះបិទបាំង ហេតុនោះ ឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ធម្មវវត្ថានៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជន តែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារធម្មវវត្ថានៈនោះ វិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងពាំងដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់ធម្មវវត្ថានៈ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវវិចិកិច្ឆានោះបិទបាំង ហេតុនោះ វិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាធម៌ជា

និយ្យានាវរណំ ញាណំ អរិយានំ និយ្យានំ តេន
ច ញាណេន អរិយា និយ្យន្តិ អវិជ្ជា និយ្យានាវរណំ
តាយ ច អវិជ្ជាយ និវុតត្តា ញាណំ អរិយានំ
និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ អវិជ្ជា និយ្យានាវរណំ បា-
មុជ្ជំ អរិយានំ និយ្យានំ តេន ច បាមុជ្ជេន អរិយា
និយ្យន្តិ អរតិ និយ្យានាវរណំ តាយ ច អរតិយា
និវុតត្តា បាមុជ្ជំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ
អរតិ និយ្យានាវរណំ សព្វេបិ កុសលា ធម្មា
អរិយានំ និយ្យានំ តេហិ ច ធម្មេហិ អរិយា
និយ្យន្តិ សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា និយ្យានា-
វរណា តេហិ ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ និវុតត្តា
កុសលេ ធម្មេ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ

គ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ញាណ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជន តែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារញាណនោះ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់ញាណដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវអវិជ្ជានោះបិទបាំង ហេតុនោះ អវិជ្ជា ឈ្មោះថាជាគ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បាមុជ្ជៈ ឈ្មោះថាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារបាមុជ្ជៈនោះ អរតិ ឈ្មោះថាធម៌ជាគ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់បាមុជ្ជៈ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ព្រោះត្រូវអរតិនោះបិទបាំង ហេតុនោះ អរតិ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) កុសលធម៌ទាំងអស់ ជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន ទាំងពួកអរិយជនតែងដើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) ដោយសារធម៌ទាំងឡាយនោះ អកុសលធម៌ទាំងអស់ សុទ្ធតែជាគ្រឿងកំពង់ដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) បុគ្គលមិនស្គាល់ច្បាស់នូវកុសលធម៌ ដែលជាដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) របស់ពួកអរិយជន

សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា និយ្យានាវរណា ឥមេហិ ច បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធឹ ភាវយតោ ខណិកសមោធានា ។

(៧៣) កតមេ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ អជ្ឈត្តវិក្ខេបគតំ ចិត្តំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ ពហិទ្ធាវិក្ខេបគតំ ចិត្តំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អស្សាសបដិកង្ខណា និកន្តិ តណ្ហាចរិយា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បស្សាសបដិកង្ខណា និកន្តិ តណ្ហាចរិយា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ។

ព្រោះត្រូវពួកអកុសលធម៌នោះបិទបាំង ហេតុនោះ ពួកអកុសលធម៌ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងរាំងនូវដំណើរទៅ (កាន់ព្រះនិព្វាន) កាលភិក្ខុមានចិត្តបរិសុទ្ធ ចាកនីវរណធម៌ទាំងនេះ ចម្រើនអានាបានស្សតិសមាធិ ដែលមានវត្ថុ ១៦ ខណិកសមោធាន (ក៏កើតមាន) ។

[៧៣] ឧបក្កិលេសញ្ញាណ ១៨ កើតឡើង តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ខាងដើម កណ្តាល និងខាងចុង ចិត្តដែលបោះទៅក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្នុង ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ខាងដើម កណ្តាល និងខាងចុង ចិត្តដែលបោះទៅក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្រៅ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃបំណង ជាសត្រូវរបស់សមាធិ សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះខ្យល់ដកដង្ហើមចូល សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃបំណង ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ការជ្រប់ចិត្តក្នុងការបានចំពោះ នូវខ្យល់ដកដង្ហើមចូល សម្រាប់បុគ្គលដែលទប់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ការជ្រប់ចិត្តក្នុងការបានចំពោះ នូវខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ សម្រាប់បុគ្គលដែលទប់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

អនុគច្ឆនា ច អស្សាសំ បស្សាសំ អនុគច្ឆនា
សតិ អជ្ឈត្តវិក្ខេបា កង្ខណា ពហិទ្ធាវិក្ខេបបត្ថនា(១)
ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា អានាបានស្សតិសមាធិស្ស
យេហិ វិកម្បមានស្ស(២) នោ ចេ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ
វិមោក្ខំ អប្បជានន្តា តេ ហោន្តិ បរបត្តិយាតិ ។

(៧៤) និមិត្តំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ និមិត្តំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ។

---

១ ឱ. ម. ពហិទ្ធាវិក្ខេបបត្ថនា អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា ។ ២ ឱ. ម. វិក្ខេបមានស្ស ។

ប្រសិនបើចិត្ត របស់បុគ្គលកាលនៅញាប់ញ័រ មិនទាន់ផុតស្រឡះ ចាកឧបក្កិលេសទាំងឡាយណា ឧបក្កិលេសរបស់អានាបានស្សតិសមាធិនោះ មាន ៦ គឺ ការផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ ការផ្ចង់ស្មារតីទៅកាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ សតិ ១ ការបោះចិត្តទៅក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្នុង ១ សេចក្តីប៉ុនប៉ង ១ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការបោះចិត្តទៅក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្រៅ ១ ពួកជននោះ កាលដែលមិនទាន់ដឹងច្បាស់នូវវិមោក្ខ តែងនៅជឿអ្នកដទៃ ។

(៧៤) កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ជាសត្រូវរបស់សមាធិ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

និមិត្តំ អាវជ្ជមានស្ស អស្សាសេ វិក្ខិប្បតេ មនោ
អស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ
និមិត្តំ អាវជ្ជមានស្ស បស្សាសេ វិក្ខិប្បតេ មនោ
បស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ
អស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស បស្សាសេ វិក្ខិប្បតេ មនោ
បស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ
ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា អានាបានស្សតិសមាធិស្ស
យេហិ វិកម្បមានស្ស(១) នោ ចេ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ
វិមោក្ខំ អប្បជានន្តា តេ ហោន្តិ បរបត្តិយា តិ ។

(៧៨) អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ វិក្ខេបានុបតិតំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អនាគតប្បដិកង្ខណំ ចិត្តំ វិកម្បិតំ(២) សមាធិស្ស បរិបន្ថោ លីនំ ចិត្តំ កោសជ្ជានុបតិតំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អតិប្បគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចានុបតិតំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អភិញ្ញាតំ(៣) ចិត្តំ

---

១ ឱ. ម. វិក្ខេបមានស្ស ។ ២ ឱ. វិក្ខម្ភិតំ ។ ៣ ឱ. អភិណតំ ។ ម. អភិនតំ ។

ប្រសិនបើចិត្តរបស់បុគ្គល កាលទៅញាប់ញ័រ មិនទាន់ផុតស្រឡះ ចាកឧបក្កិលេសទាំងឡាយណា ឧបក្កិលេសទាំងឡាយនោះ របស់អានាបានស្សតិសមាធិ មាន ៦ យ៉ាង គឺ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកនិមិត្ត ចិត្តរមែងញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ១ កាលបុគ្គលកំពុងនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ចិត្តរមែងញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ១ ជនទាំងនោះ កាលមិនទាន់ដឹងច្បាស់នូវវិមោក្ខ តែងទៅជឿអ្នកដទៃ ។

(៧៥) ចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីត ដែលធ្លាក់ទៅ ក្នុងសេចក្តីរាយមាយ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តរួញ ដែលធ្លាក់ទៅ ក្នុងសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តផ្គងព្រួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅ ក្នុងឧទ្ធច្ចៈ ជាសត្រូវ របស់សមាធិ ចិត្តប្រាកដ

រាគានុបតិតំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ អបញ្ញាតំ(១) ចិត្តំ ព្យាបាទានុបតិតំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ ។

អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ
អនាគតាបដិកង្ខណំ
លីនំ អតិបគ្គហិតំ អភិញ្ញាតំ
អបញ្ញាតំ ចិត្តំ ន សមាធិយតិ
ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា
អានាបានស្សតិសមាធិស្ស
យេហិ(២) ឧបក្កិលិដ្ឋសង្កប្បោ
អធិចិត្តំ នប្បជានាតីតិ ។

(៧៦) អស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ អជ្ឈត្តំ វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច បស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ ពហិទ្ធា វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អស្សាសប្បដិកង្ខណាយ និកន្តិយា តណ្ហាចរិយាយ កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច

១ ឱ. អបណតំ ។ ម. អបនតំ ។ ២ ម. តេហិ ។

ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងកង: ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ចិត្តមិនប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងព្យាបាទ ជាសត្រូវរបស់សមាធិ ។

បុគ្គលមានសង្កប្ប:សៅហ្មងហើយ រមែងមិនស្គាល់ច្បាស់នូវអធិចិត្ត ដោយសារពួកឧបក្កិលេសណា ឧបក្កិលេស ទាំងឡាយនោះ របស់អានាបានស្សតិសមាធិ មាន ៦ យ៉ាងគឺ ចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីត: ១ ចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ជាអនាគត ១ ចិត្តញោក ១ ចិត្តផ្គងហួសពេក ១ ចិត្តប្រាកដ ១ ចិត្តមិនប្រាកដ ១ រមែងមិនតំកល់នៅមាំឡើយ ។

(៧៦) កាលភិក្ខុផ្ចង់ស្មារតីទៅ កាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ខាងដើម កណ្តាល នឹងខាងចុង កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវ:រញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសារចិត្តដែលបោះទៅ ក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្នុង កាលភិក្ខុផ្ចង់ស្មារតីទៅ កាន់ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ខាងដើម កណ្តាល នឹងខាងចុង កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវ: រញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសារចិត្ត ដែលបោះទៅក្នុងខ្យល់ដង្ហើមខាងក្រៅ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវ:រញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសេចក្តីប្រាថ្នារកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ

បស្សាសបដិលាភេន និកន្តិយា តណ្ហាចរិយាយ កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច(១) និមិត្តំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច និមិត្តំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច បស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច អស្សាសំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ចាតិ ទិស្សតិ ។

ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃបំណង កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ដោយសារសេចក្តីប្រាថ្នារកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ដោយសេចក្តីប្រព្រឹត្តិនៃបំណង កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះជ្រប់ចិត្តក្នុងការបានចំពោះ នូវខ្យល់ដកដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកទប់ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ កាលភិក្ខុនឹកនិមិត្ត កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ កាលភិក្ខុនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រក្នុងនិមិត្ត កាលភិក្ខុនឹកនិមិត្ត កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល កាលភិក្ខុនឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងនិមិត្ត កាលភិក្ខុ នឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ កាយនិងចិត្ត រមែងជាសភាវៈរញ្ជួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង

មហាវគ្គ អានាបានកថា

បស្សាសំ អារព្ភតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា
កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច អតីតានុធាវនេន ចិត្តេន វិក្ខេបានុបតិ-
តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា
ច ផន្ទិតា ច អនាគតបដិកង្ខនេន ចិត្តេន វិកម្ប-
តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា
ច ផន្ទិតា ច លីនេន ចិត្តេន កោសជ្ជានុបតិតេន
កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច អតិប្បគ្គហិតេន ចិត្តេន ឧទ្ធច្ចានុបតិតេន
កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច អភិញ្ញាតេន ចិត្តេន រាគានុបតិតេន
កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច អបញ្ញាតេន ចិត្តេន ព្យាបាទានុបតិតេន
កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច
ផន្ទិតា ច ។

ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល កាលភិក្ខុ ទឹកខ្យល់ដកដង្ហើមចូល កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តញាប់ញ័រក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីតៈ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីរាយមាយ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តរួញរាដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តផ្គងហួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងឧទ្ធច្ចៈ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តដែលប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងរាគៈ កាយនឹងចិត្ត រមែងជាសភាវៈព្រួយផង រំភើបផង ញាប់ញ័រផង ព្រោះចិត្តមិនប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងព្យាបាទ ។

អានាបានស្សតិ យស្ស អបរិបុណ្ណា(១) អភាវិតា
កាយោបិ ឥញ្ជិតោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ ឥញ្ជិតំ
កាយោបិ ផន្ទិតោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ ផន្ទិតំ
អានាបានស្សតិ យស្ស បរិបុណ្ណា សុភាវិតា
កាយោបិ អនិញ្ជិតោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ អនិញ្ជិតំ
កាយោបិ អផន្ទិតោ ហោតិ ចិត្តម្បិ ហោតិ អផន្ទិតន្តិ ។

តេហិ ច បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធឹ ភាវយតោ ខណិកសមោធានា ឥមេ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

(៧៧) កតមានិ តេរស វោទានេ ញាណានិ ។ អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ វិក្ខេបានុបតិតំ តំ វិវជ្ជយិត្វា ឯកដ្ឋានេ សមាទហតិ ឯវំបិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ អនាគតប្បដិកង្ខណំ ចិត្តំ វិកម្បិតំ(២) តំ វិវជ្ជយិត្វា តត្ថេវ អធិមោចេតិ(៣) ឯវំបិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ លីនំ ចិត្តំ កោសជ្ជានុបតិតំ

---

១ ម. បរិបុណ្ណា ។ ២ ឱ. វិក្ខម្ភិតំ ។ ៣ ឱ. ម. អធិមោចេតិ ។

បុគ្គលណាមិនបានបំពេញ មិនបានចម្រើនអានាបាន-
សតិ បុគ្គលនោះរមែងមានកាយរំភើបផង មានចិត្ត
រំភើបផង មានកាយញាប់ញ័រផង មានចិត្តញាប់ញ័រ
ផង បុគ្គលណាបានបំពេញ បានចម្រើនល្អនូវអានា-
បានសតិ បុគ្គលនោះ រមែងមានកាយមិនរំភើបផង
មានចិត្តមិនរំភើបផង មានកាយមិនញាប់ញ័រផង មាន
ចិត្តមិនញាប់ញ័រផង ។

កាលភិក្ខុមានចិត្តស្អាត ចាកនីវរណធម៌ទាំងនោះ ចម្រើនអានាបានសតិ-សមាធិ មានវត្ថុ ១៦ ខណិកសមោធាន (ក៏កើតមាន) នេះឯងឧបក្កិ-លេសទាំង ១៨ កើតឡើង ។

(៧៧) វោទានញ្ញាណ ១៣ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តស្ទុះទៅរកអារម្មណ៍ជាអតីត ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីរាយមាយ បុគ្គលវៀរ នូវចិត្តនោះហើយតម្កល់ទុកក្នុងឋានមួយ ចិត្តមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តប្រាថ្នារកអារម្មណ៍ជាអនាគត ដែលញាប់ញ័រ បុគ្គលវៀរនូវចិត្តនោះហើយ រមែងរួចស្រឡះ ចាកចិត្តនោះឯង ចិត្តមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តរួញរា ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស

តំ បគ្គណ្ហិត្វា កោសជ្ជំ បជហតិ វីរិយំ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ អតិបគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចានុបតិតំ តំ និគ្គណ្ហិត្វា ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ វីរិយំ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ អភិនតំ ចិត្តំ រាគានុបតិតំ តំ សម្បជានោ ហុត្វា រាគំ បជហតិ វីរិយំ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ អបនតំ ចិត្តំ ព្យាបាទានុបតិតំ តំ សម្បជានោ ហុត្វា ព្យាបាទំ បជហតិ វីរិយំ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ ឥមេហិ ឆហិ ឋានេហិ បរិសុទ្ធំ ចិត្តំ បរិយោទាតំ ឯកត្តគតំ ហោតិ ។

(៧៨) កតមេ តេ ឯកត្តា ។ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋានេកត្តំ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានេកត្តំ វយលក្ខណុបដ្ឋានេកត្តំ និរោធុបដ្ឋានេកត្តំ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋានេកត្តំ ចាគាធិមុត្តានំ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានេកត្តញ្ច អធិចិត្តមនុយុត្តានំ វយលក្ខណុបដ្ឋានេកត្តញ្ច វិបស្សកានំ និរោធុបដ្ឋានេកត្តញ្ច អរិយបុគ្គលានំ

បុគ្គលផ្គងនូវចិត្តនោះ ហើយលះបង់សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ចិត្តមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តផ្គងហួសពេក ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងឧទ្ធច្ចៈ បុគ្គល សង្កត់សង្កិនចិត្តនោះ ហើយលះបង់ឧទ្ធច្ចៈ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងរាគៈ បុគ្គលជាអ្នកស្គាល់ចិត្តនោះច្បាស់ លះបង់រាគៈ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តមិនប្រាកដ ដែលធ្លាក់ទៅក្នុងព្យាបាទ បុគ្គលជាអ្នកស្គាល់ចិត្តនោះច្បាស់ លះបង់ព្យាបាទ ចិត្តរមែងមិនដល់សេចក្តីរាយមាយ យ៉ាងនេះខ្លះ ចិត្តរមែងស្អាត ផូរផង់ ដល់នូវឯកត្តៈ ដោយឋានទាំងឡាយ ៦ នេះឯង ។

(៧៨) ឯកត្តៈទាំងនោះ តើដូចម្តេច ។ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកត្តៈ សមថនិមិត្តុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកត្តៈ វយលក្ខណុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកត្តៈ និរោធុបដ្ឋាន ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ទានវោស្សគ្គុបដ្ឋាន របស់បុគ្គលអ្នកចុះចិត្តស៊ប់ ក្នុងការលះបង់ ឈ្មោះថាឯកត្តៈ ១ សមថនិមិត្តុបដ្ឋាន របស់ពួកបុគ្គលអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងអធិចិត្ត ឈ្មោះថាឯកត្តៈ វយលក្ខណុបដ្ឋាន របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណា ឈ្មោះថាឯកត្តៈ នឹង និរោធុបដ្ឋាន របស់ពួកអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថាឯកត្តៈ

ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ ឯកត្តគតំ ចិត្តំ បដិបទា-
វិសុទ្ធិប្បសន្នញ្ចេវ ហោតិ ឧបេក្ខានុព្រូហិតញ្ច ញា-
ណេន ច សម្បហំសិតំ ។

(៧៩) បឋមជ្ឈានស្ស កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ
កឹ បរិយោសានំ ។ បឋមជ្ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ
អាទិ ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ សម្បហំសនា បរិ-
យោសានំ ។

(៨០) បឋមជ្ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អា-
ទិស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ អាទិស្ស តីណិ លក្ខ-
ណានិ យោ តស្ស បរិបន្ថោ តតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ
វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ បដិ-
បន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ យញ្ច បរិបន្ថតោ ចិត្តំ
វិសុជ្ឈតិ យញ្ច វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិ-
មិត្តំ បដិបជ្ជតិ យញ្ច បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខ-
ន្ទតិ បឋមជ្ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អាទិស្ស
ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ បឋមជ្ឈានំ
អាទិកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច ។

ចិត្តដែលដល់នូវឯកត្តៈ ដោយបានទាំង ៤ នេះ ឈ្មោះថាជាធម្មជាតជ្រះថ្លា ដោយបដិបទាវិសុទ្ធិផង ឈ្មោះថាការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យផង ឈ្មោះថារីករាយដោយញាណផង ។

(៧៩) បឋមជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បឋមជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរីករាយព្រម ជាខាងចុង ។

(៨០) បឋមជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម តើបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។ បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ធម៌ណាជាសត្រូវនៃបឋមជ្ឈាននោះ ចិត្តរមែងបរិសុទ្ធចាកធម៌នោះ ចិត្តរមែងដើរឆ្ពោះទៅ កាន់សមថនិមិត្តជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ចិត្តរមែងស្ទុះទៅក្នុងសមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរឆ្ពោះ គឺត្រង់ដែលចិត្តបរិសុទ្ធ ចាកធម៌ជាសត្រូវ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរឆ្ពោះទៅកាន់សមថនិមិត្តជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ១ ត្រង់ដែលចិត្តស្ទុះទៅក្នុងសមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរឆ្ពោះ ១ (ទាំង ៣ នេះ) ឈ្មោះថា បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម របស់បឋមជ្ឈាន នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈាន មានលំអខាងដើមផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ។

(៨១) បឋមជ្ឈានស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ មជ្ឈស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ មជ្ឈស្ស តីណិ លក្ខណានិ វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ សមថប្បដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច សមថប្បដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ បឋមជ្ឈានស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ មជ្ឈស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ បឋមជ្ឈានំ មជ្ឈេកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច ។

(៨១) បឋមជ្ឈាន មានការចម្រើនឡើង ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល តើការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការសំឡឹងពិនិត្យ ទុកជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ចិត្តដែលបរិសុទ្ធ រមែងសំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈ រមែងសំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលតាំងឡើង ក្នុងឯកត្តៈ រមែងសំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ គឺត្រង់ដែលចិត្តបរិសុទ្ធ សំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈ សំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តតាំងឡើងក្នុងឯកត្តៈ សំឡឹងផ្សៀងផ្ទាត់ ១ (ទាំង ៣ នេះ) ឈ្មោះថាការចម្រើនឡើង ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ទុកជាកិច្ចកណ្តាល នៃបឋមជ្ឈាន នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់ការចម្រើនឡើង ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈាន មានលំអក្នុងកណ្តាលផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ។

(៨២) បឋមជ្ឈានស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សម្បហំសនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា បឋមជ្ឈានស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ បឋមជ្ឈានំ បរិយោសានកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨២) បឋមជ្ឈាន មានការរីកពេញព្រម ជាខាងចុង តើការរីកពេញព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការរីកពេញព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង គឺ ការរីកពេញព្រម ដោយអត្ថថា មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ ដែលកើតក្នុងបឋមជ្ឈាននោះ ១ ការរីកពេញព្រម ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយមានរសតែមួយ ១ ការរីកពេញព្រម ដោយអត្ថថានាំទៅនូវព្យាយាម គួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ការរីកពេញព្រម ដោយអត្ថថាសេព ១ (ទាំង ៤ នេះ) ឈ្មោះថាការរីកពេញព្រម ជាខាងចុង របស់បឋមជ្ឈាន នេះឯងការរីកពេញព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង ហេតុនោះ លោកពោលថា បឋមជ្ឈាន មានលំអខាងចុងផង បរិបូរដោយលក្ខណៈផង ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺ បរិបូរដោយវិតក្កៈ ១ បរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខៈ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៣) ទុតិយជ្ឈានស្ស កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ កឹ បរិយោសានំ ។ ទុតិយជ្ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ សម្បហំសនា បរិយោសានំ ។ បេ ។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ វិចារសម្បន្នញ្ចេវ(១) បីតិសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨៤) តតិយជ្ឈានស្ស កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ កឹ បរិយោសានំ ។ បេ ។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ បីតិសម្បន្នញ្ច(២) សុខសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

---

១ ឱ. ម. អយំ បាឋោ នត្ថិ ។ ២ ឱ. ម. អយំ បាឋោ នត្ថិ ។

(៨៣) ទុតិយជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ ទុតិយជ្ឈាន មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរីករាយព្រម ជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរ ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវិរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៤) តតិយជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅកន្លងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរ ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវិរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៤) ចតុត្ថជ្ឈានស្ស កោ អាទិ កិំ មជ្ឈេ កិំ បរិយោសានំ ។បេ។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ ឧបេក្ខាសម្បន្នញ្ច ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨៥) អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា កោ អាទិ កិំ មជ្ឈេ កិំ បរិយោសានំ ។បេ។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ ឧបេក្ខាសម្បន្នញ្ច ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច ។បេ។ បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

(៨៥) ចតុត្ថជ្ឈាន មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវិវដ្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរ ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺ បរិបូរដោយឧបេក្ខា ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវិរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៦) អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នឹងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវិវដ្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយឧបេក្ខា ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ ។ បេ ។ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។

(៨៧) អធិដ្ឋានុបស្សនាយ កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ កឹ បរិយោសានំ ។បេ។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។ ទុក្ខានុបស្សនាយ អនត្តានុបស្សនាយ និព្វិទានុបស្សនាយ វិរាគានុបស្សនាយ និរោធានុបស្សនាយ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ ខយានុបស្សនាយ វយានុបស្សនាយ វិបរិណាមានុបស្សនាយ អនិមិត្តានុបស្សនាយ អប្បណិហិតានុបស្សនាយ សុញ្ញតានុបស្សនាយ អធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ យថាភូតញាណទស្សនាយ អាទីនវានុបស្សនាយ បដិសង្ខានុបស្សនាយ វិវដ្ដនានុបស្សនាយ សោតាបត្តិមគ្គស្ស សកទាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិមគ្គស្ស ។បេ។

(៨៧) អនិច្ចានុបស្សនា មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ បេ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវត្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូរដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូរដោយវិចារៈ ១ បរិបូរដោយបីតិ ១ បរិបូរដោយសុខ ១ បរិបូរដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូរដោយសទ្ធា ១ បរិបូរដោយវីរិយៈ ១ បរិបូរដោយសតិ ១ បរិបូរដោយសមាធិ ១ បរិបូរដោយបញ្ញា ១ ។ ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា និព្វិទានុបស្សនា វិរាគានុបស្សនា និរោធានុបស្សនា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ខយានុបស្សនា វយានុបស្សនា វិបរិណាមានុបស្សនា អនិមិត្តានុបស្សនា អប្បណិហិតានុបស្សនា សុញ្ញតានុបស្សនា អធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា យថាភូតញាណទស្សនៈ អាទីនវានុបស្សនា បដិសង្ខានុបស្សនា វិវដ្តនានុបស្សនា សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ និងអនាគាមិមគ្គ (មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង) ។ បេ ។

(៨៨) អរហត្តមគ្គស្ស កោ អាទិ កឹ មជ្ឈេ កឹ បរិយោសានំ ។ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ សម្បហំសនា បរិយោសានំ ។ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អាទិស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ អាទិស្ស តីណិ លក្ខណានិ យោ តស្ស បរិបន្ថោ តតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ យញ្ច បរិបន្ថតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ យញ្ច វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ យញ្ច បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ អាទិស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ តេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គោ អាទិកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច ។

(៨៨) អរហត្តមគ្គ មានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជាកណ្តាល មានអ្វីជាខាងចុង ។ អរហត្តមគ្គ មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានការចម្រើនរឿយ ៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល មានការរីករាយព្រម ជាខាងចុង ។ អរហត្តមគ្គ មានបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម តើបដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។ បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ធម៌ណាជាសត្រូវរបស់អរហត្តមគ្គនោះ ចិត្តបរិសុទ្ធចាកធម៌នោះ ចិត្តរមែងដើរឆ្ពោះទៅកាន់សមថនិមិត្ត ជាកណ្តាល ព្រោះសេចក្តីស្អាត ចិត្តស្ទុះទៅកាន់សមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរឆ្ពោះ គឺត្រង់ដែលចិត្តស្អាតចាកធម៌ជាសត្រូវ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរឆ្ពោះទៅកាន់សមថនិមិត្ត ជាកណ្តាលព្រោះសេចក្តីស្អាត ១ ត្រង់ដែលចិត្តស្ទុះទៅកាន់សមថនិមិត្តនោះ ព្រោះការដើរឆ្ពោះ ១ (ទាំង ៣ នេះ) ឈ្មោះថា បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម របស់អរហត្តមគ្គ នេះឯងលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង របស់បដិបទាវិសុទ្ធិ ជាខាងដើម ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានលំអខាងដើមផង បរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈផង ។

(៨៩) អរហត្តមគ្គស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ មជ្ឈស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ មជ្ឈស្ស តីណិ លក្ខណានិ វិសុទ្ធចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ សមថប្បដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច វិសុទ្ធចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច សមថប្បដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ យញ្ច ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ(១) តេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គោ មជ្ឈេកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច ។

(៩០) អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស កតិ លក្ខណានិ ។ បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សម្បហំសនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ

---

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ អរហត្តមគ្គស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ មជ្ឈស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានីតិ ទិស្សន្តិ ។

(៨៩) អរហត្តមគ្គ មានការចម្រើនរឿយៗ នៃការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកណ្តាល តើការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈប៉ុន្មាន ។ ការសំឡឹងពិនិត្យ ជាកិច្ចកណ្តាល មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺ ចិត្តដែលស្អាត រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ចិត្តដែលតាំងឡើងក្នុងឯកត្តៈ រមែងសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ គឺត្រង់ដែលចិត្តស្អាតសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តដើរឆ្ពោះទៅរកសមថៈសំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ត្រង់ដែលចិត្តតាំងឡើង ក្នុងឯកត្តៈ សំឡឹងផ្ទៀងផ្ទាត់ ១ ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានល័អត្រង់កណ្តាលផង បរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈផង ។

(៩០) អរហត្តមគ្គ មានការរីករាយព្រម ជាខាងចុង តើការរីករាយព្រមជាខាងចុង មានលក្ខណៈប៉ុន្មាន ។ ការរីករាយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង គឺ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតហើយ ក្នុងអរហត្តមគ្គនោះ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយមានរសតែមួយ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថានាំទៅនូវព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ការរីករាយព្រម ដោយអត្ថថាសេព ១ (ទាំង ៤ នេះ) ឈ្មោះថាការរីករាយព្រម ជាខាងចុង របស់អរហត្តមគ្គ នេះឯងការរីករាយព្រម ជាខាងចុង មានលក្ខណៈ ៤ យ៉ាង

តេន វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គោ បរិយោសានកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ(១) វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។ បេ ។

[៩១] និមិត្តំ អស្សាសបស្សាសា អនារម្មណមេកចិត្តស្ស
អជានតោ ច តយោ ធម្មេ ភាវនា នុបលព្ភតិ
និមិត្តំ អស្សាសបស្សាសា អនារម្មណមេកចិត្តស្ស
ជានតោ ច តយោ ធម្មេ ភាវនា ឧបលព្ភតីតិ ។

---

១. ទសលក្ខណសម្បន្នោ ។

ហេតុនោះ លោកពោលថា អរហត្តមគ្គ មានលំអខាងចុងផង បរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈផង ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវដ្ត ៣ ប្រការ មានលំអ ៣ ប្រការ ដូចពោលមកហើយយ៉ាងនេះឯង រមែងជាចិត្តបរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈ ១០ យ៉ាង គឺបរិបូណ៌ដោយវិតក្កៈ ១ បរិបូណ៌ដោយវិចារៈ ១ បរិបូណ៌ដោយបីតិ ១ បរិបូណ៌ដោយសុខ ១ បរិបូណ៌ដោយអធិដ្ឋានចិត្ត ១ បរិបូណ៌ដោយសទ្ធា ១ បរិបូណ៌ដោយវីរិយៈ ១ បរិបូណ៌ដោយសតិ ១ បរិបូណ៌ដោយសមាធិ ១ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញា ១ ។ បេ ។

[៩១] កាលបុគ្គលមិនស្គាល់ នូវអនារម្មណ៍របស់ចិត្តតែមួយ ការចម្រើននូវធម៌ ៣ ប្រការ គឺ និមិត្ត ១ អស្សាសៈ ១ បស្សាសៈ ១ គេរមែងមិនបាន កាលបុគ្គលដឹង នូវអនារម្មណ៍នៃចិត្តតែមួយ ការចម្រើននូវធម៌ ៣ ប្រការ គឺ និមិត្ត ១ អស្សាសៈ ១ បស្សាសៈ ១ គេរមែងបាន ។

(៩២) កថំ ឥមេ ច តយោ ធម្មា ឯកចិត្ត-
ស្ស អារម្មណា ន ហោន្តិ ន ចិមេ តយោ ធម្មា
អវិទិតា ហោន្តិ ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ គច្ឆតិ បធា-
នញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេសម-
ធិគច្ឆតិ ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ សមេ ភូមិភាគេ
និក្ខិត្តោ តមេនំ បុរិសោ កកចេន ឆិន្ទេយ្យ រុក្ខេ
ផុដ្ឋកកចទន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា
ហោតិ ន អាគតេ វា គតេ វា កកចទន្តេ មន-
សិករោតិ ន អាគតា វា គតា វា កកចទន្តា
អវិទិតា ហោន្តិ បធានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច
សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ យថា រុក្ខោ សមេ ភូមិ-
ភាគេ និក្ខិត្តោ ឯវំ ឧបនិពន្ធនា និមិត្តំ យថា កក-
ចទន្តា ឯវំ អស្សាសបស្សាសា យថា រុក្ខេ ផុដ្ឋក-
កចទន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ
ន អាគតេ វា គតេ វា កកចទន្តេ មនសិករោតិ
ន អាគតា វា គតា វា កកចទន្តា អវិទិតា ហោន្តិ

(៩២) ធម៌ទាំង ៣ យ៉ាងនេះ មិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចិត្តមួយផង ធម៌ទាំង ៣ យ៉ាងនេះ មិនមែនជាមិនប្រាកដផង តើដូចម្ដេច ចិត្តមិនដល់នូវសេចក្ដីរាយមាយ ១ ព្យាយាមប្រាកដ ១ ភិក្ខុញុំាងព្យាយាមឲ្យសម្រេចបាននូវគុណវិសេស ១ ៗ ប្រៀបដូចដើមឈើដែលគេដាំលើភូមិភាគរាបស្មើ បុរសអារដើមឈើនោះដោយរណារ ស្មារតីបុរសរមែងតាំងឡើងចំពោះដើមឈើ ដោយអំណាចនៃធ្មេញរណារដែលពាល់ត្រូវ បុរសមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តត្រង់ធ្មេញរណារ ដែលទាញមកទាញទៅ ធ្មេញរណារដែលទាញមកក្ដី ទាញទៅក្ដី មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមរមែងប្រាកដផង បុរសរមែងញុំាងព្យាយាមឲ្យសម្រេចបាននូវគុណវិសេសផង ឯការចូលទៅជិតចងនិមិត្ត ទុកដូចដើមឈើដែលគេដាំ លើភូមិភាគដ៏រាបស្មើ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញនឹងដកដង្ហើមចូល ទុកដូចធ្មេញរណារ ភិក្ខុតម្កល់ទុកនូវស្មារតីត្រង់ចុងច្រមុះឬទ្វារមាត់ ហើយអង្គុយមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវខ្យល់ដកដង្ហើមចេញនឹងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ទាំងដែលមកទាំងដែលទៅ ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញនឹងដកដង្ហើមចូល ដែលមកក្ដី ដែលទៅក្ដី

បធានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ ឯវមេវ ភិក្ខុ នាសិកគ្គេ វា មុខនិមិត្តេ វា សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា និសិន្នោ ហោតិ ន អាគតេ វា គតេ វា អស្សាសបស្សាសេ មនសិករោតិ ន អាគតា វា គតា វា អស្សាសបស្សាសា អវិទិតា ហោន្តិ បធានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ(១) ។

(៨៣) កតមំ បធានំ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស កាយោបិ ចិត្តម្បិ កម្មនីយំ ហោតិ ឥទំ បធានំ ។ កតមោ បយោគោ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស ឧបក្កិលេសា បហីយន្តិ វិតក្កា វូបសមន្តិ អយំ បយោគោ ។ កតមោ វិសេសោ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ អនុសយា ព្យាសន្តិ(២) អយំ វិសេសោ ។ ឯវំ ឥមេ ច តយោ ធម្មា ឯកចិត្តស្ស អារម្មណា ន ហោន្តិ ន ចិមេ តយោ ធម្មា អវិទិតា ហោន្តិ ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ គច្ឆតិ បធានញ្ច បញ្ញាយតិ បយោគញ្ច សាធេតិ វិសេសមធិគច្ឆតិ ។

---

១ ម. វិសេសមធិគច្ឆតិ បធានញ្ច ។ ២ ឱ. ម. ព្យន្តិ ហោន្តិ ។

មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមរមែងប្រាកដផង ភិក្ខុញ៉ាំងព្យាយាមឲ្យសម្រេច បាននូវគុណវិសេសផង ប្រៀបដូចជាស្មារតីបុរសតាំងឡើងចំពោះដើមឈើដោយអំណាចនៃធ្មេញរណារដែលពាល់ត្រូវ បុរសមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តត្រង់ធ្មេញរណារ ដែលទាញមកទាញទៅ ធ្មេញរណារដែលទាញមកក្តី ទាញទៅក្តី មិនមែនជាមិនប្រាកដទេ ព្យាយាមប្រាកដផង បុរសញ៉ាំងព្យាយាមឲ្យសម្រេច បានគុណវិសេសផង ។

(៩៣) ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ តែងមានកាយនឹងចិត្តគួរដល់ការងារ នេះ ឈ្មោះថាការព្យាយាម ។ ការប្រកបព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ រមែងលះបង់នូវពួកឧបក្កិលេស មានវិតក្កៈស្ងប់រម្ងាប់ នេះ ឈ្មោះថាការប្រកបព្យាយាម ។ គុណវិសេស តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ រមែងលះបង់ស្រឡះនូវពួកសញ្ញោជនៈ មានពួកអនុស័យធម៌វិនាស នេះ ឈ្មោះថាគុណវិសេស ។ នេះធម៌ ៣ យ៉ាង ដែលមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃឯកចិត្ត នេះធម៌ ៣ យ៉ាង ដែលភិក្ខុមិនមែនជាមិនដឹង គឺ ចិត្តមិនដល់នូវសេចក្តីរាយមាយ ១ ព្យាយាមប្រាកដ ១ ភិក្ខុញ៉ាំងព្យាយាមឲ្យសម្រេចបាននូវគុណវិសេស ១ យ៉ាងនេះឯង ។

[៩៤] អានាបានស្សតិ យស្ស បរិបុណ្ណា សុភាវិតា
អនុបុព្វំ បរិចិតា យថា ពុទ្ធេន ទេសិតា
សោមំ លោកំ បភាសេតិ អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ ។

អានន្តិ អស្សាសោ នោ បស្សាសោ ។ អបានន្តិ បស្សាសោ នោ អស្សាសោ ។ អស្សាសបស្សាសវសេន ឧបដ្ឋានំ សតិ[1] យោ អស្សសតិ តស្សុបដ្ឋាតិ យោ បស្សសតិ តស្សុបដ្ឋាតិ ។ បរិបុណ្ណាតិ បរិគ្គហដ្ឋេន បរិបុណ្ណា បរិវារដ្ឋេន បរិបុណ្ណា បរិបូរដ្ឋេន បរិបុណ្ណា ។

សុភាវិតាតិ ចតស្សោ ភាវនា តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន

---

១ ឱ. ម. អស្សាសវសេន ឧបដ្ឋានំ សតិ បស្សាសវសេន ឧបដ្ឋានំ សតិ ។

(៩៤) អានាបានស្សតិ បុគ្គលណា បានបំពេញហើយ
ចម្រើនហើយដោយប្រពៃ សន្សំហើយដោយលំដាប់
ឲ្យដូចព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងទុកហើយ បុគ្គលនោះរមែង
ញុំាងលោកនេះឲ្យភ្លឺច្បាស់ ដូចជាព្រះចន្ទ្រ ដែលផុត
ស្រឡះចាកពពក ។

ពាក្យថា អានៈ ប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ មិនមែនប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ទេ ។ ពាក្យថា អបានៈ ប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល មិនមែនប្រែថា ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ទេ ។ សតិ(ស្មារតី)ជាទីតាំងមាំ រមែងតាំងមាំដល់កិច្ចដែលដកដង្ហើមចេញ តាំងមាំដល់កិច្ចដែលដកដង្ហើមចូល ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញនឹងដកដង្ហើមចូល ។ ពាក្យថា បានបំពេញហើយ គឺបានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាថែជួន បានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាជាបរិវារ បានបំពេញហើយ ដោយអត្ថថាគ្រប់គ្រាន់ ។

ពាក្យថា ចម្រើនហើយដោយប្រពៃ បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង គឺ ភាវនា ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លង នូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មានរសតែមួយ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថានាំទៅ នូវព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១

ភាវនា អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា តស្សិមេ ចត្តារោ ភាវនដ្ឋា យានីកតា ហោន្តិ វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា ។

យានីកតាតិ យត្ថ យត្ថ អាកង្ខតិ តត្ថ តត្ថ វសិប្បត្តោ ហោតិ ពលប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ តស្ស តេ(១) ធម្មា អាវជ្ជនប្បដិពទ្ធា ហោន្តិ អាកង្ខណាប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទប្បដិពទ្ធា តេន វុច្ចតិ យានីកតាតិ ។

វត្ថុកតាតិ យស្មឹ យស្មឹ វត្ថុស្មឹ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ តស្មឹ តស្មឹ វត្ថុស្មឹ សតិ សុប្បតិដ្ឋិតា ហោតិ យស្មឹ យស្មឹ វា បន វត្ថុស្មឹ សតិ សុប្បតិដ្ឋិតា ហោតិ តស្មឹ តស្មឹ វត្ថុស្មឹ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ វត្ថុកតាតិ ។

អនុដ្ឋិតាតិ(២) យេន យេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ តេន តេន សតិ អនុបរិវត្តតិ យេន យេន វា បន សតិ អនុបរិវត្តតិ តេន តេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ តេន វុច្ចតិ អនុដ្ឋិតាតិ ។

---

១ ម. តស្ស មេ តេ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ វត្ថុស្មិន្តិ ទិស្សតិ ។

ភាវនា ដោយអត្ថជាសេព ១ នេះឯង អត្ថរបស់ភាវនា ៤ យ៉ាង ដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាយាន ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង ឲ្យតាំងឡើងរឿយៗ សន្សំហើយ ប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃហើយ ។

ពាក្យថា ធ្វើឲ្យដូចជាយាន សេចក្តីថា ភិក្ខុប៉ុនប៉ងធម៌ណាៗ រមែងជាអ្នកដល់នូវការស្ទាត់ជំនាញ ដល់នូវកម្លាំង ដល់នូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្នុងធម៌នោះៗ ធម៌ទាំងឡាយនោះៗរបស់ភិក្ខុនោះ រមែងជាប់ចំពោះដោយការនឹករំពឹង ជាប់ចំពោះដោយការប៉ុនប៉ង ជាប់ចំពោះដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់ចំពោះដោយការកើតឡើងនៃចិត្ត ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ធ្វើឲ្យដូចជាយាន ។

ពាក្យថា ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង សេចក្តីថា ចិត្តដែលភិក្ខុអធិដ្ឋានល្អចំពោះវត្ថុណាៗ ស្មារតីរមែងតម្កល់ស៊ប់ចំពោះវត្ថុនោះៗ ឬក៏ ស្មារតីតម្កល់ស៊ប់ចំពោះវត្ថុណាៗ ចិត្តភិក្ខុនោះក៏អធិដ្ឋានល្អ ក្នុងវត្ថុនោះៗ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ធ្វើឲ្យដូចជាវត្ថុជាទីតាំង ។

ពាក្យថា ឲ្យតាំងឡើងរឿយៗ សេចក្តីថា ចិត្តឱនទៅក្នុងធម៌ណាៗ ស្មារតីក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌នោះៗ ឬក៏ ស្មារតីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ណាៗ ចិត្តភិក្ខុនោះក៏ឱនទៅក្នុងធម៌នោះៗ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ឲ្យតាំងឡើងរឿយៗ ។

បរិចិតាតិ បរិគ្គហដ្ឋេន បរិចិតា បរិវារដ្ឋេន បរិចិតា បរិបូរដ្ឋេន បរិចិតា សតិយា បរិគ្គណ្ហន្តោ ជិនាតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ តេន វុច្ចតិ បរិចិតាតិ ។

សុសមារទ្ធាតិ ចត្តារោ សុសមារទ្ធា តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សុសមារទ្ធា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា តប្បច្ចនីកានំ កិលេសានំ សុសមុគ្ឃាតត្តា(១) សុសមារទ្ធា ។

---

១ ម. សុសមុហតត្តា ។

ពាក្យថា សន្សំហើយ សេចក្តីថា សន្សំហើយ ដោយអត្ថថាគ្រប់គ្រង សន្សំហើយ ដោយអត្ថថាជាបរិវារ សន្សំហើយ ដោយអត្ថថាបំពេញ បុគ្គលកាលគ្រប់គ្រង (ធម៌) ដោយស្មារតី រមែងឈ្នះពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា សន្សំហើយ ។

ពាក្យថា ប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ សេចក្តីថា ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ៤ យ៉ាង គឺ ការប្រារព្ធនូវសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ដោយអត្ថថាពួកឥន្ទ្រិយមានរសតែមួយ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ដោយអត្ថថា នាំទៅនូវព្យាយាមគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ការប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ព្រោះគាស់រំលើងនូវពួកកិលេសជាសត្រូវរបស់មគ្គនោះ ១ ។

សុសមន្តិ អត្ថិ សមំ អត្ថិ សុសមំ ។ កតមំ សមំ ។ យេ តត្ថ ជាតា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិ-បក្ខិយា(១) ឥទំ សមំ ។ កតមំ សុសមំ ។ យំ តេសំ(២) ធម្មានំ អារម្មណំ និរោធោ និព្វានំ ឥទំ សុសមំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច សមំ សុសមំ(៣) ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ(៤) វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ(៥) សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ តេន វុច្ចតិ សុសមារទ្ធត្តា ។

---

១ ឱ. ព្យាធិបក្ខិយា ។ ២ ឱ. ម. យំ តេសំ តេសំ ។ ៣ ឱ. ម. ឥទញ្ច សុសមំ ។ ៤ ឱ. ឥដ្ឋំ ។ ៥ ឱ. ម. អសារទ្ធោ ។

ពាក្យថា សេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ សេចក្តីថា ការស្ងប់ក៏មាន ការស្ងប់ប្រពៃក៏មាន ។ ការស្ងប់ តើដូចម្តេច ។ ពួកពោធិបក្ខិយធម៌ណា ដែលកើតក្នុងការនោះ ជាធម៌មិនមានទោស ជាកុសល នេះឈ្មោះថា ការស្ងប់ ។ ការស្ងប់ប្រពៃ តើដូចម្តេច ។ អារម្មណ៍ គឺការរំលត់ ការរំងាប់នូវពួកធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាការស្ងប់ប្រពៃ ។ ឯការស្ងប់នឹងការស្ងប់ប្រពៃនេះ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយដឹងហើយ ឃើញហើយ ជ្រាបច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយ ដោយបញ្ញា ព្យាយាមដ៏មិនថោកថយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយប្រារព្ធហើយ ស្មារតីដែលលោកតម្កល់មាំហើយ រមែងមិនវង្វេងភ្លេច កាយដែលស្ងប់ហើយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយប្រារព្ធហើយ ចិត្តដែលតម្កល់មាំហើយ រមែងមានអារម្មណ៍តែមួយ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ប្រារព្ធសេចក្តីស្ងប់ប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

អនុបុព្វំ បរិចិតាតិ ទីឃំ អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា ទីឃំ បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា រស្សំ អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា រស្សំ បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា ។ បេ ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា សព្វាបិ សោឡសវត្ថុកា អានាបានស្សតិយោ អញ្ញមញ្ញំ បរិចិតា ចេវ ហោន្តិ អនុបរិចិតា ច តេន វុច្ចតិ អនុបុព្វំ បរិចិតាតិ ។

ពាក្យថា សន្សំហើយដោយលំដាប់ គឺអានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញវែង អានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចូលវែង អានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញខ្លី អានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ ដកដង្ហើមចូលខ្លី ៗ បេ ៗ អានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណានូវការលះបង់ស្រឡះ អានាបានស្សតិភាវនាខាងដើម ៗ បុគ្គលសន្សំហើយ អានាបានស្សតិភាវនាខាងចុង ៗ បុគ្គលសន្សំរឿយ ៗ ហើយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដកដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណានូវការលះបង់ស្រឡះ រួមអានាបានស្សតិទាំងអស់ មានត្រឹម ១៦ បុគ្គលសន្សំហើយផង សន្សំរឿយ ៗ ហើយ ទៅវិញទៅមកផង ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា សន្សំហើយដោយលំដាប់ ។

យថាតិ ទស យថត្តា អត្តទមថដ្ឋោ យថត្តោ អត្តសមថដ្ឋោ យថត្តោ អត្តបរិនិព្វាបនដ្ឋោ យថត្តោ អភិញ្ញដ្ឋោ យថត្តោ បរិញ្ញដ្ឋោ យថត្តោ បហានដ្ឋោ យថត្តោ ភាវនដ្ឋោ យថត្តោ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ យថត្តោ សច្ចាភិសមយត្តោ យថត្តោ និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋោ យថត្តោ ។

ពុទ្ធោតិ យោ សោ ភគវា សយម្ភូ អនាចរិយកោ បុព្វេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ(១) តត្ថ ច សព្វញ្ញុតំ បត្តោ ពលេសុ ច វសីភាវំ ។

---

១ ម. ឱ. អភិសម្ពុជ្ឈតិ ។

ពាក្យថា ដូចជា សេចក្តីថា អត្ថថាដូចជា មាន ១០ យ៉ាង គឺ អត្ថថាទូន្មាននូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថារម្ងាប់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថារំលត់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាដឹងច្បាស់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាកំណត់ដឹង ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាលះបង់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាចម្រើន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ អត្ថថាតម្កល់ខ្លួនស៊ប់ក្នុងនិរោធ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ១ ។

ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានដល់ ព្រះមានព្រះភាគ ដែលត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ពុំមានអាចារ្យ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលទ្រង់មិនធ្លាប់ឮក្នុងពេលមុន ដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ដល់នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ទ្រង់ដល់នូវសេចក្តីស្ទាត់ក្នុងពលៈទាំងឡាយផង ។

ពុទ្ធោតិ កេនដ្ឋេន ពុទ្ធោ ។ ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ ពុទ្ធោ ពោធេន្តា(១) បជាយាតិ ពុទ្ធោ សព្វញ្ញុតាយ ពុទ្ធោ សព្វទស្សាវិតាយ ពុទ្ធោ អនញ្ញនេយ្យតាយ ពុទ្ធោ វិសតិតាយ(២) ពុទ្ធោ ខីណាសវសង្ខាតេន ពុទ្ធោ និរុបក្កិលេសសង្ខាតេន(៣) ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតរាគោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតទោសោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តវីតមោហោតិ ពុទ្ធោ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ពុទ្ធោ ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ ពុទ្ធោ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ ពុទ្ធោ អពុទ្ធិវិហតត្តា ពុទ្ធិប្បដិលាភា ពុទ្ធោ ។

១ ឱ. ម. ពោធេតា ។ ២ ឱ. ម. វិសវិតាយ ។ ៣ ឱ. ម. និរុបធិសង្ខាតេន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ តើព្រះពុទ្ធ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំងឡាយ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គញុំាងពពួកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹងសព្វ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ឃើញសព្វ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គឥតមានបុគ្គលដទៃណែនាំ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គមានការរឭកដោយវិសេស ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគេអាចពបថា ព្រះអង្គមានអាសវៈអស់ហើយ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះគេអាចពបថាព្រះអង្គមិនមានឧបក្កិលេស ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ ដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គប្រាសចាកទោសៈ ដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុ ព្រះអង្គប្រាសចាកមោហៈដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុ ព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយដាច់ខាត ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គតែម្នាក់ឯង ត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការបានចំពោះនូវបញ្ញា ដោយហេតុព្រះអង្គកំចាត់ចោលនូវធម្មជាតិផ្ទុយនឹងប្រាជ្ញាចេញ ។

ពុទ្ធោតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភគិនិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ពុទ្ធោតិ ។

ទេសិតាតិ អត្តទមថដ្ឋោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ អត្តសមថដ្ឋោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ អត្តបរិនិព្វាបនដ្ឋោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ ។បេ។ និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ ហោតិ តថាដ្ឋោ ច ហោតិ បព្វដិតោ ច ។

ព្រះនាមថា ព្រះពុទ្ធ នេះ មិនមែនជាព្រះនាម ដែលព្រះមាតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះភាតាថ្វាយទេ មិនមែនព្រះភគិនីថ្វាយទេ មិនមែនពួកមិត្តនឹងអាមាត្យថ្វាយទេ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយទេ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយទេ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយទេ ព្រះនាមថា ព្រះពុទ្ធ នេះ ជាវិមោក្ខន្តិកនាម(១) របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានព្រះភាគ ជានាមបញ្ញត្តិ ព្រោះការត្រាស់ដឹង ដំណាលនឹងការបាន នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ក្រោមម្លប់ពោធិព្រឹក្ស ។

ពាក្យថា ទ្រង់សំដែងហើយ សេចក្តីថា អត្តថាទូន្មាននូវខ្លួន ឈ្មោះអត្តថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ អត្តថារម្ងាប់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្តថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ អត្តថារំលត់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្តថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ ។បេ។ អត្តថាឲ្យតម្កល់ខ្លួនស៊ប់ក្នុងនិរោធធម៌ ឈ្មោះអត្តថាដូចជា គឺដូចជាព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែងហើយ ទោះជាគ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ។

---

១ នាមដែលកើតមានក្នុងទីបំផុតនៃការរួចចាកកិលេស ។

លោកោតិ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ វិបត្តិភវលោកោ វិបត្តិសម្ភវលោកោ សម្បត្តិភវលោកោ សម្បត្តិសម្ភវលោកោ ឯកោ លោកោ សព្វេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា ។ បេ ។ អដ្ឋារស លោកា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។

បកាសេតីតិ អត្តទមថដ្ឋំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធោ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ(១) បភាសេតិ អត្តសមថដ្ឋំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធោ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ បភាសេតិ អត្តបរិនិព្វានដ្ឋំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធោ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ ។ បេ ។ និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធោ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ បភាសេតិ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ភាសេតីតិ ទិស្សតិ ។

បហាវគ្គ អានាបានកថា

ពាក្យថា លោក បានដល់ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក វិបត្តិភវលោក វិបត្តិសម្ភវលោក សម្បត្តិភវលោក សម្បត្តិសម្ភវលោក លោក ១ បានដល់ពួកសត្វទាំងអស់ដែលតាំងនៅដោយសារអាហារ ។ បេ ។ លោក ១៨ បានដល់ធាតុ ១៨ ។

ពាក្យថា រមែងឲ្យភ្លឺច្បាស់ គឺ បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងលោកនេះឲ្យភ្លឺស្វាង ឲ្យភ្លឺច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថថាទូន្មាននូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងលោកនេះ ឲ្យភ្លឺស្វាង ឲ្យភ្លឺច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថថារម្ងាប់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា បុគ្គលនោះរមែងញ៉ាំងលោកនេះ ឲ្យភ្លឺស្វាង ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថថារំលត់នូវខ្លួន ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ រមែងញ៉ាំងលោកនេះ ឲ្យភ្លឺស្វាង ឲ្យភ្លឺច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹង នូវអត្ថថាតម្កល់ខ្លួនស៊ប់ក្នុងនិរោធធម៌ ឈ្មោះអត្ថថាដូចជា ។

អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ យថា អព្ភា ឯវំ កិលេសា យថា ចន្ទោ ឯវំ អរិយញ្ញាណំ យថា ចន្ទិមា ទេវបុត្តោ ឯវំ ភិក្ខុ យថា ចន្ទោ អព្ភា មុត្តោ មហិយា ធូមរជមុត្តោ រាហុឆាណា(១) វិប្ប-មុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច ឯវមេវ ភិក្ខុ សព្ពកិលេសេហិ វិមុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច តេន វុច្ចតិ អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ ឥមានិ តេរស វោទានេ ញាណានិ ។

ភាណវារំ ។

[៩៨] កតមានិ ពត្តឹសំ សតោការីសុ ញាណា-និ(២) ។ ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគ-តោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា សោ សតោវ អស្សសតិ ។ បេ ។

១ ឱ. ម. រាហុគហណា ។ ២ ម. សតោការិយញ្ញាណានិ ។

ពាក្យថា ដូចជាព្រះចន្ទដែលផុតស្រឡះចាកពពក គឺពពកយ៉ាងណា កិលេសយ៉ាងនោះ ព្រះចន្ទយ៉ាងណា អរិយញ្ញាណយ៉ាងនោះ ចន្ទិមទេវបុត្តយ៉ាងណា ភិក្ខុយ៉ាងនោះ ព្រះចន្ទដែលផុតស្រឡះហើយ ចាកពពក ផុតស្រឡះហើយ ចាកផ្សែងនឹងធូលីលើផែនដី ផុតស្រឡះហើយ ចាកបាតដៃនៃរាហូ រមែងភ្លឺផង រុងរឿងផង ថ្កើងថ្កានផង យ៉ាងណា ភិក្ខុដែលផុតស្រឡះហើយ ចាកកិលេសទាំងអស់ រមែងភ្លឺផង រុងរឿងផង ថ្កើងថ្កានផង យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ លោកពោលថា ដូចជាព្រះចន្ទដែលផុតស្រឡះចាកពពក ទាំងនេះឈ្មោះថា វោទានញ្ញាណ ១៣ ប្រការ ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

---

(៩៥) សតោការិញ្ញាណ ៣២ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ទៅកាន់ព្រៃក្តី ទៅកាន់គល់ឈើក្តី ទៅកាន់ផ្ទះស្ងាត់ក្តី អង្គុយពែនភ្នែន តាំងកាយឲ្យត្រង់ តាំងសតិ ឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ភិក្ខុនោះ មានសតិ ដកដង្ហើមចេញ ។ បេ ។

សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
សព្វកាយប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
បីតិប្បដិសំវេទី សុខប្បដិសំវេទី ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី
បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ ចិត្តប្បដិសំវេទី អភិប្បមោទយំ
ចិត្តំ សមាទហំ ចិត្តំ វិមោចយំ ចិត្តំ អនិច្ចានុបស្សី
វិរាគានុបស្សី និរោធានុបស្សី បដិនិស្សគ្គានុបស្សី
អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្ស-
សិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់នូវកាយ គឺខ្យល់ចេញទាំងពួង នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់នូវកាយ គឺខ្យល់ចូលទាំងពួង នឹងដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់កាយសង្ខារ នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់កាយ-សង្ខារ នឹងដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់នូវបីតិ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវសេចក្ដីសុខ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវចិត្តសង្ខារ គឺវេទនានឹងសញ្ញា កាលរំងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ចិត្ត កាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង កាលតម្កល់ចិត្ត កាលដោះចិត្ត ជាអ្នកពិចា-រណានូវអនិច្ចលក្ខណៈ ជាអ្នកពិចារណានូវការប្រាសចាករាគៈ ជាអ្នកពិចារណានូវធម៌ជាទីរលត់ ជាអ្នកពិចារណានូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចិត្តចេញចាកកិលេស នឹងដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារ-ណានូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចិត្តចេញចាកកិលេស នឹងដកដង្ហើមចូល ។

(៩៦) ឥធាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អាទាយេ ឥមស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ឥមស្មឹ បាវចនេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុសាសនេ តេន វុច្ចតិ ឥធាតិ ។

ភិក្ខូតិ បុថុជ្ជនកល្យាណកោ វា ហោតិ ភិក្ខុ សេក្ខោ វា អរហា វា អកុប្បធម្មោ ។

អរញ្ញន្តិ និក្ខមិត្វា ពហិ ឥន្ទខីលា សព្វមេតំ អរញ្ញំ ។

រុក្ខមូលន្តិ តត្ថ(១) ភិក្ខុនោ អាសនំ បញ្ញត្តំ ហោតិ មញ្ចោ វា បីឋំ វា ភិសិ វា តដ្ដិកា វា ចម្មក្ខណ្ឌោ វា តិណសន្ថារោ វា បណ្ណសន្ថារោ វា បលាសសន្ថារោ(២) វា តត្ថ ភិក្ខុ ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ ។

សុញ្ញន្តិ កេនចិ អនាកិណ្ណំ ហោតិ គហដ្ឋេហិ វា បព្វជិតេហិ វា ។

---

១ ឱ. ម. យត្ថ ។ ២ ឱ. បលាលសន្ថារោ ។ ម. បលាលសន្ថរោ ។

(៩៦) ពាក្យថា ក្នុងសាសនានេះ គឺ ក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងសេចក្ដីពេញចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្ដីគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្ដីប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសាសនានៃព្រះសាស្ដានេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ក្នុងសាសនានេះ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុ បានដល់ភិក្ខុជាកល្យាណបុថុជ្ជន ឬជាសេក្ខៈ ឬក៏ជាអរហន្ត ដែលមានធម៌មិនកម្រើក ។

ពាក្យថា ព្រៃ បានដល់ទី ចេញទៅខាងក្រៅ អំពីសសរគោលទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាព្រៃ ។

ពាក្យថា គល់ឈើ បានដល់អាសនៈ គឺគ្រែក្ដី តាំងក្ដី ពូកក្ដី កន្ទេលក្ដី ផ្ទាំងស្បែកក្ដី កម្រាលស្មៅក្ដី កម្រាលស្លឹកឈើក្ដី កម្រាលចំបើងក្ដី ដែលគេក្រាលសម្រាប់ភិក្ខុទៀបគល់ឈើនោះ ភិក្ខុចង្ក្រមក៏បាន ឈរក៏បាន អង្គុយក៏បាន សឹងក៏បាន លើអាសនៈនោះ ។

ពាក្យថា ស្ងាត់ គឺមិនកុះករដោយពួកគ្រហស្ថ ឬពួកបព្វជិតណាមួយ ។

អាគារន្តិ វិហារោ អឌ្ឍយោគោ បាសាទោ ហម្មិយំ គុហាតិ ។ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វាតិ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ(១) ឧជុកោ ហោតិ កាយោ បតិដ្ឋិតោ បណិហិតោ(២) ។

បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វាតិ បរីតិ បរិគ្គហដ្ឋោ មុខន្តិ និយ្យានដ្ឋោ សតីតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ តេន វុច្ចតិ បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វាតិ ។

(៩៧) សតោវ អស្សសតីតិ(៣) ពត្តឹសាយ អាការេហិ សតោការី(៤) ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ

១ ឱ. ម. បណិធាយាតិ ។ ២ ឱ. ម. ឋិតោ សុបណិហិតោ ។ ៣ ឱ. ម. សតោវ អស្សសតិ សតោ បស្សសតីតិ ។ ៤ ឱ. ម. សតោការី ហោតិ ។

ពាក្យថា ផ្ទះ បានដល់វិហារ អឌ្ឍយោគ ប្រាសាទវែង ប្រាសាទមានជាន់បួនរលីង គូហា ។

ពាក្យថា អង្គុយពែនភ្នែន គឺ ជាអ្នកអង្គុយពែនភ្នែន តាំងកាយឲ្យត្រង់ មានកាយត្រង់ នឹងធឹង នឹងនួន ។

អធិប្បាយពាក្យថា តាំងសតិ ឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ត្រង់ពាក្យថា បរិ មានអត្ថថាកំណត់ ពាក្យថា មុខៈ មានអត្ថថាធម៌ជាគ្រឿងចេញទៅ ពាក្យថា សតិ មានអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ហេតុនោះលោកពោលថា តាំងសតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ។

(៩៧) ពាក្យថា មានសតិដកដង្ហើមចេញ អធិប្បាយថា បុគ្គលធ្វើសតិ ដោយអាការ ៣២ គឺ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវសភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិ

តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ រស្សំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ រស្សំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ ។ បេ ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោការី ហោតិ ។

ដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលឈ្មោះថាធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ សម្រាប់អ្នកពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកិលេស ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកិលេស សតិក៏តម្កល់មាំ បុគ្គលធ្វើសតិ ដោយស្មារតីនោះ ដោយញាណនោះ ។

(៩៨) កថំ ទីឃំ អស្សសន្តោ ទីឃំ អស្សាសាមីតិ បជានាតិ ទីឃំ បស្សសន្តោ ទីឃំ បស្សាសាមីតិ បជានាតិ ៗ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ បាមុជ្ជំ

(៩៨) ភិក្ខុកាលដកដង្ហើមចេញវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញវែង កាលដកដង្ហើមចូលវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលវែង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង កាលភិក្ខុដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង (ច្រើនដង) ឆន្ទៈ (បំណង់ក្នុងអ្វីមួយ) រមែងកើតឡើង ភិក្ខុដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែងល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ កាលភិក្ខុដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ (ច្រើនដង) បាមុជ្ជៈ រមែងកើតឡើង

ឧប្បជ្ជតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសា ចិត្តំ វិវដ្ដតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ឥមេហិ នវហាការេហិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសកាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ កាយោ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ កាយេ កាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

ភិក្ខុដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ កាលភិក្ខុដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែងដ៏ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកនៃកាលវែង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ (ច្រើនដង) ចិត្តក៏ឃ្លាតចេញ អំពីដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ឧបេក្ខាក៏តាំងនៅស៊ប់ នេះកាយគឺដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលវែង ដោយអាការ ៩ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ កាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនមែនឈ្មោះថាសតិទេ សតិ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានៈផង ឈ្មោះថាសតិផង ភិក្ខុពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនាសតិ-បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៩៩) អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ នោ និច្ចតោ ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ នោ សុខតោ អនត្តតោ អនុបស្សតិ នោ អត្តតោ និព្វិន្ទតិ នោ នន្ទតិ វិរជ្ជតិ នោ រជ្ជតិ និរោធេតិ នោ សមុទេតិ បដិនិស្សជ្ជតិ នោ អាទិយតិ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ និព្វិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ ឯវំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ ។

មហាវគ្គ អាតាបានកថា

(៩៩) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុពិចារណាឃើញ តើភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង មិនមែនជាទៀងទេ ពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ មិនមែនជាសុខទេ ពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន មិនមែនជាខ្លួនទេ (គមក) តែងនឿយណាយ មិនមែនរីករាយទេ តែងជិនឆ្អន់ មិនមែនត្រេកត្រអាលទេ តែងរំលត់បង់ មិនមែនឲ្យកើតទេ តែងរលាស់ចោល មិនមែនក្តួចកាន់ទេ ភិក្ខុកាលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង រមែងលះបង់នូវនិច្ចសញ្ញា កាលពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ រមែងលះបង់នូវសុខសញ្ញា កាលពិចារណាឃើញថាមិនមែនខ្លួន រមែងលះបង់នូវអត្តសញ្ញា កាលនឿយណាយ រមែងលះបង់នូវសេចក្តីរីករាយ កាលជិនឆ្អន់ រមែងលះបង់នូវរាគៈ កាលរំលត់ រមែងលះបង់នូវហេតុជាគ្រឿងឲ្យកើត កាលរលាស់ចោល រមែងលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់ ភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

(១០០) ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ទីឃំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

(១០១) កថំ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

[១០០] ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង គឺ ភាវនា ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវពួកធម៌ដែលកើតក្នុងមគ្គនោះ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយមានរសតែមួយ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថា នាំទៅនូវព្យាយាមដែលគួរដល់ឥន្ទ្រិយនោះ ១ ភាវនា ដោយអត្ថថា សេព ១ កាលភិក្ខុដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែល មិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលវែង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វេទនា ដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្ដី វិនាស វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងតាំង ឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ។

[១០១] វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែង តាំងឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស តើដូចម្ដេច ។

កថំ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ កម្មសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ និព្វត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។

កថំ វេទនាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ឯវំ វេទនាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។

ការកើតឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការកើតឡើងនៃវេទនាដ៏ប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃវេទនាដ៏ប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ កាលភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃកំណើត ការកើតឡើងនៃវេទនា ក៏ប្រាកដឡើង ការកើតឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងជាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងជាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាំងឡើងជាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា វេទនានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហានិរោធា វេទនានិរោធោតិ កម្មនិរោធា វេទនានិរោធោតិ ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

(១០២) កថំ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថា រលត់នៃបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់នៃបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់តណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់កម្ម ព្រោះយល់ថា ការរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ កាលភិក្ខុពិចារណាឃើញ នូវលក្ខណៈនៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវេទនា រមែងប្រាកដយ៉ាងនេះ វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

(១០២) សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។

កថំ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហាសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ កម្មសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ ផស្សសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ និព្វត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។

កថំ សញ្ញាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ឯវំ សញ្ញាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។

ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ កាលភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃកំណើត ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃសញ្ញាដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងថាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងថាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាំងឡើងថាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហានិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ កម្មនិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ ផស្សនិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

(១០៣) កថំ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់អវិជ្ជា ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថារលត់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់តណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់កម្ម ព្រោះយល់ថា ការរលត់សញ្ញា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ កាលភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈ នៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះ សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង សញ្ញាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

[១០៣] វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។

កថំ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ កម្មសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ សញ្ញាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ និព្វត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ ។

កថំ វិតក្កានំ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ឯវំ វិតក្កានំ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ ។

ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្ដេច ។ ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាកើតឡើងព្រោះបច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃកម្ម ព្រោយល់ថា ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ ព្រោះការកើតឡើងនៃសញ្ញា កាលភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវលក្ខណៈនៃកំណើត ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ការកើតឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

ការតាំងឡើងនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្ដេច ។ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ការតាំងឡើងជាអស់ទៅ រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ការតាំងឡើងជាគួរខ្លាច រមែងប្រាកដ កាលភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ការតាងឡើងជាសូន្យ រមែងប្រាកដ ការតាំងឡើងនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ។ អវិជ្ជានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ តណ្ហានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ កម្មនិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ សញ្ញា-និរោធា វិតក្កនិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិតក្កា-នំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ ឯវំ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។

(១០៤) ឥមំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បដិច្ច ឥន្ទ្រិយានិ សមោ-ធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។បេ។ ធម្មេ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ ដ៏ប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាលេតប់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការលេតវិតក្កៈ ព្រោះការលេតអវិជ្ជា ការដល់នូវសេចក្តីវិនាស នៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ដោយអត្ថថាលេតប់បច្ច័យ ព្រោះយល់ថា ការលេតវិតក្កៈ ព្រោះការលេតតណ្ហា ព្រោះយល់ថា ការលេតវិតក្កៈ ព្រោះការលេតកម្ម ព្រោះយល់ថា ការលេតវិតក្កៈ ព្រោះការលេតសញ្ញា កាលកិត្តិតារណាឃើញ នូវលក្ខណៈនៃការប្រែប្រួល ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ ការដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃវិតក្កៈ រមែងប្រាកដ យ៉ាងនេះ វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វិតក្កៈដ៏ប្រាកដរមែងដល់នូវសេចក្តីវិនាស យ៉ាងនេះឯង ។

(១០៤) បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ រមែងប្រមូលឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលវែង រមែងដឹងច្បាស់ នូវគោចរផង រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។ បេ ។ រមែងប្រមូលនូវធម៌ទាំងឡាយ រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។

ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតីតិ កថំ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ឥន្ទ្រិយានិ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ យន្តស្ស អារម្មណំ តំ តស្ស គោចរំ យំ តស្ស គោចរំ តំ តស្ស អារម្មណំ បជានាតីតិ បុគ្គលោ បជាននា បញ្ញា ។

សមន្តិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស អវិក្ខេបោ សមំ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស វោទានំ សមំ ។

អត្ថោតិ អនវជ្ជដ្ឋោ និក្កិលេសដ្ឋោ វោទានដ្ឋោ បរមដ្ឋោ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើប្រមូលឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដូចម្តេច ? បុគ្គលប្រមូលនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ប្រមូលនូវវីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថា ផ្គងឡើង ប្រមូលនូវសតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលនូវសមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ប្រមូលនូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ បុគ្គលនេះឈ្មោះថាប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា ដឹងច្បាស់នូវគោចរ សេចក្តីថា បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា ធម្មជាតណា ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតណា ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាបញ្ញា ។

ពាក្យថា ការស្ងប់ គឺ ការតម្កល់អារម្មណ៍ ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការមិនរាយមាយចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ សេចក្តីផូរផង់នៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ។

អត្ថនៃការមិនមានទោស អត្ថនៃការមិនសៅហ្មង អត្ថនៃការផូរផង់ អត្ថនៃគុណក្រៃលែង ឈ្មោះថាអត្ថ ។

បដិវិជ្ឈតីតិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស វោទានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១០៨) ពលានិ សមោធានេតីតិ កថំ ពលានិ សមោធានេតិ ។ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ សមោធានេតិ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ សមោធានេតិ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ សមោធានេតិ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ សមោធានេតិ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ពលានិ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ពលានិ សមោធានេតិ(១) ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

---

១ ឱ. ម. សមោធានេតីតិ ។

ពាក្យថា ចាក់ធ្លុះ គឺ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការតម្កល់មាំ នូវអារម្មណ៍ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការមិនរាយមាយចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការអធិដ្ឋានចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការផូរផង់ចិត្ត ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៩) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវកម្លាំង ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមកនូវសទ្ធាពលៈ ដោយអត្ថថា មិនកម្រើកព្រោះសេចក្តីមិនជឿ ប្រមូលមកនូវវីរិយពលៈ ដោយអត្ថថា មិនកម្រើកព្រោះសេចក្តីខ្ជិល ប្រមូលមកនូវសតិពលៈ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះបមាទៈ ប្រមូលមកនូវសមាធិពលៈ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ប្រមូលមកនូវបញ្ញាពលៈ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើកព្រោះអវិជ្ជា បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវកម្លាំងទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៦) ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតីតិ កថំ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ ផរណដ្ឋេន បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមេ ពោជ្ឈង្គេ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

[១០៦] សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ ដូចម្ដេច ។ ប្រមូលមកនូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាឈ្វេចឈ្វែក ប្រមូលមកនូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ប្រមូលមកនូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាផ្សាយទៅ ប្រមូលមកនូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាស្ងប់រម្ងាប់ ប្រមូលមកនូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ប្រមូលមកនូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញច្បាស់ បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[១០៧] មគ្គំ សមោធានេតីតិ កថំ មគ្គំ សមោធានេតិ ។ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋឹ សមោធានេតិ អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បំ សមោធានេតិ បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចំ សមោធានេតិ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តំ សមោធានេតិ វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវំ សមោធានេតិ បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមំ សមោធានេតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតឹ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធឹ សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមំ មគ្គំ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ មគ្គំ សមោធានេតិ ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១០៧) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវមគ្គ តើប្រមូលមកនូវមគ្គ ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមក នូវសម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាឃើញ ប្រមូលមក នូវសម្មាសង្កប្បៈ ដោយអត្ថថាលើកចិត្តឡើង កាន់អារម្មណ៍ ប្រមូលមកនូវសម្មាវាចា ដោយអត្ថថារក្សាទុក ប្រមូលមកនូវសម្មាកម្មន្តៈ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងដោយប្រពៃ ប្រមូលមកនូវសម្មាអាជីវៈ ដោយអត្ថថាផូរផង់ ប្រមូលមក នូវសម្មាវាយាមៈ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ប្រមូលមកនូវសម្មាសតិ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវសម្មា-សមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវមគ្គនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវមគ្គ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ (អារម្មណ៍) ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[១០៨] ធម្មេ សមោធានេតីតិ កតមេ ធម្មេ សមោធានេតិ ។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ អកម្បិយដ្ឋេន ពលានិ សមោធានេតិ និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ ហេតុដ្ឋេន មគ្គំ សមោធានេតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានំ សមោធានេតិ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានំ សមោធានេតិ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទំ សមោធានេតិ តថដ្ឋេន សច្ចំ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថំ សមោធានេតិ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនំ សមោធានេតិ ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ សមោធានេតិ អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ សមោធានេតិ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ មុត្តដ្ឋេន(១) វិមោក្ខំ សមោធានេតិ បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជំ សមោធានេតិ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តឹ សមោធានេតិ សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ សមោធានេតិ បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ សមោធានេតិ

---

១ ឱ. ម. វិមុត្តដ្ឋេន ។

[១០៨] សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវធម៌ ដូចម្តេច ។ ប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាជាធំ ប្រមូលមក នូវពលៈទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើក ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គទាំងឡាយ ដោយអត្ថថាចេញទៅ (ចាកធម៌ជាសត្រូវ) ប្រមូលមកនូវមគ្គ ដោយអត្ថថាជាហេតុ ប្រមូលមកនូវសតិប្បដ្ឋាន ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រមូលមកនូវសម្មប្បធាន ដោយអត្ថថាតម្កល់មាំ ប្រមូលមកនូវឥទ្ធិបាទ ដោយអត្ថថាសម្រេច ប្រមូលមកនូវសច្ចៈ ដោយអត្ថថាពិត ប្រមូលមកនូវសមថៈ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ប្រមូលមកនូវវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញរឿយ ៗ ប្រមូលមកនូវសមថៈនិងវិបស្សនា ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ ប្រមូលមកនូវធម៌ ដែលជាប់គ្នាជាគូ ដោយអត្ថថាមិនកន្លងគ្នា ប្រមូលមកនូវសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ប្រមូលមកនូវចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ប្រមូលមកនូវទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ ប្រមូលមកនូវវិមោក្ខ ដោយអត្ថថារួច ប្រមូលមកនូវវិជ្ជា ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ប្រមូលមកនូវវិមុត្តិ ដោយអត្ថថាលះស្រឡះ ប្រមូលមកនូវខយញ្ញាណ ដោយអត្ថថាផ្តាច់បង់ ប្រមូលមកនូវអនុប្បាទញ្ញាណ

ឆន្ទំ មូលដ្ឋេន សមោធានេតិ មនសិការំ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សមោធានេតិ ផស្សំ សមោធានដ្ឋេន សមោធានេតិ វេទនំ សមោសរណដ្ឋេន សមោធានេតិ សមាធឹ បមុខដ្ឋេន សមោធានេតិ សតឹ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមោធានេតិ សតិសម្បជញ្ញំ(១) តទុត្តរដ្ឋេន សមោធានេតិ វិមុត្តឹ សារដ្ឋេន សមោធានេតិ អមតោគធំ និព្វានំ បរិយោសានដ្ឋេន សមោធានេតិ អយំ បុគ្គលោ ឥមេ ធម្មេ ឥមស្មឹ អារម្មណេ សមោធានេតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេ សមោធានេតិ ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ យន្តស្ស អារម្មណំ តំ តស្ស គោចរំ យន្តស្ស គោចរំ តំ តស្ស អារម្មណំ បជានាតីតិ បុគ្គលោ បជាននា បញ្ញា ។

សមន្តិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស អវិក្ខេបោ សមំ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានំ សមំ ចិត្តស្ស វោទានំ សមំ ។

---

១ ឱ. ម. បញ្ញំ ។

ដោយអត្ថថាស្ងប់ ប្រមូលមកនូវឆន្ទៈ ដោយអត្ថថាជាឫសគល់ ប្រមូលមកនូវមនសិការៈ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ប្រមូលមកនូវផស្សៈ ដោយអត្ថថាប្រមូលមក (នូវអារម្មណ៍) ប្រមូលមកនូវវេទនា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ប្រមូលមកនូវសមាធិ ដោយអត្ថថាជាប្រធាន ប្រមូលមកនូវសតិ ដោយអត្ថថាជាធំ ប្រមូលមកនូវសតិសម្បជញ្ញៈ ដោយអត្ថថាប្រសើរជាងធម៌នោះ ប្រមូលមកនូវវិមុត្តិ ដោយអត្ថថាជាខ្លឹម ប្រមូលមកនូវនិព្វាន ឈ្មោះអមតៈ (ជាទីពឹងរបស់សត្វ) ដោយអត្ថថាទីបំផុត (នៃកិច្ចក្នុងសាសនា) បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយនេះ ទុកក្នុងអារម្មណ៍នេះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ប្រមូលមកនូវធម៌ទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ពាក្យថា រមែងដឹងច្បាស់នូវគោចរ សេចក្តីថា បុគ្គលតែងដឹងច្បាស់ថា ធម្មជាតណា ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតណា ជាគោចរនៃចិត្តនោះ ធម្មជាតនោះ ជាអារម្មណ៍នៃចិត្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាបញ្ញា ។

ពាក្យថា ការស្ងប់ គឺការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការមិនរាយមាយនៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ការផូរផង់នៃចិត្ត ឈ្មោះថាការស្ងប់ ។

អត្ថោតិ អនវជ្ជដ្ឋោ និក្កិលេសដ្ឋោ វោទានដ្ឋោ បរមដ្ឋោ ។

បដិវិជ្ឈតីតិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អវិក្ខេបំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានំ បដិវិជ្ឈតិ ចិត្តស្ស វោទានំ បដិវិជ្ឈតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១០៩) កថំ រស្សំ អស្សសន្តោ រស្សំ អស្សសាមីតិ បជានាតិ រស្សំ បស្សសន្តោ រស្សំ បស្សសាមីតិ បជានាតិ ។ រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ រស្សំ បស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ បស្សាសំ

អត្ថនៃការមិនមានទោស អត្ថនៃការមិនមានកិលេស អត្ថនៃការផូរផង់ អត្ថនៃគុណដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថាអត្ថ ។

ពាក្យថា ចាក់ធ្លុះ គឺ ចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការតម្កល់មាំនូវអារម្មណ៍ ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការមិនរាយមាយចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការអធិដ្ឋានចិត្ត ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការផូរផង់ចិត្ត ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១០៩) បុគ្គលកាលដកដង្ហើមចេញវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញវែង កាលដកដង្ហើមចូលវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលវែង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែង ក្នុងចំណែកកាលវែង ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកកាលវែង ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកកាលវែង កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ក្នុងចំណែកកាលវែង (ច្រើនដង) ឆន្ទៈ (បំណង់ក្នុងអ្វីមួយ) រមែងកើតឡើង បុគ្គលដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ ដកចូល នូវដង្ហើមចូលវែងល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ

ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ បាមុជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ បស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ បាមុជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ រស្សំ អស្សាសបស្សាសា ចិត្តំ វិវដ្ដតិ ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ ឥមេហិ នវហាការេហិ រស្សំ[១] អស្សាសបស្សាសកាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ កាយោ ឧបដ្ឋានំ

---

១ ឱ. ម. រស្សា ។

ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចឆន្ទៈ (ច្រើនដង) បាមុជ្ជៈរមែងកើតឡើង បុគ្គលដកចេញ នូវដង្ហើមចេញវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចបាមុជ្ជៈ ដកចូលនូវដង្ហើមចូលវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចបាមុជ្ជៈ ដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចបាមុជ្ជៈ កាលបុគ្គលដកចេញក្តី ដកចូលក្តី នូវដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ល្អិតក្រៃលែងជាងនោះ ក្នុងចំណែកកាលវែង ដោយអំណាចបាមុជ្ជៈ (ច្រើនដង) ចិត្តក៏ឃ្លាតចេញអំពីដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលវែង ឧបេក្ខា ក៏តាំងនៅស៊ប់ កាយគឺដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលវែង ដោយអាការ ៩ នេះ ឈ្មោះថា ឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ កាយឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន

តោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ ច តាយ ស-
តិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតីតិ តេន
វុច្ចតិ កាយេ កាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

(១១០) អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុប-
ស្សតិ ។ បេ ។ ឯវន្តំ កាយំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវន-
ដ្ឋេន ភាវនា រស្សំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្ត-
ស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា
ឧប្បជ្ជន្តិ ។ បេ ។ រស្សំ អស្សាសបស្សាសវសេន
ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ
សមោធានេតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច
បដិវិជ្ឈតិ ។

មិនមែនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១១០) ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ គឺ ពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះយ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ ឬដង្ហើមចូលខ្លី វេទនាទាំងឡាយដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញឬដង្ហើមចូលខ្លី ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការសេព ។

(១១១) កថំ សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ សព្វកាយប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កាយោតិ ទ្វេ កាយា នាមកាយោ ច រូបកាយោ ច ។ កតមោ នាមកាយោ ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សោ មនសិការោ នាមញ្ច នាមកាយោ ច យេ ច វុច្ចន្តិ ចិត្តសង្ខារា អយំ នាមកាយោ ។ កតមោ រូបកាយោ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ អស្សាសោ ច បស្សាសោ ច និមិត្តញ្ច ឧបនិពន្ធនា យេ ច វុច្ចន្តិ កាយសង្ខារា អយំ រូបកាយោ ។

(១១១) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកំណត់ដឹងនូវកាយ គឺដង្ហើមចេញទាំងពួង ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកំណត់ដឹងនូវកាយ គឺដង្ហើមចូលទាំងពួង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ពាក្យថា កាយ បានដល់កាយ ២ យ៉ាង គឺនាមកាយ ១ រូបកាយ ១ នាមកាយ តើដូចម្តេច ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សៈ មនសិការៈ ឈ្មោះថានាមផង ឈ្មោះថានាមកាយផង មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលលោកពោលថា ចិត្តសង្ខារ នេះ ឈ្មោះថានាមកាយ ។ រូបកាយ តើដូចម្តេច ។ មហាភូតរូប ៤ ផង ឧបាទាយរូប របស់មហាភូតរូប ៤ ផង ដង្ហើមចេញផង ដង្ហើមចូលផង និមិត្តផង ជាឧបនិពន្ធ៍ (ជាប់គ្នា) (ឈ្មោះថារូបកាយ) មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលលោកពោលថា កាយសង្ខារ នេះ ឈ្មោះថារូបកាយ ។

(១១២) កថន្តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ រស្សំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ រស្សំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ អាវជ្ជតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ បស្សតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ

(១១២) កាយទាំងឡាយនោះ ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រុងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង កាយទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រុងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រុងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ ដែលមិនរាយមាយ សតិក៏ប្រុងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលរំពឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលឃើញ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ

បច្ចវេក្ខតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ចិត្តំ

អធិដ្ឋហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ សទ្ធាយ

អធិមុច្ចតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ វីរិយំ

បគ្គណ្ហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ សតឹ

ឧបដ្ឋាបយតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ចិត្តំ

សមាទហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ បញ្ញា-

យ(១) បជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ អ-

ភិញ្ញេយ្យំ អភិជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ

បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ

បហាតព្វំ បជហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ

ភាវេតព្វំ ភាវយតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ

---

១ ឱ. ម. សញ្ញាយ ។

កាលបុគ្គលពិចារណា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលអធិដ្ឋានចិត្ត កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលជឿស៊ប់ដោយសទ្ធា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលផ្គងព្យាយាម កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលតម្កល់សតិ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលតម្កល់ចិត្ត កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលកំណត់ដឹងនូវធម៌ ដែលគួរកំណត់ដឹង កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលលះបង់នូវធម៌ ដែលគួរលះបង់ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលចម្រើននូវធម៌ដែលគួរចម្រើន កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ

សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ ឯវំ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ សព្វកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសកាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ កាយោ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ តេន វុច្ចតិ កាយេ កាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

(១១៣) អនុបស្សតីតិ ។ បេ ។ សព្វកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា(១) សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ អយំ អធិសីលសិក្ខា យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា

---

១ ឱ. ម. អស្សាសបស្សាសានំ ។

កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ កាយទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាយទាំងឡាយនោះ ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង កាយគឺដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ កាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១១៣) ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ ។ បេ ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល នៃបុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ឈ្មោះថាសីល-វិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណាមានអត្ថថាសង្រួម ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណាមានអត្ថថាមិនរាយមាយ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណាមានអត្ថថាឃើញ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា

ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តា សិក្ខន្តិ ជាន-
ន្តា សិក្ខន្តិ បស្សន្តា សិក្ខន្តិ បច្ចវេក្ខន្តា សិក្ខ-
ន្តិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តា សិក្ខន្តិ សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តា
សិក្ខន្តិ វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តា សិក្ខន្តិ សតឹ ឧបដ្ឋាបេ-
ន្តា សិក្ខន្តិ ចិត្តំ សមាទហន្តា សិក្ខន្តិ បញ្ញាយ
បជានន្តា សិក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តា សិក្ខន្តិ
បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តា សិក្ខន្តិ បហាតព្វំ បជហន្តា
សិក្ខន្តិ ភាវេតព្វំ ភាវេន្តា សិក្ខន្តិ សច្ឆិកាតព្វំ
សច្ឆិករោន្តា សិក្ខន្តិ សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សា-
សប្បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ បេ ។

បុគ្គលកាលរំពឹង នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលឃើញ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលពិចារណា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលអធិដ្ឋានចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលជឿស៊ប់ដោយសទ្ធា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលផ្គងនូវវីរិយៈ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលប្រុងសតិ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលត្រាស់ដឹងធម៌ ដែលគួរត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលកំណត់ដឹងនូវធម៌ ដែលគួរកំណត់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាលលះនូវធម៌ ដែលគួរលះ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលចម្រើននូវធម៌ ដែលគួរចម្រើន ឈ្មោះថាសិក្សា កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកកំណត់ដឹង នូវកាយទាំងពួង វេទនាទាំងឡាយ ដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។

សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតីតិ ។

(១១៦) កថំ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ កាយសង្ខារោ ។ ទីឃំ អស្សាសា កាយិកា ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា(១) កាយសង្ខារា តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ ទីឃំ បស្សាសា កាយិកា ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា កាយសង្ខារា តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ រស្សំ អស្សាសា រស្សំ បស្សាសា សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សាសា(២) កាយិកា ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា កាយសង្ខារា តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ

---

១ ឱ. ម. កាយប្បដិពន្ធា ។ ២ ឱ. ម. សព្វកាយប្បដិសំវេទី បស្សាសាតិ ទិស្សតិ ។

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនកយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល សម្រាប់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង រមែងប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា រមែងតាក់ចុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១៨) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កាយសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ពួកខ្យល់ដង្ហើមចេញវែង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌ទាំងនេះជាប់ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាបនូវកាយសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា ពួកខ្យល់ដង្ហើមចូលវែង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌ទាំងនេះ ជាប់ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាបនូវកាយសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា ពួកខ្យល់ដង្ហើមចេញខ្លី ដង្ហើមចូលខ្លី ឬដង្ហើមចេញ សម្រាប់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ធម៌ទាំងនេះជាប់ដោយកាយ ឈ្មោះថាកាយសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាបនូវកាយសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា

យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យា កាយស្ស អានមនា វិនមនា សន្នមនា បណាមនា ឥញ្ជនា ផន្ទនា ចលនា កម្បនា បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យា កាយស្ស នអានមនា នវិនមនា នសន្នមនា នបណាមនា អនិញ្ជនា នផន្ទនា អចលនា អកម្បនា សន្តំ សុខុមំ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ឥតិ កិរ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ឯវំ សន្តេ វាតុបលទ្ធិយា ច បភាវនា ន ហោតិ អស្សាសបស្សាសានញ្ច បភាវនា ន ហោតិ អានាបានស្សតិយា ច បភាវនា ន ហោតិ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស ច បភាវនា ន ហោតិ ន ច តំ(១) សមាបត្តិំ បណ្ឌិតា

---

១ ខ. ម. ន តញ្ច នំ ។ ម. ន បិ នំ តំ ។

ការឱន ការងាក ការទទ្រេត ការឈម ការរញ្ជួយ ការអន្ទះសា ការកម្រើក ការញាប់ញ័រ ណា នៃកាយ ដោយកាយសង្ខារទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងណា បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ មានសភាពយ៉ាងនោះ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល ការមិនឱន ការមិនងាក ការមិនទទ្រេត ការមិនឈម ការមិនរញ្ជួយ ការមិនអន្ទះសា ការមិនកម្រើក ការមិនញាប់ញ័រ ណា នៃកាយ ដោយកាយសង្ខារទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងណា បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារដ៏ល្អិតសុខុម មានសភាពយ៉ាងនោះ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល បានឮថា បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល ដោយអាការ យ៉ាងនេះហើយ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់ មិនទាន់មាន ការប្រាកដ នៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល ក៏មិនទាន់មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានស្សតិ ក៏មិនទាន់មាន ទាំងការប្រាកដ នៃអានាបានស្សតិសមាធិ ក៏មិនទាន់មានទេ បណ្ឌិត

សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ ឥតិ កិរ បស្សម្ភយំ
កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ
កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ឯវំ សន្តេ
វាតុបលទ្ធិយា ច បភាវនា ហោតិ អស្សាសប-
ស្សាសានញ្ច បភាវនា ហោតិ អានាបានស្សតិយា
ច បភាវនា ហោតិ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស
ច បភាវនា ហោតិ តញ្ច នំ សមាបត្តឹ បណ្ឌិតា
សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ យថា កថំ វិយ សេយ្យថាបិ
កំសេ អាកោដិតេ បឋមំ ឱឡារិកា សទ្ទា
បវត្តន្តិ ឱឡារិកានំ សទ្ទានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា
សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ ឱឡារិកេ
សទ្ទេ អថ បច្ឆា សុខុមកា សទ្ទា បវត្តន្តិ សុខុម-
កានំ សទ្ទានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិកតត្តា
សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ សុខុមកេ សទ្ទេ អថ
បច្ឆា សុខុមនិមិត្តារម្មណតាបិ ចិត្តំ បវត្តតិ ឯវមេវ
បឋមំ ឱឡារិកា អស្សាសបស្សាសា បវត្តន្តិ

ទាំងឡាយ រមែងមិនចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង មិនចេញចាកសមាបត្តិនោះផង ព្ទុថា បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល ដោយអាការយ៉ាងនេះហើយ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់ក៏មាន ការប្រាកដ នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលក៏មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានស្សតិក៏មាន ទាំងការប្រាកដ នៃអានាបានស្សតិសមាធិក៏មាន ទើបបណ្ឌិតទាំងឡាយចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង ចេញចាកសមាបត្តិនោះផង ដំណើរនោះប្រៀបដូចជាអ្វី ប្រៀបដូចជាគេគាំង ដែលគេគោះ សំឡេងគ្រោតគ្រាតរមែងប្រព្រឹត្តទៅជាដំបូង ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត នៃសម្លេងដ៏គ្រោតគ្រាត កាលបើសម្លេងគ្រោតគ្រាតរលត់ហើយ បន្ទាប់មក សម្លេងដ៏ល្អិត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាងក្រោយ ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត នៃសម្លេងដ៏ល្អិត កាលសម្លេងដ៏ល្អិតរលត់ហើយបន្ទាប់មក ចិត្តក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាងក្រោយ ព្រោះចិត្តមាននិមិត្តដ៏ល្អិតជាអារម្មណ៍ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចជាខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាដំបូង

ឧប្បាទកានំ អស្សាសបស្សាសានំ និមិត្តំ សុគ្គហិ-
តត្តា សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ ឧប្បា-
ទកេ អស្សាសបស្សាសេ អថ បច្ឆា សុខុមកា
អស្សាសបស្សាសា បវត្តន្តិ សុខុមកានំ អស្សា-
សបស្សាសានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិក-
តត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ សុខុមកេ អស្សាស-
បស្សាសេ អថ បច្ឆា សុខុមកានំ អស្សាសបស្ស-
សានំ និមិត្តារម្មណតាបិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ
ឯវំ សន្តេ វាតុបលទ្ធិយា ច បភាវនា ហោតិ
អស្សាសបស្សាសានញ្ច បភាវនា ហោតិ អានា-
បានស្សតិយា ច បភាវនា ហោតិ អានាបានស្ស-
តិសមាធិស្ស ច បភាវនា ហោតិ តញ្ច នំ
សមាបត្តិំ បណ្ឌិតា សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ
បស្សទ្ធយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាស-
កាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ

ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុកល្អ នូវនិមិត្ត នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត កាលបើខ្យល់ ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល ដ៏គ្រោតគ្រាត រលត់ហើយ បន្ទាប់មក ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត រមែងប្រព្រឹត្តទៅជាខាង ក្រោយ ព្រោះបុគ្គលកាន់យកល្អ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តល្អ ព្រោះចាំទុក ល្អ នូវនិមិត្តនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត កាលបើ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូលដ៏ល្អិត រលត់ហើយ បន្ទាប់មក ចិត្តក៏មិនដល់នូវសេចក្តីកាយមាយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រោះចិត្តយក និមិត្តនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលដ៏ល្អិតជាអារម្មណ៍ ក៏យ៉ាងនោះ ដែរ កាលបើយ៉ាងនេះ ការប្រាកដ នៃការបាននូវខ្យល់ក៏មាន ការ ប្រាកដ នៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូលក៏មាន ការប្រាកដ នៃអា-នាបានស្សតិក៏មាន ការប្រាកដ នៃអានាបានស្សតិសមាធិក៏មាន បណ្ឌិត ទាំងឡាយ រមែងចូលកាន់សមាបត្តិនោះផង រមែងចេញចាកសមាបត្តិ នោះផង កាយគឺខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ

កាយោ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ តេន វុច្ចតិ កាយេ កាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

(១១៨) អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវន្តំ កាយំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ អយំ អធិសីលសិក្ខា យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ ។ បេ ។

កាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា កាយេកាយានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

(១១៨) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើបុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវកាយនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវកាយនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ការដកដង្ហើមចេញនិងដកដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាសង្រួម ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាមិនរាយមាយ ធម៌នេះឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា មានអត្ថថាឃើញ ធម៌នេះ ឈ្មោះថាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា បុគ្គលកាលរំពឹងឃើញ នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្សា ។ បេ ។

សច្ចិកាតព្ពំ សច្ចិករោន្តោ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ កា-យសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ បេ ។ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ(១) អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុបស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ កាយេ កាយានុបស្សនាយ ។

ភាណវារំ ។

(១១៦) កថំ បីតិប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បីតិប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

---

១ ឱ. ម. បដិវិជ្ឈតីតិ ។

បុគ្គលកាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ វេទនាទាំងឡាយ ដែលប្រាកដ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបដ្ឋានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ថុ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងកាយេកាយានុបស្សនា ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

---

(១១៦) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ នូវបីតិ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងច្បាស់ នូវបីតិ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមា បីតិ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិប្បាមុជ្ជំ ។ បេ ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិប្បាមុជ្ជំ ។ បេ ។ រស្សំ អស្សាសវសេន រស្សំ បស្សាសវសេន សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន សព្វកាយប្បដិសំវេទី បស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិប្បាមុជ្ជំ យា បីតិប្បាមុជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស(១) ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ បីតិ(២) បដិវិទិតា ហោតិ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ

១ ឱ. ម. វិត្តិ ។ ២ ឱ. ម ឯត្តកេ កថំ សា បីតីតិ ទិស្សតិ ។

បីតិ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង បីតិនិងបាមុជ្ជៈ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង បីតិនិងបាមុជ្ជៈ រមែងកើតឡើង ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នករម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នករម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ បីតិនិងបាមុជ្ជៈ គឺធម្មជាតិជាគ្រឿងរីករាយ និងរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ត្រេកអរខ្លាំង ការស្រស់ស្រាយ ស្រស់ស្រាយខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ឡើង ភាពនៃចិត្តអរសប្បាយ រមែងកើតឡើង នេះឈ្មោះថាបីតិ ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះឈ្មោះថា បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ

ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ រស្សំ អស្សាសវសេន រស្សំ បស្សាសវសេន សព្វកាយប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសវសេន បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ អាវជ្ជតោ សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ ជានតោ . . . បស្សតោ បច្ចវេក្ខតោ ចិត្តំ អធិដ្ឋហតោ សទ្ធាយ អធិមុច្ចតោ វីរិយំ បគ្គណ្ហតោ សតឹ ឧបដ្ឋាបយតោ ចិត្តំ សមាទហតោ បញ្ញាយ បជានតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានតោ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានតោ បហាតព្វំ បជហតោ ភាវេតព្វំ ភាវយតោ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោតោ

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលខ្លី ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកំណត់ដឹង នូវកាយទាំងពួង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់អ្នកកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់អ្នកកាលរម្ងាប់ នូវកាយសង្ខារ សតិក៏តម្កល់មាំ បីតិនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលរំពឹង បីតិនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ កាលបុគ្គលដឹង . . . កាលឃើញ កាលពិចារណា កាលអធិដ្ឋាននូវចិត្ត កាលជឿស៊ប់ដោយសទ្ធា កាលផ្គងនូវវីរិយៈ កាលប្រុងទុកនូវសតិ កាលតម្កល់នូវចិត្ត កាលដឹងច្បាស់ ដោយបញ្ញា កាលត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង កាលកំណត់ដឹង នូវធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង កាលលះនូវធម៌ដែលគួរលះ កាលចម្រើននូវធម៌ដែលគួរចម្រើន កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ ឯវំ សា(១) បីតិប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវន្តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ បីតិប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ បីតិប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ បីតិប្បដិវិកតា ហោតីតិ ទិស្សតិ ។

បីតិនោះ ឈ្មោះថាគេដឹងច្បាស់ហើយ វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិនោះ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ បំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង យ៉ាងនេះឯង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកទើបពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើ ពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់អ្នកកំណត់ដឹងនូវបីតិ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលរមែងចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១៧) កថំ សុខប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។ សុខន្តិ ទ្វេ សុខានិ កាយិកញ្ច សុខំ ចេតសិកញ្ច សុខំ ។

កតមំ កាយិកំ សុខំ ។ យំ កាយិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ(១) វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ កាយិកំ សុខំ ។ កតមំ ចេតសិកំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សុខំ(២) ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ ចេតសិកំ សុខំ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ កាយសម្ផស្សជំ សាតំ សុខន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ។

(១១៧) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹង នូវសេចក្តីសុខ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ពាក្យថា សុខ បានដល់សុខ ២ យ៉ាង គឺ កាយិកសុខ ១ ចេតសិកសុខ ១ ។

កាយិកសុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្ងាញ់ពិសា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសោយអារម្មណ៍ជាសុខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សុខវេទនា ដ៏ឆ្ងាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ឯណា នេះឈ្មោះថាកាយិកសុខ ។ ចេតសិកសុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសុខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសោយអារម្មណ៍ជាសុខ ដ៏ឆ្ងាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស សុខវេទនាដ៏ឆ្ងាញ់ពិសា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ឯណា នេះឈ្មោះថាចេតសិកសុខ ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

កតមំ តេ សុតា បដិវិទិតា ហោន្តិ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ សុតា បដិវិទិតា ហោន្តិ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ សុតា បដិវិទិតា ហោន្តិ ។ បេ ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោតោ តេ សុតា បដិវិទិតា ហោន្តិ ឯវន្តេ សុតា បដិវិទិតា ហោន្តិ សុខប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

សេចក្តីសុខទាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សេចក្តីសុខទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ សេចក្តីសុខទាំងនុ៎ះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

អនុបស្សតីតិ កថំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវន្តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ សុខប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ សុខប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១១៨) កថំ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនា ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងនូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសុខ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[១១៨] បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមោ ចិត្តសង្ខារោ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្ត-បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា ទីឃំ បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា ។ បេ ។ សុខប្បដិសំវេទី អស្សាស-វសេន សុខប្បដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា អយំ ចិត្តសង្ខារោ ។

កថំ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ

មហាវគ្គ អានាបានកថា

ចិត្តសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះជាចិត្តសង្ខារ សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះ ជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះជាចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនេះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីសុខ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីសុខ ឈ្មោះជាចិត្តសង្ខារ នេះឯងឈ្មោះជាចិត្តសង្ខារ ។

ចិត្តសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តសង្ខារទាំងនោះឈ្មោះជាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ

ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ។ បេ ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោតោ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ឯវំ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាសប្ស-ស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនភាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្ត-សង្ខារទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ចិត្តសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វេទនា ដោយអំណាច នៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

កាយាតិ ចតស្សោ កាយា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន កាយា ។ ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១១៩) កថំ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ ចិត្តសង្ខារោ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ ទីឃំ បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១១៩) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

ចិត្តសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថា ចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា

ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន ចិត្តសង្ខារប្បដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវន្តំ វេទនំ អនុបស្សតិ ។

សញ្ញានិងវេទនា ជាតួចេតសិក ធម៌ទាំងនុ៎ះ ជាប់ចំពោះដោយចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្តសង្ខារ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាចិត្តសង្ខារ បុគ្គលកាលរម្ងាប់ រំលត់ បង្ក្រាប នូវចិត្តសង្ខារទាំងនោះ ឈ្មោះថាសិក្សា វេទនា ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថា អនុបស្សនាញាណ វេទនា ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វេទនាសុវេទនានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញ នូវវេទនានោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវន-
ដ្ឋេន ភាវនា ។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្ស-
ស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ បស្សម្ភយំ
ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯ-
កគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ
ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច
បដិវិជ្ឈតិ អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច
ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ វេទនាសុ
វេទនានុបស្សនាយ ។

ភាណវារំ ។

(១២០) កថំ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សសិស្សាមីតិ
សិក្ខតិ ចិត្តប្បដិសំវេទី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថា សង្រួម ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍ តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើម ចូល របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់ នូវចិត្តសង្ខារ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹង ច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោក ពោលថា បុគ្គលតាក់តុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបដ្ឋានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ថុ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងវេទនាសុ វេទនានុបស្សនា ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

(១២០) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ទើប ដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ទើប ដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមំ តំ ចិត្តំ ។ ឥមំ អស្សាសវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមំ បស្សាសវសេន ។ បេ ។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ ចិត្តំ ។

កថំ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ។ ឥមំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ឥមំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ តាយ សតិយា តេន ញាណេន ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ។ បេ ។

ចិត្តនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង វិញ្ញាណចិត្ត បានដល់ចិត្ត ការដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ផូរផង់គឺភវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ (នេះឈ្មោះថាចិត្ត) ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ។ បេ ។ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលរម្ងាប់នូវចិត្តសង្ខារ វិញ្ញាណចិត្ត បានដល់ចិត្ត ការដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ផូរផង់គឺភវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះឈ្មោះថាចិត្ត ។

ចិត្តនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាច នៃដង្ហើមចូលវែង សតិក៏តម្កល់មាំ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ។ បេ ។

សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោតោ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ឯវំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន(១) វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។ ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។បេ។

១ ឱ. ម. អស្សាសបស្សាសវសេន ។

កាលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថាបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ចិត្តនោះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ យ៉ាងនេះឯង វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាច នៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹង នូវចិត្ត ។ បេ ។

បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២១) កថំ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

កតមោ ច ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស ។បេ។

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១៦១) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត តើដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីករាយទូទៅ ការរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយ ក៏កើតឡើង កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីករាយទូទៅ ការរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយ ក៏កើតឡើង ។ បេ ។

ចិត្តប្បដិសំវេទី អស្សាសវសេន ចិត្តប្បដិសំវេទី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ ចិត្តស្ស ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសប្បស្សាសវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលអ្នកកំណត់ដឹងនូវចិត្ត សេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត បានដល់ការរីករាយទូទៅ ការរីករាយខ្លាំង ការត្រេកអរ ការត្រេកអរខ្លាំង ភាពនៃចិត្តខ្ពស់ ភាពនៃចិត្តសប្បាយ ក៏កើតឡើង នេះឈ្មោះថាសេចក្តីរីករាយខ្លាំងនៃចិត្ត ។ វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ៗ

ការណាតិ ចតស្សោ ការណា ។ បេ ។ អាសេវ-
នដ្ឋេន ការណា ។

អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសា សំវរ-
ដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អ-
ស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ
បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោ-
ធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៦២) កថំ សមាទហំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ
សិក្ខតិ សមាទហំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា ភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។

ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរីករាយខ្លាំង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២២) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលតម្កល់ទុកនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលតម្កល់ទុកនូវចិត្ត ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

កតមោ សមាធិ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ(១) អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ ច អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ អយំ សមាធិ សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវន្តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

---

១ ឱ. ម. អវត្ថិតិ ។

សមាធិ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលតម្កល់នូវចិត្ត ឈ្មោះថាសមាធិ បានដល់ការឋិតនៅនៃចិត្ត ការតម្កល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនឃ្លេងឃ្លោង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនឃ្លេងឃ្លោង ការស្ងប់រម្ងាប់ សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មា-សមាធិ នេះឈ្មោះថាសមាធិ វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុកនូវចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ចិត្ត ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចិត្តេចិត្តានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ការណាតិ ចតស្សោ ការណា ។ បេ ។ អាសេវន-
ដ្ឋេន ការណា ។ សមាធឹ ចិត្តំ អស្សាសបស្សា-
សា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ សមាធឹ ចិត្តំ
អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជាន-
តោ ។ បេ ។ បជានតោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ
តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១២៣) កថំ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ
សិក្ខតិ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។
រាគតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
រាគតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
ទោសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
ទោសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
មោហតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ
មោហតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុកក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា សីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញរបស់បុគ្គលកាលតម្កល់ទុក នូវចិត្ត ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២៣) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាករាគៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាករាគៈ ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកទោសៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកទោសៈ ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួច ចាកមោហៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញកាលញ៉ាំងចិត្តឲ្យរួចចាកមោហៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ។ បេ ។

។បេ។ មានតោ វិមោចយំ ចិត្តំ ទិដ្ឋិយា វិមោចយំ ចិត្តំ វិចិកិច្ឆាយ វិមោចយំ ចិត្តំ ថីនមិទ្ធតោ វិមោចយំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អហិរិកតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អនោត្តប្បតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ អនោត្តប្បតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន វិញ្ញាណចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ ។បេ។

អនុបស្សតីតិ កថំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។បេ។ ឯវដ្តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។បេ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។បេ។

សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកមានះ កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកទិដ្ឋិ កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកវិចិកិច្ឆា កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកថីនមិទ្ធៈ កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកឧទ្ធច្ចៈ កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួចចាកអហិរិកៈ កាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ចាកអនោត្តប្បៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្ខាថា អាត្មាអញកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ចាកអនោត្តប្បៈ ទើបដកដង្ហើមចូល វិញ្ញាណចិត្ត ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន ។ បេ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ គឺពិចារណាឃើញ នូវចិត្តនោះដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវចិត្តនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។

វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានតោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។ អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាយ ។

(១២៤) កតមំ អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

អនិច្ចន្តិ កឹ អនិច្ចំ ។ បញ្ចក្ខន្ធា អនិច្ចា ។ កេនដ្ឋេន អនិច្ចា ។ ឧប្បាទវយដ្ឋេន អនិច្ចា ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ ឧទយព្វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ ។

កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបដ្ឋានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ថុ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងចិត្តេចិត្តានុបស្សនា ។

(១២៤) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា មិនទៀង តើអ្វីមិនទៀង ។ ខន្ធទាំង ៥ មិនទៀង ។ ខន្ធ ៥ មិនទៀង ដោយអត្ថ ដូចម្តេច ។ មិនទៀង ដោយអត្ថថាកើតឡើងហើយសូន្យទៅវិញ ។ បុគ្គលកាលឃើញ នូវការកើតឡើងនៃខន្ធ ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង កាលឃើញនូវការសូន្យ រមែងឃើញ នូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង កាលឃើញនូវការកើតឡើងនិងការសូន្យ រមែងឃើញ នូវលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង ។

បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ ។ បេ ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយព្វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ញាសំ លក្ខណានិ បស្សតិ រូបេ អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ រូបេ អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនាញាណំ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

បុគ្គលកាលឃើញនូវការកើតឡើងនៃខន្ធ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈ ២៥ យ៉ាង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញនូវការកើតឡើងនិងការសូន្យនៃខន្ធ ៥ រមែងឃើញនូវលក្ខណៈ ៥០ នេះឯង បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀងក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង បុគ្គលរមែងពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៦៩) កថំ វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២៥) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាយ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាយ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។

រូបេ អាទីនវំ ទិស្វា រូបវិរាគេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ
សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ រូបេ វិរាគានុ-
បស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ រូបេ វិរាគានុបស្សី
បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វេទនាយ សញ្ញាយ ស-
ង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ
អាទីនវំ ទិស្វា ជរាមរណវិរាគេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ
សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ ជរាមរណេ
វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជរាមរណេ
វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វិរាគា-
នុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ
សតិ អនុបស្សនាញាណំ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ នោ

បុគ្គលឃើញទោសក្នុងរូបហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការណាយចាករូប មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងសទ្ធា ទាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្ងួន បុគ្គលនោះសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល បុគ្គលឃើញទោសក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការណាយ ចាកជរាមរណៈ មានចិត្តចុះស៊ប់ ក្នុងសទ្ធា ទាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្ងួន បុគ្គលនោះ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការណាយ ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន

សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ វិរាគានុបស្សី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ វិរាគានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថា ឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវកាយ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលរបស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវកាយ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលឃើញច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវកាយ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលចាក់ធ្លុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

[១៦៦] កថំ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។ រូបេ អាទីនវំ ទិស្វា រូបនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ រូបេ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ រូបេ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។បេ។ ជរាមរណេ អាទីនវំ ទិស្វា ជរាមរណនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។

(១៦៦) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញទោសក្នុងរូបហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការរលត់នៃរូប មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងសទ្ធា ទាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្ងួន បុគ្គលនោះ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងរូប ទើបដកដង្ហើមចូល បុគ្គលឃើញទោស ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈហើយ ជាអ្នកដុះឆន្ទៈ ក្នុងការរលត់នៃជរាមរណៈ មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងសទ្ធា ទាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្ងួន បុគ្គលនោះ សិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ក្នុងជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ។

(១២៧) កតិហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ។ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ ។ អនិច្ចដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ ទុក្ខដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ អនត្តដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ សន្តាបដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ វិបរិណាមដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ។ និទាននិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ សមុទយនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ជាតិនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ អាហារនិរោធេន(១) អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ហេតុនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ បច្ចយនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ

១ ឱ. ម. បភវនិរោធេន ។

[១២៧] ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាជាអនត្តា ១ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាក្តៅសព្វ ១ ទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអត្ថថាប្រែប្រួល ១ នេះទោសក្តង់អវិជ្ជា ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។

អវិជ្ជារលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃធម៌ជាគ្រឿងប្រកបឲ្យនូវផល ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាទីប្រជុំកើត ១ អវិជ្ជារលត់ដោយការរលត់នៃជាតិ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃអាហារ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃហេតុ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការរលត់នៃបច្ច័យ ១

ញាណុប្បាទេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ និរោធុប្បាទេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវំ ទិស្វា ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជានិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ អវិជ្ជាយ និរោធានុបស្សី អស្សាសវសេន សិក្ខតិ អវិជ្ជាយ និរោធានុបស្សី បស្សាសវសេន សិក្ខតិ ។

(១៦៨) កតិហាការេហិ សង្ខារេសុ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ សង្ខារា និរុជ្ឈន្តិ ។បេ។ កតិហាការេហិ វិញ្ញាណេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ វិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ នាមរូបេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ នាមរូបំ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ សឡាយតនេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ សឡាយតនំ និរុជ្ឈតិ

អវិជ្ជារលត់ ដោយការកើតឡើងនៃញាណ ១ អវិជ្ជារលត់ ដោយការប្រាកដនៃនិរោធធម៌ ១ នេះអវិជ្ជារលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង បុគ្គលឃើញទោសក្នុងអវិជ្ជា ដោយអាការ ៨ យ៉ាងនេះ ហើយជាអ្នកដុះឆន្ទៈក្នុងការរលត់នៃអវិជ្ជា ដោយអាការ ៨ យ៉ាងនេះ មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងសទ្ធា តាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់ស្ងួន បុគ្គលនោះសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់នៃអវិជ្ជា ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់នៃអវិជ្ជា ទើបដកដង្ហើមចូល ។

(១២៨) ទោសក្នុងសង្ខារ ដោយអាការប៉ុន្មាន សង្ខាររលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ទោសក្នុងវិញ្ញាណ ដោយអាការប៉ុន្មាន វិញ្ញាណរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន ទោសក្នុងនាមរូប ដោយអាការប៉ុន្មាន នាមរូបរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន ទោសក្នុងសឡាយ-តនៈ ដោយអាការប៉ុន្មាន សឡាយតនៈរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មាន

កតិហាការេហិ ផស្សេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ផស្សោ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ វេទនាយ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ វេទនា និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ តណ្ហាយ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ឧបាទានេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ឧបាទានំ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ភវេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ភវោ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ជាតិយា អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ជាតិ និរុជ្ឈតិ កតិហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ។ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ។

ទោសក្នុងផស្សៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ផស្សៈរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងវេទនា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង វេទនារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងតណ្ហា ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង តណ្ហារលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងឧបាទាន ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ឧបាទានរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងភព ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ភពរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងជាតិ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ជាតិរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ជរាមរណៈរលត់ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ជរាមរណៈរលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ ។ អនិច្ចដ្ឋេន ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ ទុក្ខដ្ឋេន អនត្តដ្ឋេន សន្តាបដ្ឋេន វិបរិណាមដ្ឋេន ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ។ និទាននិរោធេន ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ សមុទយនិរោធេន ជាតិនិរោធេន ភវនិរោធេន ហេតុនិរោធេន បច្ចយនិរោធេន ញាណុប្បាទេន និរោធុបដ្ឋានេន ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវំ ទិស្វា ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចិត្តំ ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ

មហាវគ្គ ញាណកថា

ទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ដោយអត្ថថាជាអនត្តា ១ ដោយអត្ថថាក្តៅសព្វ ១ ទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអត្ថថាប្រែប្រួល ១ នេះទោសក្នុងជរាមរណៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

ជរាមរណៈរលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ជរា-មរណៈរលត់ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល ១ ដោយការរលត់ នៃហេតុជាទីប្រជុំកើត ១ ដោយការរលត់នៃជាតិ ១ ដោយការរលត់ នៃភព ១ ដោយការរលត់ នៃហេតុ ១ ដោយការរលត់ នៃបច្ច័យ ១ ដោយការកើតឡើង នៃញាណ ១ ជរាមរណៈរលត់ ដោយការប្រាកដ នៃនិរោធធម៌ ១ នេះជរាមរណៈ រលត់ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ។ បុគ្គលឃើញទោស ក្នុងជរាមរណៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ហើយជាអ្នកដុះឆន្ទ ក្នុងការរលត់ នៃជរាមរណៈ ដោយអាការ ៨ យ៉ាង ជាអ្នកមានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងសទ្ធា ទាំងចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ក៏តម្កល់នៅស៊ប់សួន បុគ្គលនោះសិក្សាថា អាត្មាអញ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ

ជកមរណោ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ និរោធានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ ឧបដ្ឋានំ ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សតីតិ កថន្តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។ បេ ។ ឯវន្តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា ។ បេ ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ និរោធានុបស្សី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ។ បេ ។ និរោធានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។

សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ដកមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលត់ បុគ្គលពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុធម្មានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ គឺពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្ដេច ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលត់ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ និងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលត់ ។ បេ ។

បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៦៩) កថំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ។ ទ្វេ បដិនិស្សគ្គា(១) បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ ច បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ ច ។ រូបំ បរិច្ចជតីតិ បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ រូបនិរោធេ និព្វានេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ ។ រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ចក្ខុំ ។បេ ។

---

១ ឱ. ម. បដិនិស្សគ្គាតិ ទ្វេ បដិនិស្សគ្គា ។

បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមក នូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកពោលថា បុគ្គលតាក់ធ្ងុះ នូវអត្ថនៃការស្ងប់ ។

(១២៩) បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលាស់ចេញ ទើបដកដង្ហើមចូល តើដូចម្ដេច ។ ការរលាស់ចេញ មាន ២ យ៉ាង គឺ ការរលាស់ចេញគឺការលះបង់ (បរិច្ចាគប្បដិនិស្សគ្គៈ) ១ ការរលាស់ចេញគឺការស្ទុះទៅ (បក្ខន្ទនប្បដិនិស្សគ្គៈ) ១ ។ ធម៌ណា លះស្រឡះនូវរូប ធម៌នោះ ឈ្មោះថា ការរលាស់ចេញគឺការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់នៃរូប ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញគឺការស្ទុះទៅ ។ បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់រូបចេញ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់រូបចេញ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ណា លះស្រឡះនូវវេទនា នូវសញ្ញា នូវសង្ខារ នូវវិញ្ញាណ នូវចក្ខុ ។ បេ ។

ជរាមរណំ បរិច្ចជតីតិ បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ ជរាម-
រណនិរោធេ និព្វានេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទនប-
ដិនិស្សគ្គោ ។ ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អ-
ស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុ-
បស្សី បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី
អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ
អនុបស្សនាញាណំ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ នោ សតិ សតិ
ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច តាយ សតិយា តេន ញាណ-
េណន តេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មេសុ
ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានភាវនា ។

នូវជរាមរណៈ ធម៌នោះ ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញគឺការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់នៃជរាមរណៈ ឈ្មោះថាការរលាស់ចេញគឺការស្ទុះទៅ ។ បុគ្គលសិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចេញ សិក្សាថា អាត្មាអញជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ជរាមរណៈ ទើបដកដង្ហើមចូល ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន សតិ ឈ្មោះថាអនុបស្សនាញាណ ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថាឧបដ្ឋាន មិនឈ្មោះថាសតិទេ ចំណែកខាងសតិ ទើបឈ្មោះថាឧបដ្ឋានផង ឈ្មោះថាសតិផង ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដោយសតិនោះ ដោយញាណនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិប្បដ្ឋានភាវនា ។

អនុបស្សីតិ កថន្តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ នោ និច្ចតោ ។បេ។ បដិនិស្សជ្ជតិ នោ អាទិយតិ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ ។បេ។ បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ ឯវន្តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ ។

ភាវេតីតិ ចតស្សោ ភាវនា តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ។បេ។ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសា សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ អយំ អធិសីលសិក្ខា យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា

មហាវគ្គ អានាបានកថា

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ពិចារណាឃើញ តើពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង មិនមែនថាទៀងទេ ។ បេ ។ រលាស់ចេញ មិនមែនកាន់យកទេ បុគ្គលកាលពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង រមែងលះបង់នូវនិច្ចសញ្ញា (ការសំគាល់ថាទៀង) ។ បេ ។ បុគ្គលកាលរលាស់ចេញ ឈ្មោះថាលះបង់ នូវសេចក្តីប្រកាន់ បុគ្គលពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ភាវនា បានដល់ភាវនា ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាមិនកន្លង នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតក្នុងសមាធិនោះ ។ បេ ។ ឈ្មោះថាភាវនា ដោយអត្ថថាសេព ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញ និងខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ឈ្មោះថាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាសង្រួម ឈ្មោះថាចិត្តវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថាឃើញ អត្ថថាសង្រួម ក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិសីលសិក្ខា អត្ថថាមិនរាយមាយ ក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិចិត្តសិក្ខា

យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ ជានន្តោ សិក្ខតិ ។ បេ ។ សច្ឆិកាតព្វំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ ។ បេ ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ។ បេ ។ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ពលានិ សមោធានេតិ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ មគ្គំ សមោធានេតិ ធម្មេ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

អត្ថថាឃើញក្នុងធម៌នោះ ឯណា នេះ ឈ្មោះថាអធិបញ្ញាសិក្ខា បុគ្គលកាលរំពឹងឃើញ នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា ។ បេ ។ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងកើតឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងតាំងឡើង វេទនាដ៏ប្រាកដ រមែងដល់នូវសេចក្ដីវិនាស ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញនិងដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការស្ងប់ផង បុគ្គលប្រមូលមកនូវពលៈ ប្រមូលមកនូវពោជ្ឈង្គ ប្រមូលមកនូវមគ្គ ប្រមូលមកនូវធម៌ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថ នៃការស្ងប់ផង ។

ឥន្រ្ទិយានិ សមោធានេតីតិ កថំ ឥន្រ្ទិយានិ សមោធានេតិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្រ្ទិយំ សមោធានេតិ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតិ អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ(១) ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាយ ឥមានិ ពត្តឹសំ សតោការីសុ ញាណានិ ។

(១៣០) កតមានិ ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ ។ បេ ។ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ ឥមានិ ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ ។

---

១ ម. ឧបដ្ឋានានុបស្សតិយោ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រមូលមកនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ។ បេ ។ ហេតុនោះ លោកពោលថា ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ អនុបស្សនាញាណ ៨ ឧបដ្ឋានានុស្សតិ ៨ និងសុត្តន្តិកវត្ថុ ៤ (រមែងមាន) ក្នុងធម្មេសុធម្មានុបស្សនា ទាំងនេះ ឈ្មោះថាសតោការី-ញាណ ៣២ ប្រការ ។

(១៣០) ញាណ ២៤ ដោយអំណាចនៃសមាធិ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចូលវែង ឈ្មោះថាសមាធិ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច (ចាកកិលេស) ឈ្មោះថាសមាធិ នេះញាណ ២៤ ដោយអំណាចនៃសមាធិ ។

កតមានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ ។ ទីឃំ អស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ទីឃំ បស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ។ បេ ។ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសំ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ឥមានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ ។

ញាណ ៧៦ ប្រការ ដោយអំណាចនៃវិបស្សនា តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាអនត្តា នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញវែង ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាអនត្តា នូវខ្យល់ដង្ហើមចូលវែង ។ បេ ។ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ឈ្មោះថាវិបស្សនា ដោយអត្ថថាពិចារណាឃើញ ជាអនត្តា នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច នូវខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលកាលញុំាងចិត្តឲ្យរួច នេះញាណ ៧៦ ប្រការ ដោយអំណាចនៃវិបស្សនា ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

កតមានិ អដ្ឋ និព្វិទាញាណានិ ។ អនិច្ចានុប-
ស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទា-
ញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ យថាភូតំ ជានា-
តិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ ។ បេ ។ បដិនិស្សគ្គា-
នុបស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ
និព្វិទាញាណំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ យ-
ថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ និព្វិទាញាណំ ឥមានិ
អដ្ឋ និព្វិទាញាណានិ ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្វិទានុលោមញាណានិ ។
អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិ-
ទានុលោមញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ ភយ-
តុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិទានុលោមញាណំ ។ បេ ។

មហាវគ្គ អានាបានកថា

និព្វិទាញាណ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញថាមិនទៀង ១ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិការណាឃើញថាមិនទៀង ១ ។ បេ ។ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញនូវការរលាស់ចេញ ១ ឈ្មោះថានិព្វិទាញាណ ព្រោះហេតុដឹង ឃើញតាមពិត នូវខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ១ នេះ និព្វិទាញាណ ៨ យ៉ាង ។

និព្វិទានុលោមញាណ ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បញ្ញាក្នុងការប្រាកដជាគួរភ័យ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១ បញ្ញាក្នុងការប្រាកដជាគួរភ័យ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញាណ ១ ។ បេ ។

បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិទានុលោមេ ញាណំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សា-សំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្វិទានុលោមេ ញាណំ ឥមានិ អដ្ឋ និព្វិទានុលោមេ ញាណានិ ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ ។ បេ ។ ឥមានិ អដ្ឋ និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ ។

កតមានិ ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ ។ សោតាបត្តិមគ្គេន សក្កាយទិដ្ឋិយា បហីនត្តា សមុ-ច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ

បញ្ញាក្នុងការប្រាកដជាគួរភ័យ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញ្ញាណ ១ បញ្ញាក្នុងការប្រាកដជាគួរភ័យ ចំពោះខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ នូវការរលាស់ចេញ ឈ្មោះថានិព្វិទានុលោមញ្ញាណ ១ នេះនិព្វិទានុលោមញ្ញាណ ៨ យ៉ាង ។

និព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញ្ញាណស្ងប់ (ការដឹងក្នុងការនឿយណាយនិងការរម្ងាប់) ៨ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បញ្ញា គឺការពិចារណា និងការរំពឹង នូវខ្យល់ដង្ហើមចេញ របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញ្ញាណ ១ បញ្ញា គឺការពិចារណា និងការរំពឹង នូវខ្យល់ដង្ហើមចូល របស់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ឈ្មោះថានិព្វិទាបដិប្បស្សទ្ធិញ្ញាណ ១ ។ បេ ។ នេះនិព្វិទាបដិប្បស្ស-ទ្ធិញ្ញាណ ៨ យ៉ាង ។

វិមុត្តិសុខញ្ញាណ ២១ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ញាណ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា វិមុត្តិសុខញ្ញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃវិចិកិច្ឆា ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា វិមុត្តិសុខញ្ញាណ ញាណកើតឡើង

សីលព្វតបរាមាសស្ស ទិដ្ឋានុសយស្ស វិចិកិច្ឆានុស-
យស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ
ញាណំ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកស្ស កាមរាគ-
សញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស ឱឡារិកស្ស
កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា
សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ អនាគាមិ-
មគ្គេន អណុសហគតស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស
បដិឃសញ្ញោជនស្ស អណុសហគតស្ស កាមរាគា-
នុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្ន-
ត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ អរហត្តមគ្គេន រូប-
រាគស្ស អរូបរាគស្ស មានស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អវិជ្ជាយ
មានានុសយស្ស ភវរាគានុសយស្ស អវិជ្ជានុស-
យស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ
ញាណំ ឥមានិ ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ
សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធឹ ភាវយតោ
វីសាធិកានិ ឥមានិ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

អានាបានកថា សមត្តា ។

ព្រោះភាពនៃសីលព្វតបរាមាសៈ នៃទិដ្ឋានុស័យ នៃវិចិកិច្ឆានុស័យ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះជាវិមុត្តិសុខញ្ញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមរាគសញ្ញោជនៈ នៃបដិឃសញ្ញោជនៈ ជាកិលេសដ៏គ្រោតគ្រាត នៃកាមរាគានុស័យ នៃបដិឃានុស័យ ជាកិលេសដ៏គ្រោតគ្រាត ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយសកទាគាមិមគ្គ ឈ្មោះជាវិមុត្តិសុខញ្ញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមរាគសញ្ញោជន នៃបដិឃសញ្ញោជន ជាកិលេសដ៏ល្អិត នៃកាមរាគានុស័យ នៃបដិឃានុស័យ ជាកិលេសដ៏ល្អិត ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយអនាគាមិមគ្គ ឈ្មោះជាវិមុត្តិសុខញ្ញាណ ញាណកើតឡើង ព្រោះភាពនៃរូបរាគៈ នៃអរូបរាគៈ នៃមានៈ នៃឧទ្ធច្ចៈ នៃអវិជ្ជា នៃមានានុស័យ នៃភវរាគានុស័យ នៃអវិជ្ជានុស័យ ដែលលោកលះបង់ហើយ ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ ឈ្មោះជាវិមុត្តិសុខញ្ញាណ នេះវិមុត្តិសុខញ្ញាណ ២១ កាលបុគ្គលចម្រើននូវអានាបានស្សតិសមាធិ មានវត្ថុ ១៦ ញាណ ២២០ នេះ រមែងកើតឡើង ។

ចប់ អានាបានកថា ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៣១) ឯវំ មេ សុតំ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ ។ កតមានិ បញ្ច ។ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ។

(១៣២) ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិហាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បណ្ណរសហិ អាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ អស្សទ្ធេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ សទ្ធេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ បសាទនីយេ សុត្តន្តេ បច្ចវេក្ខតោ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៣១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះបន្ទូលព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ តើអ្វីខ្លះ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ឥន្ទ្រិយ ៥ យ៉ាង ។

(១៣២) ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ បរិសុទ្ធ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ នេះ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ១៥ ដូច្នេះ សទ្ធិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលឥតសទ្ធា ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានសទ្ធា ១ ពិចារណាព្រះសូត្រដែលជាទីជ្រះថ្លា ១

ឥមេហិ តីហាការេហិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ កុសីតេ
បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ អារទ្ធវីរិយេ បុគ្គលេ សេវតោ
ភជតោ បយិរុបាសតោ សម្មប្បធានេ បច្ចវេក្ខតោ
ឥមេហិ តីហាការេហិ វីរិយិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ មុដ្ឋស្សតី
បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ ឧបដ្ឋិតស្សតី បុគ្គលេ សេ
វតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ សតិប្បដ្ឋានេ បច្ចវេក្ខ-
តោ ឥមេហិ តីហាការេហិ សតិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ អ-
សមាហិតេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ សមាហិតេ បុគ្គលេ
សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ ឈានវិមោក្ខេ
បច្ចវេក្ខតោ ឥមេហិ តីហាការេហិ សមាធិន្ទ្រិយំ
វិសុជ្ឈតិ ទុប្បញ្ញេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ បញ្ញវន្តេ
បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ គម្ភីរ-
ញាណចរិយំ បច្ចវេក្ខតោ ឥមេហិ តីហាការេហិ
បញ្ញិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ ឥមេហិ បញ្ច បុគ្គលេ បរិវជ្ជយ-
តោ បញ្ច បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាស-
តោ បញ្ច សុត្តន្តក្ខន្ធេ បច្ចវេក្ខតោ ឥមេហិ បណ្ណ-
រសហិ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិសុជ្ឈន្តិ ។

វីរិយិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលខ្ជិលច្រអូស ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានសេចក្តីព្យាយាម ១ ពិចារណាសម្មប្បធាន ១ សតិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលភ្លេចស្មារតី ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានស្មារតីតម្កល់មាំ ១ ពិចារណាសតិប្ប-ដ្ឋាន ១ សមាធិន្ទ្រិយបរិសុទ្ធ ដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលមានចិត្តមិននឹងធឹង ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានចិត្តនឹងធឹង ១ ពិចារណាឈាននិងវិមោក្ខ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បរិសុទ្ធដោយអាការ ៣ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គលដែលអាប់ឥតបញ្ញា ១ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គលដែលមានបញ្ញា ១ ពិចារណានូវញាណចរិយាដ៏ជ្រៅ ១ នេះឯង ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ បរិសុទ្ធ ដោយអាការ ១៥ នេះ គឺបុគ្គលវៀរបុគ្គល ៥ សេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតបុគ្គល ៥ ពិចារណាកងព្រះសូត្រ ៥ ដូចពោលមកនេះឯង ។

[១៣៣] កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ការណា ហោតិ ។

ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ ទសហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ការណា ហោតិ អស្សទ្ធិយំ បជហតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ការេតិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ការេន្តោ អស្សទ្ធិយំ បជហតិ កោសជ្ជំ បជហតោ វីរិយិន្ទ្រិយំ ការេតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ ការេន្តោ កោសជ្ជំ បជហតិ បមាទំ បជហតោ សតិន្ទ្រិយំ ការេតិ សតិន្ទ្រិយំ ការេន្តោ បមាទំ បជហតិ ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ សមាធិន្ទ្រិយំ ការេតិ សមាធិន្ទ្រិយំ ការេន្តោ ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ អវិជ្ជំ បជហតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ការេតិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ការេន្តោ អវិជ្ជំ បជហតិ ឥមេហិ ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ ឥមេហិ ទសហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ការណា ហោតិ ។

(១៣៣) ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការចម្រើននៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង ការចម្រើននៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ១០ យ៉ាងដែរ គឺបុគ្គលកាលលះនូវអស្សទ្ធិយៈ (ការណ៍មិនគួរជឿ) ឈ្មោះថាចម្រើនសទ្ធិន្ទ្រិយ១ កាលចម្រើននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះអស្សទ្ធិយៈ ១ កាលលះនូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាចម្រើនវីរិយិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ១ កាលលះនូវសេចក្តីប្រមាទ ឈ្មោះថាចម្រើនសតិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីប្រមាទ ១ កាលលះនូវសេចក្តីរាយមាយ ឈ្មោះថាចម្រើនសមាធិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះសេចក្តីរាយមាយ ១ កាលលះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាចម្រើនបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ កាលចម្រើនបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាលះអវិជ្ជា ១ នេះឯងឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដែលបុគ្គលចម្រើនដោយអាការ ១០ យ៉ាង នេះឯង ការចម្រើន នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ។

(១៣៤) កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ។ ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ។ អស្សទ្ធិយស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា អស្សទ្ធិយំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ កោសជ្ជស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា កោសជ្ជំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ បមាទស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សតិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ សតិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា បមាទោ បហីនោ ហោតិ សុប្បហីនោ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា ឧទ្ធច្ចំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៣៤) ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង គឺសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវអស្សទ្ធិយៈ ១ អស្សទ្ធិយៈ បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ១ សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវសេចក្តីប្រមាទ ១ សេចក្តីប្រមាទដែលបុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ នូវឧទ្ធច្ចៈ ១ ឧទ្ធច្ចៈ បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវសមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ព្រោះបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយនូវអវិជ្ជា ១

បញ្ចិន្ទ្រិយស្ស ការិតត្តា សុការិតត្តា អវិជ្ជា បហីនា ហោតិ សុប្បហីនា ឥមេហិ ឆហិ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ហោន្តិ សុការិតានិ ។

(១៣៨) កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុការិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច ។ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុការិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ សោតាបត្តិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុការិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិយន្តិ សកទាគាមិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុការិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ

អវិជ្ជា បុគ្គលបានលះបង់ លះបង់ល្អហើយ ព្រោះបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ នូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលបានចម្រើន ចម្រើនល្អហើយ ដោយអាការ ១០ យ៉ាង ។

(១៣៥) ឥន្ទ្រិយទាំង៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ឥន្ទ្រិយទាំង៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ឥន្ទ្រិយទាំង៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក៏ដោយអាការ ៤ យ៉ាងដែរ គឺឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិផល ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិផល ឥន្ទ្រិយទាំង ៥

ច អនាគាមិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ អនាគាមិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច អរហត្តមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ អរហត្តផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច ។

ឥតិ ចតស្សោ មគ្គវិសុទ្ធិយោ ចតស្សោ ផលវិសុទ្ធិយោ ចតស្សោ សមុច្ឆេទវិសុទ្ធិយោ ចតស្សោ បដិប្បស្សទ្ធិវិសុទ្ធិយោ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច ។

(១៣៦) កតិនំ(១) បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា កតិ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ។ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ។

---

១ ឱ. កតិន្នំ ។

បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិផល ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ក្នុងខណៈនៃអរហត្តមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ បុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល ។

មគ្គវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង ផលវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង សមុច្ឆេទវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង បដិប្បស្សទ្ធិវិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង ដោយប្រការដូច្នេះ នេះឯង ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ បុគ្គលចម្រើន ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯងឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយផង ចម្រើនល្អហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ហើយផង ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយផង ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ។

(១៣៦) បុគ្គលប៉ុន្មានពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គលប៉ុន្មានពួក មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ។ បុគ្គល ៨ ពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គល ៣ ពួក មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ។

កតមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ។ សត្តន្នញ្ច សេក្ខានំ បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស ច ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ។ កតមេ តយោ បុគ្គលា ។ ភាវិតិន្ទ្រិយវសេន ពុទ្ធោតិ តថាគតស្សាវកោ(១) ខីណាសវោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ សយម្ភូតដ្ឋេន បច្ចេកពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ អប្បមេយ្យដ្ឋេន តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ឥតិ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា ។

សាវត្ថិនិទានំ

(១៣៧) បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ កតមានិ បញ្ច សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ

១ ខ. ម. ភាវិតិន្ទ្រិយា សវនេន ពុទ្ធោ តថាគតស្ស សាវកោ ។

បុគ្គល ៨ ពួក កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខបុគ្គល ៧ និងកល្យាណបុថុជ្ជន ១ បុគ្គលទាំង ៨ ពួកនេះ កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ ។ បុគ្គល ៣ ពួក (មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ) តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សាវ័ករបស់ព្រះតថាគត ជាព្រះខីណាស្រព មាននាមថាពុទ្ធ: ដោយអំណាចលោកជាអ្នកមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹងឯង ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ ព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ដោយអត្ថថាមានគុណកប់មិនបាន ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ១ នេះឯង បុគ្គល ៣ ពួក ដែលមានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ បុគ្គល ៨ ពួកនេះ កំពុងមានការអប់រំឥន្ទ្រិយ បុគ្គល ៣ ពួកនេះ មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ ដូចពោលមកនេះឯង ។

សាវត្ថីនិទាន

(១៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ យ៉ាង ឥន្ទ្រិយ ៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណ: ឬព្រាហ្មណ៍ ឯណានីមួយ មិនដឹងច្បាស់ តាមពិតនូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះទេ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

នមេតេ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា(១) សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា ន ច បន តេ អាយស្មន្តា សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រាហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ ។

យេ(២) កេចិ ខោ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ តេ ខោ មេ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ច សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា តេ ច បនាយស្មន្តា សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រាហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តីតិ ។

---

១ ឱ. ម. ចេវ ។ ២ ឱ. ម. យេ ហិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនុ៎ះ គេមិនសន្មតថាជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ មិនសន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍ទេ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងមិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សម្រេច នូវសាមញ្ញផល ឬព្រហ្មញ្ញផល ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម របស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ បានឡើយ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ឯណានីមួយ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើតឡើងផង នូវសេចក្ដីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នូវការរលាស់ចេញផង របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ទើបគេសន្មតថាជាសមណៈ ក្នុងពួកសមណៈ សន្មតថាជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួកព្រាហ្មណ៍មែន មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណព្រាហ្មណ៍ ដ៏មានអាយុទាំងនោះ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សម្រេច នូវសាមញ្ញផល ឬព្រហ្មញ្ញផល ដោយបញ្ញាដ៏ឧត្តម របស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្នបាន ។

(១៣៨) កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ ។ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ

(១៣៨) ការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង សេចក្ដីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្ដីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង អានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្ស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ទោសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ៤០ យ៉ាងដែរ សេចក្ដីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង

ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ ។

[១៣៩] កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ ។ អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីទោសនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ៦០ យ៉ាងដែរ អានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្សនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ២៥ យ៉ាងដែរ ទោសនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោសនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ២៥ យ៉ាងដែរ ការរលាស់ចេញនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអាការ ១៨០ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការរលាស់ចេញ នៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក៏ដោយអាការ ១៨០ ដែរ ។

(១៣៩) ការកើតនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអាការ ៦០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការកើតនៃឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអាការ ៦០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១

សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហដ្ឋាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបដ្ឋាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សមា-
ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ
ហោតិ ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ញិ-
ន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស
សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
ទស្សនវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិ-
យស្ស សមុទយោ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ឯកត្តុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយ-
ស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ
សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ
សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាច នៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ បគ្គហវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ

ការកើត នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថា ការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើតនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការកើតនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការកើត នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាច នៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

ទស្សនវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិ-
យស្ស សមុទយោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ឯកត្តុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ
វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុ-
បដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ សមាធិ-
ន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
សមុទយោ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុ-
បដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ ឥមេហិ
ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទ-
យោ ហោតិ ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ការកើតនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើត នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការកើតនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះឯងការកើតនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ៤០ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវការកើត នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង ។

(១៦០) កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថដ្ឋោ ហោតិ កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថដ្ឋំ បជានាតិ ។ អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស អត្ថដ្ឋោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ(១) អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ បគ្គហវសេន មនសិការស្ស អត្ថដ្ឋោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ

---

១ ម. ឯកត្ត ។

[១៤០] សេចក្តីវិនាសនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាសនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ឧបដ្ឋានដ្ឋាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថោ សតិន្ទ្រិយស្ស
អត្ថោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថោ
សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន
មនសិការស្ស អត្ថោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ
ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ ឧបដ្ឋាតិ
សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ ហោតិ អវិក្ខេបដ្ឋាយ អាវ-
ជ្ជនាយ អត្ថោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ
ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថោ សមា-
ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន មន-
សិការស្ស អត្ថោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ
ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ ឧបដ្ឋាតិ
សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ ហោតិ ទស្សនដ្ឋាយ
អាវជ្ជនាយ អត្ថោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ
ហោតិ ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថោ បញ្ញិន្ទ្រិ-
យស្ស អត្ថោ ហោតិ ទស្សនវសេន មនសិ-
ការស្ស អត្ថោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថោ ហោតិ

សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដឡើង នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃឆន្ទៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃឆន្ទៈ ដោយអំណាច នៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១

បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថដ្ឋោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថដ្ឋោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថដ្ឋោ ហោតិ

ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធុរៈ ដោយអំណាច នៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធុរៈ ដោយអំណាច នៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃធុរៈ ដោយអំណាច នៃការប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃធុរ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃធុរៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១

អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិ-
យស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ បគ្គហវសេន មនសិកា-
រស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ
ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សតិ-
ន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ អវិក្ខេបវសេន មន-
សិការស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ ទស្សនវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ
បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ
ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុប-
ដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស
អត្ថង្គមោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ
អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ

សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការជឿស៊ប់ ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការផ្គង ឈ្មោះថាការវិនានៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការ ដោយអំណាចនៃការប្រុង ស្មារតី ឈ្មោះថាការវិនាសនៃសតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាស នៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីវិនាសនៃមនសិការៈ ដោយអំណាចនៃការឃើញ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃសមាធិន្ទ្រិយ ១

បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិ-យស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ ។

(១៨១) កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អ-ស្សាទំ បជានាតិ ។ អស្សទ្ធិយស្ស អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ អស្សទ្ធិយស្ស បរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សា-ទោ ហោតិ អធិមោក្ខចរិយាយ វេសារជ្ជំ សទ្ធិ-ន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហា-រាធិគមោ ច សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ យំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោ-មនស្សំ អយំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ

ការមិនប្រាកដ នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាច នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការវិនាស នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះឯងសេចក្ដីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវសេចក្ដីវិនាស នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ៤០ យ៉ាង ។

(១៤១) អានិសង្សរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវអានិសង្ស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីមិនជឿ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ ព្រោះការមិនជឿ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ សេចក្ដីក្លៀវក្លានៃការប្រព្រឹត្តតាមជំនឿ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់ក្ដី ការបាននូវវិហារធម៌ក្ដី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១ សុខនិងសោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសទ្ធិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ១

កោសជ្ជស្ស អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ កោសជ្ជស្ស បរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ បគ្គហចរិយាយ វេសារជ្ជំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ ច វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ យំ វីរិយិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ បមាទស្ស អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ បមាទស្ស បរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ ឧបដ្ឋានចរិយាយ វេសារជ្ជំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ ច សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ យំ សតិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ ឧទ្ធច្ចស្ស អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ ឧទ្ធច្ចស្ស បរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ

ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយព្រោះការខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សេចក្ដីក្លៀវក្លានៃការប្រព្រឹត្ត នូវការផ្គងឡើង ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្ដី ការបាននូវវិហារធម៌ក្ដី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ១ សុខនិងសោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវីរិយិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដឡើង នៃសេចក្ដីប្រមាទ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយព្រោះការប្រមាទ ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ សេចក្ដីក្លៀវក្លានៃការប្រព្រឹត្តប្រុងស្មារតី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្ដី ការបាននូវវិហារធម៌ក្ដី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់សតិន្ទ្រិយ ១ សុខនិងសោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសតិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រា-កដនៃឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១

អវិក្ខេបបរិយាយ វេសារជ្ជំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ ច សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ យំ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ អវិជ្ជាយ អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ អវិជ្ជាយ បរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ ទស្សនបរិយាយ វេសារជ្ជំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ ច បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ យំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ ។

សេចក្តីក្លៀវក្លា នៃការប្រព្រឹត្តមិនរាយមាយ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្តី ការបាននូវវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ សុខនិងសោមនស្ស កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសមាធិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដនៃអវិជ្ជា ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការមិនប្រាកដ នៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សេចក្តីក្លៀវក្លានៃការប្រព្រឹត្តដោយការឃើញ ឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការស្ងប់រម្ងាប់ក្តី ការបាននូវវិហារធម៌ក្តី ឈ្មោះថាអានិសង្ស របស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ សុខនិងសោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបញ្ញិន្ទ្រិយ ឯណា នេះឈ្មោះថាអានិសង្សរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះឯងអានិសង្សរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវអានិសង្ស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង ។

(១៦២) កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ ។ អស្សទ្ធិយស្ស ឧបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អស្សទ្ធិយស្ស បរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អនិច្ចដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ ទុក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អនត្តដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ កោសជ្ជស្ស ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ កោសជ្ជស្ស បរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អនិច្ចដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ ទុក្ខដ្ឋេន អនត្តដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ បមាទស្ស ឧបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ បមាទស្ស បរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ

(១៤២) ទោសរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ ។ ការប្រាកដនៃសេចក្តីមិនជឿ ឈ្មោះថាទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនជឿ ឈ្មោះថាជាទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីប្រមាទ ឈ្មោះថាទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការប្រមាទ ឈ្មោះថា

ហោតិ អនិច្ចដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ
ទុក្ខដ្ឋេន អនត្តដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ
ហោតិ ឧទ្ធច្ចស្ស ឧបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទី-
នវោ ហោតិ ឧទ្ធច្ចស្ស [illegible]គ្គហស្ស ឧបដ្ឋានំ
សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អនិច្ចដ្ឋេន ស-
មាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ ទុក្ខដ្ឋេន អនត្ត-
ដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អវិជ្ជាយ
ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អវិជ្ជាយ
បរិគ្គហស្ស ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ
ហោតិ អនិច្ចដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ
ទុក្ខដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ អនត្ត-
ដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ ឥមេហិ
បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អា-
ទីនវោ ហោតិ ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ [illegible]ាតិ ។

ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដនៃឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ ការប្រាកដ នៃអវិជ្ជា ឈ្មោះថាទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ការប្រាកដ នៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះអវិជ្ជា ឈ្មោះថាទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនទៀង ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជាទុក្ខ ១ ទោសរបស់បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនមែនខ្លួន ១ នេះឯងទោសរបស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង នេះឯងបុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទោស របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ២៥ យ៉ាង ។

[១៨៣] កតមេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ច-
ន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ កតមេហិ អសី-
តិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ប-
ជានាតិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយា
និស្សដំ ហោតិ អស្សទ្ធិយបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ
តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ
ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ និស្សដំ
ហោតិ តតោ បណីតតរសទ្ធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា
បុរិមតរសទ្ធិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ បគ្គហដ្ឋេន
វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជា និស្សដំ ហោតិ កោ-
សជ្ជបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ តទនុវត្តកកិ-
លេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ
ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ
បណីតតរវីរិយិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរវីរិយិន្ទ្រិ-
យា និស្សដំ ហោតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ
បមាទា និស្សដំ ហោតិ បមាទបរិឡាហា និស្សដំ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៨៣) ការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ដោយអាការ ១៨០ តើអ្វីខ្លះ បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ដោយអាការ ១៨០ តើអ្វីខ្លះ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ លាស់ចាកសេចក្តីមិនជឿ ១ លាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនជឿ ១ លាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការមិនជឿនោះ និងចាកពួកខន្ធ ១ លាស់ ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឰដ៏ខាងក្រៅ ១ លាស់ចាកសទ្ធិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយ អត្ថថាផ្គងឡើង លាស់ចាកសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ១ លាស់ចាកសេចក្តី ក្តៅក្រហាយ ព្រោះការខ្ជិលច្រអូស ១ លាស់ ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការខ្ជិលច្រអូសនោះ និងចាកពួកខន្ធ ១ លាស់ ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឰដ៏ខាងក្រៅ ១ លាស់ ចាកវីរិយិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាន នូវវីរិយិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងស្មារតី លាស់ចាក សេចក្តីប្រមាទ ១ លាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយព្រោះការប្រមាទ ១

ហោតិ តទនុវត្តកក្កិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ បណីតតរសទ្ធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសទ្ធិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧទ្ធច្ចតោ(១) និស្សដំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ តទនុវត្តកក្កិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ បណីតតរសមាធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសមាធិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជាយ និស្សដំ ហោតិ អវិជ្ជាបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ តទនុវត្តកក្កិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ តតោ បណីតតរបញ្ញិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរបញ្ញិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ

១ ឱ ម. ឧទ្ធច្ចា ។

រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះការប្រមាទនោះ នឹងចាកពួកខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឰដ៏ខាងក្រៅ ១ រលាស់ចាកសតិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាន នូវសតិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ រលាស់ចាកឧទ្ធច្ចៈ ១ រលាស់ ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ១ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈនោះនឹងចាកពួកខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តទាំងពួង ឰដ៏ខាងក្រៅ ១ រលាស់ចាកសមាធិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាបាននូវសមាធិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ រលាស់ចាកអវិជ្ជា ១ រលាស់ចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ១ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជានោះ នឹងចាកពួកខន្ធ ១ រលាស់ចាកនិមិត្តទាំងពួងឰដ៏ខាងក្រៅ ១ រលាស់ចាកបញ្ញិន្ទ្រិយមុនបង្អស់ ព្រោះកិរិយាការបាននូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ដ៏ឧត្តមជាងនោះ ១

បុព្វភាគេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បឋមជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ បឋមជ្ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ទុតិយជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ ទុតិយជ្ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ តតិយជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ តតិយជ្ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ចតុត្ថជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ ចតុត្ថជ្ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចបឋមជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងបុព្វភាគ ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចទុតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងបឋមជ្ឈាន ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចតតិយជ្ឈាន រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចចតុត្ថជ្ឈាន រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងតតិយជ្ឈាន ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចអាកា-សានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងចតុ-ត្ថជ្ឈាន ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមា-បត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនស-មាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេ-
ហិ អនិច្ចានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ
ហោន្តិ អនិច្ចានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ទុក្ខា-
នុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ
ទុក្ខានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនត្តានុបស្ស-
នាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អន-
ត្តានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និព្វិទានុបស្សនាវ-
សេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ និព្វិទានុ-
បស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិរាគានុបស្សនាវសេន
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ វិរាគានុបស្សនាយ
បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និរោធានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ និស្សដានិ ហោន្តិ និរោធានុបស្សនាយ
បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាវសេន ប-
ញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ បដិនិស្សគ្គានុ-
បស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ខយានុបស្សនា-
វសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចអនិច្ចានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង៥ ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ ដោយអំណាចទុក្ខានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង៥ ក្នុងអនិច្ចានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ ដោយអំណាចអនត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង៥ ក្នុងទុក្ខានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ ដោយអំណាចនិព្វិទានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង៥ ក្នុងអនត្តានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចវិរាគានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនិព្វិទានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនិរោធានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិរាគានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនិរោធានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចខយានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ១

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ខយានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ ខយានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ វយានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ វយានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ វិបរិណាមានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ វិបរិណាមានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អនិមិត្តានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អនិមិត្តានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អប្បណិហិតានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សុញ្ញតានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ សុញ្ញតានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ យថាភូតញាណទស្សនេ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ យថាភូតញាណទស្សនវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អាទីនវានុបស្សនាយ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អាទីនវានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចវយានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងខយានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចវិបរិណាមានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងវយានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចអនិមិត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងវិបរិណាមានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចអប្បណិហិតានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងអនិមិត្តានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចសុញ្ញតានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ក្នុងអប្បណិហិតានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ដោយអំណាចអធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងសុញ្ញតានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចយថាភូតញាណទស្សនៈ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង៥ ក្នុងអធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ដោយអំណាចអាទីនវានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយ ទាំង ៥ ក្នុងយថាភូតញាណទស្សនៈ ១

អាទីនវានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិសង្ខានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ បដិសង្ខានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិវដ្ដនានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ វិវដ្ដនានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សកទាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សកទាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សកទាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អនាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ អនាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អរហត្តមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចបដិសន្ធានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាទីនវានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចវិវដ្ដនានុបស្សនា រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបដិសន្ធានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចសោតាបត្តិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិវដ្ដនានុបស្សនា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចសោតាបត្តិ-ផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសកទាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសោតាបត្តិផលសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសកទាគាមិផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃអនាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសកទាគាមិផលសមាបត្តិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃអនាគាមិផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនាគាមិមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃអរហត្តមគ្គ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនាគាមិផលសមាបត្តិ ១

អរហត្តមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អរហត្តផលសមាបត្តិ-
វសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ និក្ខម្មេ(១)
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទតោ និស្សដានិ ហោន្តិ អ-
ព្យាបាទេ(២) បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទតោ និស្សដានិ
ហោន្តិ អាលោកសញ្ញាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ថីនមិទ្ធតោ
និស្សដានិ ហោន្តិ អវិក្ខេបេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧទ្ធច្ច-
តោ និស្សដានិ ហោន្តិ ធម្មវវត្ថានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
វិចិកិច្ឆាយ និស្សដានិ ហោន្តិ ញាណេ បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយានិ អវិជ្ជាយ និស្សដានិ ហោន្តិ បាមុជ្ជេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរតិយា និស្សដានិ ហោន្តិ បឋ-
មជ្ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នីវរណេហិ និស្សដានិ
ហោន្តិ ទុតិយជ្ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិតក្កវិចារេហិ
និស្សដានិ ហោន្តិ តតិយជ្ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយា-
និ បីតិយា និស្សដានិ ហោន្តិ ចតុត្ថជ្ឈានេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខទុក្ខេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ

---

១ ឱ. ម. នេក្ខម្មេ ។ ២ ឱ. អព្យាបាទោ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាច នៃអរហត្តផលសមាបត្តិ រលាស់ចាកឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនេក្ខម្ម: រលាស់ចាកកាមច្ឆន្ទ: ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអព្យាបាទ: រលាស់ចាកព្យាបាទ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាលោកសញ្ញា រលាស់ចាកថីនមិទ្ធ: ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអវិក្ខេប: រលាស់ចាកឧទ្ធច្ច: ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងការកំណត់នូវធម៌ រលាស់ចាកវិចិកិច្ឆា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងញាណ រលាស់ចាកអវិជ្ជា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបាមោជ្ជ: (បីតិដែលមានកម្លាំងទន់) រលាស់ចាកអរតិ (សេចក្ដីមិនត្រេកអរ) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបឋមជ្ឈាន រលាស់ចាកពួកនីវរណ: ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកវិតក្ក:និងវិចារ: ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងតតិយជ្ឈាន រលាស់ចាកបីតិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន រលាស់ចាកសុខនិងទុក្ខ ១

អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រូប-
សញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ និស្ស-
ដានិ ហោន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ
ហោន្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ នេវ-
សញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អា-
កិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ អនិច្ចា-
នុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និច្ចសញ្ញាយ និស្សដានិ
ហោន្តិ ទុក្ខានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខសញ្ញា-
យ និស្សដានិ ហោន្តិ អនត្តានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិ-
យានិ អត្តសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ និព្វិទានុប-
ស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នន្ទិយា និស្សដានិ ហោន្តិ
វិរាគានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រាគតោ និស្សដានិ
ហោន្តិ និរោធានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សមុ-
ទយតោ និស្សដានិ ហោន្តិ បដិនិស្សគ្គានុបស្ស-
នាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាទានតោ និស្សដានិ ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាករូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា និងនានត្តសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង៥ ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ រលាស់ចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនិច្ចានុបស្សនា រលាស់ចាកនិច្ចសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងទុក្ខានុបស្សនា រលាស់ចាកសុខសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកអត្តសញ្ញា ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនិព្វិទានុបស្សនា រលាស់ចាកនន្ទិ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិរាគានុបស្សនា រលាស់ចាករាគៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនិរោធានុបស្សនា រលាស់ចាកសមុទយ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា រលាស់ចាកអាទានៈ (សេចក្តីប្រកាន់) ១

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ខយានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឃនសញ្ញាយ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ វយានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាយូហនតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ វិបរិណាមានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ធុវសញ្ញាយ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អនិមិត្តានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និមិត្តតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បណិធិយា និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ សុញ្ញតានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អភិនិវេសតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សារាទានាភិនិវេសតោ(១) និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ យថាភូតញាណទស្សនេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សម្មោហាភិនិវេសតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ អាទីនវានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលយាភិនិវេសតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ បដិសង្ខានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អប្បដិសង្ខាយ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ វិវដ្ដនានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សញ្ញោគាភិនិវេសតោ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទិដ្ឋេកដ្ឋេហិ កិលេសេហិ និស្សដ្ឋានិ ហោន្តិ

---

១ ម. សារាភិនិវេសតោ ។

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងខយានុបស្សនា រលាស់ចាកឃនសញ្ញា (សេចក្ដីសំគាល់ថារឹងប៉ឹង) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវយានុបស្សនា រលាស់ចាកអាយូហនធម៌ (ការប្រមូលមក) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិបរិណាមានុបស្សនា រលាស់ចាកធុវសញ្ញា (សេចក្ដីសំគាល់ថាទៀង) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនិមិត្តានុបស្សនា រលាស់ចាកនិមិត្ត ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអប្បណិហិតានុបស្សនា រលាស់ចាកបណិធិ (ការតំកល់) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសុញ្ញតានុបស្សនា រលាស់ចាកអភិនិវេសៈ (សេចក្ដីប្រកាន់ស្អិត) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា រលាស់ចាកសារាទានាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងយថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ រលាស់ចាកសម្មោហាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអាទីនវានុបស្សនា រលាស់ចាកអាលយាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងបដិសង្ខានុបស្សនា រលាស់ចាកអប្បដិសង្ខា (ការមិនត្រួតត្រា) ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងវិវដ្ដានុបស្សនា រលាស់ចាកសញ្ញោគាភិនិវេសៈ ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដែលតាំងនៅក្នុងចិត្តមួយ ជាមួយនឹងទិដ្ឋិ ១

សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឱឡារិកេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ អនាគាមិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អនុសហគតេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្វកិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ សព្វេសញ្ញេវ ខីណាសវានំ តត្ថ តត្ថ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ចេវ ហោន្តិ សុនិស្សដានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច ឥមេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ ឥមេហិ អសីតិសតាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ ។

ភាណវារំ ។

សាវត្ថិនិទានំ

(១៤៤) បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ កតមានិ បញ្ច សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។

កត្ថ ច ភិក្ខវេ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ ឯត្ថ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ។

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេស ដ៏គ្រោតគ្រាត ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអនាគាមិមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេសដ៏ល្អិត ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ រលាស់ចាកពួកកិលេសទាំងពួង ១ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងធម៌នោះៗ របស់ព្រះខីណាស្រពទាំងអស់ រលាស់ហើយផង រលាស់ល្អហើយ ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ស្ងប់រម្ងាប់ល្អហើយ នេះឯង ការរលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយការ ១៨០ នេះឯង បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវការរលាស់ចេញ របស់ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអាការ ១៨០ ។

ចប់ ភាណវារៈ ។

សាវត្ថីនិទាន

[១៤៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ ឥន្ទ្រិយ ៥ តើដូចម្ដេចខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ នុះ ។

កត្ថ ច ភិក្ខវេ វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ ឯត្ថ វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ។

កត្ថ ច ភិក្ខវេ សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ សតិប្បដ្ឋានេសុ ឯត្ថ សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ។

កត្ថ ច ភិក្ខវេ សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ ឈានេសុ ឯត្ថ សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ។

កត្ថ ច ភិក្ខវេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ ឯត្ថ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ។

(១៤៨) ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ចតូសុ សតិប្បដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ញិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងឈានទាំង ៤ នុ៎ះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងធម៌ណា បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ នុ៎ះ ។

(១៤៥) ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងឈានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។

ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ចតូសុ សតិប្បដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ។

(១៤៦) ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វសិតាយ អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ញាតានិ ។ សប្បុរិសសំសេវេ សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ញាតំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ញាតំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ញាតំ

ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ២០ ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ២០ ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ក្នុងឈានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ។

(១៤៦) ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺសប្បុរិសសំសេវៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១

អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សទ្ធម្មស្សវនេ សោតាបត្តិយង្គេ យោនិសោមនសិការេ សោតាបត្តិយង្គេ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺសទ្ធម្មស្សវនៈ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺយោនិសោមនសិការៈ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(១៤៧) ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជាយន្តិ ។ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្បធានេ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ជាយតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ជាយតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ជាយតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ជាយតិ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ជាយតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សម្មប្បធានេ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សម្មប្បធានេ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ជាយតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ជាយតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ជាយតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ជាយតិ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ជាយតិ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជាយន្តិ ។

(១៤៧) ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ តើឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីលះពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីតាំងនៅ មិនវិនាស ចម្រើនក្រៃលែង ទូលំទូលាយ ចម្រើនពេញបរិបូណ៌ នៃកុសលធម៌ដែលកើតហើយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ ក្នុងសម្មប្បធាន ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៤៨) ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ។បេ។ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

(១៤៨) ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ តើឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្ដេចខ្លះ ។ ក្នុងកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង១ ក្នុងវេទនាសុវេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ក្នុងចិត្តេចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម្មេសុធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាឃើញ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង១ ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(១៤៩) ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ បឋមជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទុតិយជ្ឈានេ ។បេ។ តតិយជ្ឈានេ ចតុត្ថជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

[១៤៩] ក្នុងឈានទាំង ៤ តើឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងបឋមជ្ឈាន សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន ។បេ។ ក្នុងតតិយជ្ឈាន ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ក្នុងឈានទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

មហាវគ្គ ឥន្រ្ទិយកថា

(១៨០) ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ចិន្រ្ទិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្រ្ទិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ ឧស្សឡាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ចិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ បញ្ចិន្រ្ទិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ ។ បេ ។ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ ឧស្សឡាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ចិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ បញ្ចិន្រ្ទិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្រ្ទិយំ ទដ្ឋព្វំ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ចិន្រ្ទិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្រ្ទិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៩០) ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ តើឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្ដេចខ្លះ ។ ក្នុងទុក្ខអរិយសច្ច បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ក្នុងទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។ បេ ។ ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

[១៩១] ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ ។បេ។ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ ។បេ។ ចតូសុ ឈានេសុ ។បេ។ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ ។បេ។ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ ចតូសុ ឈានេសុ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

[១៩២] ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

(១៩១) ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ តើចរិយា (ការប្រព្រឹត្ត) នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាច នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ ។ បេ ។ ក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ទាំង ៤ ។ បេ ។ ក្នុងឈានទាំង ៤ ។ បេ ។ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ តើចរិយា នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បី ឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ចរិយា នៃឥន្ទ្រិទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយ អាការ ២០ ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ ។ បេ ។ ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ក្នុងឈានទាំង ៤ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ចរិយា នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ។

(១៩២) ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

សប្បុរិសសំសេវេ សោតាបត្តិ...ង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេ-
យ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស
វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ឧប-
ដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា អវិក្ខេបដ្ឋេន
សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិ-
ន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សទ្ធម្មស្សវនេ សោតាបត្តិ-
យង្គេ ។បេ។ យោនិសោមនសិការេ សោតាបត្តិយ-
ង្គេ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោ-
ក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ស-
ទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា
ទដ្ឋព្វា ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា
អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ទស្ស-
នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ សោតា-
បត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា
អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺសប្បុរិសសំសេវៈ ចរិយា នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺសទ្ធម្មស្សវនៈ ។ បេ ។ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺយោនិសោមនសិការៈ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ គឺធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ១ ក្នុងអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គទាំង ៤ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(១៨៣) ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស
វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចំ
ឥន្ទ្រិយានិ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ អនុប្បន្នានំ បាប·
កានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្ប·
ធានេ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា
ទដ្ឋព្វា វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិ·
ន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ បេ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ឧប្បន្នានំ បាបកានំ
អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ
។ បេ ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទា·
យ សម្មប្បធានេ ។ បេ ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ
ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេ·
បុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សម្មប្បធានេ បគ្គហា·
ធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា វីរិយិ·
ន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ។ បេ ។
អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ
សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិ·
យា អាការេហិ បញ្ចំ ឥន្ទ្រិយានិ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

(១៩៣) ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ គឺចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ។ បេ ។ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីលះបង់នូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ ក្នុងសម្មប្បធាន ដើម្បីតាំងនៅ មិនឲ្យវិនាស ចម្រើន ក្រៃលែង ធំទូលាយ ចម្រើនពេញបរិបូណ៌ នៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ ក្នុងសម្មប្បធានទាំង ៤ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៥៤) ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ។ បេ ។ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ។ បេ ។ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ។ បេ ។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

[១៩៤] កុសលសតិប្បដ្ឋាន ៤ តើបរិយាយនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ កុសលកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន បរិយាយនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បរិយាយនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បរិយាយនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ បរិយាយនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ បរិយាយនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ កុសលវេទនាសុវេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។បេ។ កុសលចិត្តេចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ កុសលធម្មេសុធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន បរិយាយនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ បរិយាយនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ កុសលសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ បរិយាយនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(១៨៨) ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ បឋមជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ទុតិយជ្ឈានេ ។ បេ ។ តតិយជ្ឈានេ ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ។ បេ ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

[១៥៥] ក្នុងឈានទាំង ៤ តើចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងបឋមជ្ឈាន ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ចរិយានៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ចរិយានៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថជឿស៊ប់ ១ ចរិយានៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ក្នុងទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ក្នុងតតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ចរិយានៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចរិយានៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ ក្នុងឈានទាំង ៤ ចរិយានៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

[១៨៦] ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។ ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ ។ បេ ។ ទុក្ខនិរោធេ អរិយសច្ចេ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្វា ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្វា ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

[១៩៦] ក្នុងអរិយសច្ច ៤ តើបរិយាយនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងទុក្ខអរិយសច្ច បរិយាយនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បរិយាយនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ បរិយាយនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ បរិយាយនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ បរិយាយនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ក្នុងទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។ បេ ។ ក្នុងទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច បរិយាយនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បរិយាយនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ បរិយាយនៃវីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ បរិយាយនៃសតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ បរិយាយនៃសមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ បរិយាយនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ២០ នេះឯង ។

(១៩៧) ចារោ ច វិហារោ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ បដិវិទ្ធោ យថា ចរន្តំ យថា វិហរន្តំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី គម្ភីរេសុ ឋានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ អទ្ធា អយមាយស្មា បត្តោ វា បាបុណិស្សតិ វា ។

ចរិយាតិ(១) អដ្ឋ ចរិយាយោ ឥរិយាបថចរិយា អាយតនចរិយា សតិចរិយា សមាធិចរិយា ញាណចរិយា មគ្គចរិយា បត្តិចរិយា លោកត្ថចរិយា ។

ឥរិយាបថចរិយាតិ ចតូសុ ឥរិយាបថេសុ ។ អាយតនចរិយាតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ។ សតិចរិយាតិ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ ។ សមាធិចរិយាតិ ចតូសុ ឈានេសុ ។ ញាណចរិយាតិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ ។ មគ្គចរិយាតិ ចតូសុ អរិយមគ្គេសុ ។ បត្តិចរិយាតិ ចតូសុ សាមញ្ញផលេសុ ។

---

១ ចារោតិ ភវិស្សតិ មញ្ញេ ។

(១៨៧) ការប្រព្រឹត្តិក្តី ការនៅក្តី ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ ពួកវិញ្ញូជន ជាសព្រហ្មចារី គប្បីកំណត់នូវបុគ្គល កាលប្រព្រឹត្តយ៉ាងណា កាលនៅយ៉ាងណា ក្នុងឋានទាំងឡាយ ដ៏ជ្រាលជ្រៅថា លោកមានអាយុនេះ ពិតជាសម្រេចហើយ ឬនឹងសម្រេច ។

ពាក្យថា ការប្រព្រឹត្តិ បានដល់ការប្រព្រឹត្តិ គឺចរិយា ៨ គឺ ឥរិយាបថចរិយា ១ អាយតនចរិយា ១ សតិចរិយា ១ សមាធិចរិយា ១ ញាណចរិយា ១ មគ្គចរិយា ១ បត្តិចរិយា ១ លោកត្ថចរិយា ១ ។

ចរិយា ក្នុងឥរិយាបថទាំង ៤ ឈ្មោះថាឥរិយាបថចរិយា ។

ចរិយា ក្នុងអាយតនៈខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ៦ ឈ្មោះថាអាយតនចរិយា ។ ចរិយា ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ឈ្មោះថាសតិចរិយា ។ ចរិយាក្នុងឈានទាំង ៤ ឈ្មោះថាសមាធិចរិយា ។ ចរិយាក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ឈ្មោះថាញាណចរិយា ។ ចរិយាក្នុងអរិយមគ្គទាំង ៤ ឈ្មោះថាមគ្គចរិយា ។ ចរិយាក្នុងសាមញ្ញផលទាំង ៤ ឈ្មោះថាបត្តិចរិយា ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

លោកត្ថចរិយាតិ តថាគតេសុ អរហន្តេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធេសុ បទេសេ បច្ចេកពុទ្ធេសុ បទេសេ សាវកេសុ ។ ឥរិយាបថចរិយា ច បណិធិសម្បន្នានំ អាយតនចរិយា ច ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារានំ សតិចរិយា ច អប្បមាទវិហារីនំ សមាធិចរិយា ច អធិចិត្តមនុយុត្តានំ ញាណចរិយា ច ពុទ្ធិសម្បន្នានំ មគ្គចរិយា ច សម្មាបដិបន្នានំ បត្តិចរិយា ច អធិគតផលានំ លោកត្ថចរិយា ច តថាគតានំ អរហន្តានំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ បទេសេ បច្ចេកពុទ្ធានំ បទេសេ សាវកានំ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ចរិយាក្តីព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ក្តីព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ ក្តីសាវ័កទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ ឈ្មោះថាលោកត្ថចរិយា ។ ឥរិយាបថចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលបរិបូណ៌ ដោយឥរិយាបថស្រគត់ស្រគំ អាយតនចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានទ្វារគ្រប់គ្រងហើយ ក្តីឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ សតិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលនៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ សមាធិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលប្រកបរឿយ ៗ នូវអធិចិត្ត ញាណចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលបរិបូណ៌ ដោយប្រាជ្ញា មគ្គចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ បត្តិចរិយា របស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលមានផលសម្រេចហើយ លោកត្ថចរិយា របស់ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ របស់ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ របស់សាវ័កទាំងឡាយ ដោយចំណែកខ្លះ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ ចរតិ បគ្គណ្ហន្តោ វីរិយេន ចរតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា ចរតិ អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា ចរតិ បជានន្តោ បញ្ញាយ ចរតិ វិជានន្តោ វិញ្ញាណេន(១) ចរតិ ឯវំ បដិបន្នោ វិសេសមធិគច្ឆតីតិ វិសេសចរិយាយ ចរតិ ឯវំ បដិបន្នស្ស កុសលា ធម្មា អាយាបេន្តីតិ អាយតនចរិយាយ ចរតិ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ ទស្សនចរិយា ច សម្មាទិដ្ឋិយា អភិរោបនចរិយា ច សម្មាសង្កប្បស្ស បរិគ្គហចរិយា ច សម្មាវាចាយ សមុដ្ឋានចរិយា ច សម្មាកម្មន្តស្ស វោទានចរិយា ច សម្មាអាជីវស្ស បគ្គហចរិយា ច សម្មាវាយាមស្ស ឧបដ្ឋានចរិយា ច សម្មាសតិយា អវិក្ខេបចរិយា ច សម្មាសមាធិស្ស ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ ។

---

១ ឱ. ម. វិញ្ញាណចរិយាយ ។

ចរិយា ៨ ដទៃទៀត គឺ បុគ្គលកាលចុះចិត្តស៊ប់ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយសទ្ធា ១ កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយវីរិយៈ ១ កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយសតិ ១ កាលធ្វើមិនឲ្យរាយមាយ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយសមាធិ ១ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញា ១ កាលដឹងផ្សេងៗ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្ត ដោយវិញ្ញាណ ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ រមែងបាននូវគុណវិសេស ហេតុនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តដោយវិសេសចរិយា ១ កុសលធម៌ទាំងឡាយ របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិយ៉ាងនេះ រមែងប្រព្រឹត្តក្លៀវក្លា ហេតុនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្ត ដោយអាយតនចរិយា ១ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

ចរិយា ៨ ដទៃទៀត គឺ ទស្សនចរិយា របស់សម្មាទិដ្ឋិ ១ អភិរោបនចរិយា របស់សម្មាសង្កប្បៈ ១ បរិគ្គហចរិយា របស់សម្មាវាចា ១ សមុដ្ឋានចរិយា របស់សម្មាកម្មន្តៈ ១ វោទានចរិយា របស់សម្មាអាជីវៈ ១ បគ្គហចរិយា របស់សម្មាវាយាមៈ ១ ឧបដ្ឋានចរិយា របស់សម្មាសតិ ១ អវិក្ខេបចរិយា របស់សម្មាសមាធិ ១ នេះ ឈ្មោះថាចរិយា ៨ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

[១៥៨] វិហារេតិ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ វិហរតិ បគ្គណ្ហន្តោ វីរិយេន វិហរតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា វិហរតិ អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា វិហរតិ បជានន្តោ បញ្ញាយ វិហរតិ ។

អនុពុទ្ធោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ ។

បដិវិទ្ធោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ ។

(១៩៨) ពាក្យថា ការនៅ សេចក្តីថា បុគ្គលកាលជឿស៊ប់ ឈ្មោះថានៅដោយសទ្ធា កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថានៅដោយវីរិយៈ កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថានៅដោយសតិ កាលធ្វើមិនឲ្យរាយមាយ ឈ្មោះថានៅដោយសមាធិ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថានៅដោយប្រាជ្ញា ។

ពាក្យថា ការត្រាស់ដឹងតាម សេចក្តីថា អត្ថថាជឿស៊ប់ នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាផ្គងឡើង នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាមិនរាយមាយ នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការត្រាស់ដឹងតាម អត្ថថាឃើញ នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ការត្រាស់ដឹងតាម ។

ពាក្យថា ការចាក់ធ្លុះ សេចក្តីថា អត្ថថាជឿស៊ប់ នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាផ្គងឡើង នៃវីរិយិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន នៃសតិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាមិនរាយមាយ នៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ អត្ថថាឃើញ នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាការចាក់ធ្លុះ ។

យថា ចរន្តិ ឯវំ សទ្ធាយ ចរន្តិ ឯវំ វីរិយេន ចរន្តិ ឯវំ សតិយា ចរន្តិ ឯវំ សមាធិនា ចរន្តិ ឯវំ បញ្ញាយ ចរន្តិ ។

យថា វិហរន្តិ ឯវំ សទ្ធាយ វិហរន្តិ ឯវំ វីរិយេន វិហរន្តិ ឯវំ សតិយា វិហរន្តិ ឯវំ សមាធិនា វិហរន្តិ ឯវំ បញ្ញាយ វិហរន្តិ ។

វិញ្ញូតិ វិញ្ញូ វិភាវី មេធាវី បណ្ឌិតា ពុទ្ធិសម្បន្នា ។

សព្រហ្មចារីតិ ឯកកម្មំ(១) ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខាតា ។

គម្ភីរេសុ ឋានេសូតិ គម្ភីរានិ ឋានានិ វុច្ចន្តិ ឈានានិ ច វិមោក្ខា ច សមាធិ ច សមាបត្តិយោ ច មគ្គា ច ផលានិ ច អភិញ្ញាយោ ច បដិសម្ភិទា ច ។

---

១ ឯកកម្មន្តិ យុត្តតរមេវ ។

ពាក្យថា កាលប្រព្រឹត្តយ៉ាងណា គឺ បុគ្គលកាលប្រព្រឹត្ត ដោយសទ្ធាយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយវីរិយៈយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយសតិយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយសមាធិយ៉ាងនេះ កាលប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា កាលនៅយ៉ាងណា គឺ កាលនៅដោយសទ្ធាយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយវីរិយៈយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយសតិយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយសមាធិយ៉ាងនេះ កាលនៅដោយប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ ។

ពួកជនអ្នកដឹង អ្នកសំដែង អ្នកមានយោបល់ អ្នកប្រាជ្ញ អ្នកបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថា វិញ្ញូជន ។

បុគ្គលមានការនៅតែមួយ មានឧទ្ទេសតែមួយ មានការសិក្សាស្មើគ្នា ឈ្មោះថា សព្រហ្មចារី ។

ពាក្យថា ក្នុងឋានទាំងឡាយដ៏ជ្រាលជ្រៅ សេចក្តីថា ឈាន វិមោក្ខ សមាធិ សមាបត្តិ មគ្គ ផល អភិញ្ញា និងបដិសម្ភិទា លោកហៅថា ឋានទាំងឡាយ ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ។

ឱកប្បេយ្យុន្តិ សទ្ទហេយ្យុំ អធិមុច្ចេយ្យុំ ។

អត្ថាតិ ឯកំសវចនមេតំ និស្សំសយវចនមេតំ និក្កង្ខាវចនមេតំ អទ្វជ្ឈវចនមេតំ(១) អទ្វេឡ្ហកវចនមេតំ និយ្យានិកវចនមេតំ(២) អបណ្ណកវចនមេតំ អវត្ថាបនវចនមេតំ អត្ថាតិ ។

អាយស្មាតិ បិយវចនមេតំ គរុវចនមេតំ សគារវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ បត្តោ ហោតិ អធិគតោ ។ បាបុណិស្សតិ ហោតិ អធិគមិស្សតិ ។

បរិបុណ្ណនិទានំ ។

(១៥៩) បញ្ចិមានិ ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយានិ កតមានិ បញ្ច សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឥមានិ ខោ ភិក្ខវេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ។

---

១ ឱ. អទ្វេជ្ឈវចនំ ឯតំ ។ ម អទ្វេជ្ឈវចនមេតំ ។ ២ ឱ. ម. និយោគវចនមេតំ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ពាក្យថា គប្បីកំណត់ គឺ គប្បីជឿ គប្បីចុះចិត្តស៊ប់ ។

ពាក្យថា ពិតជា នេះជាពាក្យពោលដាច់ខាត នេះជាពាក្យពោលដោយមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ នេះជាពាក្យពោលដោយមិនមានសេចក្តីស្ទាក់ស្ទើរ នេះជាពាក្យមិនមានពីរ នេះជាពាក្យមិនបែកជាពីរ នេះជាពាក្យសម្រាប់ស្រោចស្រង់ នេះជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ពិតជា នេះជាពាក្យកំណត់ដាច់ស្រេច ។

ពាក្យថា លោកមានអាយុ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីគោរព ពាក្យថា លោកមានអាយុ នេះជានាមរបស់បុគ្គល អ្នកដែលមានគេគោរពកោតក្រែង ។

ពាក្យថា សម្រេចហើយ គឺ ត្រាស់ដឹងហើយ ។ ពាក្យថា នឹងសម្រេច គឺ នឹងត្រាស់ដឹង ។

ចប់បរិបុណ្ណនិទាន ។

(១៥៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះ មាន ៥ ឥន្ទ្រិយ ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ឥន្ទ្រិយ ៥ ។

ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិហាការេហិ ឧដ្ឋ-ហន្តិ ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឆហាការេហិ ។ កេនដ្ឋេន ឧដ្ឋហន្តិ ។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អាទិវិសោ-ធនដ្ឋេន អធិមត្តដ្ឋេន អធិដ្ឋានដ្ឋេន បរិយាទានដ្ឋេន បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ។

(១២០) កថំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ឧ-ដ្ឋហន្តិ ។ អស្សទ្ធិយំ បជហតោ អធិមោក្ខាធិប-តេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិ-យំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្ស-នដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ។ កោសជ្ជំ បជហតោ បគ្គ-ហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឧដ្ឋហតិ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៤ នេះ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ ឥន្ទ្រិយទាំង៤ នេះ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអាការ ៦ ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៤ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៤ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី ដោយអត្ថថាជម្រះក្នុងខាងដើម ដោយអត្ថថាក្រៃលែង ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន ដោយអត្ថថាការគ្រប់សង្កត់ ដោយអត្ថថាតម្កល់ស៊ប់ ។

(១៦០) ឥន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កាលបុគ្គលលះបង់សេចក្តីមិនជឿ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១[១] ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកោសជ្ជៈ (សេចក្តីខ្ជិល) វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១

---

១ ក្នុងធម៌នេះ គ្មានប្រាប់ចំនួនថាប៉ុន្មាន ៗ ទេ តែដែលដាក់លេខ ១ គ្រប់សង្កាត់មកនេះ ដើម្បីឲ្យងាយយល់ប៉ុណ្ណោះ ។

អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បមាទំ បជហតោ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិជ្ជំ បជហតោ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ(១)

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វន្តិ ទិស្សតិ ។

សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវបមាទៈ (សេចក្តីធ្វេសប្រហែស) សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវឧទ្ធច្ចៈ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវអវិជ្ជា បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១

កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន

កាលបុគ្គលលះបង់ នូវកាមច្ឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការផ្គងឡើងជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ សតិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មៈ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ កាលបុគ្គលលះបង់កាមច្ឆន្ទៈ

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ស-
មាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ
ទដ្ឋព្វំ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហ-
ដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ
ទដ្ឋព្វំ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន ទស្សនា-
ធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស
វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ បគ្គហ-
ដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ
ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ព្យា-
បាទំ បជហតោ អព្យាបាទវសេន ។ បេ ។ ថីន-
មិទ្ធំ បជហតោ អាលោកសញ្ញាវសេន ។ បេ ។

សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្ម: បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការមិនរាយមាយជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ កាលបុគ្គលលះបង់កាមច្ឆន្ទ: បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្ម: បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ កាលបុគ្គលលះបង់ព្យាបាទ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃព្យាបាទ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលលះបង់ថីនមិទ្ធ: សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអាលោកសញ្ញា ។ បេ ។

សត្តក្កិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន អធិ-
មោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ សទ្ធិន្ទ្រិ-
យស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧ-
បដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមា-
ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ
។ បេ ។ សត្តក្កិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវ-
សេន ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ
បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ
ទដ្ឋព្វំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន
សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្វំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ
ទដ្ឋព្វំ ឯវំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

កាលបុគ្គលលះបង់កិលេសទាំងពួង សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអរហត្ត-មគ្គ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការជឿស៊ប់ជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឃើញ ១ ។បេ។ កាលបុគ្គលលះបង់នូវកិលេសទាំងពួង បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអំណាចនៃអរហត្តមគ្គ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមានការឃើញជាអធិបតី ១ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ១ សតិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ១ សមាធិន្ទ្រិយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ១ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី យ៉ាងនេះឯង ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៦១) កថំ អាទិវិសោធនដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ
ទដ្ឋព្វានិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយំ
សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធ-
នា បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជំ សំវរដ្ឋេន
សីលវិសុទ្ធិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា ឧបដ្ឋាន-
ដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ បមាទំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ស-
តិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិ-
យំ ឧទ្ធច្ចំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស
អាទិវិសោធនា ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជំ សំវរ-
ដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា
នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទំ សំវរដ្ឋេន សីលវិ-
សុទ្ធិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា អព្យាបាទេ
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ
បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា ។ បេ ។

(១៦១) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជម្រះក្នុងខាងដើម តើដូចម្តេច ។ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវសេចក្តីមិនជឿ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះក្នុងខាងដើម នៃសទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវសេចក្តីខ្ជិល ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះក្នុងខាងដើម នៃវីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវបមាទៈ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះក្នុងខាងដើម នៃសតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវឧទ្ធច្ច ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះក្នុងខាងដើម នៃសមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវអវិជ្ជា ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះក្នុងខាងដើម នៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងនេក្ខម្មៈ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវកាមច្ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុងខាងដើម នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអព្យាបាទ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំង នូវព្យាបាទ ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុងខាងដើម នៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ។ បេ ។

អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្វកិលេសេ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា ឯវំ អាទិវិសោធនដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

(១៦២) កថំ អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អស្សទ្ធិយស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អស្សទ្ធិយបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋេកដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឱឡារិកានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អណុសហគតានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ សព្វកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឆន្ទវសេន បាមុជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ បាមុជ្ជវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ចាត់ជាសីលវិសុទ្ធិ ដោយអត្ថថារាំងនូវកិលេសទាំងពួង ឈ្មោះថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុងខាងដើមនៃឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាជាគ្រឿងជម្រះ ក្នុងខាងដើម យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦២) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវអស្សទ្ធិយៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះសេចក្តីមិនជឿ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅ ក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងទិដ្ឋិ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ដ៏គ្រោតគ្រាត ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ដ៏ល្អិត ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងពួង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា បាមុជ្ជៈ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃបាមុជ្ជៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា

បាមុជ្ជវសេន បីតិ ឧប្បជ្ជតិ បីតិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បីតិវសេន បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ បស្សទ្ធិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បស្សទ្ធិវសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ សុខវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សុខវសេន ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ ឱភាសវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឱភាសវសេន សំវេគោ ឧប្បជ្ជតិ សំវេគវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហតិ សមាធិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា សមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គហវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា បគ្គហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឧបេក្ខាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

បីតិកើតឡើង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ សទ្ធិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃបីតិ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា បស្សទ្ធិ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃបីតិ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃបស្សទ្ធិ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា សុខៈ កើតឡើងដោយអំណាចនៃបស្សទ្ធិ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសុខៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ឱភាស (ពន្លឺ) កើតឡើង ដោយអំណាចនៃសុខៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឱភាស និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា សង្វេគ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃឱភាស សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសង្វេគ និងដោយអំណាច នៃសទ្ធា ចិត្តតក់ស្លុតហើយ រមែងតម្កល់មាំ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសមាធិ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ចិត្ត ដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយដូច្នោះ រមែងផ្គងឡើងដោយប្រពៃ សទ្ធិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការផ្គងឡើង និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយដូច្នោះ រមែងព្រងើយកន្តើយដោយប្រពៃ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ និងដោយអំណាច នៃសទ្ធា

ឧបេក្ខាវសេន ញាណត្តក្កិលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ វិមោក្ខវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ ឯ-ករសដ្ឋេន ភាវនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដន្តិ វិវដ្ដនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វិវដ្ដិតត្តា តតោ វោស្សជ្ជន្តិ វោស្សគ្គវសេន សទ្ធា-វសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វោស្សជ្ជិតត្តា តតោ និរុជ្ឈន្តិ និរោធវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិ-យំ អធិមត្តំ ហោតិ ។ និរោធវសេន ទ្វេ វោស្ស-គ្គា បរិច្ចាគវោស្សគ្គោ ច បក្ខន្ទនវោស្សគ្គោ ច ។

ចិត្តរួចស្រឡះ ចាកកិលេសផ្សេងៗ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរួចស្រឡះនិងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌ទាំងឡាយនោះ មានរសតែមួយព្រោះការរួចស្រឡះ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ ដោយអំណាចនៃការអប់រំ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធាធម៌ទាំងឡាយ វិលទៅរកធម៌ ដ៏ថ្លៃថ្លាជាងធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះ ខ្លួនបានអប់រំហើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការវិលទៅ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌ទាំងឡាយ លះចោលធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះវិលទៅហើយសទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃការលះចោលនិងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ធម៌ទាំងឡាយរមែងរលត់ ចាកធម៌ទាំងនោះព្រោះធម៌ទាំងនោះគឺខ្លួនលះចោលហើយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរលត់ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ។

ការលះចោល ដោយអំណាចនៃការរលត់ មាន ២ យ៉ាង គឺ ការលះចោលដោយការលះបង់ ១ ការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ ១ ។

កិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតីតិ បរិច្ចាគបដិនិស្ស-
គ្គោ និរោធនិព្ពានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទ-
នបដិនិស្សគ្គោ និរោធវសេន ឥមេ ទ្វេ បដិនិស្សគ្គា ។

(១៦៣) វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ កោសជ្ជស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ កោ-
សជ្ជបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ តទេ-
កដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ
។ បេ ។ សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជ-
តិ ។ បេ ។ សតិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជ-
តិ បមាទស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ បមាទ-
បរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។
សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ
។ បេ ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ
ឧទ្ធច្ចស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធច្ច-
បរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

សភាវៈណា លះបង់នូវកិលេសនិងខន្ធ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាការលះបោលដោយការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់និរោធនិព្វានធាតុ ឈ្មោះថាការលះបោលដោយការស្ទុះទៅ នេះ ការលះបោលដោយអំណាចនៃការលែង ២ យ៉ាង ។

(១៦៣) ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវវីរិយិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកោសជ្ជៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះកោសជ្ជៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងពួង ។ បេ ។ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំ នូវសតិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវបមាទៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះបមាទៈ ។ បេ ។ ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងពួង ។ បេ ។ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវសមាធិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវឧទ្ធច្ចៈ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ។ បេ ។

សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អវិជ្ជាយ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អវិជ្ជាបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឯកដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឱឡារិកានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ អណុសហគតានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឆន្ទវសេន បាមុជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ បាមុជ្ជវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បាមុជ្ជវសេន បីតិ ឧប្បជ្ជតិ បីតិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បីតិវសេន បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ បស្សទ្ធិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បស្សទ្ធិវសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ សុខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងពួង ។ បេ ។ ឆន្ទៈកើតឡើង ដើម្បីអប់រំនូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវអវិជ្ជា ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់កិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយជាមួយនឹងទិដ្ឋិ ឆន្ទៈ កើតឡើង ដើម្បីលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយដ៏គ្រោតគ្រាត ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងឡាយដ៏ល្អិត ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីលះបង់ នូវកិលេសទាំងពួង បញ្ញិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា បាមុជ្ជៈ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ បញ្ញិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃបាមុជ្ជៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា បីតិកើតឡើង ដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃបីតិ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញាបស្សទ្ធិ កើតឡើងដោយអំណាចនៃបីតិ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃបស្សទ្ធិ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញាសុខៈកើតឡើង ដោយអំណាចនៃបស្សទ្ធិ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាច នៃសុខៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

សុខវសេន ឱកាសោ ឧប្បជ្ជតិ ឱកាសវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឱកាសវសេន សំវេគោ ឧប្បជ្ជតិ សំវេគវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហាតិ សមាធិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា សមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គហវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ តថា បគ្គហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ ឧបេក្ខាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ឧបេក្ខាវសេន នានត្តកិលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ វិមោក្ខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ

ឱភាសៈកើតឡើង ដោយអំណាចនៃសុខៈ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃឱភាសៈ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា សទ្ធាកើតឡើង ដោយអំណាចនៃឱភាសៈ បញ្ញិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសទ្ធា និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ចិត្តតក់ស្លុតហើយរមែងតម្កល់មាំ បញ្ញិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសមាធិនិងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយដូច្នោះ រមែងផ្គងឡើងដោយប្រពៃ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការផ្គងឡើង និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយដូច្នោះ រមែងព្រងើយកន្តើយដោយប្រពៃ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ចិត្តរមែងរួចស្រឡះ ចាកកិលេសផ្សេងៗ ដោយអំណាច នៃសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរួចស្រឡះ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ធម៌ទាំងឡាយនោះ មានរសតែមួយ ព្រោះរួចស្រឡះ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ ដោយអំណាចនៃការអប់រំនិងដោយអំណាចនៃបញ្ញា

ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដតិ វិវដ្ដនាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វិវដ្ដិតត្តា តតោ វោស្សជ្ជតិ វោស្សគ្គវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ វោស្សជ្ជិតត្តា តតោ និរុជ្ឈតិ និរោធវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ។ និរោធវសេន ទ្វេ វោស្សគ្គា បរិច្ចាគវោស្សគ្គោ ច បក្ខន្ទនវោស្សគ្គោ ច ។ កិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតីតិ បរិច្ចាគវោស្សគ្គោ និរោធនិព្ពានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ បក្ខន្ទនវោស្សគ្គោ និរោធវសេន ឥមេ ទ្វេ វោស្សគ្គា ឯវំ អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

ភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

ធម៌ទាំងឡាយរមែងវិលទៅរកធម៌ ដ៏ថ្លៃថ្លាជាងធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះខ្លួនបានអប់រំហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការវិលទៅ និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ធម៌ទាំងឡាយរមែងលះចោលធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះវិលទៅហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការលះចោល និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ធម៌ទាំងឡាយរមែងរលត់ចាកធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះ លះចោលហើយ បញ្ចិន្ទ្រិយជាធម្មជាតដ៏ក្រៃលែង ដោយអំណាចនៃការរលត់និងដោយអំណាចនៃបញ្ញា ។ ការលះចោល ដោយអំណាចនៃការរលត់មាន ២ យ៉ាង គឺការលះចោលដោយលះបង់ ១ ការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ ១ ។ សភាវៈណា លះបង់នូវកិលេសនិងខន្ធ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការលះបង់ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់និរោធ-និព្វានធាតុ ឈ្មោះថាការលះចោលដោយការស្ទុះទៅ នេះ ការលះចោលដោយអំណាច នៃការរលត់ ២ យ៉ាង ។ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាក្រៃលែង យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ភាណវារៈ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៦៤) កថំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិដ្ឋាតិ ឆន្ទវសេន បាមុជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ បាមុជ្ជវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិដ្ឋាតិ ។ បេ ។ ឯវំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

(១៦៥) កថំ បរិយាទានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយំ បរិយាទិយតិ អស្សទ្ធិយបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជំ បរិយាទិយតិ កោសជ្ជបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ បមាទំ បរិយាទិយតិ បមាទបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧទ្ធច្ចំ បរិយាទិយតិ ឧទ្ធច្ចបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៦៨) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន (ការតាំងមាំ) តើដូចម្ដេច ។ ឆន្ទៈ កើតឡើងដើម្បីអប់រំនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយតាំងមាំដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា បាមុជ្ជៈ កើតឡើងដោយអំណាចនៃឆន្ទៈ សទ្ធិន្ទ្រិយ តាំងមាំដោយអំណាចនៃបាមុជ្ជៈ និងដោយអំណាចនៃសទ្ធា ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាតាំងមាំ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦៩) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាគ្របសង្កត់ តើដូចម្ដេច ។ សទ្ធិន្ទ្រិយដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ រមែងគ្របសង្កត់នូវអស្សទ្ធិយៈ រមែងគ្របសង្កត់ នូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ ព្រោះអស្សទ្ធិយៈ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង រមែងគ្របសង្កត់នូវកោសជ្ជៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ ព្រោះកោសជ្ជៈ សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន រមែងគ្របសង្កត់នូវបមាទៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយព្រោះបមាទៈ សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ រមែងគ្របសង្កត់នូវឧទ្ធច្ចៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយព្រោះឧទ្ធច្ចៈ

ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ អវិជ្ជាបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទំ បរិយាទិយន្តិ អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទំ បរិយាទិយន្តិ អាលោកសញ្ញាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ថីនមិទ្ធំ បរិយាទិយន្តិ អវិក្ខេបេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧទ្ធច្ចំ បរិយាទិយន្តិ ។ បេ ។ អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្វកិលេសេ បរិយាទិយន្តិ ឯវំ បរិយាទានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

(១៦៦) កថំ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។ សទ្ធោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ សទ្ធស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ វីរិយវា វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ វីរិយវតោ វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ សតិមា សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ បតិដ្ឋាបេតិ សតិមតោ សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ បតិដ្ឋាបេតិ សមាហិតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ

បញ្ញិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាឃើញ រមែងគ្របសង្កត់នូវអវិជ្ជា រមែងគ្របសង្កត់នូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ ព្រោះអវិជ្ជា ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងនេក្ខម្មៈ រមែងគ្របសង្កត់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងការមិនព្យាបាទ រមែងគ្របសង្កត់នូវព្យាបាទ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអាលោកសញ្ញា រមែងគ្របសង្កត់នូវថីនមិទ្ធៈ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងការមិនរាយមាយ រមែងគ្របសង្កត់នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយ ៥ ក្នុងអរហត្តមគ្គ រមែងគ្របសង្កត់ នូវកិលេសទាំងពួង ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាគ្របសង្កត់ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦៦) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ បុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលមានសទ្ធា រមែងញុំាងសទ្ធិន្ទ្រិយឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការជឿស៊ប់ សទ្ធិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានសទ្ធាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការជឿស៊ប់ បុគ្គលមានព្យាយាម រមែងញុំាងវីរិយិន្ទ្រិយឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការផ្គងឡើង វីរិយិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានព្យាយាមឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការផ្គងឡើង បុគ្គលមានស្មារតី រមែងញុំាងសទ្ធិន្ទ្រិយ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការប្រុងប្រយ័ត្ន សតិន្ទ្រិយ រមែងញុំាងបុគ្គលមានស្មារតីឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការប្រុងប្រយ័ត្ន បុគ្គលមានចិត្តនឹងធឹង រមែងញុំាងសមាធិន្ទ្រិយ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការមិនរាយមាយ

សមាហិតស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ បញ្ញវា បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនេ បតិដ្ឋាបេតិ បញ្ញវតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនេ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នេក្ខម្មេ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នេក្ខម្មេ បតិដ្ឋាបេន្តិ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អព្យាបាទេ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អព្យាបាទេ បតិដ្ឋាបេន្តិ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលោកសញ្ញាយ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលោកសញ្ញាយ បដ្ឋាបេន្តិ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេន្តិ ។ បេ ។ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរហត្តមគ្គេ បតិដ្ឋាបេតិ យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរហត្តមគ្គេ បតិដ្ឋាបេន្តិ ឯវំ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្វានិ ។

សមាធិន្ទ្រិយ រមែងញ៉ាំងបុគ្គលមានចិត្តនឹងធឹងឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការមិនរាយមាយ បុគ្គលមានបញ្ញា រមែងញ៉ាំងបញ្ញិន្ទ្រិយឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការឃើញ បញ្ញិន្ទ្រិយ រមែងញ៉ាំងបុគ្គលមានបញ្ញាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងការឃើញ យោគាវចរ រមែងញ៉ាំងឥន្ទ្រិយ ៥ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងនេក្ខម្មៈ ឥន្ទ្រិយ ៥ រមែងញ៉ាំងយោគាវចរ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងនេក្ខម្មៈ យោគាវចរ រមែងញ៉ាំងឥន្ទ្រិយ ៥ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងអព្យាបាទ ឥន្ទ្រិយ ៥ រមែងញ៉ាំងយោគាវចរ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងអព្យាបាទ យោគាវចរ រមែងញ៉ាំងឥន្ទ្រិយ ៥ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងអាលោកសញ្ញា ឥន្ទ្រិយ ៥ រមែងញ៉ាំងយោគាវចរ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ក្នុងអាលោកសញ្ញា យោគាវចរ រមែងញ៉ាំងឥន្ទ្រិយ ៥ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការមិនរាយមាយ ឥន្ទ្រិយ ៥ រមែងញ៉ាំងយោគាវចរឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងការមិនរាយមាយ ។ បេ ។ យោគាវចរ រមែងញ៉ាំងឥន្ទ្រិយ ៥ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ឥន្ទ្រិយ ៥ រមែងញ៉ាំងយោគាវចរ ឲ្យតម្កល់ស៊ប់ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយអត្ថថាឲ្យតម្កល់ស៊ប់ យ៉ាងនេះឯង ។

(១៦៧) បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ(១) កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ សត្តហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ អដ្ឋហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

(១៦៨) បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតមេហិ សត្តហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បគ្គហនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អវិក្ខេបុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

---

១ ឱ. ភាវិយន្តោ ។

(១៦៧) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ។ បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៧ សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៨ បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ ។

(១៦៨) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៧ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុថុជ្ជន ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសមថនិមិត្ត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវបគ្គហនិមិត្ត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីមិនរាយមាយ ១

ឱភាសុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សម្បហំសនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឧបេក្ខុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ឥមេហិ សត្តហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បគ្គហនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អវិក្ខេបុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឱភាសុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សម្បហំសនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឧបេក្ខុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឯកត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវពន្លឺ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសេចក្តីរីករាយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ ១ បុថុជ្ជនកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៧ នេះឯង ។

សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខបុគ្គល ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវអារម្មណ៍ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសមថនិមិត្ត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវបគ្គហនិមិត្ត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសេចក្តីមិនរាយមាយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវពន្លឺ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីរីករាយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីព្រងើយកន្តើយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ១ សេក្ខបុគ្គលកាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៨ នេះឯង ។

វិតក្កោ សមាធិ ការេន្តោ កតមេហិ ទសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ញាណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ចិត្តុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វិតក្កោ សមាធិ ការេន្តោ ឥមេហិ ទសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

(១៦៩) ពុទ្ធោ វិបស្សនំ ការេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតិហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ វិបស្សនំ ការេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតិហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ វិបស្សនំ ការេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតិហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានពិចារណាហើយ ១ ។ បេ ។ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវញាណ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវចិត្ត ១ បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនសមាធិ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ នេះឯង ។

(១៦៩) បុថុជ្ជនកាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការប៉ុន្មាន ។

បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ នវហាការេហិ ឧប-
ដ្ឋានកុសលោ ហោតិ នវហាការេហិ អនុបដ្ឋាន-
កុសលោ ហោតិ សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ
ទសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ទស-
ហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតរាគោ
វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ទ្វាទសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ ទ្វាទសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ ។

(១៧០) បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតមេហិ
នវហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតមេហិ
នវហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អនិ-
ច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ និច្ចតោ អនុបដ្ឋា-
នកុសលោ ហោតិ ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ សុខតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អនត្ត-
តោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អត្តតោ អនុបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ ខយតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

បុថុជ្ជនកាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ សេក្ខបុគ្គលកាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកដោយអាការ ១០ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ ។

(១៧០) បុថុជ្ជនកាលបម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុថុជ្ជន ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាមិនទៀង ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាទៀង ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាជាទុក្ខ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាជាសុខ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាមិនមែនខ្លួន ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាខ្លួន ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាអស់

ឃនតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វយតោ ឧប-
ដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អាយូហនានុបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ វិបរិណាមុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ធុវតោ
អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ និមិត្តានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អប្បណិ-
ហិតុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បណិធានុបដ្ឋានកុស-
លោ ហោតិ សុញ្ញតុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អភិ-
និវេសានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ
ភាវេត្វា ឥមេហិ នវហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ ឥមេហិ នវហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ
ហោតិ ។

សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា កតមេហិ ទស-
ហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតមេហិ
ទសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។
សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុ-
សលោ ហោតិ និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

ទៅ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាជាដុំ (រឹងប៉ឹង) ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាសូន្យ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាប្រមូលមក ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាប្រែប្រួល ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាទៀង ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមាននិមិត្ត ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាមាននិមិត្ត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមានទីតម្កល់ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមានទីតម្កល់ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកថាសូន្យ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាប្រកាន់ស្អិត ១ បុថុជ្ជន កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ នេះឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ៩ នេះឯង ។

សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនទៀង ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាទៀង ១ ។ បេ ។

។ បេ ។ សុញ្ញតុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ញាណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សេក្ខោ វិបស្សនំ ការេន្តោ ឥមេហិ ឆសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឥមេហិ ឆសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។

វីតរាគោ វិបស្សនំ ការេន្តោ កតមេហិ ទ្វាឆសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ កតមេហិ ទ្វាឆសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ។ បេ ។ ញាណុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វិសញ្ញោគុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ សញ្ញោគានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ និរោធុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ

ជាអ្នកឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកជាសូន្យ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកជាប្រកាន់ស្អិត ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវញាណ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអញ្ញាណ ១ សេក្ខបុគ្គល កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ នេះឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១០ នេះឯង ។

បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ តើដូចម្តេចខ្លះ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ជាមិនទៀង ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ជាទៀង ១ ។ បេ ។ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវញាណ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវអញ្ញាណ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវការប្រាសចាកសំយោជនៈ ១ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសំយោជនៈ ១ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិរោធ ១

សង្ខាកនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ វីតកោ វិបស្សនំ ភាវេត្វា ឥមេហិ ទ្វាទសហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ ឥមេហិ ទ្វាទសហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណុបដ្ឋានកុសលវសេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។បេ។ ធម្មេ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៧១) ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតីតិ កថំ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ ។ អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ ។បេ។ សមថនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន បគ្គាហនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន អវិក្ខេបុបដ្ឋានកុសលវសេន(១) សម្បហំសនុបដ្ឋានកុសលវសេន

---

១ ឱ.ម. ឯត្ថន្តរេ ឱភាសុបដ្ឋានកុសលវសេនាតិ ទិស្សតិ ។

ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសង្ខារ ១ បុគ្គលប្រាសចាកកគៈ កាលចម្រើនវិបស្សនា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ នេះឯង ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុក ដោយអាការ ១២ នេះឯង បុគ្គលប្រាសចាកកគៈ រមែងប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអារម្មណ៍ ព្រោះអារម្មណ៍ទាំងនោះខ្លួនបានពិចារណាហើយ ទាំងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។ បេ ។ រមែងប្រជុំនូវធម៌ទាំងឡាយ ទាំងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។

(១៧១) សំនួរត្រង់ពាក្យថា ប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រជុំនូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ ។ បេ ។ ប្រជុំនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសមថនិមិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវបគ្គហនិមិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីមិនរាយមាយ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីរីករាយ

ឧបេក្ខុបដ្ឋានកុសលវសេន ឯកត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន ញាណុបដ្ឋានកុសលវសេន ចិត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន(១) អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន សុខតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន អនត្តតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន អត្តតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន ខយតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន ឃនតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន វយតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន អាយុហនានុបដ្ឋានកុសលវសេន វិបរិណាមុបដ្ឋានកុសលវសេន ធុវតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន អនិមិត្តុបដ្ឋានកុសលវសេន

---

១ ឱ. ម. វិមុត្ត- ។

ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវឧបេក្ខា ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវចិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនទៀង ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាទៀង ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាទុក្ខ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាសុខ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមែនខ្លួន ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាខ្លួន ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាអស់ទៅ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាជាដុំ (រឹងបុឹង) ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាសូន្យ ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវការប្រមូលមក ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក នូវសេចក្ដីប្រែប្រួល ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាទៀង ដោយអំណាចនៃសេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុក ថាមិនមាននិមិត្ត

និមិត្តានុបដ្ឋានកុសលវសេន អប្បណិហិតុបដ្ឋានកុសលវសេន បណិធានុបដ្ឋានកុសលវសេន សុញ្ញតុបដ្ឋានកុសលវសេន អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលវសេន ញាណុបដ្ឋានកុសលវសេន អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលវសេន វិសញ្ញោគុបដ្ឋានកុសលវសេន សញ្ញោគានុបដ្ឋានកុសលវសេន និរោធុបដ្ឋានកុសលវសេន(១) ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៧២) ចតុសដ្ឋិយា អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វសីភាវតាបញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ កតមេសំ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ សង្ខារុបដ្ឋានកុសលវសេនាតិ ទិស្សតិ ។

ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិមិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការមិនតម្កល់មាំ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការតម្កល់មាំ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការសូន្យ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយអំ-ណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវអញ្ញាណ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវការប្រាសចាកសំយោជនៈ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីមិនឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវសំយោជនៈ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីឈ្លាស ក្នុងការតម្កល់ទុកនូវនិរោធ បុគ្គលរមែងប្រមូលមកនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទាំងដឹងច្បាស់នូវគោចរផង ចាក់ធ្លុះនូវអត្ថនៃការស្ងប់ផង ។

[១៧២] បញ្ញាគឺភាពស្ទាត់ របស់ឥន្ទ្រិយ ៣ ដោយអាការ ៦៤ ឈ្មោះថាអាសវក្ខយញាណ ឥន្ទ្រិយទាំង ៣ តើដូចម្តេចខ្លះ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ ។

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានានិ គច្ឆតិ អញ្ញិន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានានិ គច្ឆតិ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ កតិដ្ឋានានិ គច្ឆតិ ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ សោតាបត្តិមគ្គំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ ឆដ្ឋានានិ គច្ឆតិ សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិមគ្គំ សកទាគាមិផលំ អនាគាមិមគ្គំ អនាគាមិផលំ អរហត្តមគ្គំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ អរហត្តផលំ ។

(១៧៣) សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិវារំ ហោតិ សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិវារំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិវារំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិវារំ ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិវារំ ហោតិ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិសន្ទនបរិវារំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្វេវ កុសលា ហោន្តិ សព្វេវ អនាសវា ហោន្តិ សព្វេវ និយ្យានិកា ហោន្តិ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន អញ្ញិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋានប៉ុន្មាន ។ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ១ គឺសោតាបត្តិមគ្គ អញ្ញិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ៦ គឺសោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល អរហត្តមគ្គ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដល់នូវឋាន ១ គឺអរហត្តផល ។

(១៧៣) ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលមានការជឿស៊ប់ជាបរិវារ មានវីរិយិន្ទ្រិយ ដែលមានការផ្គងឡើងជាបរិវារ មានសតិន្ទ្រិយ ដែលមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាបរិវារ មានសមាធិន្ទ្រិយ ដែលមានការមិនរាយមាយ ជាបរិវារ មានបញ្ញិន្ទ្រិយ ដែលមានការឃើញជាបរិវារ មានមនិន្ទ្រិយ ដែលមានការដឹងច្បាស់ជាបរិវារ មានសោមនស្សិន្ទ្រិយ ដែលមានការរីករាយជាបរិវារ មានជីវិតិន្ទ្រិយ ដែលមានដំណនៃការប្រព្រឹត្តទៅជាអធិបតីជាបរិវារ ធម៌ទាំងឡាយដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ វៀរលែងតែចិត្តសមុដ្ឋានរូបចេញ សុទ្ធតែជាកុសលទាំងអស់ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ ទាំងអស់ សុទ្ធតែជានិយ្យានិកធម៌ទាំងអស់

សព្វេវ អបចយគាមិនោ ហោន្តិ សព្វេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ សព្វេវ និព្វានារម្មណា ហោន្តិ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ និស្សយបរិវារា ហោន្តិ សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ សហគតា ហោន្តិ សហជាតា ហោន្តិ សំសដ្ឋា ហោន្តិ សម្បយុត្តា ហោន្តិ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច សោតាបត្តិផលក្ខណេ ។បេ។ ។

អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ ។បេ។ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ ។ អរហត្តផលក្ខណេ ជាតា ធម្មា សព្វេវ អព្យាកតា ហោន្តិ ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្វេវ អនាសវា ហោន្តិ សព្វេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ សព្វេវ និព្វានារម្មណា ហោន្តិ ។

សុទ្ធតែជាធម៌ដល់នូវការមិនសន្សំនូវវដ្តៈទាំងអស់ សុទ្ធតែជាលោកុត្តរៈទាំងអស់ សុទ្ធតែជាធម៌មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ទាំងអស់ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ មានឥន្ទ្រិយទាំង ៨ នេះ ជាសហជាតបរិវារ ជាអញ្ញមញ្ញបរិវារ ជានិស្សយបរិវារ ជាសម្បយុត្តបរិវារ ជាគុណជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា លាយឡំជាមួយគ្នា ប្រកបជាមួយគ្នា ធម៌ទាំងនោះឯង ជាអាការផង ជាបរិវារផង របស់អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយនោះ ។ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ។ បេ ។

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលមានការជឿស៊ប់ជាបរិវារ ។ បេ ។ មានជីវិន្ទ្រិយ ដែលមានដំណនៃការប្រព្រឹត្តទៅជាអធិបតីជាបរិវារ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតហើយ ក្នុងខណនៃអរហត្តផល សុទ្ធតែជាអព្យាក្រឹតទាំងអស់ វៀរលែងតែចិត្តសមុដ្ឋានរូបចេញ សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈទាំងអស់ សុទ្ធតែជាលោកុត្តរៈទាំងអស់ សុទ្ធតែជាធម៌មានព្រះនិព្វាន ជាអារម្មណ៍ទាំងអស់ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ ។បេ។ តេន តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច ឥតិ ឥមានិ អដ្ឋដ្ឋកានិ(១) ចតុស្សដ្ឋី ហោន្តិ ។

(១៧៤) អាសវាតិ កតមេ តេ អាសវា កាមាសវោ ភវាសវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។

កត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។ សោតាបត្តិមគ្គេន អនវសេសោ ទិដ្ឋាសវោ ខីយតិ អបាយគមនីយោ កាមាសវោ ខីយតិ អបាយគមនីយោ ភវាសវោ ខីយតិ អបាយគមនីយោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកោ កាមាសវោ ខីយតិ តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។

---

១ ឱ.ប. អដ្ឋកានិ ។

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តផល អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ មានឥន្ទ្រិយទាំង ៨ នេះ ជាសហជាតបរិវារ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងនោះឯង ជាអាការផង ជាបរិវារផង របស់អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយនោះ ឥន្ទ្រិយប្រាំបី ៗ ផងនេះ ដូចសេចក្តីដែលអធិប្បាយមកនេះ ត្រូវជា ៦៤ ។

(១៧៤) សំនួរត្រង់ពាក្យថា អាសវៈទាំងឡាយ តើអាសវៈទាំងឡាយនោះ ដូចម្តេចខ្លះ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។

អាសវៈទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងអស់ ក្នុងធម៌ដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ កាមាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ ភវាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ នាំសត្វទៅកាន់អបាយ រមែងអស់ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ អាសវៈទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងអស់ក្នុងធម៌នុ៎ះឯង ។ កាមាសវៈដ៏គ្រោតគ្រាត រមែងអស់ ភវាសវៈដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងកាមាសវៈនោះ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងភវាសវៈនោះ រមែងអស់ ដោយសកទាគាមិមគ្គ អាសវៈទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងអស់ក្នុងធម៌នុ៎ះឯង ។

អនាគាមិមគ្គេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។ អរហត្តមគ្គេន អនវសេសោ ភវាសវោ ខីយតិ អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ ។

ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ
អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ
សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ
តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ ។

សមន្តចក្ខូតិ កេនដ្ឋេន សមន្តចក្ខុ ។ ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ ទុក្ខេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ ។ បេ ។ សព្វញ្ញុតញ្ញាណំ ពុទ្ធញាណំ អនាវរណំ(១) ពុទ្ធញាណំ ឥមានិ ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ ឥមេសំ ចុទ្ទសន្នំ ពុទ្ធញាណានំ អដ្ឋ ញាណានិ សាវកសាធារណានិ ឆ ញាណានិ អសាធារណានិ សាវកេហិ ។

---

១ ឱ! ម. អនាវរណញ្ញាណំ ។

កាមាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ ភវាសវៈ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយនឹងកាមាសវៈនោះ រមែងអស់ អវិជ្ជាសវៈ ដែលតាំងនៅក្នុងទីមួយ ជាមួយគ្នានឹងភវាសវៈនោះ រមែងអស់ ដោយអនាគាមិមគ្គ អាសវៈទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងអស់ក្នុងធម៌នុ៎ះឯង ។ ភវាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ អវិជ្ជាសវៈ រមែងអស់ ឥតមានសេសសល់ ដោយអរហត្តមគ្គ អាសវៈទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងអស់ ក្នុងធម៌នុ៎ះឯង ។

ធម្មជាតតិចតួចក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះតថាគតនោះ
មិនបានឃើញហើយ មិនដឹងហើយ មិនគប្បីដឹង
មិនមានឡើយ ធម្មជាតណាដែលព្រះតថាគត គប្បី
ដឹង ព្រះតថាគតបានដឹងធម្មជាតនោះទាំងអស់ហើយ
ហេតុនោះ ទើបព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថាសមន្តចក្ខុ តើសមន្តចក្ខុ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។ ពុទ្ធញាណ ១៤ គឺសេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខសមុទ័យ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងសព្វឥតបន្ទោះ ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ សេចក្តីដឹងឥតមានអ្វីកាំង ឈ្មោះថាពុទ្ធញាណ ១ នេះ ពុទ្ធញាណ ១៤ បណ្តាពុទ្ធញាណ ១៤ នេះ ញាណ ៨ ទូទៅដល់សាវ័ក ញាណ ៦ មិនទូទៅដល់សាវ័កទាំងឡាយទេ ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

[១៧៨] យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ ញាតោ អញ្ញាតោ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថិ សមន្តចក្ខុ យំ សមន្តចក្ខុំ(១) តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ អផស្សិតោ បញ្ញាយ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថិ សមន្តចក្ខុ យំ សមន្តចក្ខុំ តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ យាវតា សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ ។បេ។

---

១ ឱ. ម. សមន្តចក្ខុ ។

(១៧៩) ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាកតាំងប៉ុន្មាន ព្រះតថាគតដឹងហើយ ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាក ព្រះតថាគតមិនបានដឹងហើយ មិនមានឡើយ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតណាជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះក៏គឺបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ(មានឡើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាកតាំងប៉ុន្មាន ព្រះតថាគតឃើញហើយ ជ្រាបហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ប៉ះពាល់ហើយដោយប្រាជ្ញា ទុក្ខសច្ច មានអត្ថថាលំបាក ព្រះតថាគតមិនបានប៉ះពាល់ហើយដោយប្រាជ្ញា មិនមានឡើយ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាត ណាជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ(មានឡើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ សមុទយសច្ច មានអត្ថថាកើតឡើង តាំងប៉ុន្មាន ។ បេ ។

យាវតា និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ យាវតា មគ្គស្ស
មគ្គដ្ឋោ យាវតា អត្ថប្បដិសម្ភិទាយ អត្ថប្បដិសម្ភិ-
ទដ្ឋោ ។ បេ ។ យាវតា ធម្មប្បដិសម្ភិទាយ ធម្មប្ប-
ដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទាយ និរុត្តិប្ប-
ដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា បដិភាណប្បដិសម្ភិទាយ ប-
ដិភាណប្បដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា បដិភាណប្បដិស-
ម្ភិទាយ បដិភាណប្បដិសម្ភិទដ្ឋោ យាវតា ឥន្ទ្រិ-
យានំ បរោបរិយត្តេ(១) ញាណំ យាវតា សត្តានំ
អាសយានុសយេ ញាណំ យាវតា យមកប្បា-
ដិហិរេ ញាណំ យាវតា មហាករុណាសមាប-
ត្តិយា ញាណំ ។ បេ ។ យាវតា សទេវកស្ស
លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សម-
ណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ
សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ

---

១ ម. ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ។

និរោធសច្ច មានអត្ថថារលត់តាំងប៉ុន្មាន មគ្គសច្ចៈ មានអត្ថថាជាផ្លូវតាំងប៉ុន្មាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនូវអត្ថតាំងប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ធម្មប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនូវធម៌តាំងប៉ុន្មាន និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយនិរុត្តិតាំងប៉ុន្មាន បដិភាណប្បដិសម្ភិទា មានអត្ថថាបែកធ្លាយបដិភាណតាំងប៉ុន្មាន ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណ តាំងប៉ុន្មាន សត្តាសនុសយញាណតាំងប៉ុន្មាន យមកប្បាដិហិរញាណ តាំងប៉ុន្មាន មហាករុណាសមាបត្តិញាណ តាំងប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ធម្មជាត ដែលលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ដែលពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនឹងមនុស្សដ៏សេស ឃើញ ឮ ហិត ដឹងច្បាស់ សម្រេច ស្វែងរក ត្រាច់ទៅតាមហើយ ដោយចិត្ត ព្រះតថាគត ទ្រង់ដឹង ឃើញ

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

មនសា(១) ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ ប-
ញ្ញាយ អផស្សិតំ បញ្ញាយ នត្ថីតិ សមន្តចក្ខុ យំ
សមន្តចក្ខុំ តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ
ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ
សទ្ទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទ-
ហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទហ-
ន្តោ សមាទហតិ សមាទហន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទហ-
ន្តោ បជានាតិ បជានន្តោ សទ្ទហតិ បគ្គណ្ហន្តោ
ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ
សមាទហតិ សមាទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ
បជានាតិ បជានន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ
សទ្ទហតិ សទ្ទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ
សមាទហតិ សមាទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ពត្តិ ទិស្សតិ ។

ជ្រាបច្បាស់ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ប៉ះពាល់ហើយ ដោយប្រាជ្ញា ព្រះតថាគត មិនប៉ះពាល់ហើយ ដោយប្រាជ្ញា មិនមានទេ ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតណា ជាសមន្តចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺបញ្ញិន្ទ្រិយ សទ្ធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាជឿស៊ប់ វីរិយិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង សតិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សមាធិន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ (មានឡើង) ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ បុគ្គលកាលជឿ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាជឿ កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន

បជានាតិ បជានន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ សមាទហន្តោ បជានាតិ បជានន្តោ សមាទហតិ សមាទហន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទហន្តោ សមាទហតិ សមាទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ សមាទហតិ សមាទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សមាទហតិ បជានន្តោ សទ្ទហតិ សទ្ទហន្តោ បជានាតិ បជានន្តោ បគ្គណ្ហាតិ បគ្គណ្ហន្តោ បជានាតិ បជានន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បជានាតិ បជានន្តោ សមាទហតិ សមាទហន្តោ បជានាតិ សទ្ទហិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា សមាទបិតំ សមាទបិតត្តា(១) សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា បជានិតំ

---

១ ឱ.ម. សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា ។

ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថា តម្កល់មាំ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាជឿ កាលជឿ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាផ្គងឡើង កាលផ្គងឡើង ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាប្រុងប្រយ័ត្ន កាលប្រុងប្រយ័ត្ន ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ កាលដឹងច្បាស់ ឈ្មោះថាតម្កល់មាំ កាលតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាដឹងច្បាស់ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះជឿ ធម្មជាត ដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះជឿ

បជានិតត្តា សទ្ទហិតំ បគ្គហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា បគ្គហិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ សមាទហិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា សទ្ទហិតំ សទ្ទហិតត្តា សមាទហិតំ សមាទហិតត្តា បគ្គហិតំ

ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ

បគ្គហិតត្តា សមាទបិតំ សមាទបិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាទហិតំ បជានិតត្តា សទ្ធហិតំ សទ្ធហិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា បគ្គហិតំ បគ្គហិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា សមាទបិតំ សមាទបិតត្តា បជានិតំ យំ ពុទ្ធចក្ខុំ តំ ពុទ្ធញាណំ យំ ពុទ្ធញាណំ តំ ពុទ្ធចក្ខុំ យេន ចក្ខុនា តថាគតោ សត្តេ បស្សតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ អប្បេកច្ចេ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ ។

ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ធម្មជាតដែលបុគ្គលជឿហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះជឿ ចិត្តដែលបុគ្គលផ្គងឡើងហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះផ្គងឡើង ចិត្តដែលបុគ្គលប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះប្រុងប្រយ័ត្ន ចិត្តដែលបុគ្គលតម្កល់មាំហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ ធម្មជាតដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ ព្រោះតម្កល់មាំ ធម្មជាតណា ដែលជាពុទ្ធចក្ខុ ធម្មជាតនោះ ក៏គឺពុទ្ធញាណ ធម្មជាតណា ដែលជាពុទ្ធញាណ ធម្មជាតនោះ គឺពុទ្ធចក្ខុ ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញ ដោយចក្ខុណា នូវសត្វទាំងឡាយដែលមានធូលីគឺកិលេសក្នុងភ្នែកតិច មានធូលីគឺកិលេសក្នុងភ្នែកច្រើន មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការមិនល្អ គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ គួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ពួកខ្លះឃើញភ័យចំពោះទោសក្នុងបរលោក ពួកខ្លះឃើញភ័យចំពោះទោសក្នុងបរលោក (ចក្ខុនោះ ក៏គឺពុទ្ធញាណ) ។

មហាវគ្គេ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៧៦) អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ កុសីតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ សមាហិតោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ អសមាហិតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ បញ្ញវា បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ ។

តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ ។

ស្វាការេ ទ្វាការេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាការោ ។បេ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ ស្វាការោ ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៧៦) ពាក្យថា មានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ឈ្មោះថាមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក បុគ្គលខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាមានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានស្មារតីតម្កល់មាំ ឈ្មោះថាមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានស្មារតីភ្លេចភ្លាំង ឈ្មោះថាមានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានចិត្តតម្កល់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថាមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានចិត្តមិនតម្កល់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថាមានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក ។

ពាក្យថា មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយទន់ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានឥន្ទ្រិយទន់ ។

ពាក្យថា មានអាការល្អ មានអាការមិនល្អ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមានអាការល្អ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានអាការល្អ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមានអាការមិនល្អ ។

សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេតិ សទ្ធា បុគ្គលា សុវិញ្ញាបយា អស្សទ្ធា បុគ្គលា ទុវិញ្ញាបយា ។ បេ ។ បញ្ញវា បុគ្គលា សុវិញ្ញាបយា ទុប្បញ្ញា បុគ្គលា ទុវិញ្ញាបយា ។

អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ អប្បេកច្ចេ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោតិ សទ្ធា បុគ្គលា បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី អស្សទ្ធា បុគ្គលា នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី អារទ្ធវីរិយា បុគ្គលា បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី កុសីតា បុគ្គលា នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី ។ បេ ។ បញ្ញវា បុគ្គលា បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី ទុប្បញ្ញា បុគ្គលា នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី ។

លោកោតិ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ វិបត្តិភវលោកោ វិបត្តិសម្ភវលោកោ សម្បត្តិភវលោកោ សម្បត្តិសម្ភវលោកោ ។ ឯកោ លោកោ សព្វេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា ។

ពាក្យថា ពួកសត្វដែលគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ ពួកសត្វដែលគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយងាយ បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាគួរឲ្យត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

ពាក្យថា ពួកខ្លះឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក ពួកខ្លះមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក គឺ បុគ្គលមានសទ្ធា ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក បុគ្គលមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក បុគ្គលខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក ។ បេ ។ បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក បុគ្គលឥតប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាមិនឃើញភ័យ ចំពោះទោសក្នុងបរលោក ។

ពាក្យថា លោក បានដល់ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក វិបត្តិភវលោក វិបត្តិសម្ភវលោក សម្បត្តិភវលោក សម្បត្តិសម្ភវ-លោក ។ លោក ១ គឺសត្វទាំងអស់ ដែលតាំងនៅបានដោយសារ

ទ្វេ លោកា នាមញ្ច រូបញ្ច ។ តយោ លោកា តិស្សោ វេទនា ។ ចត្តារោ លោកា ចត្តារោ អាហារា ។ បញ្ច លោកា បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ។ ឆ លោកា ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ។ សត្ត លោកា សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ។ អដ្ឋ លោកា អដ្ឋ លោកធម្មា ។ នវ លោកា នវ សត្តាវាសា ។ ទស លោកា ទសាយតនានិ ។ ទ្វាទស លោកា ទ្វាទសាយតនានិ ។ អដ្ឋារស លោកា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។

វដ្ដន្តិ សព្វេ កិលេសា វដ្ដា សព្វេ ទុច្ចរិតា វដ្ដា សព្វេ អភិសង្ខារា វដ្ដា សព្វេ ភវគាមិកម្មា វដ្ដា ឥតិ ឥមស្មិញ្ច លោកេ ឥមស្មិញ្ច វដ្ដេ តិព្វា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ សេយ្យថាបិ ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជានាតិ បស្សតិ អញ្ញាតិ បដិវិជ្ឈតិ ។

តតិយភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

ឥន្ទ្រិយកថា និដ្ឋិតា ។

អាហារ ។ លោក ២ គឺនាម ១ រូប ១ ។ លោក ៣ គឺវេទនា ៣ ។ លោក ៤ គឺអាហារ ៤ ។ លោក ៥ គឺឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ។ លោក ៦ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ទាំង ៦ ។ លោក ៧ គឺវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ ។ លោក ៨ គឺលោកធម៌ ៨ ។ លោក ៩ គឺសត្តាវាសៈ ៩ ។ លោក ១០ គឺអាយតនៈ ១០ ។ លោក ១២ គឺអាយតនៈ ១២ ។ លោក ១៨ គឺធាតុ ១៨ ។

ពាក្យថា ទោស គឺកិលេសទាំងអស់ ឈ្មោះថាទោស (ទោសដែលបុគ្គលគួរវៀរ) ទុច្ចរិតទាំងអស់ ឈ្មោះថាទោស អភិសង្ខារទាំងអស់ ឈ្មោះថាទោស ភវគាមិកម្ម (កម្មដែលនាំសត្វកាន់ភព) ទាំងអស់ ឈ្មោះថាទោស ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងលោកនេះ និងក្នុងទោសនេះ ថាជាភ័យ យ៉ាងខ្លាំងក្លា រមែងតាំងឡើងប្រាកដ ដូចជាពេជ្ឈឃាដ ដែលយារដាវឡើង (ប្រុងប្រហារ) ព្រះតថាគតទ្រង់ជ្រាបឃើញ ត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះ នូវឥន្ទ្រិយ ៥ នេះ ដោយអាការ ៥០ នេះឯង ។

ចប់ តតិយភាណវារៈ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយកថា ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

បរិបុណ្ណនិទានា

(១៧៧) តយោមេ ភិក្ខវេ វិមោក្ខា កតមេ តយោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ឥមេ ភិក្ខវេ តយោ វិមោក្ខា ។

អបិ ច អដ្ឋសដ្ឋី វិមោក្ខា សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ទុភតោវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ទុភតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ទុភតោវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ទុភតោវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

បរិបុណ្ណនិទាន

(១៧៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិមោក្ខនេះ មាន ៣ យ៉ាង វិមោក្ខ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេច គឺសុញ្ញតវិមោក្ខ ១ អនិមិត្តវិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះវិមោក្ខ ៣ យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងទៀត វិមោក្ខ មាន(១) ៦៨ យ៉ាង គឺ សុញ្ញតវិមោក្ខ ១ អនិមិត្តវិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ១ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ១ ទុភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ១ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ទុភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ទុភតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ទុភតោវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤

---

១ តាមចំនួនសំខ្យាជា ៦៨ តែរាប់ទៅឃើញលើសកំណត់ចំនួន ៧ មិនដឹងជាហេតុអ្វី ។

រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី
ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ សុភន្តេវ អ-
ធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ អាកាសានញ្ចាយតន-
សមាបត្តិវិមោក្ខោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោ-
ក្ខោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ នេវស-
ញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ សញ្ញាវេទយិ-
តនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខោ សមយវិមោក្ខោ អសម-
យវិមោក្ខោ សាមយិកោ វិមោក្ខោ អសាមយិកោ
វិមោក្ខោ កុប្បោ វិមោក្ខោ អកុប្បោ វិមោក្ខោ
លោកិយោ វិមោក្ខោ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ សា-
សវោ វិមោក្ខោ អនាសវោ វិមោក្ខោ សាមិសោ
វិមោក្ខោ និរាមិសោ វិមោក្ខោ និរាមិសតរោ(១)
វិមោក្ខោ បណិហិតោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ
វិមោក្ខោ បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខោ សញ្ញុត្តោ

---

១ ម. និរាមិសានិរាមិសតរោ ។

រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ (បុគ្គលមានរូប ឃើញរូប ហៅថាវិមោក្ខ)
១ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ (បុគ្គលមាន
សេចក្តីសំគាល់ក្នុងអរូបខាងក្នុង ឃើញរូបខាងក្រៅ ហៅថាវិមោក្ខ) ១
សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ (បុគ្គលមានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងទី
បំផុតនៃអារម្មណ៍ដ៏ល្អ ហៅថាវិមោក្ខ) ១ អាកាសានញ្ចាយតនសមា-
បត្តិវិមោក្ខោ ១ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ១ អាកិញ្ចញ្ញាយ-
តនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ១ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ១
សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខោ ១ សមយវិមោក្ខោ ១ អសមយវិ-
មោក្ខោ ១ សាមយិកវិមោក្ខោ ១ អសាមយិកវិមោក្ខោ ១ កុប្បវិមោក្ខោ
១ អកុប្បវិមោក្ខោ ១ លោកិយវិមោក្ខោ ១ លោកុត្តរវិមោក្ខោ ១
សាសវវិមោក្ខោ ១ អនាសវវិមោក្ខោ ១ សាមិសវិមោក្ខោ ១ និរាមិស-
វិមោក្ខោ ១ និរាមិសតរវិមោក្ខោ ១ បណិហិតវិមោក្ខោ ១ អប្បណិ-
ហិតវិមោក្ខោ ១ បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខោ ១ សញ្ញុត្តវិមោក្ខោ ១

វិមោក្ខោ វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ឯកត្តវិមោក្ខោ នានត្តវិមោក្ខោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ញាណវិមោក្ខោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ឈានវិមោក្ខោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។

(១៧៨) កតមោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វាតិ សោ តត្ថ អភិនិវេសំ ន ករោតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វាតិ សោ តត្ថ និមិត្តំ ន ករោតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អយំ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។

វិសញ្ញុត្តវិមោក្ខ ១ ឯកត្តវិមោក្ខ ១ នានត្តវិមោក្ខ ១ សញ្ញាវិមោក្ខ ១ ញាណវិមោក្ខ ១ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ឈានវិមោក្ខ ១ អនុប្បាទាចិត្ត-វិមោក្ខ ១ ។

[១៧៨] សុញ្ញតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ទៅនៅក្នុងព្រៃក្តី ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន ភិក្ខុនោះមិនធ្វើនូវសេចក្តីប្រកាន់មាំ ក្នុងខ្លួន ឬក្នុងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ នេះ សុញ្ញតវិមោក្ខ ។

អនិមិត្តវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ទៅនៅក្នុងព្រៃក្តី ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន ភិក្ខុនោះមិនធ្វើនូវនិមិត្ត ក្នុងខ្លួន ឬក្នុងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ នេះ អនិមិត្តវិមោក្ខ ។

កតមោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វាតិ សោ តត្ថ បណិធឹ ន ករោតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ អយំ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។ ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ អយំ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ ទុភតោវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ អរិយមគ្គា អយំ ទុភតោវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

អប្បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ទៅនៅក្នុងព្រៃក្តី ទៅនៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី ទៅនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី រមែងពិចារណាដូច្នេះថា នេះ ជារបស់សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួន ភិក្ខុនោះ មិនធ្វើនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងខ្លួន ឬក្នុងបរិក្ខារជារបស់នៃខ្លួននោះទេ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ នេះ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ទាំង ៤ នេះ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរូបសមាបត្តិ ទាំង ៤ នេះ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

ទុភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ទាំង ៤ នេះ ទុភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ។

(១៧៩) កតមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ បឋមជ្ឈានំ នីវរណេហិ វុដ្ឋាតិ ទុតិយជ្ឈានំ វិតក្កវិចារេហិ វុដ្ឋាតិ តតិយជ្ឈានំ បីតិយា វុដ្ឋាតិ ចតុត្ថជ្ឈានំ សុខទុក្ខេហិ វុដ្ឋាតិ ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

(១៧៩) អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ បឋមជ្ឈាន ចេញចាកនីវរណៈទាំងឡាយ ១ ទុតិយជ្ឈាន ចេញចាកវិតក្កៈ និង វិចារៈទាំងឡាយ ១ តតិយជ្ឈាន ចេញចាកបីតិ ១ ចតុត្ថជ្ឈានចេញចាកសុខៈនិងទុក្ខទាំងឡាយ ១ នេះ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ។

ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ចេញចាករូបសញ្ញា បដិឃសញ្ញា និងនានត្តសញ្ញា ១ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ចេញចាកអាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ១ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ចេញចាកវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ១ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ចេញចាកអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ១ នេះ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ។

កតមេ ទុភតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ សោតាបត្តិមគ្គោ សក្កាយទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆាសីលព្វតបរាមាសា ទិដ្ឋានុសយា វិចិកិច្ឆានុសយា វុដ្ឋាតិ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ សកទាគាមិមគ្គោ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ អនាគាមិមគ្គោ អណុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អណុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ អរហត្តមគ្គោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វុដ្ឋាតិ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ ពហិទ្ធា ច សព្វនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ ឥមេ ទុភតោវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

ឧភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ សោតាបត្តិមគ្គ ចេញចាកសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ឆានុស័យ ចេញចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសក្កាយទិដ្ឋិជាដើមនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង ចេញចាកនិមិត្តទាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ សកទាគាមិមគ្គ ចេញចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏គ្រោតគ្រាត ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យ ដ៏គ្រោតគ្រាត ចេញចាកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកាមរាគសញ្ញោជនៈជាដើមនោះផង ចាកខន្ធទាងឡាយផង ចេញចាកនិមិត្តទាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ អនាគាមិមគ្គ ចេញចាកកាមរាគសញ្ញោជនៈ បដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យ ដ៏ល្អិត ចេញចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកាមរាគសញ្ញោជនៈជាដើមនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង ចេញចាកនិមិត្តទាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ អរហត្តមគ្គ ចេញចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ ចេញចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមរូបរាគៈជាដើមនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង ចេញចាកនិមិត្តទាំងពួង ជាខាងក្រៅផង ១ នេះ ឧភតោវុដ្ឋានវិមោក្ខ ៤ ។

(១៨០) កតមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ បឋមជ្ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ទុតិយជ្ឈានំ បដិលាភត្ថាយ តតិយជ្ឈានំ បដិលាភត្ថាយ ចតុត្ថជ្ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

(១៨០) អជ្ឈត្តវវត្ថានានុលោមវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវបឋមជ្ឈាន ១ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវទុតិយជ្ឈាន ១ ដើម្បីបាននូវតតិយជ្ឈាន ១ ដើម្បីបាននូវចតុត្ថជ្ឈាន ១ នេះ អជ្ឈត្តវវត្ថានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ។

ពហិទ្ធាវវត្ថានានុលោមវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ នេះ ពហិទ្ធាវវត្ថានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ។

កតមេ ទុកតោវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា សកទាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ អនាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ អរហត្តមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ អនិច្ចា-នុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា ឥមេ ទុកតោវុដ្ឋានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

(១៨១) កតមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ បឋមជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា ទុតិយជ្ឈានស្ស តតិយជ្ឈានស្ស ចតុត្ថជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

ឧភតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្ដេច ។ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា នឹងអនត្តានុបស្សនា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ១ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា នឹងអនត្តានុបស្សនា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ១ ដើម្បីបាននូវអនាគាមិមគ្គ ១ ដើម្បីបាននូវអរហត្តមគ្គ ១ នេះ ឧភតោវុដ្ឋានានុលោមវិមោក្ខ ៤ ។

(១៨១) អជ្ឈត្តវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្ដេច ។ ការបាននូវបឋមជ្ឈាន ឬវិបាករបស់បឋមជ្ឈាន ១ ការបាននូវទុតិយជ្ឈាន ឬវិបាករបស់ទុតិយជ្ឈាន ១ ការបាននូវតតិយជ្ឈាន ឬវិបាករបស់តតិយជ្ឈាន ១ ការបាននូវចតុត្ថជ្ឈាន ឬវិបាករបស់ចតុត្ថជ្ឈាន ១ នេះ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ។

កតមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ច វិមោក្ខោ ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ ច វិមោក្ខោ ច ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

កតមេ ទុភតោវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។ សោតាបត្តិមគ្គស្ស សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិមគ្គស្ស សកទាគាមិផលំ អនាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិផលំ អរហត្តមគ្គស្ស អរហត្តផលំ ឥមេ ទុភតោវុដ្ឋានា បដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា ។

ពហិទ្ធាវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ការបាននូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ ការបាននូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ ការបាននូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ ការបាននូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ នេះ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ។

ទុភតោវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ សោតាបត្តិផល របស់សោតាបត្តិមគ្គ ១ សកទាគាមិផល របស់សកទាគាមិមគ្គ ១ អនាគាមិផល របស់អនាគាមិមគ្គ ១ អរហត្តផល របស់អរហត្តមគ្គ ១ នេះ ទុភតោវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ៤ ។

មហាវគ្គ ឥន្ទ្រិយកថា

(១៨២) កថំ រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ នីលនិមិត្តំ មនសិករោតិ នីលសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧប-ធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា ពហិទ្ធា នីលនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ នីលសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច ឧភយមិទំ រូបន្តិ

(១៨២) រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្តមានពណ៌ខៀវ ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងក្នុង តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះ ក៏ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏ប្រមូលចិត្តទៅក្នុងនិមិត្តមានពណ៌ខៀវ ជានិមិត្តខាងក្រៅ តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យក ដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន (នូវនិមិត្តនោះ) បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា រូបខាងក្នុង នឹង រូបខាងក្រៅ ទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថារូប (ដូចគ្នា)

រូបសញ្ញី ហោតិ ឯកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ បីតនិ-
មិត្តំ លោហិតនិមិត្តំ ឱទាតនិមិត្តំ មនសិករោតិ
ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ
ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ
សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធា-
រេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា ពហិទ្ធា ឱទាតនិមិត្តេ
ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ
និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ
ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គ-
ហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ
អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ

បុគ្គលនោះឈ្មោះថាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្តមានពណ៌លឿង នូវនិមិត្តមានពណ៌ក្រហម នូវនិមិត្តមានពណ៌ស ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងក្នុង តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ស បុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏ប្រមូលចិត្តទៅក្នុងនិមិត្ត មានពណ៌ស ជានិមិត្តខាងក្រៅ តែងបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ស បុគ្គលនោះក៏ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន

តស្ស ឯវំ ហោតិ អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច ឧភយមិទំ រូបន្តិ រូបសញ្ញី ហោតិ ឯវំ រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ ។

(១៨៣) កថំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ នីលនិមិត្តំ ន មនសិករោតិ នីលសញ្ញំ ន បដិលភតិ ពហិទ្ធា នីលនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ នីលសញ្ញំ បដិលភតិ សោ តំ និមិត្តំ ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករិត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ

នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា រូបខាងក្នុងនិងរូបខាងក្រៅ ទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថារូបដូចគ្នា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ ។

(១៨៣) អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនិមិត្តមានពណ៌ខៀវ ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងក្នុង មិនបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ខៀវទេ តែប្រមូលចិត្តទៅក្នុងនិមិត្ត មានពណ៌ខៀវ ជានិមិត្តខាងក្រៅ បាននូវសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងពណ៌ខៀវ បុគ្គលនោះ ក៏ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យក ដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណា ដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុក ដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា

អជ្ឈត្តំ អរូបំ ពហិទ្ធា រូបនិមិត្តេ រូបសញ្ញី
ហោតិ ឯកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ បីតនិមិត្តំ
លោហិតនិមិត្តំ ឱទាតនិមិត្តំ ន មនសិករោតិ
ឱទាតសញ្ញំ ន បដិលភតិ ពហិទ្ធា ឱទាតនិមិត្តេ
ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ សោ
តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ សូបធារិតំ ឧបធារេតិ
ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ
កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា
អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ
អជ្ឈត្តំ អរូបំ ពហិទ្ធា រូបនិមិត្តេ រូបសញ្ញី ហោតិ
ឯវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ
វិមោក្ខោ ។

អរូបគឺរបស់ឥតរូបខាងក្នុង នេះឯងជារូបខាងក្រៅ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្ត មានពណ៌លឿង នូវនិមិត្តមានពណ៌ក្រហម នូវនិមិត្តមានពណ៌ស ដ៏ប្រាកដ ជានិមិត្តខាងក្នុង មិនបាននូវសេចក្តីសំគាល់ក្នុងពណ៌ស តែប្រមូលចិត្តទៅក្នុងនិមិត្ត មានពណ៌ស ជានិមិត្តខាងក្រៅ បាននូវសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងពណ៌ស បុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃ លុះបុគ្គលនោះ ធ្វើនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកាន់យកដោយប្រពៃ ពិចារណានូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនពិចារណាដោយប្រពៃ កំណត់ទុកនូវនិមិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្តគឺខ្លួនកំណត់ទុកដោយប្រពៃហើយ ក៏សេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវនិមិត្តនោះ បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អរូបគឺរបស់ឥតរូបខាងក្នុង នេះឯងជារូបខាងក្រៅ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ។ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាអជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតីតិវិមោក្ខ ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

(១៨៤) កថំ សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរតិ មេត្តាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិក្កូលា ហោន្តិ ករុណាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ។ បេ ។ ករុណាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិក្កូលា ហោន្តិ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ។ បេ ។ មុទិតាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិក្កូលា ហោន្តិ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិក្កូលា ហោន្តិ ឯវំ សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

(១៨៤) សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា តាមទំនងនេះ សូម្បីទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ក៏មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដ៏ធំទូលាយ រកប្រមាណមិនបាន ជាចិត្តឥតចងពៀរ ឥតព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងអស់ ព្រោះហេតុប្រៀបផ្ទឹមខ្លួនឲ្យស្មើនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទិសទាំងពួង សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនមេត្តា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយករុណា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយ ដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនករុណា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនមុទិតា ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ។ បេ ។ សត្វទាំងឡាយដែលគេមិនគួរខ្ពើមរអើម ព្រោះបានចម្រើនឧបេក្ខា យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ ។

(១៨៥) កតមោ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ(១) ។

កតមោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សព្វសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។

កតមោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។

---

១ ឱ. អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។

[១៨៩] អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះកន្លងបង់នូវរូបសញ្ញា ព្រោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃបដិឃសញ្ញា ព្រោះមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុត នេះ ឈ្មោះថាអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កន្លងបង់នូវអាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត នេះ ឈ្មោះថាវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កន្លងបង់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា អ្វីតិចតួច មិនមាន នេះ ឈ្មោះថាអាកិញ្ចញ្ញាយនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

កតមោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។

កតមោ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សព្វសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខោ ។

[១៨៦] កតមោ សមយវិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សមយវិមោក្ខោ ។

កតមោ អសមយវិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ អសមយវិមោក្ខោ ។

កតមោ សាមយិកោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សាមយិកោ វិមោក្ខោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កន្លងបង់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន នេះ ឈ្មោះថានេវស-ញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ កន្លងបង់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ (សេចក្តីរលត់នៃសញ្ញានិងវេទនា) នេះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិវិមោក្ខ ។

[១៨៦] សមយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមា-បត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសមយវិមោក្ខ ។

អសមយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអសមយវិមោក្ខ ។

សាមយិកវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសាមយិកវិមោក្ខ ។

កតមោ អសាមយិកោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ អសាមយិកោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ កុប្បោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ កុប្បោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អកុប្បោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ អកុប្បោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ លោកិយោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ លោកិយោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ សាសវោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សាសវោ វិមោក្ខោ ។

អសាមយិកវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអសាមយិកវិមោក្ខ ។

កុប្បវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាកុប្បវិមោក្ខ ។

អកុប្បវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអកុប្បវិមោក្ខ ។

លោកិយវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាលោកិយវិមោក្ខ ។

លោកុត្តរវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាលោកុត្តរវិមោក្ខ ។

សាសវវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសាសវវិមោក្ខ ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

កតមោ អនាសវោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្ពានញ្ច អយំ អនាសវោ វិមោក្ខោ ។

(១៨៧) កតមោ សាមិសោ វិមោក្ខោ ។ រូបប្បដិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ អយំ សាមិសោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ និរាមិសោ វិមោក្ខោ ។ អរូបប្បដិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ អយំ និរាមិសោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ និរាមិសតរោ(១) វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្ពានញ្ច អយំ និរាមិសតរោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្ពានញ្ច អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

---

១ ឱ. និរាមិសានិរាមិសតរោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

អនាសវវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអនាសវវិមោក្ខ ។

(១៨៧) សាមិសវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? វិមោក្ខ ប្រកបព្រម ដោយរូប នេះ ឈ្មោះថាសាមិសវិមោក្ខ ។

និរាមិសវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? វិមោក្ខ មិនប្រកបព្រមដោយរូប នេះ ឈ្មោះថានិរាមិសវិមោក្ខ ។

និរាមិសតរវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថានិរាមិសតរវិមោក្ខ ។

បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាបណិហិតវិមោក្ខ ។

អប្បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ? អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

កតមោ បណិហិតប្បដិបស្សទ្ធិវិមោក្ខោ ។ បឋមជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា ។បេ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា អយំ បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខោ ។

កតមោ សញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ សញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ ។

កតមោ ឯកត្តវិមោក្ខោ ។ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្វានញ្ច អយំ ឯកត្តវិមោក្ខោ ។

កតមោ នានត្តវិមោក្ខោ ។ ចត្តារិ ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ អយំ នានត្តវិមោក្ខោ ។

បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ការបាននូវបឋមជ្ឈាន ឬវិបាករបស់បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ ការបាននូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឬវិបាករបស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេះ ឈ្មោះថាបណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិវិមោក្ខ ។

សញ្ញត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថាសញ្ញត្តិវិមោក្ខ ។

វិសញ្ញត្តិវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាវិសញ្ញត្តិវិមោក្ខ ។

ឯកត្តវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ នេះ ឈ្មោះថាឯកត្តវិមោក្ខ ។

នានត្តវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ឈាន ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ឈ្មោះថានានត្តវិមោក្ខ ។

(១៨៨) កតមោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ។ សិយា ឯកតោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ឯកស សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ ឯកស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកតោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

សិយាតិ កថញ្ច សិយា ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ

(១៨៨) សញ្ញាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញា-វិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ អនិច្ចានុបស្សនា-ញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង) ផុតស្រ-ឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ជាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាជាទុក្ខ) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិ-មោក្ខ អនត្តានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ និព្វិទានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចា-រណាឃើញ ថាគួរនឿយណាយ) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ក្នុងការត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ វិរាគានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគ:) ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ថារាគ: ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ

និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា-ញាណំ អាទានតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ ស-ញ្ញាវិមោក្ខោ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ អប្បណិហិ-តានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា សញ្ញាយ មុច្-ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

និរោធានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវសេចក្តីរលត់) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាត្រូវប្រកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាជានិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានតម្កល់ទុក) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាតម្កល់ទុក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញជាសូន្យ) ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ថាត្រូវប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ សញ្ញាវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន អយំ សញ្ញាវិមោក្ខោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង) ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ជាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ) ក្នុងរូប ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ដោយការប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញ ជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង) ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសំគាល់ ជាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ (ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ) ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះ ចាកសេចក្តីសំគាល់ ជាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង សញ្ញាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១០ សញ្ញាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសញ្ញាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន នេះ សញ្ញាវិមោក្ខ ។

(១៨៩) កតមោ ញាណវិមោក្ខោ ។ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

សិយាតិ កថញ្ច សិយា ។ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ សុខតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អត្តតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ នន្ទិយា សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ រាគតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ

[១៨៩] ញាណវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញនូវធម៌ ជាគ្រឿងប្រាសចាកតម្រេក ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថារាគៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

និរោធានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ សមុទយតោ
សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ
បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អាទានតោ
សម្មោហា មញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ
អនិមិត្តានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និមិត្តតោ ស-
ម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ អប្ប-
ណិហិតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ បណិធិយា
សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ
សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ
សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ឯវំ
សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិ-
មោក្ខា ហោន្តិ ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ
ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលត់ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ជាកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញនូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ជាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ជាមាននិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ក្នុងការតម្កល់ទុក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ជាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ ញាណវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន អយំ ញាណវិមោក្ខោ ។

សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។ សេចក្តីដឹងតាមពិត ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងតាមពិតជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីវង្វេង ចាកសេចក្តីមិនដឹង ថាគួរប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិមោក្ខ យ៉ាងនេះឯង ញាណវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាញាណវិមោក្ខ ១០ ញាណវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាញាណវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន នេះញាណវិមោក្ខ ។

[១៩០] កតមោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។ សិ-
យា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយា-
វិមោក្ខា ហោន្តិ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ
សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

សិយាតិ កថញ្ច សិយា ។ អនិច្ចានុបស្សនា
អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាបបរិឡា-
ហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទុក្ខា-
នុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ សុខតោ
សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ
អនត្តានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អត្តតោ
សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

(១៩០) សីតិសិយាវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

សំនួរត្រង់ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពលនិងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ថាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ

និព្វិទានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ នន្ទិយា សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ រាគតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ សមុទយតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អាទានតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ

សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញថាគួរនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីរោលរាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសី. តិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ផុតស្រឡះចាករាគៈ ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីរោលរាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រះឡះចាកហេតុជាដែនកើត ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីរោលរាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីរោលរាល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សីតិសិយាវិមោក្ខ

អនិមិត្តានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និមិត្ត-
តោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោ-
ក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញា-
ណំ បណិធិយា សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សី-
តិសិយាវិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ
ញាណំ អភិនិវេសតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ច-
តីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ សីតិសិ-
យាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ ទស
សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ
ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ រូបេ អនិច្ចានុ-
បស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាប-
បរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។បេ។

សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណា ឃើញនូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកធម៌មាននិមិត្ត ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកការតម្កល់ទុក ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ដោយហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសុខ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពលនឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុក៏មាន ។ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល នឹងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសីតិសិយាវិមោក្ខ ។ បេ ។

វិត្ថារេន បរិយាយេន ។ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។ បេ ។ ឃរំ សិយា ឃកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ឯស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ ឯស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឃកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វិត្ថារេន បរិយាយេន អយំ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។

(១៩១) កតមោ ឈានវិមោក្ខោ ។ នេក្ខម្មំ ជាយតីតិ(១) ឈានំ កាមច្ឆន្ទំ ឈាបេតីតិ ឈានំ ជាយន្តោ(២) មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ ជាយន្តីតិ ធម្មា ឈាបេតីតិ កិលេសេ ជាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ ឈានវិមោក្ខោ

១ ឱ. ម. ឈាយតីតិ ។ ២ ឱ. ម. ឈាយន្តោ ។

ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ។ សេចក្តីដឹងដ៏ប្រសើរ មានភាពដ៏ត្រជាក់ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីក្តៅក្រហាយ សេចក្តីពេលពល និងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សីតិសិយាវិមោក្ខ ។ បេ ។ យ៉ាងនេះឯង សីតិសិយាវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ សីតិសិយាវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាសីតិសិយាវិមោក្ខ ១ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុក៏មាន នេះ សីតិសិយាវិមោក្ខ ។

(១៩១) ឈានវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ នេក្ខម្មៈ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតផុត នូវកាមឆន្ទៈ ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈកាលកើតឡើង ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលផុត ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ ធម៌ទាំងឡាយកើតឡើង សភាវៈផុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដឹង នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលឆេះផង ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ

អព្យាបាទោ ជាយតីតិ(១) ឈានំ ព្យាបាទំ ឈា-
បេតីតិ ឈានំ ជាយន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ
ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ ជាយន្តីតិ
ធម្មា ឈាបេតីតិ កិលេសេ ជានេ ច ឈាបេ
ច ជានាតីតិ ឈានវិមោក្ខោ អាលោកសញ្ញា
ជាយតីតិ ឈានំ ថីនមិទ្ធំ ឈាបេតីតិ ឈានំ អ-
វិក្ខេបោ ជាយតីតិ ឈានំ ឧទ្ធច្ចំ ឈាបេតីតិ
ឈានំ ធម្មវវត្ថានំ ជាយតីតិ ឈានំ វិចិកិច្ឆំ ឈា-
បេតីតិ ឈានំ ញាណំ ជាយតីតិ ឈានំ អវិជ្ជំ
ឈាបេតីតិ ឈានំ បាមុជ្ជំ ជាយតីតិ ឈានំ

---

១ ឱ. ម. ឈាយតីត ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

ការមិនមានព្យាបាទ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវព្យាបាទ ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈ កាលកើតឡើង ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលដុត ផុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ ធម៌ទាំងឡាយកើតឡើង សភាវៈ កាលដុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដឹងនូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយដែលឆេះផង ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ អាលោកសញ្ញា កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាត ដុតនូវថីនមិទ្ធៈ ឈ្មោះថាឈាន ការមិនរាយមាយកើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវឧទ្ធច្ចៈ ឈ្មោះថាឈាន ការកំណត់នូវធម៌ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវវិចិកិច្ឆា ឈ្មោះថាឈាន ញាណកើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវអវិជ្ជា ឈ្មោះថាឈាន បាមុជ្ជៈ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន

អរតី ឈាបេតីតិ ឈានំ បឋមជ្ឈានំ ជាយតីតិ ឈានំ នីវរណំ ឈាបេតីតិ ឈានំ ។បេ។ អរហត្តមគ្គោ ជាយតីតិ ឈានំ សព្វកិលេសេ ឈាបេតីតិ ឈានំ ជាយន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ ឈានវិមោក្ខោ ជាយន្តីតិ ធម្មា ឈាបេតីតិ កិលេសេ ជាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ ឈានវិមោក្ខោ អយំ ឈានវិមោក្ខោ ។

[១៩២] កតមោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។ សិយា ឃកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឯស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោន្តិ ឯស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឃកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

ធម្មជាតដុតនូវសេចក្តីមិនត្រេកអរ ឈ្មោះថា ឈាន បឋមជ្ឈាន កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវនីវរណធម៌ ឈ្មោះថាឈាន ។ បេ ។ អរហត្តមគ្គ កើតឡើង ឈ្មោះថាឈាន ធម្មជាតដុតនូវកិលេសទាំងពួង ឈ្មោះថាឈាន សភាវៈ កាលកើតឡើង ដុតស្រឡះ(ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ សភាវៈ កាលដុតដុតស្រឡះ (ចាកកិលេសទាំងឡាយ) ឈ្មោះថាឈានវិមោក្ខ ធម៌ទាំងឡាយ កើតឡើង សភាវៈដុត (នូវកិលេសទាំងឡាយ) សភាវៈដឹងនូវកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងផង នូវកិលេសទាំងឡាយដែលឆេះផង ឈ្មោះថា ឈានវិមោក្ខ នេះ ឈានវិមោក្ខ ។

(១៩២) អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ (ការរួចនៃចិត្តមិនមានសេចក្តីប្រកាន់) តើដូចម្តេច ។ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

សិយាតិ កថញ្ច សិយា ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានចិត្តស្ស វិមោក្ខោ

ពាក្យថា ក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសុខ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកខ្លួន ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកសេចក្តីត្រេកអរ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ផុតស្រឡះចាករាគៈ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលត់ ផុតស្រឡះចាកហេតុជាដែនកើត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ

អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកធម៌មាននិមិត្ត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថា អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវការមិនតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកការតម្កល់ទុក ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ ក្នុងរូប ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ(១) សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ ឧទ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ ឧទ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទានាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

(១៩៣) អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ អនត្តានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ ។ បេ ។

---

១ ម. ជរាមរណេញាណំ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណ ផុតស្រឡះចាកការទៀង ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ក្នុងជរាមរណៈ ផុតស្រឡះចាកការប្រកាន់ស្អិត ដែលជាសេចក្តីប្រកាន់ ឈ្មោះថាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។ យ៉ាងនេះឯង អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ បែកចេញជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១០ រួមមកជាអនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ១ វិញ ដោយបរិយាយ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ក៏មាន ។

(១៩៣) ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនទៀង ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទានប៉ុន្មាន ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាប៉ុន្មាន ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទានប៉ុន្មាន ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ។ បេ ។

វិរាគានុបស្សនាញាណំ និរោធានុបស្សនាញាណំ ប-
ដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ
អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សុញ្ញតានុបស្សនា-
ញាណំ កតិហាការេហិ មុច្ចតិ ។ អនិច្ចានុប-
ស្សនាញាណំ តីហាការេហិ មុច្ចតិ ទុក្ខានុប-
ស្សញាណំ ឯកាការេន មុច្ចតិ អនត្តានុបស្ស-
នាញាណំ តីហាការេហិ មុច្ចតិ និព្វិទានុប-
ស្សនាញាណំ ឯកាការេន មុច្ចតិ វិរាគានុប-
ស្សនាញាណំ ឯកាការេន មុច្ចតិ និរោធានុប-
ស្សនាញាណំ ចតូហាការេហិ មុច្ចតិ បដិនិ-
ស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ចតូហាការេហិ មុច្ចតិ

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកឧបាទានប៉ុន្មាន ៗ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៤ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៤

អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ។

(១៩៨) អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ។ ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ។

ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ ។ កាមុបាទានា ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ ឥមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ ។

អនត្តានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ។ ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា អនត្តានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញជាសូន្យ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ ។

(១៩៤) ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនទៀង ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៣ នេះ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាទុក្ខ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ១ នេះ គឺ កាមុបាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ជាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញជាមិនមែនខ្លួន ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៣ នេះគឺ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

និព្វិទានុបស្សនាញាណំ កតមា ឧបាទានា មុច្ចតិ ។ កាមុបាទានា និព្វិទានុបស្សនាញាណំ ឥមា ឧបាទានា មុច្ចតិ ។

វិរាគានុបស្សនាញាណំ កតមា ឧបាទានា មុច្ចតិ ។ កាមុបាទានា វិរាគានុបស្សនាញាណំ ឥមា ឧបាទានា មុច្ចតិ ។

និរោធានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ ឧបាទានេហិ មុច្ចតិ ។ កាមុបាទានា ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា និរោធានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ ឧបាទានេហិ មុច្ចតិ ។

បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ ឧបាទានេហិ មុច្ចតិ ។ កាមុបាទានា ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ ឧបាទានេហិ មុច្ចតិ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ១ នេះ គឺ កាមុបាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារ-ណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាករាគៈ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ១ នេះ គឺ កាមុបាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៤ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៤ នេះ គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៤ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌ជាគ្រឿងរលាស់ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៤ នេះ គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ ទិដ្ឋុបាទានា(១) សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។

អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ កាមុបាទានា អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ ឥមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។

សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។

យញ្ច អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ យញ្ច អនត្តានុបស្សនាញាណំ យញ្ច អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ យញ្ច សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ ឥមានិ ចត្តារិ ញាណានិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចន្តិ ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា។ យញ្ច ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ យញ្ច និព្វិទានុបស្សនាញាណំ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ កាមុបាទានាតិ ទិស្សតិ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមាននិមិត្ត ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៣ នេះ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ តើដូចម្តេច ។ ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ នូវធម៌មិនមានការតម្កល់ទុក ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ១ នេះ គឺ កាមុបាទាន ។

ញាណជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៣ តើដូចម្តេច ។ ញាណ ជាគ្រឿងពិចារណាឃើញ ថាសូន្យ ផុតស្រឡះ ចាកឧបាទាន ៣ នេះគឺ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ ១ អនត្តានុបស្សនាញាណ ១ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ ១ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ ១ ញាណទាំង ៤ នេះ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៣ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ ១ និព្វិទានុបស្សនាញាណ ១

យញ្ច វិរាគានុបស្សនាញាណំ យញ្ច អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ ឥមានិ ចត្តារិ ញាណានិ ឯកុបាទានា មុច្ចន្តិ កាមុបាទានា ។ យញ្ច និរោធានុបស្សនាញាណំ យញ្ច បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ឥមានិ ទ្វេ ញាណានិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចន្តិ កាមុបាទានា ទិដ្ឋុបាទានា សីលព្វតុបាទានា អត្តវាទុបាទានា អយំ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ។

វិមោក្ខកថាយ បឋមភាណវារំ ។

---

(១៩៨) តីណិ ខោ បនិមានិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ សព្វសង្ខារេ បរិច្ឆេទបរិវដុមតោ សមនុបស្សនតាយ អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ សព្វសង្ខារេសុ មនោសមុត្តេជនតាយ អប្បណិហិតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ សព្វធម្មេ បរតោ សមនុបស្សនតាយ សុញ្ញតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ ឥមានិ តីណិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ ។

វិរាគានុបស្សនាញាណ ១ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ ១ ញាណទាំង ៤ នេះ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ១ គឺ កាមុបាទាន ។ និរោធានុបស្សនាញាណ ១ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ ១ ញាណទាំង ២ នេះ ផុតស្រឡះចាកឧបាទាន ៤ គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ នេះ អនុបាទាចិត្តវិមោក្ខ ។

ចប់ វិមោក្ខកថា បឋមភាណវារៈ ។

---

(១៩៨) ក៏ឯវិមោក្ខមុខនេះ មាន ៣ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីចេញចាកលោក គឺប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្ត ក្នុងអនិមិត្តធាតុ ព្រោះកិរិយាពិចារណាឃើញ នូវសង្ខារទាំងពួង ថាជាកិរិយាកំណត់នូវដែនទីជាផ្លូវ ១ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្តក្នុងអប្បណិហិតធាតុ ព្រោះកិរិយាញ៉ាំងចិត្តឲ្យអាចបាន ក្នុងសង្ខារទាំងពួង ១ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្តក្នុងសុញ្ញតធាតុ ព្រោះកិរិយាពិចារណាឃើញ នូវធម៌ទាំងពួង ថាជាចំណែកដទៃ ១ នេះ វិមោក្ខមុខ ៣ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីចេញចាកលោក ។

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

[១៩៦] អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ(១) ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កថំ ឧបដ្ឋន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋហន្តិ ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

(១៩៦) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាអស់ទៅ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាសូន្យ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តច្រើនដោយអ្វី កាលលោកធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តច្រើនដោយអ្វី កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តច្រើនដោយអ្វី ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តច្រើនដោយអធិមោក្ខ កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តច្រើនដោយបស្សទ្ធិ កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តច្រើនដោយវេទៈ ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ
កតមិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ
បស្សទ្ធិពហុលោ កតមិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ អនត្តតោ
មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ កតមិន្ទ្រិយំ បដិល-
ភតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុ-
លោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ ទុក្ខតោ មនសិករោ-
ន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ
អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ
បដិលភតិ ។

(១៩៧) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោ-
ក្ខពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ
ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ស-
ហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោ-
ន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា
ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា
កោ ភាវេតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិ-
ពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ

ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើបាននូវឥន្ទ្រិយដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបាននូវសមាធិន្ទ្រិយ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ រមែងបាននូវបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(១៩៧) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី ,

ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនត្ថេន ភាវនា កោ ភាវេតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កោ ភាវេតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា ទុក្ខតោ មនសិការោតោ

ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយឡើយ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាជាទុក្ខ

បស្សទ្ធិពហុលស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា ។

ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ សមាធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មាន
ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហ-
ជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជា
អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិខុស
មិនមានការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយឡើយ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា
មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជា-
តប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ច
តែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាជាអ្នកប្រតិបត្តិ
ត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមាន
ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយឡើយ ។

(១៩៨) អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ(១) បដិវេធកាលេ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ ឯករសា ហោន្តីតិ ទិស្សតិ ។

(១៩៨) កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនោះ ឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោះ ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើន ដោយបស្សទ្ធិ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនោះ មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ

សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ(១) បដិវេធកាលេ កតមិ-ន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយា-និ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេន-ដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលស្ស កត-មិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយា-និ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិវេធកាលេ កតមិន្ទ្រិ-យំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញ-មញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្ប-យុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

---

១ ឱ ឯត្ថន្តរេ ឯករសា ហោន្តីតិ ទិស្សតិ ។

សម្បយុត្តប្បច្ច័យ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើឥន្ទ្រិយណា ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមឥន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថជាដូចម្តេច ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ (មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង ឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយ ជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ ៗ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ៗ

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយ ដែលជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ

បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ

(មានកិច្ចតែមួយ), ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង បញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ ។ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទ: បញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតី; ក្នុងការនា មានឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងការត្រាស់ដឹង បញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ

សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ការណា ឧស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ការេតិ ការេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

(១៩៩) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ(១) ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ(២) ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ។

---

១ ឱ. ម. សទ្ធាវិមុត្តោ ។ ២ ឱ. កាយសក្ខី ។

សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ ។ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

(១៩៩) កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើឥន្ទ្រិយណាដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាសទ្ធាធិមុត្ត តើព្រោះមានឥន្ទ្រិយណាដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើឥន្ទ្រិយណា ដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ តើព្រោះមានឥន្ទ្រិយណាដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើឥន្ទ្រិយណាដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ តើព្រោះមានឥន្ទ្រិយណាដ៏ក្រៃលែង ។ កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។

[២០០] សទ្ទហន្តោ អធិមុត្តោតិ(១) សទ្ធាធិមុត្តោ ផុដ្ឋត្តា សច្ឆិករោតីតិ(២) កាយសក្ខិ ទិដ្ឋត្តា បត្តោតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ សទ្ទហន្តោ អធិមុច្ចតីតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ឈានផស្សំ បឋមំ ផុសតិ បច្ឆា និរោធំ និព្វានំ សច្ឆិករោតីតិ កាយសក្ខិ ទុក្ខា សង្ខារា សុខោ និរោធោតិ ញាណំ(៣) ហោតិ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផុស្សិតំ បញ្ញាយាតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាធិមុត្តោ យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាធិមុត្តាបិ កាយសក្ខិបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

---

១ ឱ.ម. វិមុត្តោតិ ។ ២ ម. សច្ឆិកតោតិ ។ ៣ ឱ.ម. ញាតំ ។

(២០០) បុគ្គលកាលជឿ ឈ្មោះថាចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះគុណដែលខ្លួនពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ បុគ្គលដល់ហើយ ព្រោះខ្លួនឃើញត្រូវ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ បុគ្គលកាលជឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត បុគ្គលពាល់ត្រូវជាដំបូង នូវឈានផស្សៈ ខាងក្រោយទើបធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវនិរោធ គឺនិព្វាន ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ញាណគឺធម្មជាតដែលខ្លួនឃើញហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយ ដោយបញ្ញាថា សង្ខារទាំងឡាយជាទុក្ខ និរោធជាសុខ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តក៏ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិក៏ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈក៏ បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ក៏បាន ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ក៏បាន ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ក៏បាន ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ដោយបរិយាយ ក៏មាន ។

សិយាតិ កថញ្ច សិយា ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

ពាក្យថាក៏មាន តើក៏មាន ដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ យ៉ាងនេះឯង ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ យ៉ាងនេះឯង ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ឃរំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាធិមុត្តោ យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ ឃរំ សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាធិមុត្តាបិ កាយសក្ខីបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន ។

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង បញ្ញិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ បញ្ញិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តក៏ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិក៏ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈក៏ បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ក៏បាន ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ក៏បាន ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ក៏បាន ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ដោយបរិយាយ ក៏មាន យ៉ាងនេះឯង ។

យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ(១) អញ្ញោ យេវ សទ្ធាវិមុត្តោ អញ្ញោ កាយសក្ខិ អញ្ញោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ(២) ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ។ យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ យោ ច កាយសក្ខិ យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ សិយា ឃរិ ឥមេ តយោ បុគ្គលា(៣) អញ្ញោ យេវ សទ្ធាវិមុត្តោ អញ្ញោ កាយសក្ខិ អញ្ញោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ សិយាតិ កថ-ញ្ចូ សិយាតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ សទ្ធាវិមុត្តាបិ កាយសក្ខីបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវិសេន បរិយាយេនាតិ ទិស្សតិ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តក៏ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិក៏ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈក៏ (បុគ្គល ៣ ពួកនេះ តែងមាន) ឯសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ដោយឡែក កាយសក្ខិបុគ្គល ដោយឡែក ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ដោយឡែក ៗ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាកាយសក្ខិ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ៗ បុគ្គលណា ជាសទ្ធាធិមុត្តក៏ បុគ្គលណា ជាកាយសក្ខិក៏ បុគ្គលណា ជាទិដ្ឋិប្បត្តៈក៏ បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ (តែងមាន) ឯសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ដោយឡែក កាយសក្ខិបុគ្គល ដោយឡែក ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ដោយឡែក យ៉ាងនេះឯង ៗ

(២០១) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ សទ្ធានុសារី ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ សព្វេ តេ សទ្ធានុសារិនោ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ សទ្ធាវិមុត្តោ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ

(២០១) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ បាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះលោកហៅថា សទ្ធានុសារីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយតាំង ៤ រមែងមាន ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រោះថា ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បាននូវសោតា-បត្តិមគ្គ ដោយអំណាចសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធានុសារីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ឯសោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ លោកហៅថា សទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញ-ប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះបានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ

យេ ហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាប-
ត្តិផលំ សច្ឆិកតា សព្វេ តេ សទ្ធាធិមុត្តា អនិច្ច-
តោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សកទាគាមិមគ្គំ បដិល-
ភតិ ។ បេ ។ សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ
អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ
ហោតិ អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ អរហត្តផលំ សច្ឆិ-
កតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ចត្តារិន្ទ្រិ-
យានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ។ បេ ។ សម្បយុត្តប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយា-
និ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ យេ ហិ កេចិ
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា សព្វេ
តេ សទ្ធាធិមុត្តា ។

មួយទៀត ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណាមួយ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ បានបំពោះនូវសកទាគាមិមគ្គ ព្រោះមានសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ សកទាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរ បានបំពោះនូវអនាគាមិមគ្គ ឯអនាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបានបំពោះនូវអរហត្តមគ្គ ឯអរហត្តផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសទ្ធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ។ បេ ។ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ។

(២០២) ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ កាយសក្ខី ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ សព្វេ តេ កាយសក្ខី ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ ។ បេ ។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ អរហត្តផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ កាយសក្ខី

[២០២] កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាកាយសក្ខីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងមានដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រោះថាព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាជាទុក្ខ សមាធិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង សោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ឯសកទាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាន នូវអនាគាមិមគ្គ ឯអនាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាននូវអរហត្តមគ្គ ឯអរហត្តផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា កាយសក្ខីបុគ្គល

ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ហោន្តិ សុការិតានិ យេ ហិ កេចិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា សព្វេ តេ កាយសក្ខី ។

(២០៣) អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ តេន វុច្ចតិ ធម្មានុសារី ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ។ បេ ។ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ យេ ហិ កេចិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ សព្វេ តេ ធម្មានុសារិនោ អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ

ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមសមាធិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយទាំង ៤ ជាឥន្ទ្រិយដែលព្រះយោគាវចរនោះ បានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ។

(២០៣) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ព្រោះហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាធម្មានុសារីបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ។ បេ ។ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ការអប់រំនូវឥន្ទ្រិយ ៤ រមែងមាន ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បាននូវសោតាបត្តិមគ្គ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាធម្មានុសារីបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង សោតាបត្តិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល

ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ។ បេ ។ សម្ប-
យុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ-
ន្ទ្រិយានិ ការិតានិ ហោន្តិ សុការិតានិ យេ ហិ កេចិ
បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតា
សព្វេ តេ និដ្ឋប្បត្តា អនត្តតោ មនសិករោតោ
បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិម-
ត្តត្តា សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ ។ បេ ។ សកទា-
គាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ
អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ អរហត្តមគ្គំ បដិ-
លភតិ អរហត្តផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ
និដ្ឋប្បត្តោ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយានិ ហោន្តិ ស-
ហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ
និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ

ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយ ដ៏ក្រៃលែងនោះ ។ បេ ។ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះបានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន បញ្ញិន្ទ្រិយ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរបាននូវសកទាគាមិមគ្គ ព្រោះមានបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ឯសកទាគាមិផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោគាវចរបាននូវអនាគាមិមគ្គ ឯអនាគាមិ-ផល ជាផលគឺព្រះយោគាវចរនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះយោ-គាវចរបាននូវអរហត្តមគ្គ ឯអរហត្តផល ជាផលគឺព្រះយោវចរនោះបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថាទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបញ្ញិន្ទ្រិយដ៏ក្រៃលែងនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ

បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ យេ ហិ កេចិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា សព្វេ តេ ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

[២០៤] យេ ហិ កេចិ នេក្ខម្មំ ភាវិតា វា ភាវេន្តិ វា ភាវិស្សន្តិ វា អធិគតា វា អធិគច្ឆន្តិ វា អធិគមិស្សន្តិ វា បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា បដិលទ្ធា វា បដិលភន្តិ វា បដិលភិស្សន្តិ វា បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា សច្ឆិកតា វា សច្ឆិករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា ផស្សិតា វា ផស្សេន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា

ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាឥន្ទ្រិយគឺព្រះយោគាវចរនោះបានអប់រំ អប់រំប្រពៃហើយ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងឡាយណា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្ត ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ។

(២០៤) ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ បានអប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវនេក្ខម្ម បានត្រាស់ដឹងហើយក្តី កំពុងត្រាស់ដឹងក្តី នឹងត្រាស់ដឹងក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) បានដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) បានហើយក្តី កំពុងបានក្តី នឹងបានក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) ចាក់ធ្លុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធ្លុះក្តី នឹងចាក់ធ្លុះក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) បានពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវនេក្ខម្មៈ) បានដល់នូវការស្ទាត់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវការស្ទាត់ក្នុងនេក្ខម្មៈ) ដល់នូវបារមីហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវនេក្ខម្មបារមី) ដល់ហើយនូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្នុងនេក្ខម្មៈ) ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

[២០៨] យេ ហិ កេចិ អព្យាបាទំ ។ បេ ។ អាលោកសញ្ញំ អវិក្ខេបំ ធម្មវវត្ថានំ ញាណំ បាមុជ្ជំ បឋមជ្ឈានំ ទុតិយជ្ឈានំ តតិយជ្ឈានំ ចតុត្ថជ្ឈានំ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ អនិច្ចានុបស្សនំ ទុក្ខានុបស្សនំ អនត្តានុបស្សនំ និព្វិទានុបស្សនំ វិរាគានុបស្សនំ និរោធានុបស្សនំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនំ ខយានុបស្សនំ វយានុបស្សនំ វិបរិណាមានុបស្សនំ អនិមិត្តានុបស្សនំ អប្បណិហិតានុបស្សនំ សុញ្ញតានុបស្សនំ អធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនំ យថាភូតញាណទស្សនំ អាទីនវានុបស្សនំ បដិសង្ខានុបស្សនំ វិវដ្ដនានុបស្សនំ សោតាបត្តិមគ្គំ សកទាគាមិមគ្គំ អនាគាមិមគ្គំ អរហត្តមគ្គំ ។

យេ ហិ កេចិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ ចត្តារោ សម្មប្បធានេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទេ

[២០៨] ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ (អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវអព្យាបាទ ៗ បេ ៗ នូវអាលោកសញ្ញា សេចក្តីមិនរាយមាយ ការកំណត់ធម៌ ញាណ បាមុជ្ជៈ បឋមជ្ឈាន ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អនិច្ចានុបស្សនា ទុក្ខានុបស្សនា អនត្តានុបស្សនា និព្វិទានុបស្សនា វិរាគានុបស្សនា និរោធានុបស្សនា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ខយានុបស្សនា វយានុបស្សនា វិបរិណាមានុបស្សនា អនិមិត្តានុបស្សនា អប្បណិហិតានុបស្សនា សុញ្ញតានុបស្សនា អធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា យថាភូតញាណទស្សនៈ អាទីនវានុបស្សនា បដិសង្ខានុបស្សនា វិវដ្តនានុបស្សនា សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិមគ្គ អរហត្តមគ្គ ៗ

ពួកព្រះយោគាវចរណា (បានអប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ សម្មប្បធានទាំង ៤ ឥទ្ធិបាទទាំង ៤

បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ យេ ហិ កេចិ អដ្ឋ វិមោក្ខេ ការិតា វា ការេន្តិ វា ការិស្សន្តិ វា អធិគតា វា អធិគច្ឆន្តិ វា អធិគមិស្សន្តិ វា បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា បដិលទ្ធា វា បដិលភន្តិ វា បដិលភិស្សន្តិ វា បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា សច្ឆិកតា វា សច្ឆិករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ពលៈទាំង៥ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ បានអប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវវិមោក្ខទាំង ៨ បានត្រាស់ដឹងហើយក្តី កំពុងត្រាស់ដឹងក្តី នឹងត្រាស់ដឹងក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង៨) ដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង៨) បានហើយក្តី កំពុងបានក្តី នឹងបានក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង ៨) ចាក់ធ្លុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធ្លុះក្តី នឹងចាក់ធ្លុះក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង ៨) ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង ៨) ពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវវិមោក្ខទាំង ៨) ដល់ហើយនូវការស្ងាត់ក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវការស្ងាត់ក្នុងវិមោក្ខទាំង ៨) ដល់ហើយនូវបារមីក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវបារមីក្នុងវិមោក្ខទាំង៨) ដល់ហើយនូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវសេចក្តីក្លៀវក្លាក្នុងវិមោក្ខទាំង ៨) ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(២០៦) យេ ហិ កេចិ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា ។ បេ ។ សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា ស-មាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យេ ហិ កេចិ តិស្សោ វិជ្ជា បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា ។ បេ ។ សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយ-ស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យេ ហិ កេចិ តិស្សោ សិក្ខា សិក្ខិតា វា សិក្ខន្តិ វា សិក្ខិស្សន្តិ វា សច្ឆិកតា វា សច្ឆិ-ករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា

(២០៦) ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ បានដល់ហើយក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី នូវបដិសម្ភិទា ទាំង ៤ ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា សទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ ចាក់ធ្លុះហើយក្តី កំពុងចាក់ធ្លុះក្តី នឹងចាក់ធ្លុះក្តី នូវវិជ្ជាទាំង ៣ ។ បេ ។ ព្រះយោគាវចរ ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ សិក្សាហើយក្តី កំពុងសិក្សាក្តី នឹងសិក្សាក្តី នូវសិក្ខាទាំង ៣ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយក្តី កំពុងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី (នូវសិក្ខាទាំង ៣) ពាល់ត្រូវហើយក្តី កំពុងពាល់ត្រូវក្តី នឹងពាល់ត្រូវក្តី (នូវសិក្ខាទាំង ៣) ដល់ហើយនូវការស្អាតក្តី

បាបុណិស្សន្តិ វា បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យេ ហិ កេចិ ទុក្ខំ បរិជានន្តិ សមុទយំ បជហន្តិ និរោធំ សច្ឆិករោន្តិ មគ្គំ ភាវេន្តិ សព្វេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

(២០៧) កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ។ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ

កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវការស្ទាត់ក្នុងសិក្ខាទាំង ៣) ដល់ហើយនូវបារមីក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវបារមីក្នុងសិក្ខាទាំង ៣) ដល់ហើយនូវសេចក្តីក្តៀវក្លាក្តី កំពុងដល់ក្តី នឹងដល់ក្តី (នូវសេចក្តីក្តៀវក្លាក្នុងសិក្ខាទាំង ៣) ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាវិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ពួកព្រះយោគាវចរណាមួយ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ព្រះយោគាវចរទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាវិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

(២០៧) ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង គឺត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១

សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ និរោធសច្ចំ
សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេ-
ធំ បដិវិជ្ឈតិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ
ហោតិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ
សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តោ សមាធិន្ទ្រិយ-
ស្ស វសេន កាយសក្ខិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន
ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ កតិ-
ហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ។ នវហាកា-
រេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ នវហាការេហិ សច្ចា-
និ បដិវិជ្ឈតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិ-
ជ្ឈតិ សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិ-
ជ្ឈតិ និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ

ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហានប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាភាវនាបដិវេធ ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ការត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំងឡាយ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈទាំងឡាយ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង គឺ ត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហាន-ប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១

មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ មគ្គសច្ចំ(១) ភាវនាបដិវេធោ(២) ច សព្វធម្មានំ បរិញ្ញាបដិវេធោ ច សព្វសង្ខារានំ បហានបដិវេធោ ច សព្វកុសលានំ(៣) ភាវនាបដិវេធោ ច ចតុន្នំ មគ្គានំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ ច និរោធស្ស ឥមេហិ ឆហាការេហិ សច្ចបដិវេធោ ហោតិ ឥមេហិ ឆហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

ទុតិយភាណវារំ ។

---

១ មគ្គសច្ចន្តិ បាឋសេសោ មញ្ញេ ។ ២ ឱ. ម. អភិញ្ញាបដិវេធោ ។ ៣ ឱ. ម. សព្វាកុសលានំ ។

ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាភាវនាបដិវេធ ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាអប់រំនូវធម៌ទាំងពួង (ភាវនាបដិវេធ)១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាកំណត់នូវសង្ខារទាំងពួង (បរិញ្ញាបដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយការលះបង់នូវកុ-សលទាំងពួង (បហានប្បដិវេធ)១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាអប់រំនូវមគ្គទាំងបួន (ភាវនាបដិវេធ) ១ ការត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ (សច្ឆិកិរិយាបដិវេធ)១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង បុគ្គលកាលត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈទាំងឡាយដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃសមាធិន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃបញ្ញិន្ទ្រិយ ។

ចប់ ទុតិយភាណវារៈ ។

[២០៨] អនិច្ចតោ មនសិការោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ(១) ទុក្ខតោ មនសិការោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិការោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ ខយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ ភយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ អនត្តតោ មនសិការោតោ សុញ្ញតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ ។

អនិច្ចតោ មនសិការោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ កឹពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលំ(២) ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បស្សទ្ធិពហុលំ(៣) ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលំ(៤) ហោតិ ។

---

១ ឱ. ឧបដ្ឋហន្តិ ។ ២ ឱ. ម. អធិមោក្ខពហុលំ ចិត្តំ ។ ៣ ៤ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ចិត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

(២០៨) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងដូចម្តេច ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាអស់ទៅ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើង ថាសូន្យ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តច្រើនដោយអ្វី កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តច្រើនដោយអ្វី កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តច្រើនដោយអ្វី ។ កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ចិត្តច្រើនដោយអធិមោក្ខ (សេចក្តីជឿស៊ប់) កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ចិត្តច្រើនដោយបស្សទ្ធិ (សេចក្តីស្ងប់) កាលលោក ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ចិត្តច្រើនដោយវេទៈ[១] ។

---

១ វេទៈ សំដៅយកញាណក្នុងមគ្គ ៤ ។ អដ្ឋកថា ។

អនិច្ចតោ មនសិការោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ ទុក្ខតោ មនសិការោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ អនត្តតោ មនសិការោន្តោ វេទពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ អនិមិត្តវិមោក្ខំ បដិលភតិ ទុក្ខតោ មនសិការោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ អប្បណិហិតវិមោក្ខំ បដិលភតិ អនត្តតោ មនសិការោន្តោ វេទពហុលោ សុញ្ញតវិមោក្ខំ បដិលភតិ ។

(២០៩) អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កោ ភាវេតិ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើនឹងបាននូវវិមោក្ខដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវអនិមិត្តវិមោក្ខ[១] កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបាននូវអប្បណិហិតវិមោក្ខ[២] កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ រមែងបាននូវសុញ្ញតវិមោក្ខ[៣] ។

(២០៩) កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ តើមានវិមោក្ខដូចម្តេច ជាអធិបតី ។ ក្ន ភាវនា វិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថជាដូចម្តេច បុគ្គលណាចម្រើន ។

---

១. ២. ៣. ទាំង ៣ សព្ទនេះជាឈ្មោះនៃអរិយមគ្គ ដោយអត្ថថារួចចាកកិលេស ។ វិសុទ្ធិមគ្គ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កោ ភាវេតិ ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កោ ភាវេតិ ។

អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងកាលនោះ មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ កាលនោះ ដោយអត្ថជាដូចម្ដេច បុគ្គលណា ចម្រើន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងកាលនោះ មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ កាលនោះ ដោយអត្ថជាដូចម្ដេច បុគ្គលណា ចម្រើន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី, ក្នុងកាលនោះ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហ-ជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ

ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ការណា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ការណាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ការណា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលស្ស សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ការណាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ

មានកិច្ចតែមួយ ការនោះ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើន នូវវិមោក្ខទេ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ជាអធិបតី, ក្នុងការនោះ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោះ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាចម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការចម្រើននូវវិមោក្ខទេ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ សុញ្ញតវិមោក្ខ ជាអធិបតី, ក្នុងការនោះ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហ-ជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ

ឯករសដ្ឋេន ការណា យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ការេតិ នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខការណា ។

(២១០) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ការណាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ការណា បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ការណា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

ការនោ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ បុគ្គលណាប្រតិបត្តិត្រូវ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាបម្រើន ឯបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិខុស មិនមានការបម្រើននូវវិមោក្ខទេ ។

[៦១០] កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ជាអ្នកប្រើនដោយអធិមោក្ខ គេវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការនោ មានវិមោក្ខប៉ុនាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតបច្ច័យ អញ្ញមញ្ញបច្ច័យ និស្សយបច្ច័យ សម្បយុត្តបច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង គេវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខប៉ុនាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតបច្ច័យ អញ្ញមញ្ញបច្ច័យ និស្សយបច្ច័យ សម្បយុត្តបច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

អនត្តតោ មនសិការោតោ វេទពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ តើវិមោក្ខអ្វីជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញ-ប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនាដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ, ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខប៉ុន្មានប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយ-ប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាដូចម្ដេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្ដេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងភាវនា មានវិមោក្ខប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខ ជាអធិបតីនោះ ទាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្ត-ប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ,

បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ កេនដ្ឋេន ភាវនា កេនដ្ឋេន បដិវេធោ ។

អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ បដិវេធកាលេបិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

ក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង តើវិមោក្ខអ្វី ជាអធិបតី, ក្នុងការត្រាស់ដឹង វិមោក្ខប៉ុន្មានប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី, ក្នុងការនោ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បីក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង ក៏មានអនិមិត្តវិមោក្ខជាអធិបតីដែរ ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ បដិវេធកាលេបិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

កាលព្រះយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ អប្បណិហិតវិមោក្ខជាអធិបតី, ក្នុងកាលនោះ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បីក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង ក៏មានអប្បណិហិតវិមោក្ខជាអធិបតីដែរ, ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ការនោះ ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយោគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ សុញ្ញតវិមោក្ខជាអធិបតី, ក្នុងកាលនោះ មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាម នូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ

អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ បដិវេធកាលេបិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ឯករសា ហោន្តិ ឯករសដ្ឋេន ការណា ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ការេតិ ការេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ ។

(២១១) អនិច្ចតោ មនសិការោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ កតម(១)វិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ កតមវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ កតមវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ។

---

១ ម. កតមំ ។

អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ សូម្បីក្នុងកាលជាទីត្រាស់ដឹង ក៏មានសុញ្ញតវិមោក្ខ ជាអធិបតីដែរ ក្នុងការត្រាស់ដឹង មានវិមោក្ខ ២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវវិមោក្ខជាអធិបតីនោះ តាំងជាសហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានកិច្ចតែមួយ ភាវនា ដោយអត្ថថាមានកិច្ចតែមួយ ការត្រាស់ដឹង ដោយអត្ថថាឃើញ យ៉ាងនេះឯង ព្រះយេគាវចរ កាលត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថាចម្រើន ក៏បាន កាលចម្រើន ឈ្មោះថាត្រាស់ដឹង ក៏បាន ។

[២១១] កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើវិមោក្ខអ្វី ដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ តើព្រោះមានវិមោក្ខអ្វីដ៏ក្រៃលែង ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាធិមុត្តោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខិ ហោតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ ។

(២១២) សទ្ទហន្តោ អធិមុត្តោតិ(១) សទ្ធាធិមុត្តោ ផុដ្ឋត្តា សច្ឆិកតោតិ(២) កាយសក្ខិ ទិដ្ឋត្តា បត្តោតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ សទ្ទហន្តោ អធិមុច្ចតីតិ សទ្ធាធិមុត្តោ ឈានផស្សំ បឋមំ ផុសតិ បច្ឆា និរោធំ និព្វានំ សច្ឆិករោតីតិ កាយសក្ខិ ទុក្ខា សង្ខារា សុខោ និរោធោតិ ញាណំ(៣) ហោតិ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយាតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

---

១ ឱ. ម. វិមុត្តោតិ ។ ២ ម. សច្ឆិកតោតិ ។ ៣ ឱ. ម. ញាតំ ។

កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង អនិមិត្តវិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ព្រោះមានអនិមិត្តវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ព្រោះមានអប្បណិហិតវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន សុញ្ញតវិមោក្ខ ជាគុណជាតដ៏ក្រៃលែង ព្រះយោគាវចរ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ព្រោះមានសុញ្ញតវិមោក្ខដ៏ក្រៃលែង ។

(២១២) ព្រះយោគាវចរកាលជឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ព្រះយោគាវចរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះពាល់ត្រូវ (នូវឈាន) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ព្រះយោគាវចរ សម្រេចហើយ ព្រោះយល់ត្រូវ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ព្រះយោគាវចរកាលជឿ ចុះចិត្តស៊ប់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្តបុគ្គល ព្រះយោគាវចរពាល់ត្រូវជាដំបូងនូវឈានផស្សៈ ក្នុងកាលខាងក្រោយទើបធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវព្រះនិព្វានជាទីរលត់ (កិលេស) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិបុគ្គល ញាណ គឺជាធម្មជាតដែលខ្លួនឃើញហើយ ដឹងហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយដោយបញ្ញា ថាសង្ខារជាទុក្ខ និរោធជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល ។

យេ ហិ កេចិ នេក្ខម្មំ ភាវិតា វា ភាវេន្តិ វា ភាវិស្សន្តិ វា ។ បេ ។ សព្វេ តេ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។ យេ ហិ កេចិ អព្យាបាទំ ។ បេ ។ អាលោកសញ្ញំ អវិក្ខេបំ ។ បេ ។

យេ ហិ កេចិ ទុក្ខំ បរិជានន្តិ សមុទយំ បជហន្តិ និរោធំ សច្ឆិករោន្តិ មគ្គំ ភាវេន្តិ សព្វេ តេ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តា អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា ។

យោគាវចរណាមួយ អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី នូវនេក្ខម្មៈ ។ បេ ។ យោគាវចរ ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាច នៃសុញ្ញត-វិមោក្ខ ។ យោគាវចរណាមួយ (អប់រំហើយក្តី កំពុងអប់រំក្តី នឹងអប់រំក្តី) នូវអព្យាបាទ ។ បេ ។ នូវអាលោកសញ្ញា នូវអវិក្ខេបៈ ។ បេ ។

យោគាវចរ ណាមួយ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ យោគាវចរ ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាច នៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

(២១៣) កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ។ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខិ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ។ នវហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ នវហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ ។ បេ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

(៦១៣) ការត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ក៏ដោយអាការ ៤ យ៉ាងដែរ គឺ បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវសមុទយសច្ច ដែលជាបហានប្បដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹងនូវនិរោធសច្ច ដែលជាសច្ឆិកិរិយាបដិវេធ ១ ត្រាស់ដឹង នូវមគ្គសច្ច ដែលជាភាវនាបដិវេធ ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង ព្រះយោគាវចរកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការទាំង ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៩ យ៉ាង បុគ្គលត្រាស់ដឹងនូវសច្ច ដោយអាការ ៩ យ៉ាងដែរ គឺ បុគ្គលត្រាស់ដឹង នូវទុក្ខសច្ច ដែលជាបរិញ្ញាបដិវេធ ១ ។ បេ ។

សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ ច និរោធស្ស ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាធិមុត្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខិ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ ។

(២១៤) អនិច្ចតោ មនសិការោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ កថំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ កត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

ទុក្ខតោ មនសិការោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ កថំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ កត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

ការត្រាស់ដឹង ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ១ នេះឯង ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង នេះឯង យោគាវចរកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដែលឈ្មោះថាសទ្ធាធិមុត្ត ដោយអំណាចនៃអនិមិត្តវិមោក្ខ ឈ្មោះថាកាយសក្ខិ ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ ឈ្មោះថាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

(២១៤) យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការឃើញប្រពៃ តើដូចម្តេច សង្ខារទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនទៀង ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ តើដូចម្តេច សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ក្នុងធម៌ ដូចម្តេច ដែលយោគាវចរ លះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ការឃើញប្រពៃ តើដូចម្តេច សង្ខារទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថាជាទុក្ខ ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ តើដូចម្តេច សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ក្នុងធម៌ ដូចម្តេច ដែលយោគាវចរ លះបង់បាន ។

អនត្តតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ កថំ តទន្វយេន សព្វេ ធម្មា(១) អនត្តតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ កត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ តេន វុច្ចតិ សម្មាទស្សនំ ឯវំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បវត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ តេន វុច្ចតិ សម្មាទស្សនំ ឯវំ តទន្វយេន សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

---

១ ឱ. សង្ខារា អនត្តតោ ។

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

យោគាវចរ កាលធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ការឃើញប្រាកដ តើដូចម្ដេច ធម៌ទាំងពួង ដែលយោគាវចរ ឃើញប្រាកដហើយ ថាមិនមែនខ្លួន ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រាកដនោះ តើដូចម្ដេច សេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ក្នុងធម៌ ដូចម្ដេច ដែលយោគាវចរលះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវនិមិត្ត ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅថា ការឃើញ ប្រាកដ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថាយោគាវចរឃើញ ប្រាកដហើយ ថាមិនទៀង ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រាកដនោះ ទាំង សេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងដឹង ឃើញតាម ពិត នូវបវត្តៈ (ការប្រព្រឹត្តទៅ) ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅ ថា ការឃើញប្រាកដ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថា យោគាវចរឃើញប្រាកដហើយ ថាជាទុក្ខ ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រាកដនោះ ទាំងសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

អនត្តតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ បស្សតិ តេន វុច្ចតិ សម្មាទស្សនំ ឯវំ តទន្វយេន សព្ពេ ធម្មា អនត្តតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ ។

យញ្ច យថាភូតំ ញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យញ្ច យថាភូតំ ញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

(២១៥) អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងដឹងឃើញតាមពិត នូវនិមិត្តផង នូវបវត្តៈផង ព្រោះតែហេតុនោះ លោកទើបហៅថា ការឃើញប្រពៃ កាលបើយ៉ាងនេះ ធម៌ទាំងពួង ឈ្មោះថាយោគាវចរឃើញប្រពៃហើយ ថាមិនមែនខ្លួន ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងធម៌ទាំងនុ៎ះ ក៏លោកលះបង់បាន ។

ការដឹងតាមពិតណាក្ដី ការឃើញប្រពៃណាក្ដី ការឆ្លងចាកសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ណាក្ដី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្ដីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្ដីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ ការដឹងតាមពិតណាក្ដី ការឃើញប្រពៃណាក្ដី ការឆ្លងចាកសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ណាក្ដី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្ដីដូចគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

[២១៥] កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តើមានអ្វីប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង

ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ ។

យា ច ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា យញ្ច អាទីនវេ ញាណំ យា ច និព្វិទា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា យញ្ច អាទីនវេ ញាណំ យា ច និព្វិទា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

យា ច អនត្តានុបស្សនា យា ច សុញ្ញតានុបស្សនា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច អនត្តានុបស្សនា យា ច សុញ្ញតានុបស្សនា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

មាននិមិត្តប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ មានបវត្តៈប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន មាននិមិត្តផង មានបវត្តៈផង ប្រាកដឡើង ថាជាភ័យ ។

បញ្ញាក្នុងការប្រាកដឡើងថាជាភ័យ ឯណាក្តី[១] ការដឹងក្នុងទោស ឯណាក្តី[២] ការនឿយណាយឯណាក្តី[៣] តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ បញ្ញាក្នុងការប្រាកដឡើងថាជាភ័យ ឯណាក្តី ការដឹងក្នុងទោស ឯណាក្តី ការនឿយណាយឯណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

ការយល់ឃើញថាមិនមែនខ្លួន ឯណាក្តី ការយល់ឃើញថាសូន្យ ឯណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ ការយល់ឃើញថាមិនមែនខ្លួន ឯណាក្តី ការយល់ឃើញថាសូន្យ ឯណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

១-២-៣ ទាំង ៣ សព្ទនេះ គឺជាឈ្មោះភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ អាទីនវញ្ញាណ និព្វិទាញ្ញាណ នោះឯង ។

[២១៦] អនិច្ចតោ មនសិការោតោ កឹ បដិស-
ង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ កឹ
បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អនត្តតោ មនសិការោ-
តោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ។ អនិច្ចតោ
មនសិការោតោ និមិត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ
ទុក្ខតោ មនសិការោតោ បវត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ
ឧប្បជ្ជតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ និមិត្តញ្ច បវ-
ត្តញ្ច បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ។

យា ច មុញ្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខានុ-
បស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា ឥមេ ធម្មា នាន-
ត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យ-
ញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច មុញ្ចិតុកម្យតា យា
ច បដិសង្ខានុបស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា ឥមេ
ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

[៦១៦] កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវអ្វី ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវនិមិត្ត កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវបវត្តៈ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន ញាណកើតឡើង ព្រោះពិចារណានូវនិមិត្តនឹងបវត្តៈ ។

មុញ្ចិតុកម្យតាញាណណាក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណណាក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តា ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ អនិមិត្តេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តា ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ អប្បវត្តេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តា ច បវត្តា ច ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ អនិមិត្តេ អប្បវត្តេ និរោធនិព្វានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ ។

យា ច ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យេ ច គោត្រភូធម្មា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យេ ច គោត្រភូធម្មា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ ។

កាលយោគាវចរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាជាទុក្ខ តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន តើចិត្តចេញចាកអ្វី ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អ្វី ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនទៀង ចិត្តចេញចាកនិមិត្ត ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អនិមិត្ត កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាជាទុក្ខ ចិត្តចេញចាកបវត្តៈ ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អប្បវត្តៈ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាមិនមែនខ្លួន ចិត្តចេញចាកនិមិត្តផង ចេញចាកបវត្តផង ចិត្តស្ទុះទៅកាន់អនិមិត្តផង កាន់អប្បវត្តៈ គឺនិរោធនិព្វានធាតុផង ។

បញ្ញាក្នុងការងាកចេញ បែរចេញ ចាកសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ឯណាក្តី គោត្រភូធម៌ទាំងឡាយឯណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ បញ្ញា ក្នុងការងាកចេញ បែរចេញ ចាកសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅឯណាក្តី គោត្រភូធម៌ទាំងឡាយឯណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ កតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ កតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ កតមវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ ។

យា ច ទុក្ខតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។ យា ច ទុក្ខតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ ។

យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយវិមោក្ខអ្វី ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួច (ចាកកិលេស) ដោយសុញ្ញតវិមោក្ខ ។

បញ្ញាក្នុងការងាកចេញ បែរចេញ ចាកហេតុទាំងពីរណាក្តី[១] ការដឹងក្នុងមគ្គណាក្តី តើធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាផងឬ ឬក៏មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។ បញ្ញាក្នុងការងាកចេញ បែរចេញ ចាកហេតុទាំងពីរណាក្តី ការដឹងក្នុងមគ្គណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ។

---

១ បញ្ញាជ្រាបច្បាស់ក្នុងការងាកចេញ បែរចេញ ចាកកិលេសនិងខន្ធដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកិលេសនោះ ព្រោះផ្តាច់បង់នូវកិលេស ១ ចាកសង្ខារនិមិត្តជាខាងក្រៅ ព្រោះធ្វើព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ ១ ឈ្មោះថាឧភតោវុដ្ឋានវិវដ្តនប្បញ្ញា បានដល់មគ្គញ្ញាណ ។ អដ្ឋកថា ។

(២១៧) កតិហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នា-
នាខណេ ហោន្តិ កតិហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ។ ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាខណេ ហោន្តិ សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ។

កតមេហិ ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នា-
នាខណេ ហោន្តិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អធិដ្ឋានដ្ឋេន អភិនីហារដ្ឋេន និយ្យានដ្ឋេន ។

កថំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នា-
នាខណេ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិការោតោ អ-
និមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ទុក្ខតោ មនសិការោតោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិប-
តេយ្យោ ហោតិ អនត្តតោ មនសិការោតោ សុញ្ញ-
តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ ឯវំ អាធិប-
តេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណេ ហោន្តិ ។

(២១៧) វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា តើដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា តើដោយអាការប៉ុន្មានយ៉ាង ។ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាង វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាង ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ គឺ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី ១ ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន ១ ដោយអត្ថថាបង្អោន ១ ដោយអត្ថថាចេញទៅ ១ ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាជាអធិបតី តើដូចម្តេច ។ កាលយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង មានអនិមិត្តវិមោក្ខ ជាអធិបតី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ មានអប្បណិហិតវិមោក្ខ ជាអធិបតី កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន មានសុញ្ញតវិមោក្ខជាអធិបតី វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាជាអធិបតី យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណា ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ ឯវំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណា ហោន្តិ ។

កថំ អភិនីហារដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណា ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ ឯវំ អភិនីហារដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណា ហោន្តិ ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថា អធិដ្ឋាន តើដូចម្តេច ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងអធិដ្ឋាននូវចិត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងអធិដ្ឋាននូវចិត្ត ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងអធិដ្ឋាននូវចិត្ត ដោអំណាច នៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាអធិដ្ឋាន យ៉ាងនេះឯង ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាបង្អោន តើដូចម្តេច ។ ព្រះយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាច នៃអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាច នៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងបង្អោនចិត្ត ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាបង្អោន យ៉ាងនេះឯង ។

កថំ និយ្យានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណេ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្វានំ និយ្យាតិ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្វានំ និយ្យាតិ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្វានំ និយ្យាតិ ឯវំ និយ្យានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាខណេ ហោន្តិ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាខណេ ហោន្តិ ។

(២០៨) កតមេហិ សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ សមោធានដ្ឋេន អធិគមដ្ឋេន(១) បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន ។

---

១ ឱ. ម. អធិគមនដ្ឋេន ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្ខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាចេញទៅ តើដូចម្តេច ៗ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃអប្បណិហិតវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនមែនខ្លួន តែងចេញទៅកាន់ព្រះនិព្វា ជាទីរលត់កិលេស ដោយអំណាចនៃសុញ្ញតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្ខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថថាចេញទៅ យ៉ាងនេះឯង វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្ខណៈផ្សេងគ្នា ដោយអាការ ៤ យ៉ាងនេះឯង ៗ

(២១៨) វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្ខណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាង តើអ្វីខ្លះ គឺ ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ១ ដោយអត្ថថាបានលុះ១ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ១ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ១ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ១ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ១ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង ១ ៗ

កាមំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ។ អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ យតោ មុច្ចតិ តត្ថ ន បណិទហតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ យត្ថ ន បណិទហតិ តេន សុញ្ញោតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ យេន សុញ្ញតេន និមិត្តេន អនិមិត្តោតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ឯវំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង តើដូចម្តេច ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាមិនទៀង រមែងរួចចាកនិមិត្ត (ដោយសភាវៈណា) ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ រួចចាកនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនតម្កល់នៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថាជាទុក្ខ រមែងរួចចាកទីតម្កល់ (ដោយសភាវៈណា) ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ

មហាវគ្គេ វិមោក្ខកថា

យត្ថ ន បណិទហតិ តេន សុញ្ញោតិ សុញ្ញតោ
វិមោក្ខោ យេន សុញ្ញតេន និមិត្តេន អនិមិត្តាតិ
អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ យេន និមិត្តេន អនិមិត្តោ តត្ថ
ន បណិទហតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ឯវំ
សមោធានដ្ឋេន អធិគមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធ-
ដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន
តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ អនត្តតោ
មនសិករោន្តោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ
វិមោក្ខោ យេន សុញ្ញតេន និមិត្តេន អនិមិត្តាតិ
អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ យេន និមិត្តេន អនិមិត្តោ
តត្ថ ន បណិទហតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ យត្ថ
ន បណិទហតិ តេន សុញ្ញោតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ

យោគាវចរ មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង ។ យោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថាមិនមែនខ្លួន រមែងរួចចាកសេចក្តីប្រកាន់ស្អិត (ដោយសភាវៈណា) ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយសុញ្ញតនិមិត្តណា ហេតុនោះ និមិត្តនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនមាននិមិត្ត ដោយនិមិត្តណា មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តនោះទៀត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ យោគាវចរ មិនតាំងនៅ ក្នុងនិមិត្តណា សូន្យចាកនិមិត្តនោះ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ

ឯវំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិ-
វេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេ-
ន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ឥមេហិ
សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ
ហោន្តិ ។

(២១៩) អត្ថិ វិមោក្ខោ អត្ថិ មុខំ អត្ថិ វិមោក្ខ-
មុខំ អត្ថិ វិមោក្ខបច្ចនីកំ អត្ថិ វិមោក្ខានុលោមំ អត្ថិ
វិមោក្ខវិវដ្ដោ អត្ថិ វិមោក្ខភាវនា អត្ថិ វិមោក្ខប្បដិ-
ប្បស្សទ្ធិ ។

កតមោ វិមោក្ខោ ។ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ
អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្សណៈជាមួយគ្នា ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ ដោយអត្ថថាបានលុះ ដោយអត្ថថាបានចំពោះ ដោយអត្ថថាចាក់ចុះ ដោយអត្ថថាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអត្ថថាប៉ះពាល់ ដោយអត្ថថាត្រាស់ដឹង យ៉ាងនេះឯង វិមោក្ខទាំង ៣ មានក្សណៈជាមួយគ្នា ដោយអាការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

(៦១៩) វិមោក្ខ ក៏មាន មុខ ក៏មាន វិមោក្ខមុខ ក៏មាន វិមោក្ខបច្ចនីកៈ ក៏មាន វិមោក្ខានុលោម(១) ក៏មាន វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មាន វិមោក្ខភាវនា ក៏មាន វិមោក្ខប្បដិបស្សទ្ធិ ក៏មាន ។

វិមោក្ខ មានប៉ុន្មាន ។ មាន ៣ គឺសុញ្ញតវិមោក្ខ ១ អនិមិត្ត-វិមោក្ខ ១ អប្បណិហិតវិមោក្ខ ១ ។

---

១ ធម៌ដែលស្របតាមនូវវិមោក្ខ ។

កតមោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ

សុញ្ញតវិមោក្ខ តើដូចម្ដេច ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ អនត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ និព្វិទានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាគួររីករាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ វិរាគានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថារាគៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ និរោធានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាកើតឡើងព្រម ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាគួរប្រកាន់(១) ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ស្អិត ថាជានិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្ដីប្រកាន់ ថាទីតម្កល់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ

---

១ បានដល់ឧបាទានទាំង ៤ គឺកាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ អដ្ឋកថា ។

សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សញ្ញាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ ។

(២២០) កតមោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ

សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្តីប្រកាន់តាំងតួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្តីប្រកាន់ តាំងតួន ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្តីប្រកាន់ថាទៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញត-វិមោក្ខ ។ បេ ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកសេចក្តីប្រកាន់តាំងតួន ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសុញ្ញតវិមោក្ខ នេះឯង សុញ្ញតវិមោក្ខ ។

[២២០] អនិមិត្តវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ ទុក្ខានុបស្ស-នាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អនត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ និព្វិទានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្តថាគួររីករាយ

អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ សព្វនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។បេ។ រូបេ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ សព្វនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ រូបេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ

មហាវគ្គ វិមោក្ខកថា

ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ វិរាគានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាតម្រេក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ និរោធានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាកើតឡើងព្រម ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្តទាំងពួង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាមានទីតម្កល់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាទៀង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្តទាំងពួងក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាមានទីតម្កល់ ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រូបចាកនិមិត្ត ជាគួរប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ

វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។បេ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។បេ។ ជរាមរណេ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ សព្វនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ជរាមរណេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អយំ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ ។

(២២១) កតមោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ និព្វិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្តថាទៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ ។ បេ ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្តទាំងពួង ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ថាមានទីតម្កល់ ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកនិមិត្ត ថាត្រូវប្រកាន់ស្អិតក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអនិមិត្តវិមោក្ខ នេះឯង អនិមិត្តវិមោក្ខ ។

(៦៦១) អប្បណិហិតវិមោក្ខ តើដូចម្តេច ។ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ ទុក្ខានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ អនត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ និព្វិទានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាត្រូវរីករាយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ

វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្វប្បណិធីហិ មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។បេ។ រូបេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្វប្បណិធីហិ មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ

វិរាគានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជាតម្រេក ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ និរោធានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាកើតឡើងព្រម ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រកាន់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាជានិមិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។ បេ ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ ថាគួរប្រកាន់ស្អិតក្នុងរូប ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ

វេទនាយ សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណេ ចក្ខុស្មឹ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។ បេ ។ ជរាមរណេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្វបណិធីហិ មុច្ចតីតិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ អប្បណិតោ វិមោក្ខោ អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ ។

(២២២) កតមំ មុខំ ។ យេ តត្ថ ជាតា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិបក្ខិយា ធម្មា ឥទំ មុខំ ។

កតមំ វិមោក្ខមុខំ ។ យំ តេសន្តំ(១) ធម្មានំ អារម្មណំ និរោធោ និព្វានំ ឥទំ វិមោក្ខមុខំ(២) ។

---

១ ឱ. ម. តេសំ ។ ២ ម. ឯត្តកេ វិមោក្ខញ្ច មុខញ្ច វិមោក្ខមុខំ ។ តំ វិមោក្ខន្តិ ទិស្សតិ ។

អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ថាទៀង ក្នុងវេទនា ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងចក្ខុ ។ បេ ។ ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ ។ បេ ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ទាំងពួង ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណ រួចចាកការតម្កល់ថាគួរប្រកាន់ស្អិត ក្នុងជរាមរណៈ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាអប្បណិហិតវិមោក្ខ នេះឯង អប្បណិហិតវិមោក្ខ ។

(២២២) មុខ តើដូចម្តេច ។ ពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងឡាយណា ជាធម្មជាតមិនមានទោស ជាកុសល កើតហើយ ក្នុងវិមោក្ខទាំងនោះ នេះឯង ឈ្មោះថាមុខ ។

វិមោក្ខមុខ តើដូចម្តេច ។ អារម្មណ៍ណា របស់ធម៌ទាំងឡាយនោះ ៗ គឺនិរោធ និព្វាន នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខមុខ ។

កតមំ វិមោក្ខបច្ចនីកំ ។ តីណិ អកុសលមូលានិ វិមោក្ខបច្ចនីកានិ តីណិ ទុច្ចរិតានិ វិមោក្ខបច្ចនីកានិ សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា វិមោក្ខបច្ចនីកា ឥទំ វិមោក្ខបច្ចនីកំ ។

កតមំ វិមោក្ខានុលោមំ ។ តីណិ កុសលមូលានិ វិមោក្ខានុលោមានិ តីណិ សុចរិតានិ វិមោក្ខានុលោមានិ សព្វេបិ កុសលា ធម្មា វិមោក្ខានុលោមា ឥទំ វិមោក្ខានុលោមំ ។

[២២៣] កតមោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ ។ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ សច្ចវិវដ្ដោ ។ សញ្ជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតយន្តោ វិវដ្ដតីតិ ចេតោវិវដ្ដោ

វិមោក្ខបច្ចនិក: (ធម៌ជាសត្រូវរបស់វិមោក្ខ) តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូលទាំង ៣ ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខ ទុច្ចរិតទាំង ៣ ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខ អកុសលធម៌ទាំងពួង ជាសឹកសត្រូវរបស់វិមោក្ខ នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខបច្ចនិក: (ធម៌ជាសត្រូវរបស់វិមោក្ខ) ។

វិមោក្ខានុលោម តើដូចម្តេច ។ កុសលមូលទាំង ៣ ចាត់ជាវិមោក្ខានុលោម សុចរិតទាំង ៣ ចាត់ជាវិមោក្ខានុលោម កុសលធម៌ទាំងអស់ ចាត់ជាវិម្ខានុលោម នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខានុលោម ។

[២៦៣] វិមោក្ខវិវដ្ដ: តើដូចម្តេច ។ (វិវដ្ដ: មាន ៦) គឺ សញ្ញាវិវដ្ដ: ១ ចេតោវិវដ្ដ: ១ ចិត្តវិវដ្ដ: ១ ញាណវិវដ្ដ: ១ វិមោក្ខវិវដ្ដ: ១ សច្ចវិវដ្ដ: ១ ។ យោគាវចរ កាលច្បាស់ដឹង រមែងងាកចេញ (ចាកសង្ខារនិមិត្ត) ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសញ្ញាវិវដ្ដ: យោគាវចរ កាលត្រិះរិះរមែងងាកចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាចេតោវិវដ្ដ:

វិជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណំ ករោន្តោ
វិវដ្ដតីតិ ញាណវិវដ្ដោ វោស្សជ្ជន្តោ វិវដ្ដតីតិ វិ-
មោក្ខវិវដ្ដោ តថដ្ឋេ វិវដ្ដតីតិ សច្ចវិវដ្ដោ យត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ តត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ យត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ
តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ
តត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ យត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ
ចេតោវិវដ្ដោ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ
ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ ញាណវិវដ្ដោ យត្ថ ញាណវិវដ្ដោ
តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ យត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ
តត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ យត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ តត្ថ
សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ

យោគាវចរកាលដឹងច្បាស់ រមែងឆាកចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាចិត្តវិវដ្ដៈ យោគាវចរ កាលធ្វើនូវញាណ រមែងឆាកចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាញាណវិវដ្ដៈ កាលលះបង់ រមែងឆាកចេញ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាវិមោក្ខវិវដ្ដៈ យោគាវចរ ឆាកចិត្តទៅ ក្នុងអត្ថដ៏ពិត ហេតុនោះ ឈ្មោះថាសច្ចវិវដ្ដៈ សញ្ញាវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា ចេតោវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ ចេតោវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈនិងចេតោវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា ចិត្តវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ ចិត្តវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សញ្ញាវិវដ្ដៈនិងចេតោវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ និងចិត្តវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា ញាណវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ ញាណវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ និងចិត្តវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ និងញាណវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា វិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ វិមោក្ខវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ និងញាណវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ

យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណ-
វិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ តត្ថ សច្ចវិវដ្ដោ យត្ថ សច្ចវិ-
វដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ
ញាណវិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ អយំ វិមោក្ខវិវដ្ដោ ។

(២៤៤) កតមា វិមោក្ខចរិយា ។ បឋមជ្ឈានស្ស
អាសេវនា ចរិយា ពហុលីកម្មំ ទុតិយជ្ឈានស្ស អា-
សេវនា ចរិយា ពហុលីកម្មំ តតិយជ្ឈានស្ស អាសេ-
វនា ចរិយា ពហុលីកម្មំ ចតុត្ថជ្ឈានស្ស អាសេវនា
ចរិយា ពហុលីកម្មំ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ-
យា អាសេវនា ចរិយា ពហុលីកម្មំ វិញ្ញាណញ្ចាយ-
តនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវ-
សញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាសេវនា ចរិយា
ពហុលីកម្មំ សោតាបត្តិមគ្គស្ស អាសេវនា ចរិយា

សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដៈ ចិត្តវិវដ្ដៈ ញាណវិវដ្ដៈ និងវិមោក្ខវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សច្ចវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះ សច្ចៈវិវដ្ដៈ មានក្នុងទីណា សញ្ញាវិវដ្ដៈ ចេតោវិវដ្ដ ចិត្តវិវដ្ដៈ ញាណវិវដ្ដៈនិងវិមោក្ខវិវដ្ដៈ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ នេះឯង ឈ្មោះថាវិមោក្ខវិវដ្ដៈ ។

(២២៤) វិមោក្ខភាវនា តើដូចម្ដេច ។ ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវបឋមជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវទុតិយជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវតតិយជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវចតុត្ថជ្ឈាន ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើន នូវសោតាបត្តិមគ្គ ការសេព ការអប់រំ

ពហុលីកម្មំ សកទាគាមិមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ អនាគាមិមគ្គស្ស ។ បេ ។ អរហត្តមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ អយំ វិមោក្ខភាវនា ។

កតមា វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ ។ បឋមជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា ទុតិយជ្ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា តតិយជ្ឈានស្ស ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា សោតាបត្តិមគ្គស្ស សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិមគ្គស្ស សកទាគាមិផលំ អនាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិផលំ អរហត្តមគ្គស្ស អរហត្តផលំ អយំ វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធីតិ ។

តតិយភាណវារំ ។

វិមោក្ខកថា ។

ការធ្វើឲ្យច្រើននូវសកទាគាមិមគ្គ ការសេព ការអប់រំ ការធ្វើឲ្យច្រើននូវអនាគាមិមគ្គ ។ បេ ។ នូវអរហត្តមគ្គ នេះឈ្មោះថាវិមោក្ខភាវនា ។

វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ការបានចំពោះនូវបឋមជ្ឈាន ឬផល (របស់បឋមជ្ឈាន) ការបានចំពោះនូវទុតិយជ្ឈាន ឬផល (របស់ទុតិយជ្ឈាន) ការបានចំពោះ នូវតតិយជ្ឈាន ឬផលរបស់តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ របស់ចតុត្ថជ្ឈាន របស់អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ របស់វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ របស់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ របស់នេ-វសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សោតាបត្តិផល របស់សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិផល របស់សកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល របស់អនាគាមិមគ្គ អរហត្តផល របស់អរហត្តមគ្គ នេះ ឈ្មោះថាវិមោក្ខប្បដិបស្សទ្ធិ ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ៣ ។

ចប់ វិមោក្ខកថា ។

មហាវគ្គេ គតិកថា

(២២៨) គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ រូបាវចរានំ ទេវានំ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ អរូបាវចរានំ ទេវានំ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ រូបាវចរានំ ទេវានំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ អរូបាវចរានំ ទេវានំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

មហាវគ្គ គតិកថា

(២២៨) ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត តើព្រោះបច្ច័យ នៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួករូបាវចរទេវតា តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកអរូបាវចរទេវតា តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ។ ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួករូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ការកើតឡើង នៃពួកអរូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ។

[២២៦] គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ(១)

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តីតិ ទិស្សតិ ។

[២២៦] ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈជវ័ននៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣(១) ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២(២) ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៣(៣) ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធ ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហា-ភូតរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ

---

១ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ អមោហៈ ១ ។ ២ លោភៈ ១ មោហៈ ១ ។ ៣ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ អមោហៈ ១ ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសលហេតុ ២ អព្យាកតហេតុ ៣ រួមជា ៨ ហេតុ ។

បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានជីវិតសង្ខារ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញ-
មញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ
ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ ១៤ នេះ ជាសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធដែលមិនមានរូប ៤ ជាសហជាត-
ប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៨ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ៣
ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុ-
ត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាតប្បច្ច័យ

នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អ-ញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ អដ្ឋវីសតិ ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

(២២៧) ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហា-សាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេ-វានំ ញាណសម្បយុត្តេ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូ-នំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ

ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្ប-ច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ទាំង ២៨ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នេះឯង ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យ នៃហេតុទាំង ៨ យ៉ាង ។

(៦៦៧) ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហា-សាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ៨ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈជវ័ននៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ

តេន វុត្តំ កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា និកន្តិ-
ក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មឹ ខណេ ជា-
តចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុត្តំ
អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា បដិសន្ធិក្ខណេ
តយោ ហេតូ អព្យាកតា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនា-
យ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុត្តំ នាមរូប-
បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ
បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ
អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ
វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ម-
ហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា
ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ
តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញ-
មញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្ប-
យុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច រូបញ្ច
សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ

ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធទាំង ៨ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហាភូតរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានជីវិតសង្ខារ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ

និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ

ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ទាំង ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៩ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ

បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ អដ្ឋវីសតិ ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

(២២៨) រូបាវចរានំ ទេវានំ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា ។បេ។ រូបាវចរានំ ទេវានំ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌តាំង ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌តាំង ២៨ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណសម្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុតាំង ៨ យ៉ាង ។

(២២៨) ការកើតឡើង នៃពួករូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈជវនៃនៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣ ។ បេ ។ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួករូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុតាំង ៨ យ៉ាង ។

អរូបាវចរានំ ទេវានំ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ

ការកើតឡើងនៃពួកអរូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ក្នុងខណៈជវននៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ៣ ជាសហជាតបច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះលោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២ ជាសហ-ជាតបច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូល ជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ៣ ជាសហជា-តបច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថាវិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជាតបច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញបច្ច័យ ជានិស្សយបច្ច័យ ជាសម្បយុត្តបច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៩ ជាសហជាតបច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញបច្ច័យ ជានិស្សយបច្ច័យ

សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ(១) អរូបាវចរានំ ទេវានំ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ អដ្ឋវីសតិ ធម្មា សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តីតិ ទិស្សន្តិ ។

ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ទាំង ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ នេះឯងការកើតឡើង នៃពួកអរូបាវចរទេវតា ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៨ ។

(៦៦៩) គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ(១) ។ គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ(២) ។

---

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ រូបាវចរានំ ទេវានំ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ អរូបាវចរានំ ទេវានំ កតីនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ឯត្ថន្តរេ រូបាវចរានំ ទេវានំ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ អរូបាវចរានំ ទេវានំ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។

(៦៦៩) ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត តើព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុប៉ុន្មាន ។ ការកើតឡើងនៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ ។

មហាវគ្គ គតិកថា

(២៣០) គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ កត-
មេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។
កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ កុសលា
តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា
ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយាបិ សង្ខារ
និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា តស្មឹ ខណេ
ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ច-
តិ អកុសលមូលប្បច្ចយាបិ សង្ខារ បដិសន្ធិក្ខណេ
ទ្វេ ហេតូ អព្យាកតា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ
សហជាតបច្ចយា ហាន្តិ តេន វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ច-
យាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ បដិស-
ន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ
អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ
វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ
មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញ-
មញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ

(២៣០) ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈជវ័ននៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ២[១] ជាសហជាតប្បច្ច័យនៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃសេចក្តីត្រេកអរ មានហេតុជាអកុសល ២[២] ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានអកុសលមូលជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុជាអព្យាក្រឹត ២[៣] ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យខ្លះ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យខ្លះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធ ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានមហាភូតរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ

---

១ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ ។ ២ លោភៈ ១ មោហៈ ១ ។ ៣ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ ។

បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតប្បច្ច-
យា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ច-
យា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ
នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញ-
ប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្ត-
ប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា
សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ
និស្សយប្បច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាត-
ប្បច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្ស-
យប្បច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ
បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ សហជាតប្បច្ចយា
ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា ហោន្តិ និស្សយប្ប-
ច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តប្បច្ចយា ហោន្តិ បដិស-
ន្ធិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានជីវិតសង្ខារ ៣ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងរូប ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ទាំង ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានខន្ធមិនមានរូប ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានឥន្ទ្រិយ ៤ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានហេតុ ២ ជាសហជាតប្បច្ច័យ

អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ទ្វាទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចតុវីសតិ ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ ឥមេសំ ចតុន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោន្តិ ។

ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មាននាមនិងវិញ្ញាណ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ទាំង ១៤ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានធម៌ ២៦ នេះ ជាសហជាតប្បច្ច័យ ជាអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ជានិស្សយប្បច្ច័យ ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នេះឯង ការកើតឡើង នៃគតិសម្បត្តិ ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ ។

ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ កតមេសំ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។ កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ កុសលា តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតប្បច្ចយា ហោន្តិ តេន វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយាបិ សង្ខារា ។ បេ ។ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតីតិ ។

តិកកថា សមត្តា ។

ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហាសាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិ-មហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈជវ័ននៃកុសលកម្ម មានហេតុជាកុសល ២ ជាសហជាតប្បច្ច័យ នៃចេតនាដែលកើតហើយ ក្នុងខណៈនោះ ហេតុនោះ លោកពោលថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះមានកុសល-មូលជាបច្ច័យខ្លះ ។ បេ ។ នេះឯង ការកើតឡើងនៃពួកខត្តិយមហា-សាល ព្រាហ្មណមហាសាល គហបតិមហាសាល កាមាវចរទេវតា ក្នុងញាណវិប្បយុត្ត ព្រោះបច្ច័យនៃហេតុ ៦ ។

ចប់ គតិកថា ។

មហាវគ្គ កម្មកថា

(២៣១) អហោសិ កម្មំ អហោសិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ នាហោសិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ អត្ថិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ នត្ថិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កម្មំ ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ អត្ថិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ នត្ថិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ អត្ថិ កម្មំ ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ ភវិស្សតិ កម្មំ ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ ភវិស្សតិ កម្មំ ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ អហោសិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ នាហោសិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ អត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ នត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ កុសលកម្មំ ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស កម្មវិបាកោ

មហាវគ្គ កម្មកថា

[២៣១] កម្មមានរួចហើយ វិបាក (ផល) របស់កម្មមានរួចហើយ កម្មមានរួចហើយ (តែ) វិបាករបស់កម្មមិនទាន់មានហើយ កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មកំពុងមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មមិនមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មក៏កំពុងមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មមិនមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មនឹងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមាន កម្មនឹងមាន វិបាករបស់កម្មនឹងមិនមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសលមានរួចហើយ កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសល មិនទាន់មាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសល កំពុងមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្ម ជាកុសល មិនមាន កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសល នឹងមាន

អហោសិ កុសលកម្មំ ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ អត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ នត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ កុសលកម្មំ ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ភវិស្សតិ កុសលកម្មំ ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ភវិស្សតិ កុសលកម្មំ ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ(១) អហោសិ អកុសលកម្មំ នាហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ អកុសលកម្មំ អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ អកុសលកម្មំ អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ អហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ ទិស្សតិ ។

កម្មជាកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាកុសល នឹងមិនមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលកំពុងមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលមិនមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលនឹងមាន កម្មជាកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុ-សលនឹងមិនមាន កម្មជាកុសលនឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសលនឹងមាន កម្មជាកុសលនឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាកុសល នឹងមិនមាន កម្មជាអកុសល មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសល មិនទាន់មានហើយ កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពុងមាន កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពង់មាន

អហោសិ អកុសលកម្មំ ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ អកុសលកម្មំ ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ អកុសលកម្មំ អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ អកុសលកម្មំ នត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ អកុសលកម្មំ ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ[១] ភវិស្សតិ អកុសលកម្មំ ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ភវិស្សតិ អកុសលកម្មំ ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ។

---

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ អត្ថិ អកុសលំ កម្មំ ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ ទិស្សតិ ។

កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសលនឹងមាន កម្មជាអកុសលមានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមិនមាន កម្មជាអកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសលកំពុងមាន កម្មជាអកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសលមិនមាន កម្មជាអកុសលកំពុងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមាន កម្មជាអកុសល នឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមាន កម្មជាអកុសលនឹងមាន វិបាករបស់កម្មជាអកុសល នឹងមិនមាន ។

[២៣២] អហោសិ សាវជ្ជំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ អនវជ្ជំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ កណ្ហំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុក្កំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុខុទ្រយំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ ទុក្ខុទ្រយំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ សុខវិបាកំ កម្មំ ។ បេ ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អហោសិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ នាហោសិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ នត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ

[២៣២] កម្មប្រកបដោយទោស មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មមិនមានទោស មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មខ្មៅ មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មស មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មបម្រើនដោយសុខ មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មបម្រើនដោយទុក្ខ មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មមានសុខជាវិបាក មានរួចហើយ ។ បេ ។ កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក មិនទាន់មានហើយ កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្ម មានទុក្ខជាវិបាក កំពុងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មានរួចហើយ

មហាវគ្គ កម្មកថា

ន ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ នត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ន ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ ន ករិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ ។

កម្មកថា ។

មហាវគ្គ កម្មកថា

វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុង

មាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុង

មាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក មិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុង

មាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាកនឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាកកំពុង

មាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក

នឹងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមាន កម្មមានទុក្ខជាវិបាក

នឹងមាន វិបាករបស់កម្មមានទុក្ខជាវិបាក នឹងមិនមាន ។

ចប់ កម្មកថា ។

មហាវគ្គេ វិបល្លាសកថា

បរិបុណ្ណនិទានំ

(២៣៣) ចត្តារោមេ ភិក្ខវេ សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា កតមេ ចត្តារោ អនិច្ចេ ភិក្ខវេ និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ទុក្ខេ ភិក្ខវេ សុខន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ អនត្តនិ ភិក្ខវេ អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ អសុភេ ភិក្ខវេ សុភន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ចត្តារោ សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

បរិបុណ្ណនិទាន

(២៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស (សេចក្តីសំគាល់ខុស) ចិត្តវិបល្លាស (គំនិតខុស) ទិដ្ឋិវិបល្លាស (ការយល់ខុស) នេះ មាន ៤ យ៉ាង ចុះវិបល្លាស ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាទៀងក្នុងវត្ថុមិនទៀង ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាសុខ ក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាខ្លួនក្នុងវត្ថុមិនមែនខ្លួន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាល្អក្នុងវត្ថុមិនល្អ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ៤ យ៉ាង ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

(២៣៦) ចត្តារោមេ ភិក្ខវេ នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា កតមេ ចត្តារោ អនិច្ចេ ភិក្ខវេ អនិច្ចន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ទុក្ខេ ភិក្ខវេ ទុក្ខន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ អនត្តនិ ភិក្ខវេ អនត្តាតិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ អសុភេ ភិក្ខវេ អសុភន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ចត្តារោ នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

(២៣៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស នេះ មាន ៤ យ៉ាង ចុះ ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនទៀង ក្នុងវត្ថុមិនទៀង ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាទុក្ខក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនមែនខ្លួនក្នុងវត្ថុមិនមែនខ្លួន ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាមិនស្អាតក្នុងវត្ថុមិនស្អាត ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង មិនមែនសញ្ញាវិបល្លាស មិនមែនចិត្តវិបល្លាស មិនមែនទិដ្ឋិវិបល្លាស ៤ យ៉ាង ។

អនិច្ចេ និច្ចសញ្ញិនោ ទុក្ខេ ច សុខសញ្ញិនោ

អនត្តនិ ច អត្តសញ្ញិនោ អសុភេ ច សុភសញ្ញិនោ(១)

មិច្ឆាទិដ្ឋិហតា(២)សត្តា(៣) ខិត្តចិត្តា វិសញ្ញិនោ

តេ យោគយុត្តា មារស្ស អយោគក្ខេមិនោ(៤) ជនា

សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ ជាតិមរណគាមិនោ

យទា ច ពុទ្ធា លោកស្មឹ ឧប្បជ្ជន្តិ បភង្ករា

តេ ឥមំ ធម្មំ បកាសេន្តិ ទុក្ខូបសមគាមិនំ

តេសំ សុត្វាន សប្បញ្ញា សចិត្តំ បច្ចលទ្ធុំ តេ

អនិច្ចំ អនិច្ចតោ ទក្ខុំ ទុក្ខមទក្ខុំ ទុក្ខតោ

អនត្តនិ ច អនត្តាតោ(៥) អសុភំ អសុភតទ្ទសុំ

សម្មាទិដ្ឋិសមាទានា សព្វទុក្ខំ ឧបច្ចគុន្តិ ។

---

១ ខ. ម. អនត្តនិ ច អត្តាតិ អសុភេ សុភសញ្ញិនោ ។ ២ ខ. មិច្ឆាទិដ្ឋិកតា ។ ៣ ម. បត្តា ។

៤ ខ. អយោគក្ខេមគាមិនោ ។ ៥ ខ. ម. អនត្តនិ អនត្តាតិ ។

សត្វទាំងឡាយ មានសេចក្ដីសំគាល់ថាទៀង ក្នុងរឿងដែល
មិនទៀងផង មានសេចក្ដីសំគាល់ថាសុខក្នុងរឿងដែលជាទុក្ខ
ផង មានសេចក្ដីសំគាល់ថាខ្លួន ក្នុងរឿងដែលមិនមែនខ្លួនផង
មានសេចក្ដីសំគាល់ថាល្អក្នុងរឿងដែលមិនល្អផង ត្រូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ
កំចាត់បង់ហើយ មានចិត្តក្រឡក មានសេចក្ដីសំគាល់ខុស
សត្វទាំងនោះ ឈ្មោះថាប្រកបខ្លួន ក្នុងកិលេសជាគ្រឿងប្រ-
កបរបស់មារ មិនក្សេមក្សាន្តចាកយោគធម៌ឡើយ តែងដល់
នូវជាតិនិងមរណៈ រមែងអន្ទោលទៅ កាន់សង្សារ លុះ
កាលណា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ព្រះអង្គធ្វើនូវរស្មី ទ្រង់
ត្រាស់ឡើង ក្នុងលោក ព្រះអង្គទ្រង់ប្រកាសធម៌នេះ ជា
ធម៌ញុំាងសត្វឲ្យដល់ នូវឋានស្ងប់ទុក្ខ សត្វទាំងនោះប្រកប
ដោយប្រាជ្ញា បានស្ដាប់ធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ
នោះ ទើបបានបំពោះនូវចិត្តរបស់ខ្លួន គឺបានឃើញនូវរឿង
មិនទៀង ថាមិនទៀង បានឃើញនូវរឿងជាទុក្ខ ថាជា
ទុក្ខ បានឃើញនូវរឿងមិនមែនខ្លួន ថាមិនមែនខ្លួន បាន
ឃើញនូវរឿងមិនល្អ ថាមិនល្អ ជាអ្នកប្រកាន់ត្រូវ ដោយ
សម្មាទិដ្ឋិ បានកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួង ។

ឥមេ ចត្តារោ វិបល្លាសា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស បហីនា អប្បហីនាតិ កេចិ បហីនា កេចិ អប្បហីនា អនិច្ចេ និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ ទុក្ខេ សុខន្តិ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ អនត្តនិ អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ អសុភេ សុភន្តិ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ ទ្វីសុ វត្ថូសុ ឆ វិបល្លាសា បហីនា ទ្វីសុ វត្ថូសុ ទ្វេ វិបល្លាសា បហីនា ចត្តារោ វិបល្លាសា អប្បហីនា ច ចតូសុ វត្ថូសុ អដ្ឋ វិបល្លាសា បហីនា ចត្តារោ វិបល្លាសា អប្បហីនាតិ ។

វិបល្លាសកថា ។

មហាវគ្គ វិបល្លាសកថា

វិបល្លាសទាំង ៤ នេះ បុគ្គលអ្នកបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ លះបង់បានខ្លះ លះបង់មិនបានខ្លះ គឺវិបល្លាសខ្លះ លោកលះបង់បាន វិបល្លាសខ្លះ លោកលះបង់មិនបាន សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាទៀងក្នុងវត្ថុដែលមិនទៀង លោកលះបង់ហើយ តែសញ្ញានៅកើត ចិត្តនៅកើត ថាជាសុខក្នុងវត្ថុជាទុក្ខ លោកលះបង់បាន ត្រឹមតែទិដ្ឋិ. វិបល្លាសទេ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថាជាខ្លួនក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនខ្លួន លោកលះបង់ហើយ តែសញ្ញានៅកើត ចិត្តនៅកើត ថាល្អក្នុងវត្ថុដែលមិនល្អ លះបង់បានតែទិដ្ឋិវិបល្លាសទេ (គឺថា) វិបល្លាស ៦ ក្នុងវត្ថុ ២ លោកលះបង់ហើយ វិបល្លាស ២ ក្នុងវត្ថុ ២ លោកលះបង់ហើយ ត្រង់វិបល្លាស ៤ លះមិនបានទេ គឺ វិបល្លាស ៨ ក្នុងវត្ថុ ៤ លោកលះបាន វិបល្លាស ៤ លះមិនបានទេ ។

ចប់ វិបល្លាសកថា ។

មហាវគ្គេ មគ្គកថា

(២៣៥) មគ្គោតិ កេនដ្ឋេន មគ្គោ ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច

មហាវគ្គ មគ្គកថា

[២៣៥] ពាក្យថា មគ្គ តើមគ្គ ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យឋិតនៅស៊ប់ ក្នុងនិរោធ ។ សម្មាសង្កប្បៈ ដោយអត្ថថាលើកចិត្តឡើងកាន់អារម្មណ៍ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះមិច្ឆាសង្កប្បៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភ នូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់ នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេស មានបដិវេធជាដើម

ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរឹ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរឹ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភាយ

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញុាំងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ៗ សម្មាវាចា ដោយអត្ថថាកំណត់ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាវាចា ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញុាំងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ៗ សម្មាកម្មន្តៈ ដោយអត្ថថាខ្ពះខ្ពង់ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆា-កម្មន្តៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌

មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។ បេ ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះក្នុងនិរោធ ។ សម្មាអាជីវៈ ដោយអត្ថថាផូរផង់ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាអាជីវៈ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ ដោយអត្ថថាផ្គងឡើង ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់នូវមិច្ឆាវាយាមៈ ។ បេ ។ សម្មាសតិ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាសតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់មិច្ឆាសមាធិ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម

មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

(២៣៦) សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស ឱឡារិកស្ស កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ។

(២៣៦) ក្នុងខណៈ នៃសកទាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់នូវកាមរាគសំយោជនៈ និងបដិឃសំយោជនៈដ៏គ្រោតគ្រាត នូវកាមរាគានុស័យ និងបដិឃានុស័យ ដ៏គ្រោតគ្រាត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេស មានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត

មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អណុសហគត-ស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស អណុសហគតស្ស កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុ-សយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហ-ជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានា-យ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ។

ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ។បេ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់នូវកាមរាគសំយោជនៈ និងបដិឃសំយោជនៈដ៏ស្តួចស្តើង នូវកាមរាគានុស័យ និងបដិឃានុស័យដ៏ស្តួចស្តើង ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញ៉ាំងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះ ក្នុងនិរោធ ។

មហាវគ្គេ មគ្គកថា

អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគស្ស អរូបរាគស្ស មានស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អវិជ្ជាយ មានានុសយស្ស ភវានុសយស្ស(១) អវិជ្ជានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច ។

(២៣៧) ទស្សនមគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ អភិរោបនមគ្គោ សម្មាសង្កប្បោ បរិគ្គហមគ្គោ សម្មាវាចា សមុដ្ឋានមគ្គោ សម្មាកម្មន្តោ វោទានមគ្គោ សម្មាអាជីវោ បគ្គហមគ្គោ សម្មាវាយាមោ ឧបដ្ឋានមគ្គោ សម្មាសតិ

---

១ ឱ· ម· ភវរាគានុសយស្ស ។

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីលះបង់នូវរូបរាគ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុ-ស័យ រាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីឧបត្ថម្ភនូវពួកសហជាតធម៌ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវពួកកិលេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីជម្រះនូវគុណវិសេសមានបដិវេធជាដើម ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីអធិដ្ឋាននៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីផូរផង់នៃចិត្ត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីបាននូវគុណវិសេស ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីចាក់ធ្លុះតទៅទៀត ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ជាមគ្គផង ជាហេតុផង ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យឋិតនៅចំពោះក្នុងនិរោធ ។

(២៣៧) សម្មាទិដ្ឋិ មានការយល់ឃើញជាមគ្គ សម្មាសង្កប្បៈ មានការលើកចិត្តកាន់អារម្មណ៍ជាមគ្គ សម្មាវាចា មានការកំណត់ជាមគ្គ សម្មាកម្មន្តៈ មានការខ្នះខ្នែងជាមគ្គ សម្មាអាជីវៈ មានការផូរផង់ជាមគ្គ សម្មាវាយាមៈ មានការផ្គងជាមគ្គ សម្មាសតិ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ

អវិក្ខេបមណ្ឌោ សម្មាសមាធិ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បវិចយមណ្ឌោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ផរណមណ្ឌោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបសមមណ្ឌោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ បដិសង្ខានមណ្ឌោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមណ្ឌោ សទ្ធាពលំ កោសជ្ជេ អកម្បិយមណ្ឌោ វីរិយពលំ បមាទេ អកម្បិយមណ្ឌោ សតិពលំ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមណ្ឌោ សមាធិពលំ អវិជ្ជាយ អកម្បិយមណ្ឌោ បញ្ញាពលំ អធិមោក្ខមណ្ឌោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិន្ទ្រិយំ ទស្សនមណ្ឌោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ មណ្ឌោ អកម្បិយដ្ឋេន ពលំ មណ្ឌោ និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គោ មណ្ឌោ ហេតុដ្ឋេន[១] មណ្ឌោ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា មណ្ឌោ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា មណ្ឌោ

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ មគ្គោតិ បាឋោ អត្ថិ ។

សម្មាសមាធិ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ មានការពិចារណាជាមគ្គ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ មានការផ្គងឡើងជាមគ្គ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការផ្សាយទៅជាមគ្គ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការស្ងប់រម្ងាប់ជាមគ្គ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ មានការពិចារណាជាមគ្គ សទ្ធាពលៈ មានការមិនកម្រើក ព្រោះការមិនជឿជាមគ្គ វីរិយពលៈ មានការមិនកម្រើក ព្រោះការខ្ជិលច្រអូសជាមគ្គ សតិពលៈ មានការមិនកម្រើក ព្រោះសេចក្តីប្រហែសជាមគ្គ សមាធិពលៈ មានការមិនកម្រើក ព្រោះឧទ្ធច្ចៈជាមគ្គ បញ្ញាពលៈ មានការមិនកម្រើក ព្រោះអវិជ្ជាជាមគ្គ សទ្ធិន្ទ្រិយ មានការជឿស៊ប់ជាមគ្គ វីរិយិន្ទ្រិយ មានការផ្គងឡើងជាមគ្គ សតិន្ទ្រិយ មានការប្រុងប្រយ័ត្នជាមគ្គ សមាធិន្ទ្រិយ មានការមិនរាយមាយជាមគ្គ បញ្ញិន្ទ្រិយ មានការយល់ឃើញជាមគ្គ ឥន្ទ្រិយ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី ពលៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនកម្រើក ពោជ្ឈង្គ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចេញចាក (វដ្តៈ) ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាហេតុ សតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាប្រុងប្រយ័ត្ន សម្មប្បធាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាតាំងមាំ

ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា មគ្គោ តថដ្ឋេន សច្ចា មគ្គោ
អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ មគ្គោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិប-
ស្សនា មគ្គោ ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា មគ្គោ
អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធា មគ្គោ សំវរដ្ឋេន សីល-
វិសុទ្ធិ មគ្គោ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ មគ្គោ ទស្ស-
នដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ មគ្គោ មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ មគ្គោ
បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា មគ្គោ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ មគ្គោ
សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ មគ្គោ ឆន្ទោ មូល-
ដ្ឋេន មគ្គោ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន មគ្គោ
ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន មគ្គោ វេទនា សមោស-
រណដ្ឋេន មគ្គោ សមាធិប្បមុខដ្ឋេន មគ្គោ សតិ
អាធិបតេយ្យដ្ឋេន មគ្គោ បញ្ញា តទុត្តរដ្ឋេន មគ្គោ
វិមុត្តិ សារដ្ឋេន មគ្គោ អមតោគធំ និព្វានំ បរិយោ-
សានដ្ឋេន មគ្គោតិ ។

មគ្គកថា ។

ឥទ្ធិបាទ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាសម្រេច សច្ចៈឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាទៀងទាត់ សមថៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ វិបស្សនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាយល់ច្បាស់ សមថវិបស្សនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមានរសតែមួយ យុគនទ្ធធម៌ (ធម៌អាស្រ័យនឹងគ្នាដូចជាទឹមនឹងព្រាត់ព្រាម) ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងគ្នា សីលវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាសង្រួម ចិត្តវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាមិនរាយមាយ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាយល់ឃើញ វិមោក្ខ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថារួច (ចាកកិលេស) វិជ្ជា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចាក់ធ្លុះ វិមុត្តិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាលះបង់ ខយញ្ញាណ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាផ្ដាច់បង់ ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាឫស មនសិការៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាតាំងឡើងព្រម ផស្សៈ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថារួបរួម វេទនា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាប្រជុំចុះ សមាធិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាប្រមុខ សតិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាអធិបតី បញ្ញា ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាក្រៃលែងជាងពួកធម៌ទាំងនោះ វិមុត្តិ ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាជាខ្លឹម អមតនិព្វាន ឈ្មោះថាមគ្គ ដោយអត្ថថាចប់ស្រេច (នៃកិច្ចក្នុងសាសនា) ៗ

ចប់ មគ្គកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស បដិសម្ភិទាមគ្គោ

ទុតិយោ ភាគោ

មាតិកា

		អង្កេ
មហាវគ្គេ	ទិដ្ឋិកថា	១
	អានាបានកថា	៨៣
	ឥន្ទ្រិយកថា	១៩០
	វិមោក្ខកថា	២៨០
	គតិកថា	៣៧៩
	កម្មកថា	៣៩៣
	វិបល្លាសកថា	៣៩៨
	មគ្គកថា	៤០២

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ទុតិយភាគ

មាតិកា ទំព័រ

មហាវគ្គ	ទិដ្ឋិកថា	១
	អានាបានកថា	៨៣
	ឥន្ទ្រិយកថា	១៩០
	វិមោក្ខកថា	២៨០
	គតិកថា	៣៧៩
	កម្មកថា	៣៩៣
	វិបល្លាសកថា	៣៩៨
	មគ្គកថា	៤០២

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្ក	បង្តិលេខាយំ
អភិនិវេសបកមាសោ	អភិនិវេសបក-		
	មាសោ	៤	៨
កតិបាការហិ	កតិបាកាវេហិ	១២	៣
អភិនិវេសោ	អភិនិវេសោ	៦៩	១៨
កាយាបិ	កាយោបិ	៩២	១៣
ឧស្សន្តិ	ឱស្សន្តិ	”	១៤
និស្សន្តិ	និស្សន្ទិ	១០៣	១៩
មហារត្ត	មហាវេត្ត	១០៥	១
(៨៣)	(៩៣)	១០៦	៩
ជម្ពុក្ខោណ្ហា	កម្ពុក្ខោណ្ហា	១១៨	១៣
បញ្ចុធិ	បញ្ចុម្ពិ	២០៤	៣
បញ្ចិន្ទ្រិយានិ	បញ្ចិន្ទ្រិយានិ	២២៣	១៨
បដ្ឋាបេត្តិ	បតិដ្ឋាបេត្តិ	២៥៧	១០

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តិ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	បង្តិលេខាយំ
ឧសសញ្ញាវិមោក្ខោ	ឧសសញ្ញាវិ-មោក្ខោ	២៩៩	៣
,,	,,	៣០៤	១៦
ឈាយតីត	ឈាយតីតិ	៣០៩	១២
អធិមិត្តតាយ	អធិមិត្តាយ	៣១៨	,,
តាជលំ	តាមិជលំ	៣៣៤	១៥
កតមហិ	កតមេហិ	៣៦៣	៧
ឋត្តោ	មត្តោ	៣៧២	១
អាកាសាឧញ្ចាយត	អាកាសាឧ-ញ្ចាយតន	៣៧៧	១០
ហាន្តិ	ហោន្តិ	៣៨៩	១១
ឧស្សតិ	ធិស្សតិ	៣៩៤	១៦
វិប្បុ	វិប្បុ	៣៨០	១៨

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មច្ឆាទិដ្ឋិ	មិច្ឆាទិដ្ឋិ	១២	៤
ធម្មជាតណា	ណា	៦២	១១
សភាពនោះ	នោះ	,,	,,
សភាពណា	ណា	,,	,,
ធម្មជាតនោះ	នោះ	,,	១២
សភាពនោះ	,,	,,	១៤
សភាពណា	ណា	,,	,,
ធម្មជាតិនោះ	នោះ	,,	១៩
សុគន្ធបិដ	សុគន្ធបិដក	៣២	១
ជីវិតនោះ	ជីវៈនោះ	៤៣	៣
ជីវិតដទៃ	ជីវៈដទៃ	,,	៤
មាន	មាន-	៧៩	៦
សត្វ	សត្វ-	៧៦	៩
អរយជន	អរិយជន	៨៧	,,
ដែលទប់ខ្យល់ដក	ដែលលំបាកដោយខ្យល់	៨៨	១៤

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ឯកគ្គ: ១	ឯកគ្គ:	៩៥	១៤
វិរិយ:	វីរិយ:	៩៩	១៥
ទាន ៥	ទាំន ៥	២០៨	៦
ការលាស់	ការរលាស់	២១៣	២
កិរិយាការបាន	កិរិយាបាន	២១៤	១៤
ជាផ្គន៍ឡើង	ថាផ្គន៍ឡើង	២២៥	៧
នៃឥន្ទ្រិ	នៃឥន្ទ្រិយ	២៣០	៨
អត្តជឿ	អត្តជា	២៣៤	៧
ខុទ្ទកនិកាយស្ប	ខុទ្ទកនិកាយ	២៩៤	១
កន្ធវិញាណ	កន្ធវិញ្ញាណ	៣០៤	១០
វិមោក	វិមោក្ខ	៣០៥	២
ស្រះឡូះ	ស្រឡូះ	៣០៦	១០
អបាទាន	ឧបាទាន	៣១៥	១២
សហជាតបច្ច័យ	សហជាតប្បច្ច័យ	៣២១	៣

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វមោក្ខកថា	វិមោក្ខកថា	៣២៧	១
កាយសក្ខីបុគ្គល	កាយសក្ខិបុគ្គល	៣៣៤	៥
ខុទ្ទកនិកាយស្ស	ខុទ្ទកនិកាយ	៣៣៦	១
នូវវិមោក្ខ	នូវវិមោក្ខ	៣៤៦	៤
ព្រះយេគាវចរ	ព្រះយោគាវចរ	៣៥២	៧
សច្ចិរិយា	សច្ចិកិរិយា	៣៥៥	,,
នូវសច្ច	នូវសច្ចៈ	,,	១៥
បវត្តផង	បវត្តៈផង	៣៦១	៨
ដោអំណាច	ដោយអំណាច	៣៦៤	៦
ទិញ្ញា	ទិញ្ញាន	៣៦៥	៧
ខុទ្ទកនិកាយស្ស	ខុទ្ទកនិកាយ	៣៦៨	១
កាលច្បាស់ដឹង	កាលដឹងច្បាស់	៣៧៥	១១
គាវចរ	គាវចរ	,,	១៣
មគ្គកថា	មគ្គកថា	៤០៣	១
ថាបត្ត	ថាមគ្គ	៤០៩	១៥

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

INSTITUT BOUDDHIQUE